Sebastian Barry

JURNALUL ASCUNS

ROM ANUL SECOLULUI XXI

$ UNIVERS

XXI

UNIVERS

4889
9951
1306
5

SEBASTIAN BARRY (n. 1955) este unul dintre cei mai cunoscuți și mai bine vânduți scriitori irlandezi contemporani. Premiat în nenumărate rânduri pentru piesele sale de teatru, autorul s-a bucurat de aprecierile criticilor și în calitate de romancier și poet. Sebastian Barry și-a făcut studiile la Trinity College, în Dublin, oraș care l-a racordat puternic la cauza irlandeză. Astfel tema istoriei și drama condiției de irlandez transpar în fiecare dintre scrierile lui: *Boss Gradys Boys* (1990), *The Steward of Christendom* (1995), *Our Lady ofSligo* (1998), *Hinterland* și *Whistling Psyche* (2004). Aceleași interese au orientat și tematica romanelor sale, excepție făcând *Elsewhere: the Adventures ofBelemus* (1985), un roman pentru copii. înainte să fi fost nominalizat pe lista scurtă la Man Booker Prize cu romanul *Calea cea lungă (A Long Long Way,* 2005), Barry a fost aclamat pentru *The Whereabouts ofEneas McNultyl* 1998), roman tradus în numeroase limbi, urmat la scurt timp de *Annie Dunne* (2002), o poveste plasată în anii '50 în Wicklow, ținutul în care trăiește astăzi scriitorul. Romanul *Jurnalul ascuns (The Secret Scripture,* 2008) a fost nominalizat la Man Booker Prize for Fiction și a câștigat prestigiosul James Tait Black Memorial Prize for Fiction în 2009. La Editura Univers a apărut romanul *Calea cea lungă* (2007).

SEBASTIAN BARRY

Jurnalul ascuns

Traducere din engleză de
LILIANA POP

^UNIVERS
Coperta MGMT.Design Redactor Diana Crupenschi
Tehnoredactor Constantin Niță Corector Marilena
Băläşel

SEBASTIAN BARRY *THE SECRET SCRIPTURE* Copyright
© 2008 by Sebastian Barry All rights reserved
© Editura UNIVERS, pentru prezenta traducere
EDITURA UNIVERS
Mircea Vulcănescu 2, sector 1, Bucureşti
tel./fax: (021) 315.33.08
www.edituraunivers.ro
ISBN 978-99931-13-06-5
fit Tipărit la R. A. „Monitorul Oficial”

Pentru Margaret Synge

Cel mai mare cusur se află în privirea noastră dinăuntru, adică în faptul că noi înşine ne părem nouă strigoi.

Sir Thomas Browne, *Moravuri creştine*

Dintre cei mulţi ce studiază, sau măcar citesc istorie, cât de puţini trag folos din această străduanie... De altminteri, sunt multe lucruri îndoielnice chiar şi în cele mai temeinic cercetate istorii vechi şi moderne; iar acea dragoste de adevăr, înnăscută şi statornică în capul unora, duce fără greş la dragostea pentru memorii de taină şi povestiri intime.

Maria Edgeworth, prefaţă la *Castelul Rackrent*

PARTEA ÎNTÂI

Capitolul 1

Mărturia lui Roseanne (pacientă, Spitalul regional de boli mintale, Roscommon, 1957-)

Lumea se înnoieşte cu fiecare naştere, spunea tata. A uitat să spună că se sfârşeşte cu fiecare moarte. Sau n-a crezut că e nevoie. Pentru că o bună bucată din viaţă a lucrat într-un cimitir.

Locul naşterii mele e un oraş rece. Chiar şi munţii se ţin la distanţă de el. Nici ei, munţii adică, nu pricepeau,

cum nu pricepeam nici eu, ce-i cu aşezarea aceea întunecată.

Prin oraş curgea un râu negru şi, chiar dacă nu era bun cu muritorii, cu lebedele era, şi multe sălăşluiau acolo, călăreau pe spinarea lui ca pe un animal nărăvaş şi se zvârleau în ape.

Râul ducea cu el în mare gunoaie şi mătura de pe maluri resturi din ce mai avuseseră oamenii, şi trupuri, însă mai rar, o, bieţi prunci ce nu erau doriţi, când se mai nimerea. Râul, iute şi adânc, putea fi prieten bun al tainei.

De oraşul Sligo vorbesc.

Sligo m-a ridicat şi Sligo m-a spulberat, dar de fapt ar fi trebuit de mult să nu mă mai las ridicată sau spulberată de aşezări omeneşti şi să îmi văd de treburile mele. Groaza şi durerea din povestea mea s-au petrecut fiindcă în tinereţe am crezut că alţii îmi fac norocul ori nenorocul; nu ştiam că omul poate ridica un zid din cărămidă şi tencuială închipuit împotriva ororilor şi a cruzimii, sumbre înşelăciuni ale timpului care ne atacă, pentru ca astfel noi înşine pe noi să ne înfăptuim.

Acum nu sunt acolo, sunt în Roscommon. E un aşezământ vechi ce a fost cândva conac, dar acum n-au mai rămas din el decât tencuiala gălbuie, paturile de fier şi încuietorile de la uşi. Doctorul Grene stăpâneşte peste toate. Nu-l înţeleg pe doctorul Grene, dar nu mi-e teamă de el. De ce credinţă e nu ştiu, dar tare seamănă cu sfântul Toma, cu barba lui şi cu creştetul pleşuv.

Sunt singură-singurică, nu mă ştie nimeni pe lume în afara acestui aşezământ, toţi ai mei, mâna de oameni care au vieţuit cândva, în primul rând vrăbiuţa de mama, toţi s-au prăpădit. S-au prăpădit, mă gândesc eu, şi cam toţi cei care m-au persecutat, şi cred asta din pricină că acum sunt tare bătrână, s-ar putea să am o sută de ani, deşi nu ştiu, şi nimeni nu ştie. Nu sunt decât o rămăşiţă, o femeie uitată, şi nici nu mai arăt a fiinţă umană, toată numai o piele zbârcită trasă peste

ciolane, cu o fustă şi o bluză decolorate, cu surtuc de doc, şi stau aici în ungherul meu ca un prihor necântător – ba nu, ca un şoarece care a murit sub vatră, la căldură, şi acum zace ca o mumie în piramide.

Nici măcar nu ştie nimeni că am şi eu o poveste. Fără îndoială, la anul, peste o săptămână, mâine, o să mă prăpădesc şi nu o să am nevoie decât de un coşciug mititel şi de o groapă îngustă. N-o să am piatră la căpătâi, dar e totuna.

Dar poate că mici şi înguste sunt toate cele omeneşti.

E linişte împrejur. Mâna încă mă mai ajută şi am un pix frumos cu pastă albastră, pe care mi l-a dat prietenul meu, doctorul – care, la drept vorbind, nu e om rău, poate e chiar filozof –, pentru că i-am spus că îmi place culoarea, şi am un teanc de hârtie pe care l-am găsit într-un dulap de provizii printre alte lucruri de prisos, şi am o scândură pe care o desprind din duşumea şi sub care ascund toate comorile astea. Îmi scriu viaţa întreagă pe hârtie de prisos – surplus la cele de trebuinţă. Încep cu o coală curată – cu multe coli curate. Că mare mi-ar fi bucuria să las o relatare, un soi de poveste colţuroasă şi cinstită despre mine, şi dacă Dumnezeu

îmi va da puterea, am să spun această poveste şi am s-o ferec sub duşumea, iar apoi bucuroasă m-oi duce la odihna veşnică în ţărâna din Roscommon.

Tata era cel mai curat om din toată creştinătatea, din tot oraşul Sligo, în orice caz. Părea încins la perfecţie în uniformă – nimic nu era la întâmplare, totul era aranjat frumos ca-ntr-un registru. Era supraveghetorul cimitirului, iar pentru munca aceasta

primise o uniformă nemaipomenită, sau aşa mi se părea mie, copil fiind.

Era un butoi în curte în care se strângea apa de ploaie şi cu ea se spăla în fiecare zi. Ne întorcea pe mama şi pe mine cu faţa la peretele bucătăriei şi stătea în picioare printre muşchii şi lichenii din curte fără teamă că l-am vedea, despuiat din creştet până-n tălpi, şi se spăla cu înverşunare, fie că era vreme frumoasă, fie urâtă, mugind în miezul iernii ca un taur.

Cu săpunul de rufe ce ar fi curăţat şi o duşumea slinoasă se săpunea bine până se acoperea de clăbuci, ca într-un costum dichisit, şi se freca pe trup cu o piatră cenuşie, pe care, când era gata, o punea într-un cotlon anume din zid – de unde ieşea un colţ ca un nas. Vedeam toate acestea dintr-o ochire, când întorceam repede capul, pentru că în privinţa asta eram un copil parşiv şi nu puteam să-i dau ascultare.

Nici un număr de circ nu mi-ar fi făcut atâta plăcere.

Pe tata nu-l puteai opri din cântat, ştia toate cântecele din operetele de pe vremea aceea. Şi îi plăcea să citească predicile de demult, pentru că, spunea el, şi le putea închipui aievea, într-o duminică pierdută din trecut, cu

vorbele lor noi în gura predicatorilor. Tatăl lui fusese predicator. Tata era un prezbiterian pătimaş, aş putea spune aplecat către cele ale spiritului, ceea ce nu era o calitate la ordinea zilei în Sligo. Preţuia cu osebire *Predicile* lui John Donne, însă adevărata lui evanghelie era *Religio Medici* de Sir Thomas Browne, care mi-a rămas din clocotul şi larma vieţii mele şi o păstrez între coperte făcute ferfeniţă. O am aici în faţa ochilor, pe pat, cu numele lui scris cu cerneală neagră înăuntru, Joe Clear, şi data 1888, şi oraşul Southampton, pentru că fusese marinar

în prima lui tinereţe şi trecuse prin toate porturile creştinătăţii inainte de a împlini şaptesprezece ani.

În Southampton s-a petrecut una dintre întâmplările însemnate sau de căpătâi din viaţa lui, şi anume a întâlnit-o pe mama, Cissy, care era cameristă la pensiunea vaporenilor unde îi plăcea lui să tragă.

Obişnuia să povestească o întâmplare ciudată despre Southampton, iar eu, copil fiind, am luat-o drept literă de evanghelie. Se poate totuşi să fi fost adevărată.

Odată, când ajunsese în port, nu găsise loc la pensiunea lui preferată. Aşa încât nu avusese încotro şi îşi văzuse mai departe de drum în întinderea bătută de vânt unde se înşiruiau case şi firme, până ce dăduse peste o clădire izolată de pe care se ţitea un anunţ cu locuri libere, bun de ademenit muşteriii.

Când intrase fusese întâmpinat de o femeie între două vârste, cu faţa pământie, care îi dăduse un pat la

demisol.

Se trezise în puterea nopţii, crezând că a auzit răsuflarea cuiva în odaie. Tresărise şi, treaz de-a binelea cum eşti în astfel de momente de panică, auzise un geamăt, iar cineva se întinsese pe pat lângă el pe întuneric.

Aprinsese lumânarea cu amnarul. Nu se vedea nimeni. Dar aşternutul şi salteaua erau adâncite de parcă acolo se lungise un trup masiv. Sărise din pat şi strigase, dar nu primise nici un răspuns. Tot atunci băgase de seamă că îl chinuia o foame cumplită în măruntaie, cum nu mai pomenise irlandezul de pe vremea foametei celei negre. Se repezise la uşă, dar, spre mirarea lui, era încuiată. Acum îi sărise ţandăra de-a dreptul. „Dă-mi drumul, dă-mi drumul!", strigase el, îngrozit şi jignit. Cum de îndrăznea cotoroanţa să îl încuie înăuntru? Bătuse iar şi iar cu pumnii în uşă şi într-un târziu venise proprietăreasa şi îl descuiase liniştită. Femeia îşi ceruse iertare şi îi spusese că trebuie să fi încuiat uşa fără să bage de seamă, de frica hoţilor. El îi povestise toată tărăşenia, dar ea se mulţumise să zâmbească fără o vorbă, iar apoi se întorsese sus, la ea. Lui i se păruse că vine dinspre ea un iz ciudat de frunze, de pământ de pe sub duşumele şi de pe sub copaci, de parcă femeia se târâse prin pădure. Apoi se lăsase liniştea, iar el stinsese lumânarea şi încercase să adoarmă.

Acelaşi lucru se întâmplase puţin mai târziu. Sărise în sus încă o dată, aprinsese lumânarea şi se dusese la uşă. Iarăşi era încuiată! Şi iarăşi foamea aceea mistuitoare şi chinuitoare în burtă. Fără să ştie de ce, poate pentru că era atât de cumplit de ciudată, nu-i venise să o strige din nou pe proprie- tăreasă, aşa că, năduşit şi stingher, îşi petrecuse noaptea pe un scaun.

Când se crăpase de ziuă se trezise şi se îmbrăcase, iar când se dusese la uşă era deschisă. Îşi luase genţile şi urcase la etaj. Abia atunci băgase de seamă cât de

dărăpănat era totul, lucru ce nu se văzuse aşa de clar în întunericul mai blând al nopţii. Nu izbutise să o deştepte pe proprietăreasă, iar cum vasul său urma să ridice ancora, fusese nevoit să plece fără să mai vorbească cu ea, aruncând la plecare cei câţiva şilingi pe măsuţa din hol.

Afară în stradă, privind în urmă, fusese tare tulburat când văzuse că multe dintre geamurile clădirii erau sparte, iar acoperişul povârnit avea ţigle lipsă.

Intrase în prăvălia din colţ să schimbe câteva vorbe cu o fiinţă omenească, să îşi mai vină în fire, şi îl întrebase pe negustor de clădire. Clădirea, îi spusese negustorul, era închisă de câţiva ani şi nu locuia nimeni în ea. Bine ar fi fost să fie demolată, dar făcea parte din şirul de case. N-avea cum să fi petrecut noaptea acolo, zisese negustorul. Nu locuia nimeni în ea şi nimănui nu i-ar fi trecut prin cap să o cumpere, pentru faptul că o femeie şi-a omorât bărbatul acolo, l-a încuiat în odaia de la demisol şi l-a lăsat să moară de foame. Iar femeia a fost judecată şi atârnată în ştreang pentru omor.

Tata ne istorisea mie şi mamei povestea aceasta cu patima omului ce o retrăieşte atunci când o rosteşte. Casa mohorâtă, femeia pământie, geamătul strigoiului, toate i se întrezăreau în priviri.

— Bine atunci că ai găsit odăi data ailaltă când ai tras la mal, Joe, spunea mama, cu o voce cât se poate de neutră.

— Doamne Dumnezeule, aşa-i, zicea tata.

O povestioară omenească, poveste marinărească, ce închidea totuşi în ea frumuseţea aparte a mamei şi puterea ei de a-l ademeni, atunci şi întotdeauna.

Căci frumuseţea ei era dintre acelea spanioleşti, cu păr negru şi piele oacheşă, cu ochi verzi ca smaraldele din America, de care nu e om să se poată feri.

S-a însurat cu ea şi a adus-o acasă în Sligo, iar acolo şi-a petrecut ea tot restul vieţii, fără a se contopi cu întunecimea aceea, ci ca un bănuţ pierdut pe o podea

de humă, sclipind cu deznădejde. Fată mai frumoasă nu se pomenise în Sligo, cu pielea moale ca penele, pieptul cald şi primitor ca pâinea aburindă, tot numai încântare.

Cea mai mare bucurie a copilăriei era să apar cu mama pe străzile din Sligo în amurg, pentru că îi plăcea să îl întâmpine pe tata când venea acasă de la muncă, din cimitir. De-abia după mulţi ani, când eram şi eu mai mare, mi-am dat seama privind în urmă că ieşitul în întâmpinare nu era lipsit de nelinişte, de parcă n-ar fi avut încredere că timpul şi mersul obişnuit al lucrurilor îl vor aduce acasă. Pentru că am convingerea că, sub nimbul ei de frumuseţe, mama trecea printr-o stranie suferinţă.

El era supraveghetor, după cum ţi-am spus, şi purta uniformă albastră şi chipiu cu cozoroc negru ca pana corbului.

Acestea se petreceau pe vremea războiului celui mare, când oraşul era plin de soldaţi, de parcă Sligo însuşi ar fi fost câmp de bătălie, ceea ce de bună seamă că nu era. Nu vedeam decât bărbaţi în permisie. Dar aduceau tare mult cu tata, cum erau ei în uniformă – aşa că tata părea să răsară la tot pasul când treceam noi, eu şi cu mama, pe stradă, iar eu îl căutam din priviri cu tot atâta îndârjire ca mama. Bucuria mea devenea deplină numai când în cele din urmă se adeverea a fi el, în drum spre casă de la cimitir în serile de iarnă întunecate, parcă de-abia atingând pământul. Şi când mă vedea, se juca cu mine şi se ţinea de ghiduşii ca un copil. Nu de puţine ori, lumea îi arunca priviri lungi şi poate că felul ăsta al lui de a fi nu se potrivea prea bine cu demnitatea de supraveghetor al morţilor din Sligo. Avea însă darul acela rar de a lăsa lucrurile în voia lor când se afla în preajma unui copil, de a se prosti şi a se veseli împreună cu el în lumina vlăguită a înserării.

Era el paznicul mormintelor, dar avea şi viaţa lui. Când îşi punea chipiul cu cozoroc şi uniforma, te putea

conduce la orice loc de veci în care zăcea o rudă ori un prieten, cu o demnitate plină de gravitate, dar când rămânea de unul singur în ghereta lui din cimitir, un cavou mai mititel din beton, puteai să îl auzi cât de minunat cânta „în vis locuiam în odăi de cleştar", din *Fata de ţigan*, una dintre operetele lui preferate.

Iar în zilele libere se suia pe motocicleta Matchless şi gonea pe drumurile întortocheate ale Irlandei. Dacă cucerirea mamei a fost un eveniment regesc, faptul că într-un an măreţ şi norocos, în preajma naşterii mele, a concurat pe traseul scurt din Insula Man pe motocicleta lui cea straşnică, terminând onorabil cam pe la mijloc, fără să se omoare, a fost un continuu izvor de amintiri şi de bucurii, şi sunt sigură că i-a fost mângâiere în templul lui de beton în lunile mohorâte de iarnă irlandeză, înconjurat cum era de acele suflete adormite.

Cealaltă poveste „vestită" a tatii, vestită în căsuţa noastră, s-a petrecut pe când era holtei, când ajungea mai uşor la cele câteva întâlniri cu motocicletele din acele vremi. S-a întâmplat în Tullamore şi este o poveste cât se poate de bizară.

Gonea tare, iar în faţa lui se afla o colină lungă şi lată ce ducea la o cotitură bruscă, unde drumul întâlnea zidul unei proprietăţi, un zid dintre acelea înalte şi groase, construite pe timpul foametei irlandeze, printr-un soi de trudă inutilă care să îi ţină în viaţă pe truditori. În orice caz, motociclistul din faţa lui, tăind-o la vale, prinsese o viteză colosală, şi în loc să frâneze, parcă mai tare apăsa pe accelerație repezindu-se înspre zidul din faţă, iar în cele din urmă, într-o harabaură cumplită de fum, metal şi bubuituri ca de tun, se izbise de zid fără cruţare. Tata, cu ochii mijiţi prin ochelarii murdari de motociclist, aproape că pierduse controlul ghidonului, atât de tare se îngrozise; dar apoi văzuse ceva ce n-a putut nicidecum şi niciodată să explice, adică îl văzuse pe motociclistul

ce se înalţa de parcă ar fi avut aripi, trecând peste zidul uriaş cu o mişcare iute şi uşoară, ca un pescăruş alunecând pe coama vântului. Doar o clipă, doar o clipă i se păruse într-adevăr că îi străfulgeră nişte aripi prin faţa ochilor şi, de câte ori avea să citească despre îngeri în cartea de rugăciuni, nu putea să nu se gândească la acel moment extraordinar.

Te rog să nu crezi că tata se prefăcea, pentru că nu era în stare de aşa ceva. E adevărat că prin aşezările de la ţară – dar chiar şi la oraş – sunt oameni cărora le place să spună că au văzut minuni, aşa ca bărbatul meu, Tom, cum spunea că văzuse câinele cu două capete de la Enniscrone. E adevărat că astfel de poveşti nu-şi au rostul dacă povestitorul nu pretinde că le dă absolută crezare – sau dacă nu a văzut minuni din astea cu adevărat. Dar tata nu făcea scamatorii cu minciuni şi poveşti.

Tata reuşise să încetinească motocicleta, să oprească şi, luând-o la fugă de-a lungul zidului, găsise o portiţă din acelea fistichii, împinsese fierul ruginit şi o luase la goană prin urzici şi măcriş să-şi găsească prietenul miraculos. Zăcea acolo, de cealaltă parte a zidului, leşinat, însă – iar tata s-a jurat că aşa era – complet nevătămat. în cele din urmă bărbatul, care întâmplător era un indian ce umbla de-a lungul Coastei de Vest şi vindea eşarfe şi alte articole dintr-o valiză, se deşteptase şi îi zâmbise tatii. Amândoi se minunaseră şi nu puteau pricepe cum de-a scăpat, şi de altminteri toată aşezarea Tullamore a continuat să vorbească ani buni despre asta. Dacă o să auzi vreodată povestea asta, s-ar putea ca povestitorul să îi pună titlul *îngerul indian.*

Curioasa fericire a tatii se vădeşte din nou în felul în care repeta această poveste. Era ca şi cum o astfel de întâmplare l-ar fi răsplătit pentru faptul că trăieşte, micul prinos al naraţiunii care îl încânta în asemenea măsură, încât îi dădea, fie că visa, fie că era treaz, sentimentul unui privilegiu, ca şi cum astfel de crâmpeie de poveste şi de întâmplări ar fi alcătuit o evanghelie neşlefuită. Şi dacă ar fi să se scrie vreodată adevărata evanghelie a vieţii tatii – şi de ce nu s-ar scrie, că viaţa fiecăruia se zice că îi e dragă lui Dumnezeu –, bănuiesc că acele aripi pe care le-a întrezărit pe spinarea prietenului său, indianul, ar căpăta substanţă, iar lucrurile pe care le-a spus doar în treacăt ar ajunge, prin noua poveste scrisă de o altă mână, trainice, de nedovedit, dar înălţate mai sus în împărăţia miraculosului. Astfel ca toată suflarea să îşi poată afla în ea alinare.

Fericirea tatii. Era în sine un dar nepreţuit, tot aşa cum neliniştea mamei era o frână apăsată necontenit în tot ceea ce făcea. Căci mama nu îşi alcătuia legende miniaturale din viaţă şi era curios de lipsită de poveşti, deşi sunt sigură că ar fi găsit lucruri de spus la fel de bune ca ale tatii.

E ciudat, dar încep să îmi dau seama că omul fără poveşti pe care să le cultive de-a lungul vieţii şi care să dăinuie se pierde fără

urmă, nu doar pentru istorie, ci şi pentru cei din familie care vin după el. Desigur că aceasta e soarta celor mai multe suflete, ca vieţi întregi, oricât de vii şi de minunate, să fie reduse la numele acelea triste şi întunecate pe arbori genealogici veştejiţi, cu o jumătate de dată bălăngănindu-se după un semn de întrebare.

Fericirea tatii nu numai că l-a mântuit, dar l-a şi împins să povestească şi îl păstrează şi acum viu în mine, ca pe un al doilea suflet, mai răbdător şi mai cald decât sărmanul meu suflet.

Pesemne că fericirea lui era curios de neîntemeiată. Dar oare nu poate omul să fie fericit cât îl ţin puterile în întinderile ciudate şi nesfârşite ale vieţii? Eu cred că e îndreptăţit. La urma urmei, lumea este cu adevărat frumoasă şi, de-am fi orice altă creatură în afară de om, am putea trăi o fericire veşnică.

Odaia principală din căsuţa noastră, care era oricum înghesuită, o împărţeam cu două obiecte mari, dintre care unul era mai sus pomenita motocicletă, ce nu trebuia să stea în ploaie. Ducea, cum s-ar spune, o viaţă paşnică în camera de zi, căci tata ajungea, din scaunul lui, să îi atingă domol cromul cu o piele de căprioară când îi venea. Celălalt obiect de care vreau să amintesc este o pianină pe care i-o lăsase un văduv recunoscător, pentru că tata săpase groapa nevestei omului pe gratis, dat fiind că îndurerata familie era cam strâmtorată. Aşa că într-o noapte de vară, la scurt timp după înmormântare, pianina sosise într-o căruţă trasă de un măgăruş şi fusese adusă înăuntru cu zâmbete încurcate şi fericite de către văduv şi cei doi fii ai săi şi aşezată în odăiţa noastră. Se prea poate ca pianina să nu fi valorat niciodată mulţi bani, dar avea totuşi un sunet foarte frumos şi nimeni nu cântase la ea înainte de a ajunge la noi, atât cât se poate deduce un astfel de istoric din starea clapelor, ce păreau neatinse. Pe feţele laterale avea scene pictate care nu reprezentau ţinutul Sligo propriu-zis, ci mai degrabă o Italie imaginară sau ceva de genul acesta, dar ar fi putut totuşi să fie, pentru că erau munţi şi râuri, cu păstori şi păstoriţe ce stăteau prin preajma mioarelor răbdătoare. Tata, crescut sub oblăduirea religioasă a tatălui său, ştia să cânte la acest instrument fermecător şi, după cum am mai spus, era încântat de vechile operete din veacul trecut. Pe Balfe îl socotea un geniu. Întrucât era loc şi pentru mine pe scaun, în curând am început şi eu, prin puterea dragostei pe care i-o purtam şi pentru că iscusinţa lui îmi producea o atât de mare bucurie, să prind noţiunile elementare şi, încetul cu încetul, să fac progrese, ajungând să dobândesc iscusinţă, fără să am sentimentul că fac un efort sau că mă chinui.

Apoi i-am cântat la pian, în vreme ce el stătea în picioare în mijlocul încăperii, atâta cât era, uneori cu o mână sprijinită leneş de şaua motocicletei şi cu cealaltă în surtuc, ca un Napoleon irlandez, şi cânta absolut desăvârşit, sau aşa mi se părea mie,

Odăi de cleştar sau celelalte perle din repertoriu – şi, pe deasupra, cântecele acelea numite napoletane, care de bună seamă nu erau cum credeam eu în amintirea lui Napoleon, ci cântece născocite pe străzile din Napoli – cântece surghiunite acum în Sligo! Vocea lui îmi pătrundea în creştet ca un fel de miere ce adăsta acolo, viguroasă, ca un băzâit, şi alunga toate spaimele copilăriei. Când i se înălţa vocea, se înălţa şi el cu totul, braţele, favoriţii, piciorul i se balansa un pic deasupra covorului vechi cu un model cu câini, iar din ochi i se revărsa o voioşie ciudată. Poate că însuşi Napoleon l-ar fi socotit un om cu însuşiri înalte. În astfel de momente, la pasajele mai liniştite ale cântecelor, scotea la iveală un timbru cât se poate de frumos, şi nu am auzit pe cineva care să îl întreacă până în ziua de azi. Mulţi cântăreţi buni au poposit în Sligo când eram tânără şi au cântat în saloane în vreme ce afară ploua, iar pe câţiva, mai agreabili, i-am acompaniat la pian, şi tocam clapele şi corzile, mai degrabă încurcându-i decât ajutându-i. Dar, după mine, nici unul dintre ei nu putea să egaleze ciudata căldură a vocii tatii.

Iar cel ce se poate veseli în faţa urgiilor ce stau să vină şi să îl năpădească, aşa cum cum fac urgiile de obicei, fără milă sau îndurare, acela este un adevărat erou.

Capitolul 2

Carnetul de notiţe al doctorului Grene (medic primar psihiatru, Spitalul regional de boli mintale, Roscommon)

Clădirea aceasta e într-o stare groaznică, dar nu am fost conştienţi cât de groaznică până la darea de seamă a topografului. Cei trei temerari care au urcat până pe acoperişul secular raportează că mai multe grinzi sunt gata să se prăbuşească, de parcă însăşi creasta instituţiei ar oglindi condiţia multora dintre cei internaţi dedesubt. În loc de „internaţi" ar trebui să scriu „pacienţi". Dar cum clădirea a fost ridicată la sfârşitul secolului al XVIII-lea ca instituţie de caritate pentru „sănătoasa adăpostire şi aleasa îndreptare a aşezămintelor vătămate ale gândirii", întotdeauna îţi vine în minte cuvântul internat. Cât de sănătoasă şi cât de aleasă era de-abia acum se poate presupune. De fapt, la jumătatea secolului al XIX-lea a existat o minunată perioadă luminată în aziluri, influenţată de ideile revoluţionare ale unor doctori, când se folosea cu economie cămaşa de forţă, se considera că e mai înţelept un regim alimentar de calitate, cu mult exerciţiu fizic şi stimularea gândirii. Ceea ce era un pas mare înainte faţă de casele de nebuni, unde pacienţii se târau ca nişte fiare pe jos şi urlau în lanţuri. Însă după aceea totul s-a înrăutăţit din nou, şi nu există persoană sensibilă care să dorească să facă istoricul azilurilor irlandeze din prima parte a secolului trecut, cu ditorectomii, imersiuni şi injectări. Secolul trecut fiind secolul „meu", întrucât aveam cincizeci şi cinci de ani când s-a sfârşit, şi e greu să pui tot sufletul şi să acorzi toată atenţia unui secol nou la vârsta aceea. Sau aşa credeam. Şi încă mai cred. Acum, la aproape, vai, şaizeci şi cinci de ani.

Întrucât clădirea îşi arată vârsta atât de limpede, vom fi obligaţi să plecăm. Cei din secţie spun că noua clădire va începe aproape imediat, ceea ce ar putea fi adevărat sau doar vorbe goale. Dar cum putem pleca până nu suntem siguri de o clădire nouă şi, mai ales, la modul filozofic, cum putem să îi extragem de aici pe mulţi dintre pacienţi, când ADN-ul lor probabil că s-a sudat cu tencuiala din ziduri? Cele cincizeci de femei vârstnice din blocul central sunt atât de bătrâne, încât vârsta a ajuns ceva etern şi continuu. Sunt ţintuite la pat şi atât de pline de escare, încât mutarea ar fi un fel de violare.

Presupun că opun rezistenţă la gândul plecării, aşa cum face orice persoană de bun-simţ când se pledează pentru mutare. Nelndoielnic că vom face faţă întregii tevaturi şi traumelor obişnuite.

Tot aşa, şi infirmierii şi surorile au ajuns să facă parte din

clădire ca liliecii din acoperiş şi şobolanii din pivniţă. Care înţeleg că sunt armate întregi, deşi pot spune cu recunoştinţă că am văzut şobolani numai atunci, o dată, când a luat foc aripa de est şi am desluşit formele de un negru închis cum fugeau pe uşile de jos în lanurile de porumb ale fermierului de după gardul viu. Lumina focului arunca asupra lor, când fugeau, o strălucire în culoarea ciudată a dulceţii de portocale. Sunt convins că la auzul semnalului de încetare a focului dat de pompieri, s-au furişat înapoi în întunericul cel nou.

Aşadar, va trebui să plecăm la un moment dat. Prin urmare, am obligaţia, conform noilor legi, de a evalua câţi dintre pacienţi pot fi redaţi comunităţii (orice o fi însemnând asta, Doamne sfinte) şi exact din ce categorie face parte fiecare dintre ceilalţi pacienţi. Mulţi dintre ei vor fi şocaţi chiar şi de ambianţa nouă, de zidurile cu tencuială modernă, de instalaţiile bune şi de încălzire. Până şi geamătul vântului pe coridoare, chiar şi în zilele încremenite – cum se explică? probabil golul creat de căldură şi de frig în diferitele zone ale spitalului – le va lipsi ca fundal muzical în surdină al visurilor şi al „nebuniei" lor. Sunt convins. Bieţii flăcăi tomnatici, în costumele lor negre făcute demult de croitorul spitalului, care nu sunt atât bolnavi, cât fără adăpost şi bătrâni, şi care locuiesc în încăperile înşirate de-a lungul aripii de vest, cea mai veche, ca nişte soldaţi din cine ştie ce războiu peninsular sau indian uitat, n-o să ştie ce e cu ei dincolo de terenul acesta uitat din Roscommon.

Asta mă va obliga să-mi îndeplinesc sarcina îndelung evitată de a stabili ce împrejurări i-au adus aici pe unii dintre pacienţi şi dacă într-adevăr, lucru tragic, dar adevărat în unele cazuri, au fost internaţi mai degrabă din motive sociale decât medicale. Pentru că nu sunt atât de smintit încât să cred că toţi „lunaticii" de aici sunt nebuni, sau că au fost măcar vreodată, sau că au fost înainte de a veni aici şi de a căpăta un fel de nebunie virală. Percepţia publicului larg, atotştiutor, sau hai să zicem a opiniei publice aşa cum este ea oglindită în ziare, despre aceşti oameni este că merită „libertatea" sau „eliberarea". Ceea ce poate fi foarte adevărat, dar pentru fiinţele ţinute în cuşcă sau închise atâta timp „libertatea" şi „eliberarea" par a fi nişte deziderate extrem de problematice, ca în cazul ţărilor acelora din Europa de Est după comunism. Şi totodată am sentimentul bizar că mi-ar veni greu să văd că pleacă cineva. Oare de ce? Anxietatea paznicului de la grădina zoologică? Oare urşii mei polari se vor descurca la fel de bine şi la pol? Presupun că acesta este un mod de gândire simplificator. Ei bine, vom vedea.

În mod special va trebui să o abordez pe doamna McNulty, care este persoana cea mai în vârstă nu numai de aici, ci din întregul Roscommon, poate chiar din Irlanda. Era în vârstă şi când am ajuns eu aici, acum treizeci de ani, deşi la acea dată avea energia, nu ştiu exact, a unei forţe a naturii. Este o persoană colosală şi,

deşi au trecut perioade lungi în care nu am văzut-o, sau am văzut-o doar în treacăt, sunt veşnic conştient de prezenţa ei şi încerc să întreb de ea. Mi-e teamă că e o adevărată piatră de încercare pentru mine. Mi-a fost un reper stabil şi nu reprezintă doar instituţia, ci, curios lucru, propria mea istorie, însăşi viaţa mea. „E steaua fiecărui coră- bier", cum ar zice Shakespeare. Problemele mele conjugale cu biata Bet, starea mea de spirit proastă, în cădere liberă, la răstimpuri, sentimentul că nu mă descurc, ba asta, ba aia – stupizenia mea sociabilă, presupun. În vreme ce lucrurile s-au schimbat în mod ineluctabil, doamna McNulty a rămas aceeaşi, chiar dacă, desigur, i-au mai slăbit puterile şi s-a împuţinat cu trecerea anilor. Are o sută de ani? Obişnuia să cânte la pian jos, în sala de recreaţie, cu multă iscusinţă, melodii de jazz din anii '20 şi '30. Nu am habar de unde le ştia. Dar obişnuia să şadă acolo cu părul ei lung şi argintiu despletit, într-unul dintre halatele acelea oribile de spital, dar cu o atitudine de regină, şi, deşi avea atunci şaptezeci de ani, arăta absolut remarcabil. Efectiv era încă foarte frumoasă, şi Dumnezeu ştie cum trebuie să fi arătat în tinereţe. Extraordinară, un fel de manifestare neobişnuită şi probabil nepământeană în lumea aceasta provincială. După ce i s-a instalat un uşor reumatism – nu permitea cuvântul, îi spunea o „reticenţă" a degetelor –, în anii ce au urmat, nu a mai cântat la pian. Ar fi putut cânta aproape la fel de bine, dar „aproape la fel de bine" nu era stilul ei. Aşa încât nu am mai auzit-o pe doamna McNulty cântând jazz.

Pentru precizia informaţiei, pianul acela, năpădit de carii, a fost aruncat mai târziu pe un tomberon, cu un zăngănit nemuzical teribil.

Aşadar, acum va trebui să intru la ea şi să o întreb despre una, alta. Lucrul acesta mă intimidează în mod inexplicabil. De ce să mă simt intimidat? Poate pentru că este cu atât de mulţi ani mai în vârstă decât mine şi, chiar dacă are tăceri prelungite, e o prezenţă extrem de agreabilă, te simţi ca în compania unui confrate mai mare pe care îl venerezi. Asta trebuie să fie. Poate pentru că bănuiesc că mă simpatizează tot atât de mult pe cât o simpatizez eu pe ea. Deşi nu ştiu din ce motiv. Sunt plin de curiozitate în ceea ce o priveşte, dar nu i-am răscolit niciodată viaţa, deşi probabil că, pentru un psihiatru profesionist, aceasta ar trebui să fie o bilă neagră. Oricum, asta e, mă simpatizează. Însă n-aş vrea să tulbur această simpatie, adică respectiva condiţie, pentru nimic în lume. Aşa încât trebuie să mă port cu băgare de seamă.

Mărturia lui Rosearme

Cât mi-ar plăcea să spun că l-am iubit pe tata într-atât încât nu aş fi putut trăi fără el, dar o astfel de mărturisire s-ar dovedi mincinoasă mai încolo. Cei pe care îi iubim, acele fiinţe esenţiale, ne sunt luate prin voia Atotputernicului, sau a diavolilor care îl uzurpează. Cu morţile astea e ca şi cum ni s-ar aşeza o bucată

uriaşă de plumb pe suflet şi în locul acela, altădată eteric, acum apasă o povară tainică şi nimicitoare asupra înseşi fiinţei noastre.

Când aveam vreo zece ani, tata, cuprins brusc de un avânt educaţional, m-a dus în vârful turnului înalt şi subţire din cimitir. Era una dintre construcţiile acelea frumoase, zvelte şi semeţe ridicate de călugări în vremuri de prăpăd şi primejdie. Se afla într-un colţ plin de urzici al cimitirului şi nu prea era băgat în seamă. Pentru cei care au crescut în Sligo, pur şi simplu era acolo. Dar fără îndoială că era o comoară nepreţuită, înălţat doar cu o părere de tencuială între pietre, fiecare dintre ele ţinând minte curbura turnului, fiecare prinsă meşteşugit de zidarii de odinioară. Firește că era un cimitir catolic. Tata nu primise slujba din pricina credinţei lui, ci pentru că era îndrăgit de toată lumea din oraş, cu mic, cu mare, iar pe catolici nu îi deranja să le sape groapa un prezbiterian, dacă le plăcea persoana. În zilele acelea era mult mai multă pace între biserici decât ne închipuim noi, şi adeseori se uită că sub vechile legi de pedepsire din vremuri de mult apuse, cultele desprinse din Biserica Anglicană erau şi ele la fel de hărţuite, după cum îi plăcea lui să atragă atenţia adeseori. În orice caz, rareori există probleme de credinţă acolo unde există prietenie. Şi doar mai târziu a început să conteze această deosebire a lui. În orice caz, ştiu că era deosebit de îndrăgit de preotul parohiei, un omuleţ înfipt şi aprig pe nume părintele Gaunt, care a ocupat un loc atât de însemnat mai încolo în povestea mea, dacă se poate spune despre un om mărunt că ocupă un loc însemnat.

Erau zilele de după primul război, şi poate că în acele şanţuri ale istoriei, cum ar veni, oamenii nu mai judecă normal, educaţia o ia pe arătură, aşa cum era el pornit să o ia în ziua aceea cu mine. Altminteri nu îmi pot explica de ce şi-ar duce un om în toată firea copilul în vârful unui turn vechi, cu o geantă cu ciocane şi pene.

Întreg oraşul Sligo, râul, bisericile, casele radiau de la temelia turnului, sau cel puţin aşa părea de la ferestruica din vârf. O pasăre călătoare ar fi văzut două chipuri înviorate ce încercau să răzbată cu privirea, eu sprijinindu-mi toată greutatea pe vârful degetelor de la picioare şi împingându-l pe el pe sub bărbie.

— Roseanne, scumpa tatii, m-am bărbierit deja azi-dimi- neaţă şi oricum n-o să mă bărbierești tu cu creştetul tău auriu.

Fiindcă e adevărat că aveam părul moale, de culoarea aurului – aurul aceloraşi călugări. Galben ca sclipirile din cărţile vechi.

— Tăticule, am zis, pe tot ce-i mai scump pe lume, lasă ciocanele şi penele şi să vedem ce-o fi.

— O, a zis el, m-ajistovit urcatul, hai să aruncăm o privire de jur împrejur peste Sligo înainte să începem experimentul.

Aşteptase şi alesese o zi fără vânt pentru această treabă. Voia

să îmi dovedească vechiul postulat că, pe tărâmul teoriei, toate lucrurile cad în acelaşi fel.

— Toate lucrurile cad în acelaşi fel, spusese el mai înainte, pe tărâmul teoriei. Şi am să îţi dovedesc. Am să îmi dovedesc şi mie.

Şedeam în jurul focului de antracit care scuipa scântei.

— Or cădea toate în acelaşi fel, cum spui tu, a ciripit mama din colţul ei. Dar numai lucrul de preţ se înalţă.

Nu cred că prin aceste vorbe voia să îl atingă, era doar o observaţie. În orice caz, el îşi îndreptase privirile spre ea cu deplina neutralitate pe care mama o stăpânea atât de bine şi de care îl molipsise şi pe el.

Mi se pare ciudat să scriu aceste lucruri aici, în odaia aceasta în care se lasă întunericul, să zgârii cu pixul albastru, să îi revăd oarecum cu ochii minţii, sau îndărătul ochilor, în căuşul întunecat al capului, vii şi vorbind, de parcă timpul lor ar fi aievea, iar timpul meu o închipuire. Şi inima mi se înmoaie pentru a mia oară de cât de frumoasă era ea, cât de îngrijită, plăcută şi sclipitoare, cu accentul ei din Southampton ca nişte pietricele de pe un ţărm răscolit de valuri, ce zornăie şi susură, un sunet molcom pe care îl aud în vis. E drept că atunci când eram prea îndrăzneaţă, când îşi făcea griji că n-am să o apuc pe calea pe care ar fi vrut ea, chiar şi în chestiuni mărunte, obişnuia să mă bată cu nuiaua. Dar în vremurile acelea era normal să loveşti copiii.

Aşadar, acum chipurile noastre se opinteau să îşi facă loc în cadrul strâvechi al ferestruicii înguste a călugărilor. Ce chipuri dispărute priviseră de acolo, chipuri de oameni năduşiţi în sutane, încercând să vadă unde sunt vikingii care aveau să vină să îi omoare şi să le ia cărţile, pocalurile şi banii. Nu existase nici un zidar căruia să îi placă să lase o fereastră largă pentru vikingi, iar ferestruica aceea încă mai vorbea despre îngrijorarea şi primejdia din trecut.

În cele din urmă, se dovedise că experimentul era imposibil dacă stăteam amândoi acolo. Unul dintre noi avea să piardă deznodământul. Aşa că m-a trimis înapoi jos, singură pe scara umedă de piatră, şi simt încă zidul acela jilav sub palmă şi spaima ciudată care a încolţit în mine când m-am despărţit de el. Pieptul meu mititel se zbătea de parcă s-ar fi prins un porumbel stingher înăuntru.

Am ieşit din turn şi m-am dus mai departe de zid, cum mă sfătuise el, de teamă că ciocanele care aveau să cadă o să mă omoare pe loc. Turnul părea uriaş de acolo, părea că se suie până la norii de un cenuşiu murdar din ziua aceea. Până la ceruri. Nu era nici o adiere. Mormintele, părăginite din acea parte a cimitirului, morminte de bărbaţi şi femei dintr-un veac în care oamenii nu îşi puteau permite decât piatră neşlefuită, fără un nume scris, păreau altfel acum că eram singură, ca şi cum bietele

lor oseminte s-ar fi putut ridica împotriva mea, să mă mistuie în foametea lor veşnică. Stând aşa pe pământ, eram doar un copil pe buza prăpăstiei, aşa mă simţeam, ca în scena din piesa aceea veche, *Regele Lear*, în care prietenul regelui îşi închipuie că se prăvăleşte de pe o stâncă ameninţătoare, dar nu e nici o stâncă, aşa încât atunci când o citeşti crezi şi tu că e o stâncă, şi te prăvăleşti cu prietenul regelui. Dar mi-am mijit ochii spre înălţime cu multă, multă încredere şi cu multă, multă iubire. Nu e păcat să îţi iubeşti tatăl, nu e păcat să nu îi găseşti nimic de reproşat, mai ales atunci când l-am cunoscut ca femeie tânără, sau pe-aproape, când copilul începe adesea să se simtă dezamăgit de părinţi. Nu e o crimă să îţi simţi inima cum zvâcneşte înspre el, sau atâta cât vedeam eu din el, braţul scos prin ferestruică, ţinând geanta suspendată în aerul irlandez. Acum mă striga şi de-abia îi înţelegeam vorbele. Dar după ce a repetat de câteva ori, cred că l-am auzit zicând:

— Te-ai tras înapoi, scumpa tatii?

— M-am tras înapoi, tăticule, am strigat, aproape că am urlat, atât era de lung drumul pe care trebuiau să îl facă vorbele în sus şi atât de mică era ferestruica pe care să intre şi să-i ajungă până la urechi.

— Atunci am să desfac geanta. Atenţie, atenţie! a strigat el.

— Da, tăticule, sunt atentă!

A desfăcut geanta atât cât a putut cu degetele de la o mână şi a scuturat ce era înăuntru. Îl văzusem când a pregătit geanta. Pusese în ea o mână de pene din căpătâiul patului lor, pene smulse în ţipetele nevestei, şi două ciocane de zidar pe care le ţinea pentru când repara pereţii şi pietrele de căpătâi ale mormintelor.

Am rămas cu privirea aţintită. Poate că am auzit o muzică stranie. Clănţănitul stăncuţelor şi vorba bătrânească, gâjâită a ciorilor de câmp prin fagii bătrâni de acolo mi se învălmăşeau ca o muzică în cap. Eram cu gâtul încordat şi plesneam de nerăbdare să văd deznodământul acelui experiment elegant, rezultat ce mi-ar putea fi de folos în viaţă, îmi spusese tata, ca temelie pentru o justă filozofie.

Deşi nu era nici o adiere de vânt, penele s-au risipit imediat, împrăştiate ca o mică explozie, înălţându-se cenuşii înspre norii cenuşii, aproape imposibil de zărit. Penele s-au risipit, s-au risipit.

Tata striga iar şi iar, foarte agitat, din turn, „Ce vezi? Ce vezi?”

Ce vedeam, ce ştiam? Cred uneori că încordarea pe care o simţi când asişti la ridicolul unei persoane, un ridicol născut poate din disperare, de care a dat dovadă şi Eneas McNulty – nu ştii încă cine e el – mulţi ani mai târziu, te străpunge cu iubire pentru acea persoană. E tot numai iubire – faptul că nu ştii, că nu vezi. Stau acolo, veşnic, încordându-mă să văd, cu un cârcel în ceafă, cu ochii mijiţi şi încordată, dacă nu de altceva, din iubire pentru el. Penele se risipesc, se risipesc şi se învolburează. Tata strigă iar şi iar. Inima îmi bate pentru el. Ciocanele mai cad şi acum.

Capitolul 3

Dragă cititorule! Dragă cititorule, dacă eşti blând şi bun, mi-ar plăcea să îţi strâng mâna. Mi-ar plăcea... tot felul de lucruri imposibile. Deşi nu te am pe tine, am alte lucruri. Sunt momente când mă străbate o bucurie de neînţeles, ca şi cum, neavând nimic, am lumea întreagă. Ca şi cum, după ce am ajuns în încăperea aceasta, aş fi descoperit porţile raiului, şi în curând voi vedea că se deschid, şi voi păşi ca femeia răsplătită pentru toate chinurile, pe pajiştile acelea verzi şi pe câmpurile îngrădite. Ce verde e dogoarea ierbii!

Azi-dimineaţă a intrat doctorul Grene şi a trebuit să mă zoresc, să mă reped să ascund paginile acestea. Că n-am vrut să vadă şi să îmi pună întrebări, pentru că sunt deja taine aici, iar tainele sunt norocul meu şi mă ţin teafără. Din fericire, l-am auzit venind de departe pe coridor, pentru că are blacheuri metalice la tocurile pantofilor. Din fericire, nici nu sufăr deloc de reumatism sau de vreun alt beteşug obişnuit la vârsta mea, cel puţin nu la picioare. Mâinile, vai, mâinile nu mai sunt ce au fost, dar picioarele mă ţin încă. Şoarecii ce se mişcă de-a lungul şipcii duşumelei sunt mai sprinteni, dar ei întotdeauna au fost mai sprinteni. Şoarecii sunt atleţi desăvârşiţi, când e cazul, să fie limpede. Dar am fost destul de iute pentru doctorul Grene.

A bătut la uşă, ceea ce e bine faţă de bietul nenorocit care face curăţenie în odaie, john Kane, dacă aşa i se scrie numele – e prima dată că îl scriu –, şi până a deschis uşa eu eram deja aşezată aici la masa goală.

Întrucât nu socot că doctorul Grene e un om rău, am zâmbit.

Era o dimineaţă cât se poate de rece şi totul în cameră era acoperit cu lacrimi de brumă. Totul sclipea. Eu eram îmbrăcată cu toate cele patru rochii ale mele, aşa că mă simţeam destul de plăcut.

— Hmm, hmm, a zis el. Roseanne. Hmm, ce mai

faci, doamnă McNulty?

— Foarte bine, domnu' doctor, am zis eu. Sunteți foarte amabil că mă vizitați.

— E datoria mea să te vizitez. S-a făcut astăzi curățenie în cameră?

— Nu, nu s-a făcut. Dar precis o să vină John în curând.

— Așa cred, a zis doctorul Grene.

Apoi a trecut prin fața mea și s-a uitat afară pe fereastră.

— Asta e cea mai geroasă zi din an până acuma, a zis el.

— Până acuma, am spus eu.

Apoi s-a așezat pe pat, de ziceai că nu e pat mai curat în toată creștinătatea, ceea ce cutez să spun că nu era cazul, și-a întins picioarele și și-a ațintit privirea asupra pantofilor lui. Barba lungă și încărunțită îi era ascuțită ca o secure de fier. E tare stufoasă, ca de sfânt. Lângă el pe pat era o farfurie, încă mânjită cu resturile de fasole din seara trecută.

— Pitagora, a zis el, credea în transmigrația sufletelor, și ne-a atras atenția să avem grijă când mâncăm fasole, ca nu cumva să mâncăm sufletul bunicii.

— O, am spus.

— Așa scrie în Horațiu, a zis el.

— Fasole Batchelors?

— Bănuiesc că nu.

Doctorul Grene mi-a răspuns ca de obicei, cu o înfățișare solemnă. Ce e frumos la doctorul Grene este că îi lipsește cu desăvârșire umorul, ceea ce îl face de fapt să aibă umor. Crede-mă, aceasta e o calitate ce trebuie prețuită într-un astfel de loc.

— Deci, a zis el, ești bine?

-Da.

— Câți ani ai, Roseanne?

— Bănuiesc că o sută de ani.

— Nu crezi că e nemaipomenit să te simți așa de bine la o sută de ani? a zis el, ca și cum ar fi contribuit și el cumva la aceasta, și probabil chiar a contribuit. La urma urmelor, mă îngrijea de treizeci și ceva de ani, poate chiar mai mult. îmbătrânea și el, dar nu ca mine.

— Cred că e nemaipomenit. Dar, domnu doctor, atât de multe lucruri mi se par nemaipomenite. Șoarecii mi se par nemaipomeniți, lumina aceea nostimă verde ce urcă pe fereastră mi se pare nemaipomenită. Mi se pare nemaipomenit că mă vizitați dumneavoastră astăzi.

— Îmi pare rău că-mi spui că mai ai șoareci.

— Întotdeauna o să fie șoareci aici.

— Dar John nu instalează capcane?

— Ba da, dar nu le pune destul de subtil și șoarecii

mănâncă brânza fără probleme, şi scapă, ca Jesse James şi frate-său, Frank.

La acestea, doctorul Grene şi-a apucat sprâncenele între două degete de la mâna dreaptă şi le-a masat câteva clipe. Apoi şi-a frecat nasul şi a scos un geamăt. În geamătul acela erau toţi anii pe care îi petrecuse în această instituţie, toate dimineţile vieţii lui aici, toată vorbăria fără rost despre şoareci, vindecări şi vârstă.

— Ştii, Roseanne, a zis el, întrucât am fost nevoit de curând să studiez poziţia juridică a tuturor pensionarilor, întrucât s-a vorbit atât de mult despre asta, mă uitam peste actele tale de internare şi trebuie să mărturisesc...

— Să mărturisiţi? am spus eu, ca să-l ajut. Ştiam că uneori gândurile îi alunecau încet până se pierdea într-un gând anume.

— A, da, scuză-mă. Hmm, da, doream să te întreb, Roseanne, dacă îţi aminteşti întâmplător împrejurările în care ai fost internată aici, ceea ce mi-ar fi de mare ajutor – dacă ţi-ai aminti. Am să-ţi spun îndată de ce – dacă trebuie.

Doctorul Grene a zâmbit şi am o bănuială că ultima remarcă voia să fie o glumă, dar nu îmi era clar ce era de râs, mai ales că, după cum am spus, de obicei nu încearcă niciodată să facă glume. Aşa că am presupus că e ceva neobişnuit la mijloc.

Apoi, şi eu ca şi el, am uitat să îi răspund.

— Îţi aminteşti ceva despre asta?

— Vreţi să spuneţi despre venirea mea aici, domnu' doctor?

— Da, cred că asta vreau să spun.

— Nu, am spus, minciuna gogonată şi mârşavă fiind cel mai bun răspuns.

— Ei, bine, a spus el, din păcate, o mare parte din arhiva noastră de la subsol a fost folosită, lucru ce nu mă surprinde, de generaţii întregi de şoareci ca aşternut, şi e tare deteriorată şi de necitit. Dosarul tău, atâta cât e, a fost atacat într-un mod foarte interesant. Ar face cinste unui mormânt egiptean. Pare să se dezintegreze la o simplă atingere.

A urmat o tăcere lungă. Eu zâmbeam întruna. Am încercat să mă gândesc cum mă vede el. O faţă atât de încreţită şi de bătrână, atât de cufundată în vârstă.

— Bineînţeles că te cunosc atât de bine. Am vorbit de atâtea ori de-a lungul anilor. Mi-ar plăcea acum să fi luat mai multe notiţe. Acestea nu au multe pagini, nu-ţi spun nimic nou. Nu iau notiţe cu plăcere, ceea ce nu e un motiv de laudă în meseria mea. Se spune uneori că nu facem nici un serviciu, că nu facem nimic pentru nimeni. Dar sper că noi am făcut tot ce se putea pentru tine, în ciuda culpei mele cu notiţele. Sper. Mă bucur că spui că te simţi bine. Mi-ar plăcea să cred că eşti fericită aici.

Am afişat zâmbetul cel mai bătrânesc de femeie bătrână, ca şi

cum n-aş fi înţeles chiar bine.

— Fără îndoială, a zis el apoi, cu o anumită eleganţă a gândului, nimeni n-ar putea fi fericit aici.

— Eu sunt fericită, am spus.

— Ştii ceva, a spus el, chiar te cred. Cred că eşti persoana cea mai fericită pe care o cunosc. Dar cred că am să fiu nevoit să te reevaluez, Roseanne, pentru că a fost mare tărăboi în presă împotriva... au fost oameni încarceraţi, ca să spunem aşa, din motive sociale mai degrabă decât medicale... care au fost, au fost...

— Ţinuţi?

— Da, da. Ţinuţi. Şi care continuă şi în ziua de azi, în vremurile noastre, să fie ţinuţi. Desigur, tu eşti aici de mulţi, mulţi ani, presupun că cincizeci chiar?

— Nu ţin minte, domnu' doctor. S-ar putea prea bine să fie aşa.

— S-ar putea ca locul acesta să ţi se pară acasă.

— Nu.

— Ei. Ai dreptul, ca orice altă persoană, să fii liberă, dacă eşti aptă de... de libertate. Bănuiesc că şi la vârsta de o sută de ani ai putea dori să... să te plimbi, să te duci cu barca vara pe mare şi să simţi mirosul trandafirilor.

-Nu!

Nu aveam de gând să strig, dar după cum veţi vedea, aceste acţiuni mărunte, pe care cei mai mulţi le asociază în minte cu tihna şi fericirea vieţii, sunt încă pentru mine ca nişte cuţite în inimă când mă gândesc la ele.

— Poftim?

— Nu, nu, vă rog, continuaţi.

— În orice caz, dacă aş descoperi că eşti aici fără un motiv real, fără un temei medical, cum ar veni, aş fi nevoit să încerc să aranjez altfel lucrurile. Nu vreau să te supăr. Şi nu am intenţia, dragă Roseanne, să te alung în frig. Nu, nu, aceasta ar fi o mişcare pe care aş orchestra-o cu foarte multă atenţie, şi cum spuneam, ar depinde de o evaluare. Întrebările... aş fi nevoit să îţi pun întrebări – într-o anumită măsură.

Nu eram absolut sigură de unde venea, dar m-a năpădit un sentiment de groază, aşa cum s-a răspândit otrava atomilor sfârtecaţi şi năpăstuiţi, îmi închipui, printre oamenii de la marginile Hiroshimei, şi i-a ucis cu tot atâta precizie ca şi explozia. O groază ca o boală, ca amintirea unei boli, era pentru prima dată că o resimţeam după mulţi ani.

— Te simţi bine, Roseanne? Te rog, nu te zbuciuma.

— Sigur că doresc să fiu liberă, domnu' doctor. Dar mi-e frică.

— Câştigarea libertăţii se realizează întotdeauna

într-o atmosferă de incertitudine. Cel puţin în ţara asta. Poate în toate ţările.

— Crimă, am spus.

— Da, uneori, a zis el cu blândeţe.

Apoi am tăcut amândoi, iar eu priveam ţintă dreptunghiul uniform pe care îl făcea lumina soarelui în odaie. Colb din alte vremi se căznea în acea lumină.

— Libertate, libertate, a spus el.

Undeva în vocea lui colbuită se simţea vechiul clopot al dorului. Nu ştiu nimic despre viaţa lui dinafară, despre familia lui. Are nevastă şi copii? Există o doamnă Grene? Nu ştiu. Sau ştiu? E un om sclipitor. Arată ca un dihor, dar nu contează. Orice om ce poate vorbi despre greci şi despre romani e croit pe placul tatii. Îmi place doctorul Grene în ciuda deznădejdii lui prăfuite, pentru că întotdeauna aduce un ecou al vorbelor tatii, plăsmuite din Sir Thomas Browne şi John Donne.

— Dar nu o să începem azi. Nu, nu, a zis el, ridicându-se. Categoric nu. Dar e de datoria mea să îţi prezint faptele.

Şi se îndreptă din nou către uşă, cu un fel de răbdare medicală infinită.

— Meriţi atâta lucru, doamnă McNulty.

Am încuviinţat din cap.

Doamnă McNulty.

Întotdeauna mă gândesc la mama lui Tom când aud numele acela. Am fost şi eu cândva doamna McNulty, dar niciodată cu supremaţia ei. Niciodată. După cum a dat ea foarte clar de înţeles de o sută de ori. În plus de aceasta, de ce m-am prezentat mereu de atunci încoace McNulty, când toată lumea a făcut atâtea eforturi să îmi ia înapoi numele? Nu ştiu.

— Am fost la grădina zoologică săptămâna trecută, a zis el brusc, cu un prieten şi cu băiatul lui. Eram la Dublin să iau nişte cărţi pentru soţia mea. Despre trandafiri. Pe băiatul prietenului meu îl cheamă William, cum mă cheamă şi pe mine, după cum ştii.

Nu ştiam asta!

— Am ajuns la cuşca girafelor. William era foarte încântat de ele, erau două girafe cu picioare lungi şi catifelate, vietăţi foarte, foarte frumoase. Cred că o vietate aşa frumoasă nu am mai văzut.

Atunci mi s-a părut că văd ceva ciudat în lumina ce pâlpâia în odaie, o lacrimă ce i se ivise în colţul ochiului, a alunecat pe obraz şi apoi s-a rostogolit repede în jos, un fel de plâns întunecos şi intim.

— Atât de frumoase, atât de frumoase, a zis.

Vorbele lui m-au ferecat în tăcere, fără să ştiu de ce. La urma urmei, nu erau vorbe deschise, uşoare, fericite ca ale tatii. Voiam să îl ascult, dar nu voiam să îi răspund acum. Responsabilitatea aceea ciudată pe care o simţim faţă de ceilalţi când vorbesc, ca să le oferim consolarea unui răspuns. Bieţii oameni! Şi, oricum, nu pusese o întrebare. Plutea doar acolo în odaie, ireal, un om viu la mijlocul vieţii, care murea pe nesimţite în picioare, ca noi toţi.

Capitolul 4

Mai târziu a intrat cu paşi greoi, bombănind şi dând cu mătura, John Kane, pe care am ajuns să îl accept ca pe toate celelalte lucruri de aici care, dacă nu pot fi schimbate, trebuie îndurate.

Am observat uşor îngrozită că era desfăcut la prohab. Are pantalonii garnisiţi cu o serie de nasturi grosolani. E scund, dar în acelaşi timp e tot numai muşchi. Are ceva în neregulă la limbă, pentru că e nevoit să înghită ciudat de anevoios la fiecare câteva clipe. Pe faţă are un văl de vinişoare albastru închis, ca faţa unui soldat care a stat prea aproape de gura tunului când a explodat. După cum se bărfeşte pe aici, are o reputaţie foarte proastă.

— Nu pricep cum de-ţi trebuie toate cărţile alea, coniţă, că n-ai ochelari să le citeşti.

Apoi a mai înghiţit o dată şi încă o dată.

Văd perfect fără ochelari, dar n-am spus nimic. Se referea la cele trei cărţi pe care le am, exemplarul tatii din *Religio Medici*, *Câinii iadului* şi *Fire de iarbă* de domnul Whitman.

Toate trei maronii şi îngălbenite de atâta răsfoit.

Dar convorbirile cu John Kane pot duce oriunde, ca şi convorbirile acelea cu băieţii pe când eram copiliţă de doisprezece ani sau pe-acolo, o gaşcă la colţul străzii noastre, care stăteau în ploaie fără să le pese şi vorbeau cu mine domol – la început domol. Aici, printre umbre şi strigăte îndepărtate, cea mai mare virtute e tăcerea.

Cine-i hrăneşte nu-i iubeşte, cine le dă haine nu le poartă grija.

Acesta e un citat de undeva, ce şi de unde, nu ştiu.

Chiar şi bolboroselile sunt periculoase, tăcerea e mai bună.

Sunt aici de mult timp şi în vremea aceasta am învăţat meritul tăcerii, fără îndoială.

Tom Bătrânu m-a băgat aici. Cred că el a fost. I s-a făcut un favor, pentru că el însuşi era croitor la Azilul de alienaţi din Sligo. Cred că a dat bani pentru mine, judecând după odaia asta. Sau plăteşte Tom, bărbatu-meu? Dar nu se poate să mai trăiască. Nu e primul loc în care m-au băgat, primul loc a fost...

Dar nu vreau să aduc învinuiri. Locul acesta e onorabil, chiar dacă nu e acasă. Dacă aşa ar fi acasă, aş înnebuni!

O, trebuie să ţin minte să vorbesc limpede şi să ştiu clar ce vă spun. Acum e nevoie de precizie şi corectitudine.

E un loc bun. E un loc bun.

Este un oraş nu departe, după câte mi s-a spus. Chiar oraşul Roscommon. Nu ştiu cât de departe, doar că faci o jumătate de oră cu maşina pompierilor.

Ştiu asta pentru că într-o noapte, cu mulţi ani în urmă, am fost trezită din somn de John Kane.

M-a condus jos în hol şi apoi în fugă pe două sau trei scări. Izbucnise un foc într-una dintre aripi, iar el mă conducea într-un loc sigur.

În loc să mă ducă la parter, a trebuit să traverseze un salon lung şi întunecos, unde se strânseseră şi nişte doctori şi niscaiva personal. Venea fum de dedesubt, dar se considera că locul acesta e sigur. Bezna a început treptat să se lumineze, sau ochii mei au început să se obişnuiască.

Erau poate cincizeci de paturi acolo, o încăpere lungă şi îngustă, cu perdele trase peste tot. Perdele subţiri şi jerpelite. Chipuri bătrâne, bătrâne, aşa cum e şi al meu acum. Eram uluită. Zăceau acolo de demult, nu foarte departe de mine, şi eu nu aveam habar. Chipuri bătrâne ce nu spuneau nimic, zăceau încremenite precum cincizeci de icoane ruseşti. Cine erau? Cum cine, erau suratele tale. În tăcere deplină, îşi dormeau somnul ce duce la moarte, târându-se pe genunchii însângeraţi către Domnul Dumnezeu.

Un trib de copiliţe de odinioară. Am spus în şoaptă o rugăciune să li se înalţe mai repede sufletul la cer. Pentru că socot că s-au târât într-acolo, în sus, tare agale.

Presupun că au murit toate, sau cele mai multe dintre ele. Nu le-am mai vizitat niciodată. Maşina pompierilor a ajuns într-o jumătate de oră. Îmi aduc aminte pentru că unul dintre doctori a pomenit lucrul acesta.

Locurile acestea ce nu seamănă cu lumea, fără nimic din cele ce ne fac să fim recunoscători lumii. Unde zac surori, mame, bunici, fete bătrâne, uitate cu totul.

Oraşul oamenilor, nu prea departe, doarme şi veghează, doarme şi veghează, uitând de femeile rătăcite acolo, în şiruri

lungi.

O jumătate de oră. Focul m-a făcut să intru să le văd. Nu se va mai repeta asta.

Cine-i hrăneşte nu-i iubeşte.

— Îţi trebuie asta? m-a întrebat John Kane la ureche.

-Ce e?

O ţinea în căuşul palmei. Jumătate din coaja unui ou de pasăre, albastră ca vinişoarele de pe faţa lui.

— O, da, mulţumesc, am spus.

O găsisem în grădină cu mulţi ani în urmă. Coaja stătuse în ungherul ferestrei, iar până atunci el nu a zis niciodată nimic de ea. Dar stătuse acolo, albastră şi perfectă, fără să se învecheaască. Şi totuşi, e ceva vechi. Cu multe, multe generaţii de păsări în urmă.

— Poate că-i ou de prihor, a spus el.

— Poate, am zis eu.

— Sau ciocârlie.

— Da.

— O s-o pun oricum la loc, a zis el, înghiţind din nou, ca şi cum i s-ar fi îngroşat gâtlejul la rădăcină, umflându-i-se grumazul pentru o clipă. Nu ştiu de unde vine tot praful, a zis el. îl şterg în fiecare zi şi tot e praf, zău că e, praf din alte vremi. Nu-i praf de-acuma, niciodată nu-i praf de-acuma.

— Nu, am spus, nu. Iartă-mă.

S-a îndreptat o clipă şi s-a uitat la mine.

— Cum te cheamă? a întrebat el.

— Nu ştiu, am spus, cuprinsă brusc de panică.

îl cunoşteam de zeci de ani. De ce îmi punea întrebarea asta?

— Nu ştii cum te cheamă?

— Ştiu. Uit.

— De ce eşti speriată?

— Nu ştiu.

— Nu e cazul, a zis el şi, luând cu grijă praful pe faraş, a dat să iasă din odaie. Oricum, ştiu cum te cheamă.

Am început să plâng, nu ca un copil, ci ca bătrâna ce sunt, lacrimi zăbavnice şi mărunte pe care nimeni nu le vede, nimeni nu le şterge.

Până să se dezmeticească tata, războiul civil era peste noi.

Scriu aceasta ca să îmi opresc lacrimile. Împung cuvintele cu pixul, de parcă m-aş înfige în pagină.

înainte de războiul civil, a fost un alt război împotriva cârmuirii engleze din ţară, dar pentru acela nu s-a prea luptat în Sligo.

îl citez pe Jack, fratele bărbatului meu, când scriu acestea, sau măcar aud vocea lui Jack în propoziţii. Vocea mistuită a lui Jack. Neutră. Jack, ca şi mama, era maestrul tonului neutru, dacă nu

chiar al neutralităţii. Pentru că Jack a îmbrăcat în cele din urmă uniforma engleză şi a luptat împotriva lui Hitler în războiul acela de mai târziu – mai că era să spun adevăratul război. Era frate şi cu Eneas McNulty.

Cei trei fraţi, Jack, Tom şi Eneas. O, da.

În partea de apus a Irlandei, că veni vorba, Eneas are trei silabe, E-ne-as. În Cork mă tem că sunt două, şi sună mai mult ca dinapoia omului decât a nume.

Însă pentru războiul civil categoric s-a luptat în Sligo, de-a lungul întregii coaste de apus, cu sârguinţă.

Susţinătorii Statului Liber acceptaseră tratatul cu Anglia, însă Trupele Neregulate, cum li se zicea, nefiind de acord, se proţăpiseră precum calul în faţa unui pod rupt, pe întuneric. Pentru că în toată chestiunea asta nordul ţării rămânea pe dinafară, iar lor li se părea că s-a căzut de acord pentru o Irlandă fără cap, un trup retezat la umeri. Oamenii lui Carson din Nord îi ţineau legaţi de Anglia.

Întotdeauna m-a nedumerit faptul că cea mai mare fală a lui Jack era că e văr cu Carson. Dar asta numai fiindcă veni vorba.

Era multă ură în Irlanda pe atunci. Aveam paisprezece ani, eram un boboc de fată ce încerca să se deschidă în lume. Clocotea ura de jur împrejur.

Părintele Gaunt, dragul de el. Presupun că pot să îi spun aşa. Nu s-a mai pomenit om sincer şi cinstit ca el să năpăs- tuiască o fecioară în aşa chip. Pentru că nu pot nici o clipă să îmi închipui că a acţionat cu rea-credinţă. Totuşi, m-a pălit cu leuca, cum ziceau oamenii de la ţară. Şi cândva, mai demult, l-a pălit şi pe tata cu leuca.

Am spus că era scund, adică vreau să spun că creştetul îi ajungea la acelaşi nivel cu al meu. Fără astâmpăr, subţirel şi îngrijit, în hainele-i negre şi cu părul tuns scurt, ca un condamnat.

Întrebarea îmi răvăşeşte gândurile: cum adică vrea doctorul Grene să mă evalueze? Ca să pot pleca în lume? Unde e lumea aceea?

A spus că trebuie să îmi pună întrebări. Nu aşa a spus? Sunt sigură că aşa a spus, totuşi numai acuma îl aud desluşit, după ce de mult s-a dus din odaie.

O panică în mine mai neagră ca ceaiul stătut.

Sunt ca tata pe motocicletă, mâncând pământul, categoric, dar ţinându-se aşa de bine de ghidon, încât îl făcea să se simtă în siguranţă.

Nu-mi desdeşta degetele de pe ghidon, doctore, te implor. Piei din gândurile mele, domnu' doctor.

Părinte Gaunt, din hăul morţii, hai, dă năvală şi ia-i locul.

Stai aici, în faţa mea, prezent[1] până ce scrijelesc şi mâzgălesc hârtia.

S-ar putea ca relatarea ce urmează să sune ca una dintre poveştile tatii, crâmpei din mica lui evanghelie, dar nu a pres-chimbat-o defel în recitare adevărată, nici nu a îmbunătăţit-o deloc atunci când o spunea, încât să îi dea rotunjimea unei cântări. Va dau numai urzeala, atât mi-a mai rămas din ea.

în vremurile acelea de războaie mulţi au murit fără îndoială, dar dintre aceştia mulţi au fost mai degrabă omorâţi. Bineînţeles că era datoria tatii să îi îngroape pe unii dintre aceştia în cimitirul lui îngrijit.

Având paisprezece ani, eram încă pe jumătate copilă, pe jumătate femeie. La mica şcoală de călugăriţe la care mergeam, nu rămâneam indiferentă la băieţii ce se strecurau pe lângă poarta şcolii la sfârşitul lecţiilor, ba chiar îmi pare că îmi amintesc o senzaţie ca un fel de muzică ce venea de la ei, un fel de zgomot omenesc pe care nu îl pricepeam. Cum de auzeam muzică din aşa forme necizelate, nu mai pricep după atâta timp. Dar asta e vrăjitoria fetelor, să poată transforma lutul în idei mari, clasice.

Aşa încât nu îl prea băgăm în seamă pe tata şi nici lumea în care trăia. Eram mai absorbită de propriile mele mistere, de pildă cum să îmi fac o buclă în părul meu nenorocit. Trudeam ore întregi cu un fier de călcat gulere de-al mamei, pe care îl folosea la călcatul cămăşii de duminică a tatii. Era un obiect mic şi subţirel ce se încingea repede pe grătarul sobei, şi dacă îmi puneam părul lins şi galben pe masă, speram ca printr-un fel de alchimie să ademenesc o buclă să apară. Aşadar, eram preocupată de temerile şi năzuinţele vârstei mele.

Cu toate acestea, mă aflam adesea în templul tatii, unde îmi făceam lecţiile cum ar veni, şi mă bucuram de grătarul mic de cărbuni ce ardea acolo, graţie subvenţiei de combustibil pe care o avea. îmi învăţam lecţiile şi îl ascultam cum cântă *Odăi de cleştar* sau ceva asemănător. Şi îmi făceam griji pentru păr.

Ce n-aş da să am acum câteva şuviţe din părul acela lins şi galben!

Tata îngropa pe oricine era pus să îngroape. în zilele de pace îngropa mai cu seamă bătrâni şi bolnavi, dar în zilele de război i se dădea cel mai adesea trupul câte unui copilandru sau aproape copilandru.

Acestea îl îndurerau într-un mod pe care nu îl **arăta nici**odată pentru cei vârstnici sau cu beteşuguri. Socotea **că pent** ru aceştia din urmă, moartea era simplă şi curată, şi chiar dacă familia sau apropiaţii plângeau sau rămâneau tăcuţi la mormânt, ştia că sorocul le era cuvenit şi drept. Sufletele bătrânilor ce trebuiau îngropaţi le cunoştea adesea, şi împărtăşea amintiri şi povestioare, dacă i se părea că aşa e mărinimos şi bine. Era un fel de diplomat al durerii în acele momente.

Dar trupurile celor căsăpiţi în război îl îndurerau altfel, intens. Ca prezbiterian, s-ar putea considera că nu are ce căuta într-o

poveste irlandeză. Dar el înţelegea răzvrătirea. în sertarul de la pat păstra o broşură comemorativă a Revoltei din 1916, cu fotografiile participanţilor şi un calendar al luptelor şi suferinţelor. Singurul lucru rău, după cum socotea el, din cele păstrate cu sfinţenie de Revoltă, era caracterul ei catolic explicit, datorită căruia se simţea, bineînţeles, exclus.

Moartea celor tineri îl îndurera. La urma urmei, trecuseră doar câţiva ani de la măcelul din Războiul cel mare. într-ade- văr, din Sligo plecaseră sute de oameni la luptă în Flandra, în anii din preajma Revoltei, şi fiindcă cei ucişi în acel război nu puteau fi îngropaţi acasă, s-ar putea spune că morţii aceia cu zecile erau îngropaţi în tata, în cimitirul de taină pe care îl purta în gând. Iar acum în războiul civil, alţi morţi şi mereu cei tineri. Oricum, nu era în Sligo bărbat de cincizeci de ani care să lupte în războiul civil.

Nu se răzvrătea, ştia că războaie sunt şi o să fie în fiecare generaţie, dar se implica în chestiunile acestea cu un profe- sionalism straniu, căci era, la urma urmei, epitropul de drept al morţilor, de parcă ar fi fost regele absenţei.

Părintele Gaunt era şi el tânăr, şi te-ai fi aşteptat să simtă o legătură specială cu cei căsăpiţi. însă părintele Gaunt era atât de spilcuit şi dichisit, încât nu avea deloc percepţia suferinţei. Era ca un cântăreţ care ştie cuvintele şi ştie să cânte, dar nu cântă cântecul aşa cum a fost el zămislit în inima compozitorului. Era uscat cu totul. Vorbea pentru vii şi pentru morţi cu aceeaşi muzică uscată.

Dar să nu îl vorbesc de rău. Mergea să slujească prin tot locul în Sligo, intra în odăile mohorâte din oraş, în care burlacii scăpătaţi se ospătau cu conserve de fasole, ori în cocioabele păduchioase de pe malul râului, care arătau şi ele ca nişte moşnegi famelici, cu acoperişuri de paie putrezite în chip de păr, şi cu ferestruici negre cu privirea stinsă în chip de ochi. Intra şi acolo şi era vestit că nu se prindea nici un purice sau păduche de el. Căci era mai curat decât luna în lumina zilei.

Şi când unui om ca acesta, mic şi curat, i te pui de-a curmezişul, e ca tăişul coasei, iarba, mărăcinii şi tulpinile firii omeneşti cad în faţa lui, după cum a aflat şi tata.

S-a întâmplat astfel.

într-o seară, pe când tata şi cu mine ne distram în templu înainte de a ne întoarce să luăm ceaiul acasă, am auzit o îmbulzeală şi o bombăneală în faţa uşii vechi de fier. Tata s-a uitat la mine, atent ca un câine înainte să latre.

— Ei, ce-o fi asta acum? a zis el, mai mult sieşi decât mie.

Au intrat trei oameni care îl duceau pe un al patrulea şi, ca şi cum ar fi fost ei înşişi mânaţi de o putere nevăzută, parcă m-au luat pe sus de la masă, şi până să îmi dau seama ce s-a întâmplat, eram cu spatele uniformei de şcoală lipit de varul umed

al peretelui. Ai fi zis că s-a pornit o furtună. Erau cu toţii tineri, iar cel pe care îl duceau nu avea mai mult de şaptesprezece ani, după câte mi-am putut da seama. Se vedea că e om falnic, în haine simple, plin de noroi şi pete de iarbă din mlaştini şi sânge. Sânge mult, într-un strat subţire, i se întindea peste cămaşă. Şi era clar că era mort de-a binelea. Ceilalţi flăcăi băiguiau şi se văicăreau, cuprinşi poate de isterie, isterie ce m-a cuprins şi pe mine. Tata însă stătea înnegurat lângă şemineu, ca unul ce se sforţează să rămână misterios, chipul său nu exprima nimic, dar în acelaşi timp, mi-a trecut prin minte, gata să îi vină o idee şi să treacă la fapte dacă era nevoie. Căci cei trei băieţi erau garnisiţi cu puşti vechi, iar buzunarele le erau umflate de alte arme, toate adunate de-a valma ca după o încăierare, probabil. Ştiam că armele sunt cea mai rară monedă în războiul acela.

— Ce-aţi pus la cale, flăcăi? a întrebat tata. Lucrurile astea se fac cu socoteală, ştiţi, când aduceţi un mort aici, nu puteţi veni cu băiatul aşa, din senin. Fie-vă milă.

— Domnu' Clear, domnu' Clear, a spus unul dintre oameni, un flăcău cu chip sever şi tuns scurt, contra păduchilor după cum se părea, nu era unde să-l ducem altundeva.

— Mă cunoaşteţi? a zis tata.

— Te cunosc destul de bine. Ştiu ce hram porţi dumneata, că nu eşti catolic, şi cei de ştiu mi-au spus că nu eşti împotriva noastră, nu ca mulţi smintiţi de-acilea, din Sligo.

— Asta o fi într-un fel, a zis tata, dar voi cine sunteţi? Sunteţi cu Statul Liber sau cu ceilalţi?

— Arătăm noi c-am fi cu Statu' Liber că ni s-a ridicat în cap jumate din ţara mlaştinilor de prin munţi?

— Nu. Aşadar, flăcăi, ce vreţi să fac eu? Cine-i omul ăsta?

— Sărmanul ăsta, a zis acelaşi vorbitor, e Willie Lavelle, şi avea şaptişpe ani, şi numa' ce l-au omorât sus în munţi o adunătură de netrebnici răi, necugetaţi şi hapsâni de-şi spun soldaţi, da' nu-s, şi-s mai răi cu noi ca toţi poliţaii engleji din războiu' ce-o fost. Tot răi şi hapsâni. C-am urcat sus în munţi şi ne-a apucat o foame şi un frig năpraznic şi băiatu' ăsta s-a predat, da' noi am stat ascunşi în pârloagă, da' lor nu le-ajungea şi-l tot pocneau şi-l înghionteau şi îl luau la-ntrebări. Şi rădeau şi unu' i-a pus puşca-n obraz, că ăsta era cel mai viteaz flăcău dintre noi, da' să ne scuze fata, mi-a spus, aşa s-a speriat că s-a pişat în pantaloni, că ştia, că totdeauna ştii, ştii dumneata, domnu', când o să te-mpuşte, aşa se zice, şi fincă' nu credeau că-i cineva acolo, că nu se uită nimeni să-i vadă cât sunt de nemernici, i-au slobozit trei gloanţe-n burtă. Ş-au plecat văseli nevoie mare de-acolo din munţi. Pe toţi Cristoşii, după ce-l 4ngropăm pe Willie le luăm urma, aşa-i, flăcăi? Şi le facem noi de petrecanie dacă-i găsim.

Apoi tot el a făcut ceva neaşteptat, căci a izbucnit în lacrimi şi

s-a aruncat peste trupul tovarăşului căzut, scoţând un geamăt uşor cu atâta durere cum nu s-a mai auzit până atunci şi nici de-atunci încolo, deşi era un mic templu al durerii.

— Numa'-ncet, John, a zis unul dintre ceilalţi. Suntem în oraş, chiar de-aci în ţintirim e linişte şi întuneric.

Dar cel dintâi continua să jelească, aruncat pe pieptul mortului ca – era să zic ca o fată, dar nici vorbă.

în orice caz, mă cuprinsese groaza până în gâtul bluzei de şcoală, şi nu-i de mirare. Tata nu mai era calm şi măsura camera cu paşi iuţi între şemineu şi scaunul lui cu cele câteva perniţe bătucite din pânză ce nu mai era roşie.

— Domnu', domnu', a zis al treilea om, un copilandru deşirat pe care nu-l mai văzusem niciodată, care părea coborât atunci dintr-o gospodărie de la munte, cu pantalonii ce nu-i ajungeau nicicum până la glezne. E musai să-l îngropi amu'.

— Nu pot îngropa omul fără preot, ca să nu mai vorbim de faptul că bănuiesc că nu aţi cumpărat loc de veci aici?

— Cum să fi stat la cumpărat loc de veci când noi ne luptăm pentru Republica Irlandeză? a zis primul, smulgându-se din plâns. Toată Irlanda-i locul nostru. Poţi să ne aşezi oriunde. Pentru că suntem irlandezi. Poate că n-ai ştiinţă de asta?

— Sper că sunt şi eu irlandez, a zis tata, şi mi-am dat seama că era jignit de vorbele acestea. Adevărul e că prezbiterienii nu prea erau îndrăgiţi în Sligo, şi nu înţeleg deloc din ce cauză. Dacă nu cumva pentru faptul că în vremurile de demult au fost multe încercări de convertire, ba a fost chiar şi o misiune prezbiteriană în partea de apus şi primprejur, care, deşi nu avusese un succes răsunător, adunase în schimb un număr de credincioşi în sânul Bisericii Catolice în timpuri de foamete şi de nevoi cumplite, şi prin aceasta crescuse nivelul fricii şi al neîncrederii dintre oameni.

— E musai să-l îngropi, a zis cel de-al treilea. Nu-i el, ăl de pe masă, fratele ăl mic a' lu' John?

— E fratele tău? l-a întrebat tata.

Omul a încremenit şi a amuţit pe loc.

— Da, e, a zis el.

— Mare păcat, a făcut tata. Mare păcat.

— Şi n-a avut preot să-l dezlege. Nu s-ar putea să-i aducem un preot?

— Părintele Gaunt e preot aici, a zis tata. E om bun, şi pot s-o trimit pe Roseanne să-l aducă, dacă vrei.

— Da' să nu-i spună nimic, numa' că să vină-aci şi să nu vorbească cu nime' pe drum şi nici în ruptu capului să nu vorbească cu soldaţii ce-s cu Stăţu' Liber, că dacă vorbeşte o să ne omoare aci. O să ne omoare fără să clipească cum l-au omorât şi pe Willie în munţi, sigur. Pot să zic că te omorâm şi noi pe tine dacă vorbeşte ea, da' nu-i sigur.

Tata l-a privit cu uimire. Şi am avut impresia că a spus un lucru aşa de sincer şi de politicos, încât am hotărât să fac ce mi s-a cerut şi să nu vorbesc cu nimeni.

— Şi, oricum, n-avem gloanţe, că de-aia am rămas pe pârloagă, ca iepurii, şi nu ne-am clintit. Măcar de ne clinteam, flăcăi, a zis fratele mortului, să ne fi ridicat şi să fi dat iama în ei, că asta nu-i viaţă, Willie mort şi noi să trăim.

Şi tânărul a izbucnit iar într-un plâns de mai mare jalea.

— Uite ce-i, nu vă bată grija, a zis tata. O pun pe Roseanne să-l aducă pe părintele Gaunt. Du-te, Roseanne, cum îţi spun, dă fuga la casa parohială şi adu-l pe părintele Gaunt, fata tatii.

Aşa că am dat fuga afară în cimitir, unde bătea vânt de iarnă, prin aleile morţilor, am ieşit şi am urcat sus pe drumul de pe deal ce o ia apoi la vale până în Sligo, fuga până acolo, şi am ajuns în sfârşit la casa preotului, am trecut de portiţa de fier, în sus pe pietriş şi m-am năpustit la uşa zdravănă, vopsită în verde ca frunza de lăcrămioare. Acum că mă desprinsesem de tata, nu mă mai gândeam cum să-mi fac cârlionţi cu fierul, ci la viaţa lui, pentru că ştiam că cei trei oameni care erau în viaţă văzuseră multe grozăvii, iar cei ce văd grozăvii pot să facă şi ei la rândul lor grozăvii la fel de mari, că aşa e legea vieţii şi a războiului.

La scurt timp, mulţumesc lui Dumnezeu, părintele Gaunt şi-a arătat în uşă chipul tras şi am început să-i bâigui şi l-am implorat să vină la tata, că e mare nevoie de el acolo şi îl rog să vină, îl rog să vină.

— Da, vin, a zis părintele Gaunt, că nu era unul dintre aceia ce se dau înapoi când ai nevoie de ei, ca mulţi dintre confraţii lui, prea faloşi să iasă afară şi să-i atingă strop de ploaie. Intr-adevăr, când am luat-o înapoi la deal, ploaia ne bătea în faţă, şi în curând toată faţa hainei lui lungi şi negre lucea de udă ce era, şi la fel şi eu, că în ce mă priveşte nu îmi luasem haina, de nu mi se vedeau decât picioarele ude.

— Cine are nevoie de mine? a zis preotul sceptic, când i-am deschis poarta cimitirului să intre.

— Un om care-a murit, am zis eu.

— Dacă a murit, de ce atâta grabă, Roseanne?

— Celălalt care are nevoie de dumneavoastră trăiește. E fratele lui, părinte.

— Înțeleg.

în cimitir luceau pietrele în ploaie, iar vântul dănțuia pe alei, așa încât nu puteai ști unde te va lovi ploaia.

Când am ajuns în micul templu, scena mai că nu se schimbase, ca și cum cele patru persoane în viață și de bună seamă mortul ar fi încremenit unde se aflau când am plecat și nu s-ar mai fi clintit. Soldații din Trupele Neregulate și-au întors chipurile tinere către părintele Gaunt când acesta a pășit înăuntru.

— Părinte Gaunt, a zis tata. Îmi pare rău că v-am scos din casă. Tinerii ăștia au vrut să vă chem.

— Te țin prizonier? a zis preotul, jignit la vederea puștilor.

— Nu, nu, nu mă țin.

— Sper că nu vreți să mă împușcați? a zis părintele Gaunt.

— încă n-a fost nici un preot împușcat în războiu' ăsta, a zis cel pe care l-am numit al treilea om. Oricât de păcat ar fi. Numa' sărmanu' ăsta-i împușcat, fratele lu' John, Willie. E mort de-a binelea.

— A murit de mult? a zis părintele Gaunt. I-a luat cineva ultima suflare?

— I-am luat-o eu, a spus fratele.

— Atunci dă-i-o înapoi în gură, a zis părintele Gaunt, și am să-i dau binecuvântarea. Ca să urce sărmanul suflet la ceruri.

Așa că fratele își sărută fratele pe gură, dându-i înapoi, cred, ultima suflare pe care o luase în momentul morții fratelui său. Iar părintele Gaunt îl binecuvântă și se aplecă peste el, făcând semnul crucii pe deasupra lui.

— Poți să-i dai dezlegarea, părinte, ca să poată urca liber la cer?

— A făcut moarte de om, a ucis pe cineva în războiul acesta?

— Nu-i omor dacă ucizi pe cineva în război. E cum e la război.

— Prietene, știi foarte bine că episcopii ne-au interzis să vă dăm dezlegare, pentru că au hotărât că războiul vostru e nedrept. Dar am să-i dau dezlegare dacă îmi spui că nu a făcut moarte de om, după știința ta. Așa am să fac.

Atunci cei trei s-au uitat unul la altul. Se citea pe chipurile lor o

frică ciudată şi întunecată. Erau băieţi catolici, le era frică de preot, şi le era teamă să spună o minciună în privinţa aceasta, le era frică să nu dea greş în răspunderea lor de a-şi ajuta tovarăşul să urce la ceruri, şi am convingerea că fiecare dintre ei îşi storcea creierii să găsească un răspuns adevărat, că numai adevărul putea să îl ducă pe mort în rai.

— Numai adevărul vă e de folos, a zis preotul, facân- du-mă să tresar pentru că dădea glas gândurilor mele.

Erau gânduri simple de fată simplă, dar se prea poate ca religia catolică să fie întotdeauna destul de simplă în intenţii.

— Nu l-am văzut nici unu' din noi să facă una ca asta, a zis fratele în cele din urmă. Dacă-l vedeam, spuneam.

— Atunci e bine, a zis preotul. Şi sunt alături de voi în durerea cea mare. Şi regret că a trebuit să întreb. Regret profund.

S-a apropiat de mort şi l-a atins cu cea mai mare blândeţe.

— Te dezleg de păcate în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Spirit.

Şi toţi cei de acolo, inclusiv tata şi cu mine, am răspuns *Amin.*

Capitolul 5

Caietul de notiţe al doctorului Grene

N-ar fi rău deloc dacă din când în când aş avea senzaţia că ştiu ce fac. Am subestimat complet Direcţia de Sănătate, ceea ce efectiv nu am crezut că se va întâmpla vreodată. Mi s-a prezentat ca o certitudine faptul că va începe în scurt timp lucrul la noua clădire, de cealaltă parte a oraşului Roscommon, un loc excelent, după cum am fost asigurat. Ca să nu fie bucuria completă, mi s-a spus că vor fi un număr foarte mic de paturi, în timp ce aici avem aşa de multe. Efectiv sunt încăperi aici numai cu paturi, nu pentru că nu le-am fi putut umple, ci pentru că încăperile au depăşit orice limită, cu tavanele în pericol, învăluite într-o umezeală oribilă până sus pe pereţi. Orice e din fier, ca paturile, rugineşte. Toate paturile noi din noua clădire vor fi ultramoderne, fără rugină, impecabile şi frumoase, dar mai puţine, mult mai puţine. Aşa că o să triem pacienţii ca nişte apucaţi.

Nu am reuşit să depăşesc sentimentul că încerc să dau afară nişte fiinţe care sunt în grija mea şi care nu se vor dezvolta departe de mine. Probabil e de înţeles, dar în acelaşi timp mă suspectez. Am prostul obicei al sentimentelor paterne, ba chiar materne faţă de pacienţi. După toţi aceşti ani, despre care ştiu clar că amorţesc impulsurile şi instinctele celorlalte suflete ce lucrează în acest domeniu, îmi fac griji pentru siguranţa şi fericirea lor, chiar dacă lipsa de progres mă aduce oarecum la disperare. Dar

am suspiciuni. Mă întreb dacă nu cumva, după ce am dat greș cu soția mea, sunt înclinat să privesc tot acest loc ca pe un fel de situație conjugală, în care păcatele mi se șterg, pot să rămân neacuzat, ba chiar, zi de zi (o, nevoie nenorocită), mântuit.

Țesăturile de mâna a doua se împărțeau cândva în cele numite „irecuperabile" și restul. Pe vremuri, toată îmbrăcămintea pentru bărbați și pentru femei din această instituție era cusută din țesături primite de la servicii de caritate, pentru bărbați de către un croitor, iar pentru femei de către o croitoreasă. Am chiar convingerea că, tehnic, cele „irecuperabile" erau considerate suficient de bune pentru bietele suflete ce trăiau aici. Dar pe măsură ce trece timpul și, încet, încet, ca toți ceilalți, mă simt uzat, descopăr o zdreanță ici, o gaură colo în propria mea țesătură, am tot mai mult nevoie de acest loc. Veghea asupra celor aflați la ananghie e dătătoare de iertare. Probabil ar trebui să mă simt mai frustrat de caracterul de evidentă fundătură al psihiatriei, de oribila degringoladă a stării celor ce adastă aici, de neputința generală. Dar, să mă ierte Dumnezeu, nu mă simt. Peste câțiva ani voi ajunge la vârsta pensionării, și atunci ce urmează? O să fiu ca vrabia fără grădină.

În fine, știu că aceste gânduri apar din nevoia prezentă. Pentru prima dată am observat insolența, cred că acesta este cuvântul, insolența profesiei mele. Luatul pe din dosul șurii, o, da, tertipurile. Și acum mai fac un pas pe scara prostiei și hotărăsc să nu recurg la tertipuri. Am stat de vorbă toată săptămâna cu anumiți pacienți de aici, unii dintre ei niște persoane minunate. Am senzația că le iau un interviu cu un scop, ca să-i expulzez, să-i nenorocesc. Că, dacă ei dau dovadă de o stare de bine, atunci trebuie trimiși în exil în binecuvântata „comunitate". Sunt foarte conștient că acesta e un mod de gândire total greșit și de aceea încerc să mă descarc aici. Trebuie, dimpotrivă, să fiu dezinteresat, cum se zicea mai demult, detașat, și să nu mă las pradă compasiunii în orice moment, deoarece compasiunea este slăbiciunea mea. Ieri a fost un om, un fermier din Leitrim, care avea mai demult patru sute de pogoane. Este nebun la modul absolut, în stare pură. Mi-a spus că familia lui este așa de veche, încât își poate identifica rădăcinile până în urmă cu două mii de ani.

lar el, mi-a spus, e ultimul care poartă numele. Nu are copii, categoric nu băieţi, iar numele va muri odată cu el. Numele, apropo, este Meel, nume pe drept cuvânt foarte ciudat, ce ar putea veni de la cuvântul irlandez care înseamnă miere, sau cel puţin aşa spune el. Are cam şaptezeci de ani, e foarte demn, nu e teafăr şi e nebun. Da, e nebun. Adică psihotic, şi văd în dosarul lui că, din nefericire, a fost găsit cu ani în urmă în curtea unei şcoli, adăpostindu-se sub o bancă, cu trei câini morţi legaţi de picior, pe care îi târa după el. Dar când am stat de vorbă cu el nu simţeam decât iubire. Era ridicol. Şi asta mă face să fiu profund, profund suspicios.

De câte ori nu se întâmplă să îmi văd pacienţii ca pe o turmă de oi ce se rostogolesc la vale spre buza prăpăstiei. Ar trebui să fiu păstorul ce ştie toate fluierăturile. Eu nu ştiu nici una. Dar vom vedea.

„Vom vedea, a zis şobolanul, scuturând din piciorul de lemn."

O zicătoare a lui Bet. Ce înseamnă oare? Nu ştiu. Probabil că e o expresie dintr-un basm al copilăriei vestit, încă o chestie irlandeză vestită a copilăriei pe care eu nu o ştiu, dat fiind că mi-am petrecut copilăria în Anglia. Este complet derutant să fii irlandez şi să nu ai nici o trăsătură, sau amintire, sau măcar un afurisit de accent care să poată fi recunoscut. Nimeni pe lume nu m-a confundat cu un irlandez, şi totuşi asta sunt, după câte ştiu.

Bet a stat în linişte toată săptămâna în camera ei de deasupra mea, nici măcar nu a dat drumul la postul BBC World, cum face de obicei. Soţia mea. M-a năucit complet.

Ieri-seară am încercat o re-apropiere de ea – dacă aşa se scrie. Nu există nici un dubiu în mintea mea că o iubesc. Atunci, oare de ce nu îi e de folos aşa-zisa iubire, ba mai mult, de ce reprezintă un pericol pentru ea? O, când am citit ce am scris aici mai înainte, părând să mă flatez subtil sau nu foarte subtil, referitor la compasiune şi iubire – aproape că mi s-a întors stomacul pe dos –, am fost atât de agasat de mine însumi, încât m-am dus în bucătărie unde am auzit-o cum îşi prepară chestia aceea oribilă pe care o bea seara înainte de a merge la culcare. Complan. O băutură de coşmar cum nu s-a mai pomenit, cu gust de moarte. Adică, Viaţa-n-Moarte şi Moartea-n-Viaţă, Coleridge, dacă bine îmi amintesc. *Balada bătrânului marinar*. Pe cine trebuie să apuc de mânecă să îi spun povestea mea? înainte era Bet. Acum, fără mânecă. Am convingerea că am apucat-o de mult prea multe ori de mânecă. în propriu-mi jargon, „m-am ospătat" din energia ei, dar nu i-am dat nimic în schimb. Ei, poate. Am avut zile absolut excelente. Am fost craiul şi crăiasa cafelei de dimineaţă, în întunericul iernii, sau vara, când soarele bătea chiar în fereastra noastră, exact acolo, să ne trezească. A, da, chestiuni mărunte. Chestiunile mărunte ce se cheamă sănătate mintală, sau ţesătura

ce face sănătatea mintală. Când vorbeam cu ea pe atunci, făcea... nu, să mă păzească Dumnezeu de sentimentalisme. Zilele acelea s-au sfârşit. Acum suntem două ţări străine care îşi au doar ambasadele în aceeaşi casă. Relaţiile sunt de prietenie, dar strict diplomatice. Există un curent subteran de zvonuri, de judecăţi, de amintiri, ca la două popoare care au comis mari fărădelegi odinioară unul împotriva celuilalt, dar în timpul altei generaţii. Suntem un stătuleţ baltic. Atâta doar, fir-ar să fie, că ea nu mi-a făcut mie niciodată nimic. Toată atrocitatea e cu sens unic.

N-am avut de gând să scriu nimic din toate acestea aici. Am vrut ca aceasta să fie o relatare, sau, mă rog, o semirela- tare profesională, probabil ultimele zile ale acestui loc neînsemnat, pierdut, esenţial. Locul cu care m-am contopit în viaţa mea profesională. Straniul templu al aspiraţiilor mele. Ştiu că mi-e teamă că n-am făcut nimic pentru cei internaţi aici, că i-am privit sentimental şi prin aceasta le-am înşelat aşteptările, mi-e la fel de teamă de asta pe cât am certitudinea că i-am distrus viaţa lui Bet. „Viaţa" aceea, narăţiunea aceea nescrisă despre ea însăşi, acea... nu ştiu. Nu eram pornit să o foc. Eram în modul cel mai sincer mândru că îi eram credincios, că o preţuiam, că aproape o adoram. Poate că şi pe ea am privit-o sentimental. Fir-ar să fie, când eram mândru de ea, eram mândru de mine, şi acesta a fost un lucru bun. Atâta vreme cât a avut o părere bună despre mine, aveam şi eu cea mai bună părere despre mine. Cu asta trăiam, porneam semeţ în fiecare zi cu această energie. Ce minunat, ce vibrant, ce ridicol. Dar aş da o lume să redobândesc starea aceea. Ştiu că nu e posibil. Şi totuşi. Când lumea noastră se va spulbera, atâtea istorioare vor pieri odată cu ea. Te înspăimântă asta, poate chiar te terorizează.

Mi-am făcut intrarea în bucătărie. Cât de bine-venit eram, mi-e greu să spun. Nu foarte, probabil, prezenţa mea bruscă era tolerată.

Totuşi nu prepara Complan, ci dizolva nişte tablete într-un pahar, Disprin sau aşa ceva.

— Cum te simţi? am spus. Te doare capul?

— Mă simt foarte bine, a răspuns ea.

Acum un an în ianuarie ştiu că a fost puţin speriată, că a leşinat pe stradă când era la cumpărături şi a fost adusă la spitalul din Roscommon. A stat acolo toată ziua şi i s-au făcut analize, iar seara m-a sunat un doctor, complet inocent, să vin să o iau. Probabil credea că eu ştiam că era acolo. Atât de tare m-am alarmat. Aproape că am lovit maşina când am ieşit pe poartă, cât pe ce să o bag în stâlp, am condus cum conduce omul cu nevasta gravidă la spital în miez de noapte, când încep vestitele dureri, nu că le-ar fi îndurat vreodată, şi poate că aici e necazul.

Acum se uita ţintă la pahar.

— Cum eşti cu picioarele? am întrebat.

— Sunt umflate, a zis. E numai apă. Aşa mi-au spus. Aş vrea să dispară.

— Da, sigur, am spus, îmbărbătat de cuvântul „să dispară", ca în vacanţă. Auzi, m-am gândit, ar fi frumos, după ce aranjez totul la serviciu, să dispărem de aici câteva zile. O vacanţă.

M-a privit în timp ce sorbea tabletele efervescente din pahar, pregătită pentru gustul amar. Regret că trebuie să relatez că a râs, un hohot mic, pe care presupun că ar fi preferat să nu îl scoată, dar gata, era aici, un hohot, între noi.

— Nu cred, a zis ea.

— De ce nu? Ca pe vremuri. Ne-ar face bine la amândoi.

— Chiar aşa, dom' doctor?

— Da, ne-ar face bine. Categoric.

Brusc mi-a venit greu să vorbesc, ca şi cum fiecare cuvânt ar fi fost un cocoloş de noroi în gură.

— îmi pare rău, William, a spus ea, şi acesta era semn rău, numele întreg, nu Will, doar William, separat. Nu prea vreau. Nu suport să văd toţi copiii.

-Ce?

— Oamenii, cu copiii lor.

— De ce?

O, da, întrebare superficială şi idioată. Copiii. Ce nu avem noi. Enorm de mult ne-am străduit. Enorm. Fără rezultat.

— William, tu nu eşti prost.

— Mergem într-un loc în care nu sunt copii.

— Unde? Pe Marte? a întrebat ea.

— într-un loc în care nu sunt, am zis, ridicând ochii spre tavan, ca şi cum acela ar fi fost un loc verosimil. Nu ştiu unde ar fi locul acela.

Mărturia lui Roseanne

Atunci s-a petrecut grozăvia grozăviilor.

Până în ziua de azi, mă jur pe Dumnezeu, nu ştiu cum s-a întâmplat. Trebuie să fie cineva, unul sau mai mulţi oameni care ştiu, sau au ştiut cât timp au fost în viaţă. Dar poate că exact cum anume nu are importanţă şi nici nu a avut vreodată, ci numai ceea ce au crezut unii că s-a întâmplat.

Nu că ar avea importanţă acum, poate, pentru că toţi oamenii aceia au fost spulberaţi de vreme. Dar poate că există un alt loc în care totul are importanţă veşnic, poate la curţile raiului, cum ar veni. Ar fi o curte de folos pentru cei vii, dar viii nu au s-o vadă niciodată.

Atunci au bătut la uşă persoane necunoscute şi au strigat cu voce aspră, militară. Eram ca o grămadă de carii de lemn acolo înăuntru, ce se împrăştie care încotro, eu dându-mă înapoi ca o actriţă de tragedie dintr-un spectacol ambulant, din cele care s-ar

putea vedea într-o sală plină de igrasie din oraş, cei trei din Trupele Neregulate ascunzându-se brusc în
Npatele mesei, tata trăgându-l pe părintele Gaunt lângă mine, de parcă m-ar fi putut ascunde în spatele preotului şi ıı l iubirii pe care mi-o purta. Căci acum le era tuturor limpede că o să urmeze împuşcături şi, în clipa în care mi-a Irecut prin cap acel gând, uşa de fier s-a deschis scârţâind din balamalele ei mari.

Da, erau flăcăi din armata cea nouă în uniformele lor cara-ghioase. S-ar fi putut crede că aveau gloanţe din belşug când IUI intrat, cel puţin au dus puşca la ochi şi ne-au ochit într-un moment de crâncenă concentrare, dar în ochii mei de copil ce NO uita printre picioarele tatii, cele şase sau şapte chipuri care au intrat în templu păreau doar îngrozite în lumina focului.

Copilandrul deşirat de la munte, cu pantalonii ce nu îi ajungeau până la glezne, a sărit din spatele mesei şi, din ce pricină smintită nu ştiu, dar s-a repezit să îi atace pe cei nou-ve- niţi de parcă s-ar fi aflat aievea pe câmpul de bătaie. Fratele mortului a ţâşnit după el, poate că durerea îl împingea. E greu de descris zgomotul de împuşcături într-un spaţiu mic şi închis, dar parcă ţi s-ar desprinde carnea de pe oase. Tata, părintele Gaunt şi cu mine ne-am dat înapoi la perete ca unul, lar gloanţele care i-au străpuns pe cei doi flăcăi trebuie să le 11 rătăcit anapoda prin trup, pentru că am văzut cum explodau brusc petele din tencuiala peretelui vechi de lângă mine. tntâi gloanţele, apoi o cascadă de sânge din cel mai subţire, peste uniforma mea, peste mâini, peste tata, peste viaţă.

Cei doi din Trupele Neregulate nu au murit, ci se zvârcoleau acum la pământ, strânşi unul în altul.

— Pentru numele lui Dumnezeu, a strigat părintele Gaunt, încetaţi – este o copilă aici şi oameni obişnuiţi.

Nu ştiu ce o fi vrut să spună.

— Jos armele, jos armele, a strigat unul dintre soldaţi, aproape urlând.

Fapt e că ultimul om de aceeaşi parte a mesei cu noi şi-a uruncat puşca şi pistolul de la brâu, ridicându-se neîntârziat în picioare, cu mâinile sus. Şi-a întors privirile către mine doar o clipă şi am crezut că îi lăcrimau ochii, era ceva cu ochii aceia, oricum sigur mă străpungeau, cumplit, cumplit, parcă ochii aceia puteau fi folosiţi ca să omoare, puteau face mai mult decât gloanţele pe care nu le aveau.

— Ascultaţi, a zis părintele Gaunt. Cred... cred că oamenii aceştia nu au gloanţe. Staţi, nu mişcaţi un moment!

— N-au gloanţe? a zis comandantul. Pentru că le-au descărcat pe toate în oamenii noştri, sus în munţi. Voi sunteţi nemernicii care au fost în munţi?

Vai, vai, ştiam că ei erau, şi totuşi, nu ştiu din ce pricină, nici unul dintre noi nu a scos o vorbă.

— L-aţi omorât pe frate-meu, a zis cel care se

numea John, de la pământ. Se ţinea de coapsă, în partea de sus, şi era o baltă ciudată şi întunecată de sânge sub el, sânge negru ca mierla. L-aţi omorât cu sânge rece. L-aţi capturat, nu putea face nimic, şi l-aţi împuşcat în stomac, de trei ori, futu-i mama mă-sii!

— Ca să nu coborâţi pe furiş şi să ne omorâţi! a zis comandantul. Ţineţi-i la pământ pe ăştia, şi tu, a strigat la cel care se predase, să ştii că eşti arestat. Aduceţi-i pe toţi la camion, flăcăi, şi o să lămurim noi lucrurile. V-am prins în bezna nopţii, în locul ăsta spurcat, strânşi ca şobolanii. Tu, de-acolo, cum te cheamă?

— Joe Clear, a zis tata. Eu sunt paznicul aici, la cimitir. Acesta e părintele Gaunt, unul dintre diaconii parohiei. Eu l-am chemat, să vadă de băiatul acela care-a murit.

— Aşadar, îi îngropi pe de-alde ăştia în Sligo, a zis comandantul, extraordinar de apăsat. Şi s-a repezit în jurul mesei şi i-a pus puşca la tâmplă părintelui Gaunt. Ce fel de preot eşti dacă îţi nesocoteşti episcopii? Eşti dintre spurcaţii de renegaţi?

— Vrei să împuşti un preot? a zis tata uluit.

Părintele Gaunt ţinea ochii strâns închişi şi stătea în genunchi, întocmai cum ar fi stat în biserică. Stătea în genunchi şi nu ştiu dacă se ruga în gând, dar nu zicea nimic.

— Jem, a zis altul dintre soldaţii Statului Liber, încă nu am împuşcat nici un preot în Irlanda. Nu-l împuşca.

Comandantul s-a dat înapoi şi şi-a retras puşca de lângă părintele Gaunt.

— Haideţi, flăcăi, luaţi-i, plecăm de-aici.

Şi soldaţii i-au ridicat destul de blând pe cei doi răniţi şi i-au scos afară pe uşă.

Chiar în clipa în care îl arestau pe al treilea, acesta s-a întors şi m-a privit drept în faţă.

— Dumnezeu să te ierte pentru ce-ai făcut, că eu veci n-o să te iert.

— Da' eu n-am făcut nimica! am spus.

— Le-ai spus că suntem aici.

— Nu le-am spus, mă jur pe Dumnezeu.

— Dumnezeu nu-i aici, a zis el. Uită-te la tine, eşti vinovată, e clar ca bună ziua.

— Nu! am strigat.

Atunci omul a izbucnit într-un râs oribil ce m-a plesnit ca un ropot de ploaie peste obraz, iar ceilalţi soldaţi i-au luat cu ei. Îi auzeam cum îi îndemnau pe prizonieri pe cărare. Tremuram ca varga. Comandantul, după ce s-a golit încăperea, a întins mâna lui mare către părintele Gaunt şi l-a ajutat să se ridice în picioare.

— Îmi pare rău, părinte, a zis el. A fost o noapte îngrozitoare. Omor şi prăpăd. Iartă-mă.

Vorbea aşa de sincer, încât sunt sigură că tata a fost la fel de uimit de aceste cuvinte ca şi mine.

— A fost o faptă bandităscă, a zis părintele Gaunt, cu glas scăzut, ce avea totuşi o nuanţă ciudată de violenţă. Banditească. Eu sprijin pe deplin noua ţară. Cu toţii o sprijinim, în afară de descreierăţii aceia de băieţi rătăciţi.

— Ar trebui să iei seama la episcopi. Şi nu să dai ajutor celor afurisiţi.

— Lasă-mă pe mine să mă îngrijesc de asta, a zis părintele Gaunt, cu un fel de aroganţă de dascăl. Ce-o să faceţi cu cadavrul? Nu vreţi să-l luaţi cu voi?

— Ce vrei să faci cu el? a zis soldatul, rămas brusc fără vlagă, cum te lasă puterile după o sforţare.

Săriseră la atac într-un loc necunoscut, Dumnezeu ştie cu câte primejdii, iar acum gândul de a-l sălta pe fratele lui John, Willie, părea să fie picătura în plus. Ori pana. Ori ciocanul.

— Am să trimit după doctor să îl declare mort şi să aflu al cui e, şi apoi poate că o să putem să îl îngropăm undeva în cimitir, dacă nu aveţi nimica împotrivă.

— Atunci o să îngropi pe necuratul. Mai bine îl arunci într-o groapă din afara zidurilor, ca pe un ucigaş sau copil din flori.

Părintele Gaunt nu a spus nimic la acestea. Soldatul a ieşit. Nu s-a uitat deloc la mine. Când nu i s-au mai auzit cizmele pe pietrişul cărării de afară, în templu s-a prelins o tăcere cum nu se poate de ciudată şi de rece. Tata tăcea, preotul la fel, iar eu şedeam în tăcere pe podeaua rece şi umedă, iar fratele lui John, Willie, era cel mai tăcut dintre toţi.

— Sunt extrem de supărat, a zis apoi părintele Gaunt, cu glasul cel mai desăvârşit de liturghie de duminică, că am fost târât în treaba aceasta. Extrem de supărat, domnule Clear.

Tata părea năucit. Ce altceva ar fi trebuit să facă? Chipul rătăcit al tatii mă înspăimânta la fel de mult ca trupul lui Willie ce începea să înţepenească.

— Îmi pare rău, a spus tata. Îmi pare rău dacă am greşit că am pus-o pe Roseanne să vă cheme.

— Ai greşit aici, ai greşit, da. Sunt profund mâhnit. Poate îţi aminteşti că eu ţi-am dat slujba aceasta. Eu, şi a fost nevoie de multă putere de convingere, să fie clar. Urâtă mulţumire, tare urâtă.

Acestea fiind spuse, preotul a ieşit în întuneric şi în ploaie, lăsându-ne pe tata şi pe mine cu băiatul mort, până când avea să poată veni doctorul.

— Cred că i-am pus viaţa în pericol. Cred că i-a fost frică. Dar nu am vrut. Pentru Dumnezeu din ceruri, am crezut că preoţilor le place să fie implicaţi în toate. Chiar aşa am crezut.

Bietul tata părea şi el speriat, dar acum din altă pricină.

Cât de domol şi gingaş l-a dărâmat soarta, presupun.

Sunt lucruri ce se mişcă prin faţa ochilor cu paşi omeneşti, dar alte lucruri se mişcă în arcuri aşa de mari încât nici nu se văd. Pruncul vede steaua ce licăreşte noaptea în fereastra întunecată şi întinde mâna să o apuce. Tot aşa şi tata se lupta să prindă lucruri la care nicidecum nu putea ajunge, iar când apăreau în lumină, erau de mult vechi şi isprăvite.

Cred, cum ar veni, că tata a pus istoria în încurcătură.

Nu voia, dar nici nu avea nimic împotrivă să îl înmormânteze pe băiatul acela, Willie, şi a chemat un preot să îl ajute să ia o hotărâre. Era ca şi cum, ca prezbiterian, s-ar fi amestecat în nişte omoruri sacre, sau nişte omoruri ce treceau atât de mult peste limitele blândeţii şi ale iubirii, încât până şi faptul că se afla în preajma lor însemna pierzania, sau chiar moartea.

Poate că în anii ce au venit am auzit versiuni ale acelei poveşti ce nu se potriveau cu amintirile mele, dar, oricum, întotdeauna exista un lucru însemnat care nu se schimba: că m-am oprit din drum când m-am pornit să-l aduc pe părintele Gaunt şi le-am spus povestea soldaţilor din Statul Liber, fie la îndemnul tatii, fie pentru că aşa am simţit eu nevoia. Faptul că nici măcar nu i-am văzut pe soldaţi, că nu am scos o vorbă către ei, şi nici măcar nu mi-a trecut prin cap să le vorbesc – pentru că nu l-ar fi pus oare aceasta pe tata în şi mai mare pericol? – nu contează câtuşi de puţin în istoria neoficială a oraşului Sligo. Pentru că istoria, după câte pot eu să-mi dau seama, nu este potrivirea celor ce s-au întâmplat, în ordine şi aievea, ci o potrivire fabuloasă de presupuneri şi bănuieli ridicate ca o flamură împotriva năvalei pustiitoare a adevărului.

Îi trebuie istoriei multă putere de plăsmuire a vieţii omeneşti, căci viaţa despuiată îl învinuieşte pe omul peste pământ stăpânitor.

Povestea mea, povestea oricui, chiar şi ce scriu eu aici, toate se ridică împotriva mea, pentru că nu pot aduce prinosul unei istorii de vitejie. De câte ori m-am poticnit, a mea a fost vina. Inima şi sufletul, iubite de Dumnezeu, sunt amândouă întinate de statul meu aici, nu e scăpare. Gândurile acestea parcă nu sunt defel ale mele, ci par împrumutate din trecut, când îl citeam pe Sir Thomas Browne. Dar le simt că ar fi ale mele. Îmi sună în minte ca dangătul gândurilor mele. Ciudat lucru. Prin urmare bănuiesc că Dumnezeu e meşter mare în inimi şi suflete întinate, şi poate să le desluşească cum erau în trecut, la început, şi prin aceasta să le îndrăgească.

În ce mă priveşte, ar fi bine să fie aşa, altminteri nu peste mult am să fac casă bună cu necuratul.

Casa noastră era curată, dar nu părea aşa de curată când a venit părintele Gaunt în vizită. Era duminică dimineaţa pe la zece, aşa încât pot presupune că părintele Gaunt era între două liturghii

atunci când a venit de la biserică şi a bătut la uşa noastră. Cum mama avea o oglindă veche sprijinită de o cărămidă galbenă în fereastra de la camera de zi, vedeam fără să ne arătăm cine e la uşă, iar la vederea preotului am zbughit-o care încotro. O fată de paisprezece ani este mereu cu lu- are-aminte la felul în care arată, sau îşi închipuie că ar trebui să arate, sau cum o fi, dar, fiindcă veni vorba de oglinzi, la vremea aceea eram roaba oglinzii din camera mamei, nu pentru că aş fi crezut că arăt bine, ci pentru că nu ştiam cum arăt şi trudeam clipe în şir să îmi găsesc o înfăţişare în care să am încredere, sau de care să fiu mulţumită, dar niciodată nu izbuteam. Părul auriu îmi părea o iarbă jilavă sălbăticită, şi, oricât mă străduiam, nu izbuteam să recunosc sufletul celei care îmi întorcea privirea din oglinjoara coclită a mamei. Deoarece marginile oglinzii se stricaseră în mod ciudat, mama cumpărase un smalţ neobişnuit de la o drogherie şi o tivise cu tulpinişe şi frunzuliţe negre, ceea ce făcea ca fiinţele care întorceau privirea din acea oglindă nu prea poetică să aibă cu toatele o înfăţişare funerară, potrivită cu profesia tatii, cel puţin până la acea vreme. Astfel încât prima mea mişcare a fost să mă reped în sus pe cele câteva trepte până la oglindă şi să îi înfrunt grozăvia, aşa cum o priveam eu la cei paisprezece ani ai mei.

Când m-am întors, tata stătea în mijlocul odăii, aruncând priviri de ponei nărăvaş împrejur, când la motocicletă, când la pianină, apoi între ele, iar o mână şi-o întindea către pernuţa de pe scaunul cel „bun". Când m-am uitat în hol, mama stătea acolo pironită, fără să se clintească, ca un actor ce aşteaptă să intre pe scenă şi îşi face curaj. Apoi a ridicat zăvorul.

Când părintele Gaunt s-a strecurat în odaie, primul lucru pe care l-am observat a fost cât era de lucios, cu faţa bărbierită atât de bine încât ai fi putut scrie cu peniţa pe ea. Părea că nici un pericol nu îl poate atinge, cât era Irlanda de mare, în vremurile acelea pline de primejdii. Fiecare lună din an era luna cea mai rea, spusese tata, căci îl zguduia moartea fiecărui om ucis. Însă preotul părea sacrosanct, imaculat, intangibil, ca şi cum nu ar fi făcut parte din istoria Irlandei. Nu că mi-ar fi trecut toate acestea prin cap atunci, Dumnezeu ştie ce îmi trecea prin cap, eu nu ştiu, numai că toată curăţenia aceea mă înfricoşa.

Niciodată nu-l văzusem pe tata atât de încurcat. Rostea doar vorbe repezite şi întretăiate.

— A, da' vă rog, luaţi loc acolo, părinte, poftiţi, a zis el, apro- piindu-se mult de preotul care nu scotea un zâmbet, mai să îl răstoarne în scaun. Dar părintele Gaunt a luat loc fără urmă de şovăială, ca un dansator.

Ştiam că mama e în hol, în îngustimea aceea intimă şi tăcută. Stăteam în dreapta tatii ca un spaznic, ca o santinelă împotriva vijeliei ce avea să dea năvală. Capul îmi era plin de o întunecime necunoscută, nu puteam să gândesc, nu puteam să continui

discuţia aceea lungă pe care noi, oamenii, o purtăm în cap, ca şi cum ar fi scrisă de un înger, fără de veste.

— Hmm, a zis tata. Facem ceai, ce ziceţi? a întrebat el. Da, facem. Cissy, Cissy dragă, pui, te rog, ibricul la încălzit?

— Beau atâta ceai, a zis preotul, că mă mir că nu mi se face pielea maronie.

Tata râse.

— Sunt convins, aşa consideraţi dumneavoastră că se cuvine. Dar nu e nevoie la mine în casă. Nu e nevoie. Eu, care vă datorez totul pe lume, totul pe lume. Nu că, nu că...

Iar aici tata s-a poticnit şi s-a înroşit, şi vreau să spun că am roşit şi eu, fără să pricep de ce.

Preotul şi-a dres vocea şi a zâmbit.

— Am să beau o cană de ceai, sigur că da.

— A, da, aşa e bine, e bine, şi deja o auzeam pe mama scormonind în cămara de la capătul coridorului.

— E aşa de frig astăzi, a zis preotul, frecându-şi palmele dintr-odată, că e o mare uşurare să stau lângă foc, acum, chiar aşa. E aşa un ger pe malul râului. Credeţi, a zis el, scoţând o tabacheră de argint, că aş putea să fumez?

— O, daţi-i drumul, a zis tata.

Preotul a scos atunci din sutană o cutie de chibrituri Lebăda şi o ţigaretă lunguiaţă şi caraghioasă din tabacheră, a aprins chibritul cu o precizie, cu o pricepere superbă, şi a aspirat flacăra prin tubul cizelat. Apoi a expirat şi a tuşit uşor.

— Ăă... ăă, a zis preotul, slujba de la cimitir, după cum poţi prea bine să-ţi dai seama, nu rămâne... valabilă. Hm?

A mai tras o dată cu eleganţă din ţigaretă, adăugând:

— Mă tem că trebuie s-o spun, Joe. Nu îmi face plăcere, după cum cred că nici ţie nu îţi face plăcere. Dar sunt convins că vei ţine cont de... de norul mare de praf ce s-a coborât peste mine, pe de-o parte episcopul, care socoate că toţi renegaţii trebuie excomunicaţi, după cum s-a hotărât de curând în sinod, pe de alta primarul, care după cum probabil eşti la curent, e foarte împotriva tratatului aşa cum se prezintă el acum, şi fiind persoana cea mai influentă din Sligo, are mare... influenţă. După cum îţi poţi închipui, Joe.

— O, a zis tata.

— Da.

Acum preotul a tras pentru a treia oară din ţigaretă şi şi-a dat seama că deja avea prea mult scrum, şi cu pantomima aceea a fumătorilor, s-a uitat în jur după o scrumieră, articol ce nu exista la noi în casă, nici măcar pentru rusafiri. Tata m-a uluit când şi-a întins mâna către preot, ce e drept o mână tăbăcită de săpat, iar părintele Gaunt m-a uimit când şi-a scuturat neîntârziat scrumul în mâna întinsă, care probabil a tresărit uşor la atingerea scrumului

fierbinte. Tata, rămas cu scrumul, s-a uitat aproape prosteşte în jur, de parcă ar fi putut fi o scrumieră pusă undeva în cameră, fără ştirea lui, şi apoi, cu o solemnitate oribilă, l-a vârât în buzunar.

— Hmm, a zis tata, da, îmi închipui că nu e uşor să pui de acord cei doi poli.

Rostise vorbele cu atâta blândeţe.

— Am căutat, desigur, o alternativă, mai ales la primărie, şi dacă la început părea o posibilitate... ăă, imposibilă, după aceea, tocmai când eram gata să renunţ, secretara primarului, doamna Dolan, mi-a spus că există o slujbă disponibilă, de fapt încearcă de ceva vreme să găsească pe cineva, sunt chiar presaţi, din cauza adevăratei calamităţi cu şobolanii care bântuie magaziile de pe malul râului. Finisglen e, după cum ştii, o zonă foarte salubră, chiar şi doctorul locuieşte acolo, dar din păcate e lipită de docuri, după cum ştii, desigur, toată lumea ştie.

Aş putea acum să scriu o cărţulie despre natura tăcerilor umane, la ce folosesc şi cu ce ocazie, dar tăcerea tatii la aceste vorbe a fost îngrozitoare. Era o tăcere ca o gaură prin care şuieră vântul. A roşit atât de tare, încât s-a făcut stacojiu la faţă, ca victima unui atac cerebral.

În clipa aceea a intrat mama cu ceaiul, aidoma unei slujnice printre regi, temându-se probabil să se uite la tata, aşa încât stătea cu ochii aţintiţi la tăviţa cu scena pictată cu un câmp de maci franţuzesc. Adesea mă uitasem lung la tava aceea, acolo unde o ţineam, deasupra bufetului din cămară, şi îmi închipuiam că văd cum bate vântul florile în dungă, şi mă întrebam cum o fi acolo în lumea aceea fierbinte, cu un grai întunecat.

— Aşadar, a zis preotul, sunt fericit să îţi ofer, în numele primarului, domnul Salmon... ăă, ăă... postul. Slujba.

— De? a întrebat tata.

— Da, a zis preotul.

— Ce? a întrebat mama, poate fără să vrea, cuvântul ţâşnind pur şi simplu în odaie.

— Vânător de şobolani, a zis preotul.

Mi-a revenit mie, nu ştiu de ce, sarcina de a-l conduce pe preot la uşă. Pe trotuarul îngust, cuprins de frigul ce-i urca fără îndoială pe sub sutană pe picioarele goale, preoţelul a zis:

— Te rog, spune-i tatălui tău, Roseanne, că tot echipamentul pentru slujbă se află la primărie. Capcane etc., presupun. Acolo o să le găsească.

— Mulţumesc, am spus.

Apoi a luat-o pe stradă în jos, dar s-a oprit o clipă. Nu ştiu de ce am rămas acolo cu ochii la el. Şi-a scos una dintre încălţările negre, sprijinindu-se cu o mână de zidul de cărămidă al casei din vecini, apoi a stat în cumpănă într-un picior, pipă- indu-şi ciorapul pe talpă, pentru că ceva îl stânjenea la mers, o pietricică sau un fir de nisip. Apoi şi-a desprins ciorapul din jartieră, l-a dat jos cu o mişcare lină, scoţând la iveală laba prelungă a piciorului cu unghiile cam îngălbenite, ca nişte dinţi îmbătrâniţi, răsucite în jos pe degete, ca şi cum nu ar fi fost tăiate niciodată. Apoi a băgat de seamă că mă uitam încă la el şi a râs, iar după ce şi-a scos piatra supărătoare şi-a pus la loc ciorapul şi pantoful, stând din nou într-un picior, înfipt bine în trotuar.

— Ce uşurare, a zis cu amabilitate. La revedere. Şi, a adăugat el, acum că mă gândesc, este şi un câine. Un câine ce ţine de slujbă. Pentru prins şobolanii.

Când m-am întors în odaie, tata nu mişcase. Motocicleta nu mişcase. Pianina nu mişcase. Tata părea că nu se va mai clinti niciodată. Pe mama am auzit-o râcâind ceva în cămară, tocmai ca un şobolan. Sau un căţel în căutarea unui şobolan.

— Ştii ceva de slujba asta, tăticule? am întrebat eu.

— Ştiu? O, presupun.

— N-o să ţi se pară aşa de greu.

— Nu, nu, pentru că de multe ori am avut de-a face cu din astea la cimitir. Şobolanilor le place pământul moale de pe morminte, şi pietrele funerare le sunt acoperişuri aşa de bune. Va trebui să studiez chestiunea. Probabil o fi un manual la bibliotecă.

— Un manual pentru vânători de şobolani? am zis.

— Da, nu crezi, Roseanne?

— Precis este, tăticule.

— O, da.

Capitolul 6

Da, cât de bine îmi amintesc ziua în care tata a fost con cediat de la cimitir, un om viu exilat dintre cei morţi.

A fost şi acolo puţină moarte de om. Tata iubea lumea şi pe toţi oamenii din ea, fără să aibă prea mari reţineri, socotind, aşa cum trebuie să creadă un bun prezbiterian, că toate sufletele sunt la fel de încercate, auzind în răsul grosolan al haimanalei un fel de explicaţie esenţială a vieţii, şi prin aceasta mântuirea ei, de fapt socotind că, întrucât Dumnezeu le-a creat pe toate, tot astfel pe toate trebuie să le încuviinţeze, şi de asemenea că tragedia personală a diavolului este că *el* nu a creat nimic, fiind doar un arhitect de spaţii goale. Tata, din toate aceste motive, îşi întemeia

mulţumirea pe munca pe care o făcea, pe faptul că, în ciuda religiei lui neobişnuite, i se dăduse totuşi o slujbă să îi îngroape pe catolicii din Sligo când le venea pe rând sorocul.

— Ce mândrie, ce mândrie! obişnuia să spună, când încu- iam împreună porţile de fier seara, ca să mergem acasă, şi se uita încă o dată înapoi, printre bare, la şirurile ce se pierdeau în întuneric, la pietrele de căpătâi de care se îngrijea.

Presupun că vorbea singur, sau cu mormintele, şi proba bil nu cu mine, şi nu i-ar fi trecut nici o clipă prin cap că l-aş fi înţeles. Se prea poate, dar cred că acum îl înţeleg.

Adevărul e că tata îşi iubea ţara, iubea tot ce credea el în mintea lui că e Irlanda. Poate că, dacă s-ar fi născut în Jamai ca, ar fi iubit Jamaica la fel de mult. Dar nu s-a născut acolo. Strămoşii lui deţinuseră mici sinecure ce se găseau în oraşele irlandeze în care trăiau, inspectori în construcţii şi alte slujbe de genul acesta, iar tatăl lui avusese cinstea de a fi predicator.

S-a născut într-o căsuţă de pastor din Collooney, prunc fiind iubise Collooney, iar când crescuse iubirea aceasta cuprinsese întreaga insulă. Pentru că tatăl lui fusese unul dintre acei gânditori radicali care au scris broşuri, sau cel puţin au ţinut predici – pentru că nici o broşură nu a supravieţuit, dar parcă ţin minte că tata a pomenit de unul sau două – despre istoria protestantismului în Irlanda, tata nu avea în toate o părere bună despre sine însuşi. Adică, vedea religia protestantă ca pe un instrument moale ca pana transformat în ciocan de către fosta orânduire, folosit pentru a sfărâma capetele celor ce trudeau să trăiască în Irlanda, majoritatea catolici de felul lor. Tatăl său iubise prezbiterianismul, şi îl iubea şi el, dar îi părea enorm de rău, ba mai mult, era supărat foc pentru felul în care fusese folosit, alături de religia anglicanilor, a baptişti- lor et caetera, în Irlanda.

De unde ştiu? Pentru că în fiecare seară din copilăria mea, în fiecare seară, când toate celelalte treburi erau terminate în casă, venea în patul meu îngust, împingându-mă cu şoldurile lui late, aşa încât eram întinsă pe jumătate peste el, cu capul pe faţa lui mustăcioasă, şi vorbea, vorbea, vorbea, în timp ce mama adormea în cealaltă odaie. Când îi auzea sforăitul uşor, mă lăsa şi se ducea la ea, dar în jumătatea aceea de oră, pe întuneric, în care o lăsa singură să se cufunde în somn, când luna stătea întâi pe peretele din spate, iar apoi plutea întunecată şi strălucitoare, cum are luna obiceiul, până în cerul înstelat de neatins (după cum bine ştiam), îmi recita toate intuiţiile, bănuielile şi istoriile dragi lui, probabil fără ca măcar să îşi bată capul că s-ar putea să nu pricep, dar oferin- du-mi-le pe toate ca pe o muzică la fel de îmbietoare pentru el, şi prin urmare şi pentru mine, ca lucrările lui Balfe şi Sullivan, doi dintre cei mai mari irlandezi care au trăit vreodată, după părerea lui.

Iar prin faptul că lucra în cimitir, sub oblăduirea cum ar veni a

părintelui Gaunt, socotea într-un fel că viaţa îi e desăvârşită şi cu rost. într-un anumit fel preschimbată în rugăciune către tatăl său. Era felul în care învăţase să trăiască în Irlanda, locul accidental pe care îl iubea.

Iar faptul că şi-a pierdut slujba insemna intr-un mod fantastic că s-a pierdut el însuşi.

Acum era mai greu să stau cu el. îi era greu să mă ia la vânătoare de şobolani, aceasta fiind o slujbă atât de murdară, riscantă şi primejdioasă.

Fiind un om temeinic, a găsit după puţin timp cărţulia care să-l ajute, numită *O relatare desăvârşită asupra vânătorii de şobolani,* de un autor sub pseudonimul Rattus Rattus. Cărticica relata isprăvile unui vânător de şobolani în fabricile din Manchester, oraş de fabrici claie peste grămadă, cu un număr nesfârşit de ascunzători pentru şobolani. îi arăta lui tata cum să procedeze, având un inventar complet, chiar şi despre atenţia ce trebuie acordată labelor la dihor, care se pare că sunt foarte vulnerabile în cuştile umede şi pot putrezi. Dar tata nu a ajuns niciodată la demnitatea de a avea dihori. Corporaţia din Sligo era mai puţin ambiţioasă. I-au dat un fox-terrier pe nume Bob.

Astfel a început cea mai ciudată perioadă din copilăria mea. Presupun, de asemenea, că mă preschimbam încetul cu incetul din copil în fată, din fată în femeie. Cât timp s-a ocupat tata de şobolani, a pogorât şi peste mine o stare de spirit solemnă. Lucrurile ce mă încântaseră şi îmi plăcuseră când eram copil nu mă mai încântau şi nu îmi mai plăceau. Era ca şi cum s-ar fi pierdut ceva din imaginile şi sunetele lumii, sau ca şi cum lucrul cel mai de preţ pentru un copil ar fi bucuria tihnită. Aşa încât mă simţeam într-o stare de aşteptare, aşteptând ca un lucru necunoscut să înlocuiască farmecul copilăriei. Sigur că eram tânără, foarte tânără, dar, după cum îmi amintesc, nu e nimeni atât de mare ca o fată de cincisprezece ani.

Oamenii stăruie cu ceea ce numim viaţa obişnuită pentru că altă viaţă nu e. Tata continua să cânte *Trandafirii din Picardia* când se bărbierea dimineaţa, cu cuvintele şi versurile frânte, sărind peste ele ici şi colo, în timp ce manevra lama peste chipul colţuros, aşa încât, dacă închideam ochii şi ascultam de sus, îl vedeam într-un cinematograf misterios pe care îl aveam în cap. Continua eroic, pornea cu câinele şi cu capcanele, învăţând să îşi facă din aceasta „datoria obişnuită", şi se întorcea de la lucru, nu întotdeauna la orele obişnuite dinainte, dar încerca încă să ţină *Pavăza din Sligo* sub braţ şi să îşi forţeze noua viaţă să intre pe tărâmul normalităţii.

Dar în zilele acelea se întâmpla să citească articole în ziar ce aveau o legătură ciudată cu el, sau cel puţin o dată, căci l-am auzit cum i se taie răsuflarea şi l-am privit cufundat în ziar. Domnul

Roddy era proprietarul *Pavezei*, fiind trup şi suflet de partea noului guvern, cum se zicea. Aşa încât acţiunile din războiul civil erau raportate în termeni seci şi banali ce încercau să sugereze la rândul lor normalitatea, vigoarea.

— Pentru numele lui Dumnezeu, a zis tata, i-au împuşcat pe băieţii ăia care erau în cimitir atunci.

— Care băieţi? am întrebat eu.

— Flăcăii aceia năbădăioşi care l-au adus pe prietenul lor omorât.

— Era frate cu unul dintre ei, am zis.

— Da, Roseanne, frate cu unu. Dau numele aici. Lavelle îl chema, aşa-i că-i ciudat? William. Şi fratele era John. Da a scăpat, scrie aici. A evadat.

— Da, i-am răspuns, puţin stingherită şi în acelaşi timp neaşteptat de fericită.

Era ca şi cum aş fi auzit despre Jesse James sau ceva în genul acesta. Nu vrei să te întâlneşti cu un tâlhar, dar tot te bucuri dacă scapă. Bineînţeles că pe John Lavelle îl întâlnisem.

— Din Inishkea e. Una dintre insule. Insula Mullet. La capătul lumii. În fundul comitatului Mayo. S-ar putea să fie în siguranţă acolo printre ai lui.

— Sper.

— Trebuie să le fi venit tare greu să împuşte oameni din ăştia, precis.

Tata vorbea fără ironie. Cu adevăr. Într-adevăr ar fi fost greu. Să îi pună pe băieţii aceia unul lângă altul poate, sau unul după altul, cine ştie cum se petrec lucrurile acestea, şi să-i împuşte. Cine ştie ce s-a întâmplat acolo în munţi? În întuneric.

Şi acum erau şi ei morţi. împreună cu Willie Lavelle din insulele Inishkea.

Tata nu a mai scos o vorbă. Şi nici nu ne uitam unul la altul, ci la acelaşi punct de pe vatră, unde se frământa o movi- liţă de cărbuni.

Dar tăcerea ce s-a lăsat peste mama era cea mai adâncă. Ar fi putut fi o vietate a apelor, sau mai degrabă, când eram cu ea, am fi putut fi amândouă astfel, pentru că nu scotea o vorbă, ci se mişca lent şi zăbavnic ca o vietate ce înoată.

Tata se străduia cu vitejie să o urnească, fiind cât se poate de atent cu ea. Salariul de la slujba cea nouă era mic, dar aşa mic cum era, spera să ne ajungă, mai ales în anii aceia întunecaţi după ce s-a terminat războiul civil, iar ţara încerca să se ridice din genunchi. Dar cred că în zilele acelea lumea întreagă gemea sub povara catastrofelor, se învârteau roţile mari ale istoriei ce nu erau învârtite de om, ci de mâna unuia agent inexplicabil. Tata îi dădea ce câştiga în speranţa că ea va putea drămui şi împărţi cele câteva lire, ca să o scoatem la capăt. Dar părea să domnească ceva,

inexplicabil ca forţele uriaşe ale istoriei, însă o chestiune măruntă, întrucât doar pe noi ne afecta, şi adesea nu era aproape nimic de mâncare în casă. Se întâmpla ca mama să zdrăngăne prin cămară la ora cinei, ca şi cum ar fi urmat să vină cu cina, ca apoi să se întoarcă în odăiţa de zi şi să se aşeze şi ea, în timp ce tata, prinmenit bine şi pregătit după lucru şi având noaptea întreagă în faţă – căci cel mai bine pot fi molestaţi şobolanii pe întuneric –, şi cu mine ne uitam la ea, dumirindu-ne încet că nu urma nimic. Apoi tata dădea încet din cap, şi probabil că strângea cureaua în minte, dar nu prea îndrăznea să o întrebe ce s-a întâmplat. Confruntaţi cu problemele ei, începeam să murim de foame!

Însă nimic nu putea să îi străpungă tăcerea. A venit Crăciunul, iar tata şi cu mine am pus la cale să îi luăm ceva ce i-ar face plăcere. Tata pusese ochii pe o eşarfa la preţ redus lângă Cafeneaua Cairo, într-un magazin mic cu de toate, şi punea în fiecare săptămână deoparte cam o jumătate de penny ca să strângă cât era nevoie, aşa cum adună şoarecele boabe de grâu. Să nu uităm că mama era foarte frumoasă, deşi poate nu atât de frumoasă acum, pentru că tăcerea ei îşi avea ecoul intr-un fel de ţesătură subţire şi mohorâtă ce îi era parcă trasă peste pielea chipului. Era ca o pictură pe care lacul se închide la culoare, făcând să nu se mai vadă atât de bine frumuseţea lucrării. Pe măsură ce lumina frumoşilor ei ochi verzi se stingea, dispărea şi ceva esenţial din făptura ei. Şi totuşi, în linii generale, cred că orice artist ar fi fost mulţumit de ea, dacă ar fi fost artişti în Sligo, ceea ce mă îndoiesc, în afară de indivizii ce pictau chipurile celor din familiile Jackson, Middleton şi Pollexfen, care erau cele mai de vază din oraş.

Tata nu trebuia să meargă la lucru în Ajunul Crăciunului, iar plăcerea noastră era să mergem la liturghia ţinută de pastorul Ellis în biserica veche şi îngrijită. Mama ne însoţea în tăcere, ca un călugăr măruntel, în haina ei ponosită. Îmi amintesc scena atât de bine, bisericuţa luminată de lumânări, şi protestanţii din parohie, săraci, mai puţin săraci şi înstăriţi, adunaţi acolo, bărbaţii în costume de gabardină de culoare închisă, femeile care se descurcau cu un capăt de blană la gât, dar în special tonurile de verde mohorât din zilele acelea. Flacăra lumânărilor străpungea totul, faţa tatii care şedea alături de mine, pietrele bisericii, vocea preotului care rostea cuvintele în engleza aceea misterioasă şi răscolitoare din Biblie, ajungându-mi până în coşul pieptului, drept în inima tânără, pe care mi-o străpungea cu înverşunare, până când îmi venea să strig, dar ce să strig n-aş putea spune. Să strig împotriva sorţii tatii, a tăcerii mamei, dar şi ca să cinstesc frumuseţea mamei ce se ducea, dar încă mai era. Aveam sentimentul că eu mă îngrijeam de mama şi de tata, iar ei aveau să fie salvaţi de o acţiune a mea. Nu ştiu din ce motiv, acest lucru m-a făcut dintr-odată să mă înfoi de bucurie, sentiment atât de rar

în acele vremi, încât, atunci când vocile localnicilor s-au pornit să cânte un imn uitat, am început să mă îmbujorez de o fericire stranie, iar apoi, în întunericul sclipitor, să plâng cu şiroaie de lacrimi mari, fierbinţi, de uşurare înşelătoare.

Şi am plâns acolo, şi presupun că nu i-a folosit nimănui nimic. Mirosul de haine jilave de jur împrejurul meu, tuşea enoriaşilor. Ce n-aş da să îi pun la loc în biserica aceea, înapoi de acel Crăciun, să pun înapoi tot ce timpul a luat după o vreme, aşa cum se cuvine, şilingii înapoi în buzunarele oamenilor, trupurile înapoi în izmene şi în mănuşile cu un deget, totul, totul înapoi, ca să rămânem acolo în cumpănă, în genunchi şi stând pe scândurile de mahon, dacă nu veşnic, atunci încă o dată clipele acelea, doar căpeţelul acela de timp material, ridurile de pe chipul tatii primind lumina pâlpâitoare, chipul său întorcându-se încet, încet către mama şi către mine, surâzând, surâzând cu o bunătate tihnită, obişnuită.

A doua zi de dimineaţă, tata a scos la iveală pentru mine o piesă frumoasă din ceea ce aveam să aflu mai târziu că se cheamă bijuterii false. Le plăcea tuturor fetelor ce ieşeau în oraş în Sligo să afişeze puţin sclipici de „coţofană". Visam şi eu, ca alte fete, la fabulosul cuib de coţofană unde se aflau broşe, brăţări şi cercei, un cuib cu o pradă încântătoare. Am luat darul tatii şi i-am scos acul cu gămălie argintie şi mi l-am prins de jerseu, arătându-l mândră pianinei şi motocicletei.

Apoi tata i-a dat mamei lucrul acela grozav, împachetat în hârtie bună de cadouri, din aceea pe care, în zilele de mai demult, ea ar fi păstrat-o, ar fi împăturit-o şi ar fi pus-o într-un sertar. A deschis pachetul liniştită şi s-a uitat lung la eşarfa pestriţă împăturită înăuntru, şi-a ridicat chipul şi a întrebat:

— Pentru ce, Joe?

Tata nu avea habar ce voia ea să spună. Modelul să fie de vină? Dăduse greş în sarcina de a cumpăra o eşarfa de un fel de care nu avea cum să-şi dea seama, căci cine putea să-i spună lui, un vânător de şobolani, despre ce poartă femeile?

— Pentru ce? Nu ştiu, Cissy, nu ştiu, a răspuns el vitejeşte.

Apoi, brusc, a adăugat, ca şi cum i-ar fi venit inspiraţia:

— E o eşarfa.

— Ce-ai spus, Joe? a întrebat ea, pierdută parcă într-o surzenie misterioasă.

— De pus pe cap, la gât, cum vrei tu, a zis el.

începea să îl macine, îmi era clar, sentimentul acela ce crește în pântecele celui ce nu face un cadou potrivit. Trebuia să explice un lucru limpede, ceea ce e întotdeauna o sarcină neplăcută.

— O, a făcut ea, uitându-se acum lung la eșarfa pe care o avea acum în poală. O.

— Sper că îți place, a zis el, ceea ce însemna că își punea singur gâtul în ștreang.

— O, a spus ea, o.

Dar ce soi de *o* era acela, sau ce însemna acel o, nu ne dădeam nici unul seama.

Capitolul 7

Caietul de notițe al doctorului Grene

Foarte necăjit să aflu, complet din întâmplare, că Bet a hotărât să nu consulte specialistul la care a fost trimisă anul trecut (a trecut deja un an, sau visez? A fost anul acesta?). Ieri-seară, lângă cutia de Complan, am găsit, uitat temporar, jurnalul ei. Ei, bineînțeles că a fost urât, imoral, urât, urât, dar l-am deschis, doar așa, din pornirea aceea, câtă e, a soțului nedorit. Ca să văd ce a scris. Nu, nu, numai ca să-i văd scrisul, lucru atât de intim și de personal. Poate nici măcar ca să citesc cuvintele. Numai ca să mă uit la pasta neagră a pixului ei doar o clipă. Și iată, scria clar, doar cu câteva săptămâni în urmă: „Sunat la clinică, contramandat consultația".

De ce?

Asta a urmat după episodul de amețeală, îmi dădeam vag seama, de fapt, când mi-a spus că a primit trimiterea, m-am liniștit în așa măsură încât mi-a ieșit complet din minte toată chestia. Eram nehotărât. Pe de o parte, m-am alarmat că a procedat așa, pe de altă parte, eram perfect conștient că știu doar pentru că i-am violat intimitatea – încă o violare, cum știam că o va considera ea. Pe bună dreptate.

Ce să fac?

Astfel că nu am avut liniște toată noaptea. Soluția mea obișnuită la probleme, să nu îmi găsesc liniștea. Posibil. Dar înclin să cred că aveam motive.

Undeva în orele mici ale dimineții, m-am înfuriat în mod misterios, eram chiar mânios de tot pe ea, și am vrut să mă reped sus la etaj, să avem o explicație. Ce își închipuie? Afurisită sminteală!

Mulțumesc lui Dumnezeu că m-am oprit. Nu aș fi rezolvat nimic. Dar mă năpădește o îngrijorare cât se poate de reală! S-ar putea ca picioarele să i se umfle din cauza unui cheag, iar dacă cheagul ajunge la plămâni sau la inimă, moare pe loc. Asta vrea? Descopăr acum încă o dată că nu îmi găsesc cuvintele, nu am limbajul ca să

vorbim despre asta, sau despre orice altceva. Am neglijat să purtăm conversaţii despre lucrurile neînsemnate, iar acum nu reuşim să mai vorbim nici despre cele cu adevărat importante.

Aveam intenţia să îmi petrec seara născocind o metodă fără tertipuri de a-i pune întrebări lui Roseanne McNulty în aşa fel încât să obţin un rezultat. îmi dau brusc seama că, dacă nu reuşesc să vorbesc convingător cu propria mea soţie despre sănătatea ei, am puţine şanse cu Roseanne. Dar probabil că e mai uşor cu un străin, poţi să fii „expertul", şi nu smintitul de om ce încearcă să-şi ducă viaţa. Partea pozitivă e că am mare încredere în felul în care i-am evaluat pe aproape toţi ceilalţi pacienţi. Majoritatea sunt ca nişte cărţi deschise, iar problema lor e cât se poate de clară. Deşi nu pot scăpa de sentimentul că sunt agresorul perpetuu. Totuşi, Roseanne mă zăpăceşte.

Am avut intenţia să consult ediţia lui Barthus pe care o am despre *Patologiile tăinuirii,* care este, desigur, o carte minunată, numai să am timp să o recitesc. Presupun că aş fi putut merge la mine în birou să arunc o privire peste ea, dar tremuram tot. Eram aproape apoplectic, dacă mai există o astfel de stare în lumea modernă. Aşadar, rezultatul e că nici nu am citit din Barthus, nici nu am rezolvat nesăbuinţa lui Bet. Sunt epuizat.

Mărturia lui Roseanne

Trebuie să fi fost după câteva săptămâni, eram cu tata să ne ocupăm de ceva ce avea de făcut la slujbă.

La început de primăvară, şobolanii se înmulţesc mai abitir, aşa că sfârşitul iernii e timpul potrivit să îi înhaţi, cât încă nu au ajuns la un număr prea mare şi vremea nu e criminală pentru vânătorul de şobolani. Dacă privesc înapoi, era un lucru neobişnuit să iei o fată tânără pe urmele rozătoarelor, dar chiar mă interesa tare, mai ales după ce tata mi-a citit manualul, care prezenta sarcina ca fiind de mare pricepere, ajungând aproape de domeniul iscusinţei şi al magicului.

Lucrase deja câteva nopţi în orfelinatul protestant, loc ciudat în sine, cu sau fără şobolani. Orfelinatul avea vreo două sute de ani, iar tata ştia poveşti de demult legate de el, şi, judecând după ce spunea, nu cred că era o idee prea bună să fii orfan în veacurile de mult apuse. Poate că în zilele acelea era un loc destul de acceptabil. Avea de gând să pornească de la acoperiş în jos, după cum se cuvenea, să descotoroseaască locul de şobolani etaj după etaj. Mansarda şi ultimul etaj fuseseră curăţate şi mai erau de făcut trei etaje, adică locul în care trăiau orfanele, vreo două sute, în şorţuleţele lor ca de pânză de cort, în care mergeau la culcare.

— Acum fiecare are patul ei, Roseanne, da, a zis tata. Dar pe vremea bunicului tău, sau poate a bunicului lui, dar, oricum, lucrurile stăteau cu totul altfel. Bunicul tău, sau poate bunicul bunicului, avea o poveste cumplită despre locul acesta. A intrat

aici, era inspector în construcţii, şi a fost împuternicit de guvernul de la Dublin din timpurile acelea, pentru că s-au stârnit proteste la adresa obiceiurilor din locurile acestea, proteste. A venit aici, a zis tata – iar noi stăteam în curtea veche în timpul acesta, pe o lumină cam posomorâtă, cu două cuşti pline ochi de şobolani, iar Bob, câinele, arăta foarte mulţumit după ce îi gonise pe şobolani şi prin ziduri, care pe alocuri erau groase de câţiva metri, cu găuri cu duiumul – să zicem că într-una din sălile alea mari de-acolo de sus – şi a arătat înspre pietrele mohorâte ale clădirii de la al doilea nivel – şi era acolo, aşa i s-a părut lui, cât un pogon de paturi, şi pe fiecare pat erau prunci, poate douăzeci, nou-năs- cuţi sau cam pe-acolo, întinşi unul lângă altul, şi a intrat în sala aceea cu o soră bătrână, scârboasă cum nu s-a mai văzut, poţi să-ţi închipui, şi a trecut cu privirea peste marea de prunci şi a observat că unele ferestre nici măcar nu aveau geamuri, nu ca acuma, şi numa un pic de foc în vatra uriaşă, nu destul să ţină de cald cât de cât, şi pe deasupra găuri în acoperiş şi urla crivăţul a jale, şi-atunci a exclamat: „Pentru Dumnezeu, femeie", sau cum or fi vorbit în vremurile-acele, „Pentru Dumnezeu, femeie, da' copiii ăştia nu simt ocrotiţi, pe legea mea", a zis, „Nu-s nici măcar îmbrăcaţi", şi chiar aşa, Roseanne, dac-aveau o zdreanţă să-i acopere pe toţi. Şi bătrâna a zis, de parc-ar fi fost cel mai cuminte şi firesc lucru din lume, „Da' chiar aşa, coane, nu de-aia-s aci, ca să moară?" Şi şi-a dat el seama că lucrurile erau anume potrivite aşa, că era o cale să scape de pruncii bolnăvicioşi sau de prisos. Şi a fost atunci mare scandal pe timpurile-acelea, o vreme, bănuiesc.

A mai meşterit la capcane o vreme, iar eu stăteam lângă el, în timp ce vântul nopţii gemea uşor când se strecura pe lângă case. Se înălţase luna rece, neisprăvită şi parcă mâncată de mălură, cocoţată acolo pe acoperişul orfelinatului. Tata înmuia şobolanii în parafină, ca apoi să îi arunce unul câte unul în focul pe care izbutise să îl aprindă în mijlocul curţii, folosindu-se de scânduri vechi ce duhneau şi alte alea dintr-una din magazii. Aceasta era propria lui metodă de a se descotorosi de şobolani, pe care el o născocise, pe baza manualului, şi era foarte mândru de metodă. Acum că mă gândesc la vremurile acelea, poate că era păcat că şobolanii încă mai trăiau când ajungeau în flăcări, dar nu cred că tatii îi trecea prin minte că ar fi o cruzime, şi poate că spera că asta va sluji drept pildă pentru alţi şobolani, în caz că pândeau din umbră. Într-o oarecare măsură, cam în felul acesta îi umbla mintea tatii.

În orice caz, desfăcea capcanele, înşfacând şobolanii pe rând cum spuneam, iar acum că mă gândesc îi dădea fiecăruia una peste cap, asta tocmai mi-a venit în minte, ca o imagine, mulţumesc lui Dumnezeu, şi toţi sporovăia cu mine, iar poate pentru că nu putea să se concentreze complet, fiindcă eram cu el, a scăpat unul dintre şobolani, între cursă şi lovitura la cap,

zvârcolindu-se şi scăpându-i printre degete, ocolin- du-l pe Bob, care nici n-a apucat să reacţioneze de uluit ce era, şi a luat-o înapoi către orfelinat într-o vâlvătaie întunecată, neagră, dar cu mişcarea aceea de galop caracteristică ...
Tata a blestemat uşor şi poate că nici nu şi-a mai bătut capul, socotind că va prinde el iar şobolanul în ziua următoare.

Aşa că a meşterit mai departe la ce mai rămăsese, înregistrând, fără îndoială, chiţcăitul schelălăit pe care îl scotea fiecare şobolan înmuiat în parafină pe care îl expedia şi îl arunca pe rug, sunet pe care îmi închipui că îl auzea şi în vis. Şi cam peste un ceas, şi-a strâns cele multe şi mărunte, s-a încins cu capcanele, l-a pus pe Bob în laţ cum îi era obiceiul şi am ieşit prin orfelinatul întunecos în stradă, unde clădirea îşi arăta faţada sculptată cu meşteşug înspre oraş, meşteşug ce se trăgea negreşit din bănetul filantropilor din veacul apus al construirii sale. Tocmai când treceam strada, am auzit un muget şi am întors capul să ne uităm într-acolo.

Venea un sunet ciudat, plin, misterios din clădire, de sus de la etajul unde dormeau fetele. Deşi nu dormeau toate acum, pentru că ieşea căznit prin ţiglele acoperişului un fum gros şi negru, şi un fum cenuşiu, şi un fum alb, totul luminat sinistru doar de lună şi de iluminatul sărăcăcios al oraşului Sligo. Apoi am auzit cum se sparg undeva geamurile ferestrelor, şi brusc s-a prelins afară un braţ lung şi subţire de vâlvătaie galbenă, a părut să se aţină vânjos în aerul nopţii, scoţând la iveală chipul ridicat al tatii şi fără îndoială pe al meu, şi apoi, la fel de ciudat, s-a retras, cu un geamăt hoho - tit îngrozitor, mai rău decât orice crivăţ. În spaima cumplită, mi s-a părut că focul rostise un cuvânt: „moarte, moarte", parcă am auzit cum zicea focul.

— Sfinte Isuse Cristoase, a zis tata, ca im om paralizat când îi îngheaţă sângele şi creierii, şi când a deschis gura s-au deschis şi uşile orfelinatului, asmuţind fără îndoială o pală de vânt crâncenă şi fioroasă prin întreaga clădire, şi câteva fete buimăcite, cu şorţuleţele acoperite de scrum şi de murdărie, au ieşit împleticindu-se, cu chipurile ca nişte drăcuşori.

În viaţa mea nu văzusem o asemenea groază. Doi sau trei dintre îngrijitori, o femeie şi doi bărbaţi, s-au bulucit şi ei afară în hainele lor negre, şi au dat fuga pe caldarâm să vadă ce era de văzut.

Se vedea – iar acum se auzeau maşinile pompierilor în depărtare, cu clopotele zdrăngănind – tot etajul de fete strălucind ca ziua în amiaza mare, într-o vâlvătaie învolburată în spatele ferestrelor mari, şi, deşi ne aflam într-o parte, se vedeau chipurile şi braţele lovind în geam ca muştuliţele în plină zi, sau ca fluturii adormiţi în miez de iarnă când se încălzeşte deodată odaia, socotind în mod fatal că a venit primăvara. Apoi unele dintre

geamuri păreau că explodează, trimițând înspre noi cioburi și bucăți de sticlă letale, făcându-i pe toți să o ia la fugă pe cealaltă parte a străzii. Ieșeau oamenii de prin case, femeile cu mâinile pe față, bocind ciudat, și bărbații în izmene de prin paturi, țipând și strigând, iar dacă nu simțiseră niciodată compasiune pentru fetele acelea fără părinți, o simțeau acum, strigându-le cum le-ar striga un tată sau o mamă.

Vedeam că focul arde și mai aprig în spatele lor, întinzând o floare uriașă de galben și roșu, cu un zgomot cum n-a fost muritor s-audă până să intre în gheenă, ba chiar cum o fi gheena închipuită într-un coșmar. Iar fetele, mai toate din acea odaie chiar de vârsta mea, au început să se cațere pe fereastră pe pervazul lat, toate cu șorțulețele deja în flăcări, țipând întruna. Și când nu mai au mai avut ce face și nu mai nădăj- duiau la altfel de scăpare, au sărit de pe bordură în grupuri sau singure, iar hainele lor ardeau, ardeau, cu flăcările ridi- cându-se din șorțulețe până când s-au înălțat deasupra lor ca niște aripi aievea, și fetele acestea care ardeau cădeau de la înălțimea acelui vechi conac maiestuos și se izbeau de caldarâm. Valuri nesfârșite, valuri de simple fete revărsându-se din belșug de la ferestre ardeau și țipau și mureau în fața ochilor noștri.

La ancheta la care tata a participat, o fată care a supraviețuit a oferit o explicație uluitoare a focului. A spus că era întinsă în pat și încerca să adoarmă, cu fața la căminul vechi în care mocnea o grămăjoară de cărbuni, când a auzit o adevărată harabaură în miniatură, cu fojgăială și chițăituri. S-a ridicat în coate să vadă mai bine și a văzut o dihanie în flăcări

cu blana arzându-i cu o furie neobișnuită, a zis ea, ceva subțirel care galopa ca un șobolan, fugea prin încăpere și aprindea în cale cearșafurile amărâte, subțiri ca pânza de păianjen, ce împodobeau paturile fetelor, căzând în falduri până la duşumeaua goală. Și înainte să-și dea cineva seama ce se petrecea, erau peste tot focuri mici ce ardeau într-o sută de locuri, iar fata a țâșnit în picioare și a strigat la surorile ei, orfanele, și a fugit din infernul ce se-ntindea.

Când a venit acasă, tata mi-a spus povestea, nu întins pe pat alături de mine cum avea obiceiul, ci șezând pe taburetul vechi de lângă patul meu, adus de spate și aplecat înainte. Nimeni nu a putut da o explicație la anchetă pentru șobolanul în flăcări, iar tata nu spusese nimic. Atât de sumbră îi era deja soarta, încât nu a îndrăznit să spună nimic. O sută douăzeci și trei de fete muriseră în flăcări sau în cădere. Știa din experiență, așa cum știam și eu din manual, că șobolanilor le place să folosească căile verticale la îndemână ale canalelor hornurilor. Un prăpădit de foculeț n-ar fi fost o piedică. Dar dacă un șobolan ar fi trecut destul de aproape de foc, înmuiat fiind în parafină, tata știa bine ar fi fost erau urmările.

Capitolul 8

Poate că ar fi trebuit să vorbească. Presupun că aș fi putut eu s-o fac, trădându-l, precum copilașii aceia ai nemților când Hitler le-a cerut să adulmece cât de loiali sunt părinții, în războiul acela care a trecut.

Ei bine, e greu să vorbești, indiferent dacă vorbitul te pune sau nu în primejdie. Uneori e un pericol pentru trup, alteori un pericol mai intim, miniatural, nevăzut al sufletului. Atunci când a vorbi înseamnă a trăda ceva, ceva ce poate nici nu e identificat, ce se ascunde în încăperile trupului ca un refugiat sacru în vreme de război.

Ceea ce înseamnă că doctorul Grene s-a întors azi, cu întrebările lui în vârf de băț.

Bărbatul meu, pe când era copil, timp de zece ani, a mers la pescuit somon în Lough Gill. Stătea aproape tot timpul pe malul lacului, uitându-se la apele întunecate. Dacă vedea că sare un somon, pleca acasă. Dacă vezi un somon, nu o să prinzi nimic în ziua aceea. Dar și arta de a nu vedea somonul e foarte tenebroasă, trebuie să stai mult, mult timp cu ochii țintă în zonele unde se prinde somonul câteodată, și să ți-l închipui acolo în adânc, să-l simți, să-l adulmeci cu un al șaptelea simț. Bărbatul meu, Tom, a mers la pescuit somon zece ani în felul acesta. Trebuie consemnat că niciodată n-a prins nici un somon. Așa că,

dacă o să vezi somonul, n-o să-l prinzi, iar dacă n-o să-l vezi, iar n-o să-l prinzi. Şi atunci cum să-l prinzi? Printr-un al treilea mister, împletit din noroc şi instinct, pe care Tom nu îl avea.

Astfel mi s-a părut doctorul Grene astăzi, cum şedea tăcut în strâmtoarea odăii mele, cu trupul lui îngrijit întins pe scaun, fără să spună nimic, fără să mă urmărească din priviri, dar urmărindu-mă cu norocul şi instinctele, ca un pescar pe malul apei întunecate.

O, da, ca somonul mă simţeam, chiar aşa, şi am rămas încremenită în apa adâncă, foarte conştientă de prezenţa lui, de undiţă, de musculiţă, de cârlig.

— Ei, Roseanne, a zis el în cele din urmă, hmm, cred că putem spune că... ai venit aici cam... de câţi ani?

— De mult, mult timp.

— Da. Şi ai venit aici, cred, de la spitalul de boli mintale din Sligo.

— Azilul de lunatici.

— Da, da. Interesantă expresia asta veche. Primul cuvânt, la urma urmelor, foarte... liniştitor. Al doilea, un cuvânt foarte vechi, dar cu sens cam îndoielnic, şi nu mai e un cuvânt frumos. Deşi, în ce mă priveşte, când e lună plină, mă întreb adesea, nu cumva mă simt... puţin ciudat?

M-am uitat la doctorul Grene şi am încercat să mi-l închipui atins de lună, mai mustăcios, poate vârcolac.

— Asemenea forţe enorme, a zis el. Mareea împinsă de la un mal la altul. Da, luna. Obiect foarte însemnat.

Apoi s-a ridicat şi s-a dus la fereastră. Era atât de devreme în dimineaţa aceea, încât într-adevăr luna domnea peste tot afară. Lumina i se aşternea cu o lucire solemnă peste pervaz. Doctorul Grene a încuviinţat din cap la fel de solemn şi el, uitându-se la curtea de dedesubt, unde John Kane şi alţii zdrăngăneau coşurile în răstimpuri, şi la toate celelalte acţiuni ca ceasul din spital – din azil. Locul supus forţelor lunii.

Doctorul Grene este unul dintre bărbaţii aceia care par din când în când să mângâie fantoma unei lavaliere, sau a unui articol de îmbrăcăminte din alte vremi. Sigur că ar fi putut să-şi mângâie barba, dar nu a făcut-o. Oare a purtat un fular fistichiu sau aşa ceva la gât demult în tinereţe? S-ar putea, cred. Oricum, acum îşi mângâia acea fantomă, trecân- du-şi degetele mâinii drepte cu câţiva centimetri deasupra simplei cravate purpurii, cu nodul gros ca un trandafir abia deschis.

— O! a exclamat el ciudat.

Era un sunet ce vorbea despre o oboseală totală, dar nu cred că era obosit. Era un sunet de dis-de-dimineaţă, pe care îl scosese în odaia mea ca şi cum ar fi fost singur. După cum şi era, poate, în ceea ce priveşte lumea reală.

— Doreşti să te mai gândeşti la plecare? Vrei să mă mai gândesc şi eu?

Dar nu puteam să îi dau un răspuns. Îmi doresc felul acesta de libertate? Mai ştiu oare ce înseamnă? Oare în odaia asta sunt acasă la mine? Oricare ar fi răspunsul, am simţit din nou teama aceea ce mă cuprinde, cum sunt cuprinse plantele de vară de îngheţul ce înnegreşte frunzele atât de întristător.

— Mă întreb cât timp ai stat în Sligo? Îţi aminteşti în ce an ai intrat acolo?

— Nu. Cândva în timpul războiului, am spus. Atâta lucru ştiam.

— Al Doilea Război Mondial vrei să spui?

— Da.

— Eram copil pe vremea aceea, a zis el.

Apoi s-a lăsat o tăcere rigidă şi rece.

— Obişnuiam să mergem la unul dintre golfuleţele din Cornwall, tata, mama şi cu mine – aceasta e prima mea amintire, altminteri nu are nici o însemnătate. Îmi aduc aminte că apa era ca gheaţa şi, ştii, şi mi se îngreuna scutecelul de apa aceea, o amintire foarte vie. Guvernul nu aloca benzină aproape nimănui, aşa că tata a construit o bicicletă în tandem, sudând două biciclete la un loc. El stătea pe locul din spate, pentru că acolo era nevoie de forţă pentru dealurile acelea din Cornwall. Dealuri mici, dar îţi omorau picioarele. Zile frumoase, vara. Tata, în largul lui. Ceai fiert în gamelă, ca pescarii. Doctorul Grene a râs, iar râsul său a fost împărtăşit de lumina nouă ce se întindea afară ca să desăvârşească dimineaţa. Poate că asta se întâmpla imediat după război.

Voiam să îl întreb cu ce se ocupa tatăl lui, nu ştiu de ce, dar părea o întrebare prea directă. Poate că voia să îl întreb, acum că mă gândesc. Aşadar, o să începem să vorbim despre taţii noştri? Poate că arunca nada peste apele întunecate.

— Nu am auzit relatări pozitive despre vechiul spital din Sligo, de la vremea aceea. Sunt convins că era un loc înfiorător. Sunt absolut convins.

Dar nici la asta n-am muşcat.

— Este unul dintre misterele psihiatriei că spitalele noastre de la începutul secolului erau aşa de proaste, încât e greu să spui ceva de bine despre ele, în timp ce la începutul secolului al XIX-lea exista o atitudine de-a dreptul luminată faţă de... faţă de... ei, alienare, cum i se spunea. S-a înţeles brusc că încarcerarea, punerea în lanţuri et caetera, nu face bine, aşa încât s-a făcut un

efort imens pentru a… ușura lucrurile. Dar mă tem că lucrurile au dat înapoi – ceva s-a strâmbat în cele din urmă. Ții minte de ce ai fost mutată din Sligo aici?

A pus întrebarea foarte brusc, așa încât, până să îmi dau seama, i-am și răspuns.

— Socrul meu a aranjat, am spus.

— Socrul tău? Cine era?

— Tom Bătrânu', muzicantul. El era și croitorul din Sligo.

— Adică al orașului?

— Nu, chiar al azilului.

— Deci erai în azil acolo unde lucra socrul tău?

-Da.

— Înțeleg.

— Cred că și mama a fost acolo, dar nu-mi mai amintesc.

— Lucra acolo?

-Nu.

— Pacientă?

— Nu-mi amintesc. Sincer nu-mi amintesc.

O, știam că dorea din tot sufletul să mă mai întrebe, dar ce-i al lui e-al lui, nu m-a mai întrebat. Prea bun pescar, poate. Când vezi somonul că sare, n-o să-l prinzi. Mai bine te duci acasă.

— Nu vreau să ai temeri, a zis el cam din senin. Nu, nu, nu asta intenționez. Știi, Roseanne, ești foarte stimată aici, foarte.

— Nu cred că merit, am spus eu, îmbujorându-mă de rușine.

O rușine dezlănțuită. Era ca și cum s-ar fi dat la o parte crengile și frunzele ce acoperă un izvor, lăsându-l să izbucnească. O rușine dureroasă, dureroasă.

— O, da, a zis el, nebăgând de seamă, cred, supărarea mea.

Poate că mă *îmbrobodea*, mă peria, cum ar fi spus tata. Ca să deschidă un subiect, de unde să poată începe. O ușă înspre ce i-o fi trebuit lui să înțeleagă. Parte din mine tânjea să-l ajut. Să îi vin în întâmpinare. Dar. Șobolanii rușinii zbughind-o prin zidul pe care l-am construit cu nesfârșită grijă de-a lungul anilor, zvârcolindu-mi-se în poală, așa mă simțeam. Asta trebuia eu să țin ascuns, să ascund șobolanii aceia nenorociți.

De ce am simțit rușinea aceea întunecată după atâția ani? De ce mai e în mine rușinea aceea întunecată, întunecată?

Ei, ei.

Acum aveam câteva mistere ale noastre. Dar curând cel mai presant a ajuns din nou să fie sărăcia, căreia tata nu-i vedea fundul.

Intr-o seară din iarna aceea, întorcându-mă de la şcoală, m-am întâlnit cu tata pe drumul de pe malul râului. Nu era ca întâlnirile pline de bucurie din copilărie, dar şi acum m-aş mândri să spun că s-a luminat ceva în tata când m-a văzut. S-a luminat, oricât de întunecată, adânc întunecată era seara aceea. Sper că nu dau impresia că mă laud.

— Ei, draga tatii, a zis el. O să mergem acasă braţ la braţ, de nu cumva ţi-e frică să fii văzută cu tatăl tău.

— Nu, am spus surprinsă. Nu mi-e frică.

— Bine, a spus el. Ştiu ce înseamnă să ai cincisprezece ani. Ca omu' sus pe marginea stâncii în vântu' îndrăcit.

Nu am înţeles prea bine ce voia să spună. Era un asemenea ger, încât aveam impresia că văd promoroacă în chestia cu care se dădea pe păr ca să stea lipit.

Eram pe strada noastră, în mers tihnit, în largul nostru. Undeva în casele din faţă s-a deschis o uşă, şi un bărbat a coborât pe trotuar, ridicându-şi pălăria moale maronie în faţa unui chip ca o mască, ce de-abia se vedea în uşă. Era chipul mamei în uşa noastră.

— Ei, Isuse, a zis tata, uite-l pe domnu' Fine că iese de la noi. Oare ce caută? Să fi având şobolani?

Domnul Fine se îndreptă către noi. Era un bărbat înalt cu mers agale, mare domn în oraş, cu o faţă bună şi blândă – ca omul de pe marginea stâncii, poate.

— Bună ziua, domnule Fine, a zis tata. Cum mai merge treaba?

— Excelent, da, excelent, a răspuns domnul Fine. Dumneata ce mai faci? Am fost cumplit de şocaţi şi îngrijoraţi când am auzit de bietele fete arse. A fost o treabă cumplită, domnule Clear.

— Isuse, chiar a fost, a zis tata, iar domnul Fine şi-a văzut de drum mai departe.

— Bănuiesc că n-ar trebui să zic Isuse către el, a spus tata.

— De ce? am întrebat.

— A, numa aşa, că e evreu, a zis el.

— Ei nu-l au pe Isus? am spus, total neştiutoare.

— Nu ştiu, a zis el. Părintele Gaunt ar spune, fără îndoială, că evreii l-au ucis pe Isus. Da' ştii, Roseanne, erau vremuri tulburi.

Apoi am tăcut când am ajuns la uşă, iar tata şi-a scos cheia cea veche şi a răsucit-o în broască şi am intrat în holul mititel. Ştiam acum că îl tulbura ceva după ce vorbise despre Isus. Eram destul de mare ca să ştiu că oamenii vorbesc uneori despre lucruri ce nu-i interesează, dar că vorbele lor sunt totuşi un fel de mesaj a ceea ce îi preocupă.

Tata a pomenit în sfârşit de domnul Fine seara târziu, chiar înainte să mergem la culcare.

— Aşa deci, a zis el, în timp ce mama punea cu vătraiul cenuşă peste ultimele bucăţi de turbă, ca să ardă încet toată noaptea şi să fie ca nişte ouă frumoase de scântei roşii dimineaţa, când iar avea să vânture cenuşa de pe ele. Ne-am întâlnit cu domnul Fine astă-seară, în drum spre casă. Ne-am gândit pentru o clipă că o fi venit pe aici?

Mama s-a îndreptat de spate şi a rămas aşa în picioare cu vătraiul. Era atât de neclintită şi de tăcută, de parcă ar fi pozat pentru un artist.

— Nu pe aici a venit, a zis ea.

— Dar ţi-am văzut chipul în uşă, şi el şi-a ridicat pălăria – către chipul tău cum ar veni.

Mama a întors capul către foc. Nu terminase de tot treaba cu cenuşa, dar nu părea că ar dori să termine treaba. A izbucnit în lacrimi ciudate, dureroase, lacrimi ce sunau ca şi cum i-ar fi venit de undeva din trup, scurgându-se din ea ca o umezeală îngrozitoare. Eram atât de şocată, încât corpul a început să mă furnice într-un fel straniu, neplăcut.

— Nu ştiu, a zis el nefericit. Poate nu ne-am uitat la uşa care trebuie.

— Ştii bine că nu-i aşa, a zis ea, de data aceasta în cu totul alt fel. Ştii prea bine. O, o, a zis ea, că te-am lăsat să mă duci de-acasă, în ţara asta rece şi cruntă, în ploaia asta spurcată, cu oamenii âştia spurcaţi.

Reacţia tatii a fost că s-a făcut galben ca un cartof pus la fiert. Aşa de multe nu spusese mama de un an. Asta era o scrisoare, o gazetă a gândurilor ei. Pentru tata cred că era ca şi cum ar fi citit despre încă o atrocitate. Mai rău decât rebelii de vârsta copiilor, mai rău decât fetele în flăcări.

— Cissy, a zis el, atât de blajin, încât aproape nu s-a auzit. Dar eu am auzit. Cissy.

— O eşarfa ieftină de care i-ar fi ruşine unui indian să o vândă, a zis ea.

-Ce?

— Nu poţi da vina pe mine, a zis ea, aproape ţipând. Nu poţi da vina pe mine! Eu nu am nimic!

Tata a sărit în picioare pentru că mama se lovise din greşeală cu vătraiul peste picior.

— Cissy! a strigat el.

Se crestase puţin şi se vedeau câteva nestemate de sânge întunecat sclipind acolo.

— O, Cristoase, o, Cristoase, a zis ea.

în seara următoare, tata s-a dus să vorbească cu domnul Fine la el în magazin. Când s-a întors, era palid, părea epuizat. Eram deja supărată pentru că mama, probabil bănuind

ceva, plecase şi ea pe întuneric, fără să ştiu unde. Acum era în cămară zdrăngănind pe-acolo, acum nu mai era.

— A ieşit? a întrebat tata. Vai de mine, vai de mine! Şi-a luat paltonul pe gerul ăsta?

— Da, şi l-a luat. Nu mergem să o căutăm?

— Ba da, trebuie, trebuie, a zis tata, dar a rămas aşezat unde se afla. Şaua motocicletei era chiar lângă el, dar nu a pus mâna pe ea. A lăsat-o în pace.

— Ce-a zis domnul Fine? am întrebat eu. De ce te-ai dus să vorbeşti cu el?

— Ei, bine, domnul Fine e un om fain, chiar aşa e. Era foarte îngrijorat şi şi-a cerut scuze. Ea i-a spus că e totul pe faţă. Că ne-am înţeles. Mă întreb cum de-a putut ea să spună aşa ceva. Să îşi adune vorbele şi să le rostească?

— Nu înţeleg, tăticule.

— De-asta am avut aşa puţin de mâncare, a zis el. Are ea de gând să cumpere ceva cu bani de împrumut de la domnul Fine, şi în fiecare săptămână el vine de bună seamă după bani, şi în fiecare săptămână presupun că îi dă lui aproape tot ce-i dau eu ei. Toţi şobolanii ăia, cotloanele întunecate, toate orele acelea în care bietul Bob scurma prin gunoaie şi zilele de foame nefirească pe care le-am îndurat noi, toate pentru... un ceas.

— Un ceas?

— Un ceas.

— Dar nu e nici un ceas nou în casă, aşa-i, tăticule? am spus eu. Aşa-i, tăticule?

— Nu ştiu. Domnul Fine zice că e. Nu că i-ar fi vândut ceasul El vinde numai morcovi şi varză. Dar i-a arătat ea ceasul aicea o dată, când eu şi cu tine nu eram acasă. Un ceas foarte frumos, a zis el. Fabricat în New York. Cu clinchet de Toronto.

— Ce-i aia? am zis eu.

Şi în timp ce întrebam, a apărut mama în uşă în spatele lui tata. Ţinea în mână un obiect pătrat de porţelan, cu cadranul elegant, şi de jur împrejur cineva, fără îndoială din New York, pictase floricele.

— Nu îl pun să ticăie de frică, a zis ea, cu vocea sugrumată, ca un copil neînfricat.

Tata s-a ridicat în picioare.

— De unde l-ai cumpărat, Cissy? De unde ai cumpărat aşa ceva?

— De la Grace de la Stăvilar.

— Grace de la Stăvilar? a zis el, nevenindu-i să creadă. Nici măcar n-am intrat niciodată în magazinul acela. Mi-ar fi frică să intru, să nu mă pună să plătesc intrarea.

Ea a rămas cum era, micşorându-se în nefericirea ei.

— E fabricat de Ansonia, a zis ea, din New York.

— Nu putem să-l ducem înapoi, Cissy? a zis el. Hai să-l ducem înapoi la Grace, şi mai vedem noi după aia cum stăm. Nu putem să îi tot plătim lui Fine. N-o să capeţi niciodată cât ai dat pe el, dar o să-ţi dea ceva pe el, şi poate că putem să încheiem cu datoria la domnul Fine. Sunt sigur că o să fie amabil cu mine dacă se poate.

— Nici măcar nu l-am auzit cum ticăie sau bate ora, a zis ea.

— Ei, bine, trage cheia şi pune-l să ticăie. Şi când o să fie ora exactă, o să bată ora.

— Nu pot, a zis ea, că atunci o să-l găsească. O să vină după sunet şi o să-l găsească.

— Cine, Cissy? Noi? Cred că am găsit deja tot ce era de găsit.

— Nu, nu, a zis mama, şobolanii. Şobolanii o să-l găsească.

Mama s-a uitat la el cu o lucire stranie în priviri, ca un conspirator.

— Mai bine l-am sfărâma, a zis ea.

— Nu, a zis tata, cât se poate de disperat.

— Nu, ar fi mai bine. Să-l facem ţăndări. În ţăndări cu Southampton. Şi cu Sligo. Şi cu tine. Acuma o să-l ridic, Joe, şi-i dau drumul jos, aşa, şi chiar l-a ridicat, şi chiar l-a aruncat pe pătratul de beton subţire şi umed al pardoselii, aşa, am luat înapoi tot ce-am promis, am vindecat tot ce-a durut, am redobândit tot ce-am pierdut!

Ceasul era împrăştiat în toate bucăţile lui de porţelan, cu rotiţele desprinse, şi pentru prima şi ultima dată la noi în casă, ceasul Ansonia a bătut cu clinchetul lui de Toronto.

Curând după aceasta, atât de curând încât trebuie să povestesc asta, tata a fost găsit mort.

Nici până în ziua de azi nu ştiu exact din ce cauză a murit, dar de optzeci de ani şi mai bine îmi bat capul să înţeleg. Ţi-am spus totul de-a fir-a-păr, şi unde-am ajuns? Ţi-am aşternut toate faptele în faţa ochilor.

Desigur că chestiunea cu ceasul e prea neînsemnată să ucidă un om?

Desigur că moartea băieţilor a fost o treabă întunecată, dar nu destul ca să îl trimită pe tata în întuneric?

De asemenea, fetele, da, a fost şi aceea o poveste tenebroasă, oricât ar fi strălucit ele în cădere.

A fost soarta tatii să îl năpădească toate acestea.

Nu era nici el mai altfel decât oricare altul, şi orice lucru, fie că e ceas, fie că e inimă, are o limită şi se sfarmă.

S-a întâmplat pe strada alăturată, într-o cocioabă părăsită în care lucra el ca să o descotoroseasc de şobolani, la cererea vecinilor din dreapta şi din stânga casei goale, acolo s-a spânzurat.

O, o, o, o, o, o, o, o, o.

Cunoşti aşa o durere? Sper că nu. Durerea ce nu îmbătrâneşte, ce nu te lasă cu trecerea timpului, precum celelalte treburi ale oamenilor. Aceasta-i durerea mereu prezentă, ce se leagănă uşor într-o casă părăsită, tata, tata.

Plâng şi îl strig.

Capitolul 9

Presupun că trebuie să adaug cele câteva lucruri neplăcute care s-au abătut asupra tatii după moarte, când nu mai era decât un caltaboş mare de sânge şi întâmplări trecute. E posibil să iubeşti pe cineva mai mult decât pe tine însăţi şi totuşi, copilă fiind, sau aproape femeie, să îţi vină un astfel de gând, când tatăl tău este adus în casă pentru inevitabilul priveghi... Nu că am fi nădăjduit că vor fi mulţi la priveghi.

Motocicleta a fost scoasă afară în curticică de către domnul Pine, vecinul nostru, un dulgher cu ochi reci care s-a apucat totuşi imediat să ne ajute. Nu mai e nevoie să spun că nu a mai fost adusă înăuntru, ci a fost lăsată afară ca să scoată un preţ cât mai bun.

În locul ei a fost pus sicriul de doi gologani din care se ivea nasul mare al tatii. Pentru că se spânzurase, faţa îi fusese acoperită cu o vopsea albă groasă precum cadranul unui ceas, treabă făcută de directorii de la pompele funebre Silvester. Apoi toată strada s-a bulucit înăuntru, şi, dacă nu aveam să dăm pomană decât prea puţine pipe, prea puţin ceai şi nici o picătură de whiskey, am fost totuşi mirată de firescul şi voioşia oamenilor adunaţi şi de regretul lor vădit că tata s-a prăpădit. Veniseră pastorul prezbiterian, domnul Ellis şi părintele Gaunt, şi, după cum era obiceiul presupuşilor duşmani sau rivali în Irlanda, schimbaseră vreo două vorbe de duh într-un colţ timp de câteva clipe. Apoi, în fapt de zi, ne lăsaseră singure, iar mama şi cu mine am dormit – sau eu am dormit. Am plâns şi iar am plâns şi am dormit îndelung. Dar durerea de felul acela e bine-venită.

Când am coborât dimineaţa din podul unde era patul meu îngust, altul a fost felul durerii. M-am dus la tata şi pentru o clipă nu am putut desluşi ce vedeam. Ceva nu era în regulă cu ochii lui, în orice caz. Când m-am uitat îndeaproape, am văzut ce era. Cineva străpunsese fiecare glob al ochilor cu o săgeată mititică neagră. Săgeţile erau cu vârful în sus. Am ştiut pe loc ce erau. Erau arătătoarele negre de la ceasul Ansonia al mamei.

Le-am smuls afară ca pe nişte ghimpi, ca pe nişte ace de albine. *C-un ghimpe dai de vrăjitoare, cu acul dai de dragoste* este un vechi proverb popular. Nu erau însemne ale iubirii. Aceasta era

ultima durere a tatii. Când a fost înmormântat în micul cimitir prezbiterian, au venit un număr considerabil de „prieteni" – prieteni nu prea ştiu să fi avut. Oameni pe care îi scăpase de şobolani sau, în vremurile de glorie de demult, pentru care îi îngropase pe-ai lor. Sau oameni care îl preţuiau pentru sufletul omenesc pe care îl arătase lumii. Care îi îndrăgiseră felul de-a fi. Erau mulţi pe care nu ştiam cum îi cheamă. Părintele Gaunt, în timp ce pastorul prezbiterian oficia slujba, de bună seamă, a stat alături de mine şi a rostit câteva nume de parcă de asta aş fi avut eu nevoie. Numele acesta şi acela, pe care le-am uitat imediat după ce le-a rostit. Dar era acolo şi un om pe nume Joe Brady, un bărbat bizar, grăsu- liu şi cu ochi arzători, care luase slujba lui tata de la cimitir la invitaţia părintelui Gaunt. Nu ştiu de ce era acolo, nu eram sigură, în durerea mea, dacă voiam să fie acolo, dar nu poţi opri pe nimeni să vină la o înmormântare. Adunarea de la înmormântări e ca marea lui Canut. Îmi era de ajuns gândul că a venit să ne consoleze.

Capul îmi era înfierbântat de o durere adâncă, întunecată, care se zbătea ca o durere fizică, ca un şobolan ce ţi-a intrat în cap, ca un şobolan în flăcări.

Caietul de notiţe al doctorului Grene

Înfiorător de ocupat cu toate tranzacţiile de la spital, şi prea puţin timp să scriu aici. Mi-a lipsit intimitatea aceasta bizară. Întrucât probabil că îmi este caracteristic faptul că nu

am o părere bună despre mine, adică am o părere de-a dreptul mizerabilă despre propria-mi neînsemnătate ca persoană, ca suflet, m-a ajutat oarecum scrisul în caiet, dar în ce fel nu știu. Dar e cel puțin un semn că viața interioară continuă. Sau, cel puțin, așa sper și mă rog să fie așa.

Probabil oarecum justificat. Ieri-seară când am venit acasă, mai epuizat ca niciodată, blestemând tot ce îmi ieșea în cale, gropile îngrozitoare din drumurile acestea din Roscommon, suspensia infectă de la mașină, lumina defectă de pe terasă, care m-a făcut să mă izbesc cu brațul de stâlp, am intrat în hol într-o dispoziție realmente nesuferită, gata să înjur și aici tot ce îmi cădea în cale.

Dar Bet stătea pe palierul de sus. Nu știu dacă era deja acolo înainte de a intra eu, poate că da, pentru că era la ferestruică și se uita la învălmășeala de grădini ale orășenilor și la împrejurimile cu clădiri răzlețe de fabrici de industrie ușoară. Era în lumina lunii și zâmbea. Așa cred. M-a cuprins o uşurare imensă. Era ca prima dată când mi-am zis că o iubesc, când era tânără și delicată ca o acuarelă, doar o părere de osatură și de trăsături, frumoasă și desăvârșită în ochii mei, când m-am angajat solemn față de ea să o fac fericită, să o ador, să o țin la piept – înțelegerea ciudată, probabil stupidă, a tuturor îndrăgostiților. S-a întors din lumina lunii și m-a privit, și spre surprinderea mea a început să coboare treptele. Purta o rochie imprimată obișnuită, o rochie de vară, și cum cobora treptele aducea cu ea lumina lunii, lumina lunii și alte lumini. Și când a ajuns la ușa din hol, s-a aplecat să mă sărute, da, da, iar eu, smintitul, am început să plâng, dar încet și cu toată demnitatea de care eram în stare, vrând să mă ridic la nivelul ei, să fiu nobil ca ea, chiar dacă mă depășea. Apoi m-a dus în camera din față printre toate mărunțișurile vieții noastre, și m-a luat în brațe și m-a sărutat iar, și cu o patimă ce până la urmă a făcut să-mi explodeze creștetul capului, m-a lipit de ea în felul cel mai tandru, sălbatic și concentrat, sărutări peste sărutări, și apoi toată mica noastră scenă de iubire pe care o jucasem de multe mii de ori în anii dinainte, iar apoi am rămas întinși acolo pe covorul Axminster ca niște animale doborâte la pământ.

Mărturia lui Roseanne

Mi-a fost mintea plină de tata și aproape că n-am spus nici o vorbă despre călugărițele de la școală.

Iar acum trebuie să spun că trebuie să le las în tenebrele istoriei, fără să le mai disec, așa interesante cum erau. Față de noi, fetele mai sărace, călugărițele erau fioroase, dar și noi le permiteam. Țipam și plângeam când ne băteau, și ne uitam la amabilitățile pline de solicitudine pe care le aveau față de fetele mai bogate din oraș cu o invidie neștirbită. Există un moment în istoria fiecărui copil bătut când mintea i se desparte de demnitate

– îndepărtează speranța ca pe o barcă fără vâslaș, o lasă în voia ei pe apă, și acceptă ca durerea să îi fie măsură.

Acesta e un adevăr feroce, deoarece copilul atâta pricepe.

Copilul nu e niciodată autorul propriei istorii, presupun că acesta e un lucru bine cunoscut.

Dar așa fioroase cum erau, deși mânuiau bățul împotriva noastră cu fiecare strop de energie pe care o aveau în trup, ca să alunge diavolii poftei trupești și amarul de neștiință de colcăia în noi, erau niște femei nu lipsite de interes. Dar trebuie să le las în pace. Povestea mă împinge mai departe.

Cred că nu e dar pe care să-l putem duce în ceruri în afară de sinceritatea omenească. Adică la porțile Sfântului Petru. Putem spera că va fi ca sarea în împărățiile far' de sare, mirodeniile în țările întunecate de la miazănoapte. Câteva grame în traista sufletului, dăruite la intrare. Cum o fi sinceritatea cerească, nu am știință. Dar spun acestea ca să mă îmbărbătez pentru ce îmi rămâne de făcut.

Am crezut cândva că frumusețea e bunul meu cel mai de preț. Poate că în rai ar fi fost. Dar în câmpiile acestea pământești n-a fost așa.

Singurătatea, însă străpunsă în răstimpuri de o bucurie împărătească, așa cum cred că e singurătatea mea, este cu adevărat un bun de neprețuit. Așa cum stau eu aici la masa asta însemnată și scrijelită poate de mai bine de zece generații de internați, pacienți, îngeri, ce-om fi, trebuie să îți relatez senzația aceasta ca de esență de aur ce mă pătrunde până în măduva oaselor. Nu mulțumire, ci o rugăciune ca răgetul leului, sălbatic și primejdios.

Ție îți spun asta, ție.

Dragă cititorule. Dumnezeu să te aibă în pază. Să te aibă în pază.

Dar oare e bine să le ocolesc pe călugărițe? Poate am să pot să mă aplec o clipă asupra amestecului acela de cruzime și cuviință. Nu, nu, am să le ocolesc. Deși am visat adesea în anii ce au urmat că veneau să mă salveze, ca un cârd de fiori de lotus cu capișoanele lor, năvălind pe strada principală din Sligo, firește că niciodată nu s-a întâmplat așa ceva. Și nu știu de ce socoteam că ar avea temei un asemenea vis, căci nu îmi amintesc ca ele să îmi fi făcut vreodată un hatâr cât am fost printre ele. Și firește, după cum e mersul istoriei mele, mă despărți-sem deja definitiv de ele când am ajuns la șaisprezece ani.

Amintirile ce mi-au rămas de la părintele Gaunt sunt întotdeauna curios de precise și întregi, luminate intens, cu chipul lui limpede și intens. Cum stau aici și tot scriu, îl văd aievea cu ochii minții, de data aceasta în ziua în care a venit la mine cu propria lui

variantă de salvare.

Ştiam că trebuie să mă las de şcoală îndată ce a murit tata, pentru că mama era acum cu minţile duse într-o cămăruţă din capul ei fără uşă şi fără scară. Sau cel puţin fără să pot eu ajunge acolo. Dacă voiam să mâncăm, trebuia să găsesc ceva de lucru, orice.

Părintele Gaunt a sosit într-o bună zi în sutana lui spilcuită – nu spun asta ca să-l critic – şi, cum cădea ploaia aceea deosebită din Sligo ce a prefăcut în mlaştină o mie de ferme de demult, era şi el acoperit cu un pardesiu spilcuit cenuşiu închis, dintr-un material la fel de lucitor. Poate că şi pielea feţei îi era din acelaşi material cândva demult, în pântecul mamă-sii. Purta o umbrelă deosebit de ecleziastică, un lucru ce părea real şi auster, care îşi spune noaptea rugăciunile pe cuier.

L-am primit înăuntru şi l-am poftit să şadă în salon. Pia nina tatii era încă acolo, la fel de însufleţită şi ea ca umbrela, rezemată acolo de perete, de parcă şi-ar fi amintit zelos de tata undeva în sinapsele corzilor şi ale claviaturii.

— Mulţumesc, Roseanne, a zis părintele Gaunt când i-am întins o ceaşcă de ceai pe care îl făcusem vitejeşte din bruma de ceai folosită, din păcate, deja de trei ori. Dar speram să mai aibă un strop de esenţă în el, venită hăt din China, la urma urmelor, cu vaporul de ceai al lui Jackson. Luam ceaiul de la colţ, nu din magazinul cel mare, Blackwood, de unde cumpăra lumea bună, aşa că din capul locului poate că nu era cel mai bun ceai. Dar părintele Gaunt l-a sorbit politicos.

— Nu ai un strop de lapte? a întrebat amabil, amabil.

— Nu, părinte.

— Nu-i nimic, nu-i nimic, a spus el cu destulă părere de rău. Ei, acum, Roseanne, noi doi avem nişte lucruri de discutat, lucruri de discutat.

— O, părinte?

— Ce-o să faci acum, Roseanne, acum că bietul tău tată s-a prăpădit?

— O să mă las de şcoală, părinte, şi o să-mi iau o slujbă în oraş.

— Mă laşi pe mine să te îndrum?

— O? am zis eu.

Şi-a băut ceaiul câteva clipe şi a zâmbit cu zâmbetul lui preoţesc, un adevărat mic repertoriu. Chiar şi la distanţa aceasta, ştiu că încerca să îşi facă datoria, să fie amabil, să fie de ajutor. Ştiu asta.

— Ai tu, Roseanne, anumite trăsături, anumite daruri vădite, dacă pot să spun aşa, ale...

Doar pentru o clipă nu a spus ce. Am simţit că acel ceva nu era un lucru întru totul delicat. în arsenalul lui de propoziţii, căuta

propoziţiile corecte. Categoric nu era nicidecum dezagreabil, nici nu încerca să fie. De fapt, cred că mai bine ar ii murit decât să spună ceva dezagreabil.

— Frumusețe, a zis el.

L-am privit.

— Darul frumuseţii. Roseanne, socot că, fără prea mari probleme, aş putea – bineînţeles ţinând cont de părerea mamei tale, şi chiar şi de a ta, deşi trebuie să te consider încă doar o copilă, dacă pot să spun aşa, deci cu o serioasă, cea mai serioasă nevoie de îndrumare, dacă pot să spun aşa – dar ce spuneam? A, da, că socot că aici în oraş aş putea să îţi găsesc foarte repede, foarte elegant şi în modul cel mai cuviincios cu putinţă, un soţ. Bineînţeles, ar fi de făcut anumite lucruri înainte.

Pe părintele Gaunt, cum se spune, începea să îl prindă subiectul. Cu cât vorbea mai mult, cu atât mai uşor îi veneau cuvintele, toate potrivite, ca laptele şi mierea. Precum mulţi bărbaţi aflaţi într-o poziţie de autoritate, era fericit până la sublim atâta vreme cât îşi prezenta ideile, şi atâta vreme cât ideile îi erau încuviinţate.

— Nu cred... am spus, încercând să rostogolesc bolovanul acela de bun-simţ pe care mi-l împingea peste creştet – aşa mă simţeam.

— Înainte să spui ceva, ştiu că ai numai şaisprezece ani, şi s-ar putea să nu fie ceva obişnuit să te căsătoreşti aşa de tânără, dar pe de altă parte am în minte un om foarte potrivit, care socot că te-ar stima în mod deosebit, poate deja te stimează, şi are o slujbă stabilă şi ar fi, prin urmare, capabil să te întreţină – şi pe mama ta, bineînţeles.

— Pot eu să ne întreţin, am spus, sunt sigură că pot, am spus, dar nu fusesem niciodată mai puţin sigură de ceva.

— S-ar putea să îl cunoşti deja pe omul acesta, e Joe Brady, care deţine acum fosta slujbă a tatălui tău la cimitir, om foarte statornic, plăcut, bun, care şi-a pierdut soţia în urmă cu doi ani, şi ar fi cât se poate de mulţumit să se căsătorească din nou. În viaţă trebuie să căutăm o oarecare simetrie a lucrurilor, şi întrucât tatăl tău a deţinut odinioară... Hmm. Şi nu are copii şi am convingerea...

Da' cum să nu-l cunosc pe Joe Brady, omul care-i luase slujba tatii şi a venit să-l vadă îngropat. Joe Brady, după câte ştiam şi după câte puteam să îmi dau seama, era cam în vârstă de cincizeci de ani.

— Vreţi să mă mărit cu un om bătrân? am spus eu, în inocenţa mea.

Pentru că, întrucât îmi oferea aşa o pomană mărinimoasă, nu prea puteam să mă aştept la un bărbat sub treizeci de ani, presupun. Dacă voiam un bărbat.

— Roseanne, eşti o fată foarte frumuşică, iar ca

atare mă tem că, umblând prin oraş, eşti o ispită deplorabilă, nu numai pentru băieţii din Sligo, dar şi pentru bărbaţi, şi, ca atare şi oricum am privi lucrurile, să te măriţi ar fi o binefacere şi un lucru foarte just, împlinit şi atractiv în... justeţea lui.

Îi pierise momentan elocinţa, probabil pentru că îmi aruncase o privire. Nu ştiu ce arăta chipul meu, dar sigur nu încuviinţare.

— Şi, evident, aş fi atât de bucuros, de uşurat şi de încântat să fiu instrumentul, autorul cum s-ar putea spune, al primirii tale în sânul nostru. Ceea ce sper că o să vezi că e o perspectivă chibzuită şi de-a dreptul minunată şi magică.

— Sânul nostru? am spus.

— Probabil că eşti, Roseanne, foarte conştientă de recentele revolte din Irlanda, şi nici una dintre aceste revolte nu e în favoarea vreunei secte protestante. Firește că punctul meu de vedere este că te afli în cea mai gravă culpă şi că sufletul tău muritor e pierdut dacă rămâi acolo. Cu toate acestea, pot să spun că mi-e milă de tine şi vreau să te ajut. Pot să-ţi găsesc un soţ bun catolic cum am spus, pe care nu o să-l deranjeze originea ta, în cele din urmă, întrucât, după cum am mai spus, eşti înzestrată, dacă pot să spun astfel, cu o asemenea frumuseţe. Roseanne, chiar eşti cea mai frumoasă fată care s-a văzut în Sligo.

A spus acestea cu o asemenea simplitate şi cu o atât de mare transparentă – aproape că era să spun inocenţă, dar ceva în genul inocenţei –, a vorbit atât de frumos încât am zâmbit fără să vreau. Era ca şi cum aş fi primit un compliment de la o venerabilă şi distinsă doamnă pe strada din Sligo, din familia Pollexfen sau Middleton sau de genul acesta, cu blană de hermină şi haine frumoase de stofă englezească.

— E o prostie din partea mea să te flatez, a zis el. Nu vreau decât să spun că, dacă îmi permiţi să te iau sub aripa mea, pot să te ajut, şi doresc să te ajut. Trebuie să adaug că l-am stimat foarte mult pe tatăl tău, deşi m-a pus într-o situaţie stânjenitoare, şi chiar i-am purtat o dragoste adevărată, pentru că a fost un suflet cinstit.

— Dar prezbiterian.

-Da, a zis el.

— Mama e din Frăţia din Plymouth.

— Ei, a spus el, pentru prima dată cu o nuanţă de animozitate, nu are-a face.

— Dar trebuie să am de-a face cu mama. Şi aşa am să fac. E datoria mea de fiică.

— Mama ta, Roseanne, e o femeie foarte bolnavă.

Deci aşa, lucrul acesta nu-l mai auzisem exprimat, şi am fost şocată să-l aud. Ştiam însă că e adevărat.

— Mai mult ca sigur va trebui să o internezi în azil, sper că nu te şochez?

O, dar mă şoca. Când a rostit acele cuvinte de temut, am simţit

că mi se strânge un nod în burtă, că mi se întinde carnea pe oase. Fără să îmi dau seama ce urmează, dintr-odată şi fără noimă, am vomat pe covorul din faţa mea. Părintele Gaunt şi-a tras picioarele extraordinar de rapid şi de grijuliu. Acolo pe podea se aflau rămăşiţele din pâinea prăjită gustoasă pe care o făcusem pentru mama şi pentru mine la micul dejun.

Părintele Gaunt s-a ridicat în picioare.

— O, o să trebuiască să cureţi asta, presupun?

— Am să curăţ, am zis, şi mi-am muşcat limba ce mă îndemna să-mi cer scuze.

Ştiam cumva că trebuie să nu-mi cer niciodată scuze de la părintele Gaunt, şi că de-acum încolo el va fi o forţă necunoscută, ca urgia vremii ce aşteaptă neştiută şi neprevăzută să devasteze un peisaj.

— Părinte, nu pot să fac ce îmi cereți. Nu pot.

— Dar o să te mai gândești? în durerea ta se poate să iei hotărâri greșite. Înțeleg. Și tatăl meu a murit în urmă cu cinci ani de cancer, a fost o moarte cumplită, și încă îl mai plâng. Ține minte, Roseanne, durerea ține doi ani. Mult timp încă nu o să poți gândi limpede. Lasă-te îndrumată de mine, să te îndrum *în loco parentis,* înțelegi, în locul tatălui tău, să îți fiu eu tată în această problemă, așa cum se cuvine unui preot. Am avut atât de mult de-a face unul cu altul, el și cu mine, că aproape că ești deja în sânul nostru. Sufletul tău nemuritor va fi salvat, vei fi salvată în această vale a plângerii. Vei fi apărată de toate schimbările și întâmplările urâte ale lumii acesteia.

Am dat din cap a negare. Mă văd, cu ochii minții, dând din cap a negare.

Și părintele Gaunt a dat din cap, dar altfel.

— Ai să te mai gândești? Mai gândește-te, Roseanne, și apoi o să mai stăm de vorbă. Te afli într-un moment al vieții cumplit de primejdios. Bună ziua, Roseanne. Mulțumesc pentru ceai. A fost foarte bun. Și mulțumește-i mamei.

A ieșit în holul mititel și apoi în stradă. După ce a plecat, mult timp după ce nu mă mai putea auzi și doar mirosul hainelor lui mai persista într-un mod bizar în cameră, am spus:

— La revedere, părinte.

Capitolul 10

Doctorul Grene astăzi. Și-a ras barba!

Nu imi amintesc dacă am pomenit de barbă. Barba nu e decât un fel de a ascunde ceva, fața, bineînțeles, dar și chestiunile interioare, ca un gard viu în jurul unei grădini secrete, sau o acoperitoare peste o colivie.

Mi-ar plăcea să spun că nu l-am recunoscut când a intrat, pentru că la asta te-ai aștepta, dar l-am recunoscut.

Ședeam aici și scriam când i-am auzit pașii pe coridor și de-abia am apucat să ascund totul sub dușumea înainte să bată la ușă și să intre, ca întotdeauna nu ușor lucru pentru o *cailleach* din străbuni ca mine. *Cailleach* este cotoroanța din poveste, baba înțeleaptă și uneori un fel de vrăjitoare. Bărbatul meu, Tom McNulty, era maestru la povești din astea, pe care le spunea foarte convingător în primul rând pentru că credea fiecare cuvânt. Odată am să-ți povestesc despre câinele cu două capete pe care l-a văzut în drum spre Enniscrone, dacă vrei. De unde să știu ce vrei? Am început să mă gândesc la tine, undeva acolo. *Cailleach* asta s-a îmbătat de cap! Moașa cea bătrână. Nu sunt decât moașa propriei mele povești. E de mișit, nu glumă.

Doctorul Grene era tare liniştit, tare tăcut, iar chipul îi lucea tare de tot. Se poate să-şi fi frecat pielea cu un unguent când s-a bărbierit, să o cruţe un pic de şocul aerului. A venit încet către masă – acum şedeam pe pat, printre peisajele în miniatură de pe cuvertură, cred că sunt scene franţuzeşti, este un om ce cară un măgar în spinare şi alte lucruri –, iar doctorul Grene a luat de pe masă vechiul exemplar al tatii din *Religio Medici* şi l-a privit cam într-o doară. Am fost

surprinsă când a murit tata să văd că volumul era tipărit în 1869, deşi ştiam că îl are dintotdeauna, de mulţi ani. Numele lui, şi locul Southampton, şi data 1888 erau bineînţeles scrise cu peniţa pe pagina de gardă, şi totuşi sper ca, poate, să îi fi fost pusă în mâinile-i tinere de tatăl lui, bunicul meu, persoană pe care firește că n-am cunoscut-o. S-ar fi putut să fie așa. Așa încât, atunci când îl țineam în mână, exista în jurul volumului, cum ar veni, o istorie a mâinilor, mâinile celor din neamul meu. Căci omul singur mare mângâiere găsește în neamul său în veghea nopții, chiar și în aducerea-aminte.

Pentru că ştiam atât de bine cărţulia, puteam bănui la ce se uită doctorul Grene. Era o imagine a lui Thomas Browne cu barbă. Probabil că, uitându-se la barbă, un obiect fioros şi ascuţit într-o gravură rotundă, se poate să-i fi părut rău de pierderea bărbii sale. Sampson Low Fiul şi Marston erau tipografii. Acel *Fiu* era superb. Fiul lui Sampson Low. Cine fusese el, cine fusese? Trudise oare sub biciul tatălui, sau era tratat cu duioşie şi respect? J.W. Willis Bund oferea notele. Nume, nume, trecute toate, uitate, simplu cânt de păsărele în desişul lucrurilor. Dacă J.W. Willis Bund poate să se petreacă în uitare, cu cât mai uşor îmi este mie? Măcar asta ne apropie.

Fiul. Tot atât de puţin ştiu şi despre fiul meu. Fiul lui Roseanne Clear.

— O carte veche, a zis el.

-Da.

— Al cui e numele acela, doamnă McNulty, Joe Clear?

Chipul doctorului Grene oglindea nedumerirea, era un
chip foarte adânc preocupat, ca un băieţel ce

dezleagă o problemă de aritmetică. Dacă ar fi avut un creion, i-ar fi putut linge mina.

Se bărbierise şi nu îşi mai ascundea chipul, aşa încât am simţit că îi sunt datoare.

— **Al tatii, am spus.**

— **Deci era om cu şcoală?**

— **Era. Era fiu de pastor. Din Collooney.**

— Collooney, a zis el. Collooney a suferit atâta în timpul tulburărilor din anii '20, a zis. Într-un fel mă bucur că a fost cândva acolo un om care a citit *Religio Medici*.

După felul în care a rostit ultimele două cuvinte, rar, mi-am dat seama că nu văzuse niciodată cartea.

Doctorul Grene s-a uitat mai departe în carte, trecând peste introducere, şi a căutat încet începutul cărţii, aşa cum se face.

„Către cititor. Că lacom de viaţă este de bună seamă acela ce poftește să vieţuiască când lumea toată se sfârşeşte…"

Doctorul Grene a scos un hohot de râs scurt şi ciudat, şi nici nu era hohot de râs, ci mai degrabă un hohot de plâns în miniatură.

— Înţeleg, a zis el, deşi nu spusesem nimic.

Poate că vorbea cu chipul cel bătrân şi bărbos din carte, sau chiar cu cartea. Şaptezeci şi şase de ani, atât avea Thomas Browne când a murit, un june pe lângă mine. A murit de ziua lui de naştere, aşa cum se întâmplă uneori, chiar dacă arareori. Presupun că doctorul Grene are în jur de şaizeci de ani. Nu l-am văzut niciodată aşa de solemn ca astăzi. Nu prea e genul de om cu glume şi cu poante, dar pare uneori purtat de o uşurătate curioasă. Comparativ cu bietul John Kane, cu toate păcatele lui, presupusele violuri şi fărădelegi din azil, doctorul Grene e un înger. Poate comparativ cu mulţi alţii, nu mai ştiu nici eu. Dacă doctorul Grene se simte aruncat de valuri pe acest ţărm cumplit care e azilul, dacă se simte în vreun fel omul zilei de ieri, cum se zice, pentru mine el e ziua de mâine şi iar mâine. Astfel cugetam uitându-mă la el, încercând să desfac nodul noii sale stări sufleteşti.

Doctorul Grene s-a dus la scăunelul de lângă fereastră, unde îmi place să stau când e vremea puţin mai caldă. Altminteri vine o răcoare ce pare să treacă prin geam. Sub fereastră sunt curtea, zidul înalt şi câmpurile nesfârşite. Oraşul Roscommon e dincolo de orizont după câte mi s-a spus, şi se poate să fie aşa. Printre câmpuri se mişcă un râu care vara reflectă lumina şi se slujeşte de fereastra mea ca semnal, dar către ce, sau către cine sau încotro trimite semnalul, nu ştiu.

Lumina râului joacă pe geam. Aşa că firește că îmi place să stau acolo. În orice caz, doctorul Grene s-a lăsat cu toată greutatea pe

el, veşnic motiv să mă alarmez, pentru că nu e decât un scaun de toaletă, un scăunel frumos dintre cele care le plăcea femeilor de la ţară să îl aibă lângă pat ca să îşi pună rochia pe el seara, chiar dacă era singurul obiect frumos din casă. Cum o fi ajuns în odaia aceasta numai Dumnezeu ştie, ori poate nici chiar El.

— Îţi mai aduci aminte, doamnă McNulty, cum a fost – adică evenimentele care au dus la prezenţa dumitale aici, în Azilul din Sligo? Îţi aminteşti că am spus că nu pot găsi nici o atestare ca lumea despre asta? Am mai căutat de atunci, şi nu am găsit nimic în plus. Mă tem că istoria prezenţei dumitale aici şi în Sligo nu mai există. Dar am să caut mai departe, şi am trimis vorbă la Sligo pentru orice eventualitate, în caz că ar mai avea ei ceva. Nu îţi aminteşti nimic despre asta?

— Nu cred să-mi amintesc. I se spunea Hotelul Leitrim. Atâta îmi amintesc.

— Poftim?

— Azilului din Sligo i se spunea Hotelul Leitrim.

— Da? N-am avut habar. Oare de ce? O, a zis el aproape răzând, pentru că... da.

— Se zicea că jumătate din Leitrim e înăuntru.

— Bietul Leitrim.

-Da.

— Ciudat cuvânt, Leitrim. Oare ce-o fi însemnând? Bănuiesc că e cuvânt irlandez. Precis e.

I-am surâs. Era ca un băiat care s-a lovit la genunchi, iar acum durerea îl mai lasă. Voioşia unui băiat după durere şi lacrimi.

Apoi iar s-a cufundat parcă, adâncindu-se în întunericul din sine ca o cărtiţă în pământ. I-am răspuns mai ales ca să îl fac să vină înapoi.

— îmi amintesc o înnegurare cumplită, şi ceva ce s-a dus, şi zgomote, dar e ca un tablou din acelea cumplit de întunecate agăţate prin biserici, Dumnezeu ştie de ce, pentru că nu vezi absolut nimic din ele.

— Doamnă McNulty, ai făcut o descriere minunată a memoriei traumatice.

-Da?

-Da.

Apoi a rămas acolo în propria lui variantă de tăcere o bucată de vreme. A rămas aşa de mult, încât aproape că era şi el internat în încăpere! Ca şi cum ar fi trăit şi el acolo, ca şi cum nu ar fi avut unde să se ducă, nimic de făcut, şi pe nimeni de care să se ocupe.

Şedea în lumina îngheţată. Râul, înecat în propria-i apă, şi înecat încă o dată în ploile de februarie, nu era în stare să îşi arunce lumina. Geamul era doar el şi atât, fără concesii. Doar iarba nemişcată, de iarnă, jos de tot, îi împrumuta o pată uşoară de verde. Ochii lui, acum mult mai clari şi mai bine conturaţi pe faţa fără barbă, priveau înainte ca la un obiect aflat cam la un

metru în față, privirea aceea pe care o au chipurile din portrete. Ședeam pe pat și îl urmăream fără cea mai mică stânjenealã, pentru că el nu mă privea deloc. Privea la locul acela ciudat, distanța mijlocie, cea mai misterioasă, omenească și bogată dintre distanțe. Iar în ochi i-au apărut încet lacrimi, lacrimi omenești imaculate, de dinainte de a fi atinse de lume. Râul, fereastra și ochii.

— Ce s-a întâmplat, domnu' doctor? am întrebat.

— O, a zis el.

M-am ridicat și m-am îndreptat către el. Ai fi făcut și tu la fel. E o chestie ancestrală. Ceva te împinge înspre durerea bruscă, sau poate că uneori te respinge. Te dai la o parte. Eu m-am îndreptat spre ea, fără să vreau.

— Vă rog, nu vă faceți probleme dacă stau lângă dumneavoastră, am zis eu. Am făcut baie ieri. Nu miros urât.

— Poftim? a zis el absolut surprins, dar limpede. Poftim?

Am rămas pe loc, am întins mâna dreaptă și am pus-o pe umărul lui, de fapt un pic mai jos de umăr, pe spate. Aveam amintirea aceasta nechemată cu tata șezând pe pat, ținând-o pe mama și bătând-o ușor pe spate, aproape copilărește. Nu am îndrăznit să îl bat pe spate pe doctorul Grene, mi-am lăsat doar mâna mea bătrână să se odihnească acolo.

— Ce s-a întâmplat? am spus.

— O, a zis el. O! Soția mea a murit.

— Soția dumneavoastră?

— Da, a zis el. A lăsat-o suflarea. S-a înecat, s-a înecat – s-a sufocat.

— O, bietul de dumneata, am spus.

— Da, a spus. Da.

Deci am aflat ceva despre doctorul Grene. Am deschis gura ca să îi spun ceva despre mine, datorită bărbii pe care nu o mai avea, iar din gura lui ieșise această veste, această informație uriașă.

Cu nesfârșită tristețe și foarte liniștit, a adăugat:

— Și azi e ziua mea de naștere.

Iată o poveste despre prostia mea atotcuprinzătoare. Nu o să îți vină să crezi la ce nivel.

Doream tare mult să vorbesc cu tata, iar tata era mort. Fusesem de vreo câteva ori la mormântul lui în cimitirul prezbiterian, dar mi s-a părut că nu îl găsesc acolo. Poate că se despărțise de trup, poate că semnalul lui, șinele lui, era în altă parte.

Era bezna bine-venită a unei după-amiezi de decembrie, când se întunecă la ora patru. Știam prea bine că acolo sus, la celălalt cimitir, porțile vechi ar fi deschise, dar cât de ușor ar fi să mă strecor pe acele porți în întuneric și să stau acolo printre morminte

fără să mă observe nimeni? Eram sigură, speram că, dacă tata era de găsit undeva, ceva din el ar fi putut zăbovi acolo, vreo încâlceală veche de tufe, poteci şi lucruri îngropate ce ar fi putut încropi un fel de radio vechi care ar mai avea semnal de la el.

Aşa că m-am strecurat acolo, în vechea mea rochie albastră şi în haină, slabă şi sfrijită la vremea aceea ca un cocostârc, iar în straiele acelea întocmai ca un cocostârc, cu chipul meu stângaci şi cu gâtul lung, scos la iveală golaş, numai bun prilej de răceală.

Câtă linişte mi-au dat potecile răsfirate, pietrele tăcute. Numerele familiare de pe tăbliţele de fier înfipte în pământ lângă fiecare mormânt, care se potriveau, după cum ştiam, cu registrul mormintelor ţinut pentru siguranţă în templul de beton. Lumina galbenă se aninase în pădurricea amărâtă de copăcei ce acoperea potecile principale, pădurice împuţinată şi sărăcită de suflul morţii. Mi-am adunat haina strâns până la guler, şi, fără să mă gândesc ce fac de fapt, fără să fiu cu totul în timpul prezent, am înaintat până la şirul circular de morminte din faţa templului.

Acolo erau stâlpii, vechiul arc ascuţit cu figurile şterse, eroi greci şi de genul acesta, din războaie şi vremi neştiute, uşa de fier cu balamale grele uşor întredeschisă, lumina aceea din sobă după care tânjeam şi lampa ce vorbea de prezenţa tatii. Fără să mă gândesc o clipă la momentul prezent, cu alte cuvinte, cât se poate de prostește, m-am furişat către lumină, având de gând, în timp ce inima mă implora să merg înainte, să ajung încă o dată sub acoperământul iubit de lumină, căldură şi poveşti. Uşa era deschisă destul ca să pot intra drept înăuntru.

Nimic nu se schimbase. Tot ce era înăuntru vorbea la fel despre tata. Ibricul lui era pe sobiţa rahitică, tot lângă grătarul de cărbuni rostogoliţi, cana lui smălţuită, chiar şi a mea, pe masă, cele câteva cărţi şi registre stivuite cu grijă, şi aceleaşi urme de paşi pe plăcile de ardezie decolorate. Am deschis ochii larg, larg, tot chipul, şi simţeam din tot sufletul că am să ajung în curând în prezenţa lui, în curând am să fiu mângâiată, îndrumată, reparată.

Apoi am simţit brusc o îmbrâncitură brutală din spate. Nu mă aşteptam la aşa ceva în adăpostul tatii. M-am dezechilibrat şi m-am împleticit câţiva paşi înainte, cu senzaţia aceea nesuferită că se prăbuşeşte ceva în mine când a trebuit să mă îndrept aşa de brusc. M-am întors, iar în uşă stătea un om ciudat. De sub puloverul cu nasturi prea mic ieşea o burtă cu formă şi aspect de coajă de păine de la brutărie. Faţa îi era severă, cu obrajii scofâlciţi ciudat, cu sprâncene stufoase ca bătrânii, atât că nu părea să aibă mult peste cincizeci de ani. Nu, nu, dar îl ştiam pe omul acesta, bineînţeles că îl ştiam. Era Joe Brady, care-l înlocuise pe tata.

Nu-mi spusese părintele Gaunt? Pentru numele lui Dumnezeu, ce făceam acolo? O să spui că era o nebunie, o rătăcire a minţii. Categoric nu arăta a peţitor, nici pe departe. Părea mânios când s-a răsucit, având în ochi privirea aceea nefericită şi arzătoare pe

care o observasem în cimitir. Din pricina dorului de tata, pur şi simplu îmi ieşise din minte de când venise părintele Gaunt cu propunerea lui.

Nu are iadul mânie mai mare ca aceea a femeii dispreţuite, aşa o fi, dar din experienţa mea bărbaţii nu sunt cu nimic mai prejos. Groaza m-a cuprins, a urcat în mine dinspre dalele reci, o groază aşa de cumplită, că trebuie să mărturisesc – şi fie-i iertată aşa o mărturisire unei bătrâne ce-şi aminteşte ororI – că m-am scăpat pe mine şi mi-am udat chiloţii. Chiar şi în lumina slabă a templului, cred că a văzut şi, nu ştiu dacă din acest motiv sau nu, a scos un hohot de râs. Era un hohot ca mârâitul unui câine când se teme să nu-l calci, un hohot de avertizare, dacă există aşa ceva. Şi nu se zice oare în cărţi că râsul omenesc îşi are originea în rictusul şi mârâitul ancestral? Mie aşa mi-a părut în acea zi, ca o dovadă certă.

— Nu m-ai vrut, a zis el, prima dată în viaţă când îmi vorbea, ceea ce m-a ului, şi îţi place să stai aşa, fată fără Dumnezeu ce eşti.

A făcut un pas către mine şi nu ştiu ce avea de gând. Dar când s-a mişcat, am simţit că se naşte în el ceva ancestral şi de nestăpânit. Templul tăcut în cimitirul tăcut, întunericul de decembrie, şi ce-o fi fost la mine ce poftea el. Mi s-a părut că, pe măsură ce înainta, îşi schimba socotelile, chipul nu îi mai era omenesc, iar în ochi i se trezea ceva intim şi mai întunecat, ceva de dinainte de a ni se fi dat sufletele noastre neastâmpărate. Cred acum, la o asemenea distanţă imposibilă, că voia să mă omoare, dar de ce să fi vrut aşa ceva, nu ştiu. Avea povestea lui, Joe Brady ăsta peste care tocmai mă nimerisem, ce uneltire uriaşă urzise el cu părintele Gaunt, nu ştiu. Căutând să îl găsesc pe tata, se pare că îmi găsisem ucigaşul. Vocea mi-a venit brusc la loc şi am strigat. Am urlat!

În acel moment, în spatele lui a apărut un alt om. Ce noroc pe mine că mai era un om în locul acela paşnic! Joe Brady, în timpul acesta, făcuse ultimul pas până la chipul meu şi, ca şi cum ar fi fost lucrul pe care l-ar fi dorit mai mult decât orice pe lume, şi-a încleştat mâinile pe gâtul meu slăbănog şi m-a tras înspre el. Apoi am ştiut cumva fără să ştiu că umbla cu înfrigurare la prohab ca să dea drumul la ce-o fi având acolo, Dumnezeu să mă aibă în pază, aveam doar şaisprezece ani, şi, deşi ştiam de păsărele şi albine, altceva nu ştiam mai nimic, atâta doar că unii băieţi, când treci pe lângă ei, trezesc ceva în tine şi nu ştii de ce. La acea vreme a vieţii mele se poate să fi fost cea mai nevinovată fată din Sligo, şi îmi amintesc aşa cum îmi amintesc aici, când scriu, că primul gând a fost că scoate o puşcă sau un cuţit din nădragi, pentru că, firește, chiar din locul acela văzusem că se scot puştile şi le auzisem cum explodează.

De parcă ar fi fost într-un gând cu mine, omul din spatele lui Joe

Brady a scos într-adevăr o puşcă, cât un baros mare şi greu, pe care a repezit-o peste ceafa lui Joe Brady cu o mişcare ca a unuia ce coseşte tufe mari de mărăcini. Îmi dădeam seama de asta, deşi eram potopită de groază. Joe Brady nu s-a prăbuşit la pământ la prima lovitură, ci a căzut în genunchi, şi, complet îngrețoşată şi nenorocită, i-am văzut mădularul umflat între picioare şi mi-am repezit mâinile la ochi. Nou-ve- nitul l-a mai croit o dată cu puşca. Mi-a trecut prin minte, oare toată lumea are puşcă în locul acesta, o fi soarta mea să văd mereu puşti aici?

Acum Joe Brady zăcea liniştit pe podea. Mi-am luat mâinile de la ochi şi m-am uitat la el, iar apoi l-am privit pe bărbatul din spatele lui. Era un tinerel costeliv cu părul negru.

— N-ai păţit nimic? Ala-i taică-tu?

— Nu, nu e tata, am zis, aproape isterică. Tata a murit.

— Înţeleg, a zis omul, şi pe mine nu mă ţii minte? Eu te ţin minte.

— Nu, am spus. Nu te ţin minte.

— Ei, m-ai cunoscut odată. Plec în America şi am vrut să vin să-i spun rămas-bun lu' frate-meu Willie.

— Cine-i? am întrebat prostește. De ce-ar fi aici?

— Pentru că aici e îngropat. Nu ţii minte? Nu tu eşti fatuca de l-a adus pe-afurisitu' de popă, care-a adus soldaţii, pe- semne, soldaţii ăia de ne-au luat şi ne-au omorât pe unii, da' io am ajuns 'napoi acasă ş-am scăpat printr-o minune.

— Ştiu, am zis. Te ştiu. Iar numele lui mi s-a strecurat în minte, poate numai pentru că îl rostise tata, şezând în cămăruţă şi citind ziarul, sau oare şedea acolo în templu? Eşti John Lavelle. Eşti din insule.

— John Lavelle din insulele Innishkea. Da acuma mă duc acolo, în ăl'lalt loc, departe de ţara asta împuţită şi afuri- sită, cu jurământu' ei de supunere cu tot şi cu morţii trădaţi.

Am căscat ochii la el. Asta chiar că era o arătare din trecut uimitoare.

— Pentru că am avut amabilitatea să te salvez, a zis el, cu o vitejie plină de ostilitate, amabilitate ce n-ai avut-o tu cu mine, ai putea să-mi spui unde-i mormântu' lu' frate-meu, că am tot umblat în sus şi-n jos, în sus şi-n jos pe aleile alea şi nu dau de el.

— Nu ştiu, nu ştiu, am spus eu. Dar... dar... trebuie să fie în registrul de-acolo, pe masă. Omul ăsta-i mort?

— Nu ştiu dacă-i mort. Ce chestie că nu-i taică-tu, da eu tot l-am doborât. Oi fi ştiind că e osândă pe capu' lu' taică-tu pentru ce-a făcut. Sau nu pentru ce-a făcut, pentru ce-ai făcut tu, că ai adus soldaţii. Da noi nu puteam împuşca fete.

— Cred că ai putea să împuşti fete, dacă ai încerca.

Ce vrei să spui, osândă pentru tata?

— Pe când mai bântuia încă războiu', am fost siliți să-i trimitem o scrisoare cu osândire la moarte, și a avut noroc când s-a sfârșit războiu', și i-am dat pace.

— A avut noroc? am spus eu, cu cuvintele năvălindu-mi cu furie din gât. Cel mai nenorocos om ce s-a născut în Irlanda. Bietul om e mort în celălalt cimitir! I-ați trimis o scrisoare? Nu știți ce viață grea a avut? Ce soartă cumplită? O, am știut eu că mai e ceva ce nu știu. Voi, voi, voi l-ați omorât. Tu l-ai omorât, John Lavelle.

Atunci John Lavelle ăsta a tăcut. I-a pierit de pe chip acea paloare a însuflețirii. A vorbit dintr-odată foarte normal, chiar amabil. Dintr-o pricină pe care nu o cunosc, știam că vorbele mele nu erau adevărate. Mă mândresc că am putut pricepe atâta lucru. Orice ar fi făcut tânărul acesta în viață, nu l-a ucis pe tata.

— Ei, a zis el, îmi pare rău că taică-tu a murit. Firește. Nu știi că i-au împușcat pe tovarășii mei? I-au scos afară fără milă și i-au împușcat, irlandezi care i-au omorât pe-ai lor.

Era ca și cum schimbarea lui ar fi fost o răcealâ molipsitoare, și am luat-o și eu.

— Îmi pare rău de asta, am spus. Oare de ce m-am simțit dintr-odată prostuță și stingheritâ? Îmi pare rău de toate. Nu i-am adus eu pe soldați. Nu eu. Da' nici nu-mi pasă dacă crezi că i-am adus. Nici nu-mi pasă dacă mă împușți pe loc. L-am iubit pe tata. Și acuma tovarășii tăi sunt morți, și e mort și tata. N-am spus la nimeni nici o vorbă, numai preotului, și el nu avea cum să vorbească pe drum. Nu pricepi că soldații vă urmăreau? Crezi că nu v-a mai văzut nimeni? Orașul ăsta are ochi. Orașul ăsta ne vede secretele, n-ai grijă.

Se uita atent la mine cu ochii lui de culoarea ciudată a algelor pătate. Avea în ochi algele din insula lui. Poate că mișunau alge în pântecele femeilor de pe acolo, oameni întorși pe jumătate în mare, palpitând ca primele mici făpturi ale Facerii, dacă e să cred ce am citit. O, apoi i s-au șters toate din ochi și m-a privit lung, iar atunci am văzut pentru prima dată ce se mai ascundea în John Lavelle, un soi de bunătate. Cât din bunătatea aceea înăbușise războiul cu stârvuri și blesteme, nu știu.

— Îmi arăți mormântul lui frate-meu? a zis el, cu aceeași intonație cu care ai fi zis *te iubesc*.

— Ți-l arăt, dacă îl găsesc.

Așa că m-am dus la registrul cu pricina și am trecut în revistă numele. Era acolo scrisul albastru, frumos, caligrafic al tatii, o adevărată mână de scrib, deși nu era. Și printre L-uri l-am găsit, Willie, Willie Lavelle. Apoi am notat numerele de referință, și, de parcă aș fi fost tata, iar nu o fată de

şaisprezece ani care aproape că fusese pusă la pământ şi siluită, am trecut pe lângă trupul încă inert al lui Joe Brady, pe lângă John Lavelle, afară pe alei, şi l-am dus pe John Lavelle la fratele lui, să îşi poată lua rămas-bun.

Iar apoi poate că John Lavelle a plecat în America, pentru că mult timp nu a mai auzit nimeni nimic de el.

John Lavelle a plecat în America, iar eu am plecat într-un loc numit Cafeneaua Cairo – care nu era chiar aşa departe.

Capitolul 11

John Kane a venit azi cu o afirmaţie fantastică. A zis că ghioceii au apărut devreme anul acesta. Nu te-ai aştepta de la un om ca el să observe ghioceii. A zis că sus în grădină, acolo unde numai lucrătorii de la azil au voie să meargă, a văzut o brânduşă înfloritã. A spus toate astea foarte frumos, stând cu ştergătoarea de podele în mijlocul camerei. De fapt a venit să şteargă podeaua, mi-a vorbit despre aceste minuni şi apoi a ieşit, uitând să şteargă podeaua, la drept vorbind. Derutat, trebuie să deduc, de propriul acces brusc de poezie. Asta mai dovedeşte o dată că puţini oameni rămân în tiparul propriului caracter, pe care îl tot sparg mereu. În acelaşi timp, tot nu s-a împrietenit cu apa şi săpunul, iar la prohab era desfăcut ca aproape întotdeauna. Într-o bună zi o să observe vreun animăluţ că e descheiat la prohab şi o să intre acolo să-şi facă adăpost, ca ariciul în scorbura primitoare a frasinului.

Scriu acestea cu calm, deşi numai calmă nu sunt.

Doctorul Grene a stat o oră aici după-amiază. Am fost complet şocată să îi văd faţa pământie, dar şi mai tare m-a surprins să îl văd că purta un costum închis, de doliu, fiindcă tocmai venea de la înmormântarea soţiei. Vorbea despre ea zicându-i Bet, care trebuie să fie forma prescurtată de la Betty, care e forma prescurtată a cărui nume? Nu-mi amintesc. Poate Elisabeth. A spus că au fost patruzeci şi patru de oameni la înmormântare, îi numărase. Mi-a trecut prin minte că vor fi mai puţini la a mea, mai puţini, puţini, sau nici unul, dacă nu cumva o să vină chiar doctorul Grene la înmormântarea mea. Dar ce contează? I se citea durerea în trăsăturile feţei, iar pe unde îşi răsese barba avea o iritaţie roşie, violentă, la care tot ducea mâna cu mare grijă. I-am spus pe loc că mai bine nu şi-ar bate capul cu cineva ca mine intr-aşa o zi, dar nu mi-a răspuns.

— Am găsit, în mod neaşteptat, material adiţional, nu ştiu dacă ne va fi de ajutor, întrucât ţine de chestiuni din străbuni. Cum se zice.

După cum cine zice? Oamenii pe care obişnuieşte să-i întâlnească? Bătrânii din tinereţea lui? Când a fost oare tânăr

doctorul Grene? Bănuiesc că în anii '50-'60 din secolul trecut. Când regina Elisabeta era tânără, iar Anglia era bătrână.

— Este o declarație pe care a făcut-o cineva cu mulți ani în urmă, nu știu dacă ținea de instituția aceasta sau era de pe vremea când erai în Spitalul de boli mintale din Sligo, și a fost transferată aici odată cu tine. Cel puțin mi-a dat speranța că originalul e acolo. Exemplarul acesta era într-o stare foarte proastă, bătut la mașină, dar foarte șters, după cum era de așteptat. Și lipsește mare parte din el. Parcă e dintr-un mormânt egiptean. Se referea la faptul că tatăl tău a fost în Jandarmeria Regală Irlandeză, expresie pe care nu am mai văzut-o de ani buni, și la împrejurările în care a murit – în care a fost omorât, cum s-ar putea spune. M-am necăjit tare când l-am citit. Nu știu, dar am simțit că trebuie să te întâlnesc astăzi, în ciuda propriilor mele – greutăți în clipa de față. Părea așa de viu, de recent, poate doar pentru că sunt acum sensibil la... la durere și dureri. Asta ar putea fi cauza. M-am necăjit foarte tare, Roseanne. în special pentru că nu știam.

Cuvintele lui rămaseră suspendate în odaie, cum rămân astfel de cuvinte.

— Trebuie să fie documentul altcuiva, am zis.

— Cum? a făcut el.

— Da, am spus. Se poate să vă fi necăjit fără rost. Cel puțin în privința mea.

— Nu aceasta a fost soarta tatălui tău?

-Nu.

— Nu a fost în poliție?

-Nu.

— O, ei, bine, mă simt ușurat de ce îmi spui. Dar avea anexat numele tău, Roseanne McNulty.

— Dumneavoastră îmi spuneți doamna McNulty, dar mai este o poveste legată de asta, ar trebui, de fapt, să îmi spuneți pe numele de fată.

— Dar ai fost căsătorită, nu?

— Da. Am fost căsătorită cu Tom McNulty.

— A murit?

— Nu, nu.

Dar n-am fost în stare să mai adaug ceva în clipa aceea.

— Documentul spunea că tatăl tău a fost în Jandarmeria Regală Irlandeză din Sligo în perioada de vârf a tulburărilor din anii '20, și că a fost ucis în mod tragic de către IRA. Trebuie să mărturisesc că mi-au cam ruginit cunoștințele despre toată perioada aceea. Ni se părea la școală așa o serie de erori îngrozitoare – e o istorie beligerantă. Chiar și Al Doilea Război Mondial ni se părea – nu știu de ce – ni se părea. Istorie antică? Și totuși, m-am născut în timpul războiului. Tatăl tău nu se numea Joseph, Joseph Clear?

M-a cuprins un sentiment neplăcut, nu știu dacă l-ai avut vreodată, ca și cum ți-ar fi înfundat cineva trupul cu chit. Când am avut acel sentiment și am strâns din dinți, aș fi putut să jur că mușc aievea din chit. M-am uitat la doctorul Grene cuprinsă de panică.

— Ce ai pățit, Roseanne? Te-am supărat? îmi pare foarte rău.

— Pesemne, am zis, reușind în sfârșit să las cuvintele să iasă prin chit, asta trebuie să faceți, domnule doctor?

— Să te supăr? Nu, nu. Eu trebuie să te ajut. În cazul de față să te evaluez. Mi s-a impus chiar ca sarcină. Există tot felul de legi în ziua de azi. Aș fi cât se poate de fericit să te las singură – adică nu singură, ci în pace, și să vorbim despre alte lucruri, sau să nu vorbim despre nimic, și încep să cred că ăsta e cel mai sănătos subiect.

— Numele meu de fată era Clear, am zis brusc.

— Așa credeam și eu. L-am citit în cărticica aceea, nu? a zis el. Este, firește, un nume foarte rar. Joe Clear. Nu se poate să fi avut foarte mulți numele acesta. Nu se poate să fie prea mulți Clear în Irlanda. Mă întreb dacă nu e o formă a lui Clare, sau legat de Capul Clear, sau ce altceva?

Avea în tonul vocii un chin ciudat, iarăși cu privirea aceea nedumerită de băiețel copleșit de școală.

— Cred că e un nume protestant și a venit poate din Anglia de demult.

— Crezi? Desigur, McNulty e un nume destul de comun. Ai putea să găsești numele McNulty peste tot.

— E un nume vechi din Sligo. Bărbatul meu mi-a spus că erau ultimul trib de canibali menționat în Irlanda. Scrie undeva că își mâncau dușmanii.

— O, vai!

— Da. În ce mă privește, nu mâneam carne pe atunci, îmi venea să leșin de la mirosul de carne, dar găteam în fiecare zi pentru el. Așa că bărbatului meu îi plăcea să spună că sunt ultimul canibal vegetarian menționat în Irlanda.

— Avea haz soțul tău.

O, o, o, roci la suprafață, iarăși. Mi-am pus lacăt la gură una-două. Nu voiam să mai vorbesc acum despre acele lucruri.

— Ei, bine, a zis el, dând în sfârșit semne de plecare, aș putea să aduc documentul acela de care am pomenit mâine sau poimâine, s-ar putea să te intereseze să te uiți peste el.

— Nu mai pot citi așa de bine ca înainte. Citesc din Thomas Browne, dar cartea aia o știu aproape pe de rost.

— Trebuie să îți aducem o pereche de ochelari de citit, doamnă McNulty – sau să-ți spun domnișoara Clear?

— Mai bine nicicum.

— Foarte bine.

Apoi râse din senin, un râs ca un clinchet pe care îl auzi când oamenii se amuză de un gând intim şi pe care îl auzi înainte ca ei să poată să îl oprească.

— O, nu, a zis el, deşi nu am spus nimic. Nu am spus nimic, scuză-mă, nimic, nimic.

Şi cu asta a ieşit, încuviinţând din cap. A ridicat mâna când a ajuns la uşă şi chiar mi-a făcut semn, de parcă aş fi fost o pasageră pe vapor.

Oare înainte sau după aceasta a intrat John Kane să vorbească de ghiocei? Nu-mi aduc aminte.

Ba nu, îmi amintesc. John Kane s-a întors, dar ca să cureţe podeaua. Îşi amintise în mod evident, într-un fel sau altul, că nu curăţase podeaua La urma urmelor, îmbătrâneşte şi el, ca vârstnicii ce-i slujesc pe cei vârstnici. Nu că ar sluji. Măturând sub pat, a scos cu mătura întâmplător o lingură. Nu era curată, ci mânjită cu supă, şi probabil că am dat-o jos de pe tavă. Mi-a aruncat o privire scurtă şi întunecată, m-a bătut uşor cu palma peste obraz şi a ieşit.

Cum se preface istoria bună în istorie rea încetul cu încetul?

Caietul de notiţe al doctorului Grene

„Că lacom de viaţă este de bună seamă acela ce poftеşte să vieţuiască când lumea toată se sfârşeşte... „

E îngropată numai de două săptămâni. Bet. E aşa de greu chiar şi să-i scriu numele. Uneori, aici în casă, singur, noaptea, aud un pocnet undeva, probabil un sunet pe care l-am auzit în subconştient de un milion de ori, o uşă din casă ce se atinge de cadru din cauza curentului, şi, nu ştiu, mă uit cu teamă în sus la coridor şi mă întreb dacă nu e Bet. E un lucru cumplit şi oribil să fii bântuit de propria ta soţie.

Firеşte, nu e cazul. E unul dintre fructele ciudate din cornul abundenţei de durere.

Ce greu e să trăieşti. Aproape că îmi vine să spun că toată lumea mea *s-a sfârşit*. De câte ori trebuie să fi ascultat vioi şi cu distanţă profesională vreun suflet amărât chinuit de depresie, boală ce ar fi putut să îşi aibă originea într-o catastrofa întocmai ca aceea ce m-a lovit pe mine.

Mă simt atât de văduvit, încât sunt înclinat să admir orice caz de putere a minţii pur şi simplu, orice fel de sănătate a minţii. Am urmărit imaginile cu Saddam Hussein,

„președintele Irakului", cum își spunea încă atunci când a fost spânzurat, și am căutat atent pe fața lui semne de durere. Părea derutat, dar puternic, aproape senin. Dădea dovadă de atâta dispreț față de cei care l-au capturat, chiar și în timp ce îl luau în zeflemea. Poate că nu a crezut că au puterea să îi grăbească sorocul. Să îi desăvârșească povestea. Ori s-a gândit că, dacă va găsi în el puterea, își va desăvârși el singur povestea în sunet de fanfară. Arătase așa de terfelit și rătăcit cu luni înainte când l-au luat din gaura în care s-a pitit. Sacoul și cămașa îi erau mereu imaculate la tribunal. Cine i le spăla, le peria, le călca? Ce servitoare? Cum arată povestea lui văzută prin ochii unui prieten, admirator, concetățean? I-am invidiat evidenta liniște sufletească în drum spre moarte. Nu i-au arătat îndurare lui Saddam, care nu le arătase îndurare dușmanilor. Părea senin.

E adevărat că, în ultimii zece ani, un deceniu întreg, Bet s-a retras în vechea cămăruță pentru servitoare de la etaj. Stau aici în dormitorul nostru vechi – vechi în toate sensurile, pentru că douăzeci de ani l-am împărțit, camera nu a fost reamenajată de multă vreme, era locul în care dormeam „înainte" etc., etc. – cum am stat de o mie de ori – câte nopți în zece ani, 3 560 de nopți –, iar ea nu mai e exact deasupra mea, plimbându-se pe scândurile vechi ale dușumelei, făcând să scârțâie patul ei îngust când se întindea. Totul e perfect calm și liniștit, în afară de pocnetul acela de undeva, de parcă nu ar fi moartă, ci s-ar fi zidit într-un dulap și vrea să iasă. În cămăruța de deasupra, patul îi e încă făcut cu grijă, așa cum l-a lăsat în ultima dimineață, nu am suportat să îl ating. Colecția ei de cărți despre trandafiri ocupă pervazul ca întotdeauna (când împărțeam patul, erau cărți despre trandafiri de partea ei, istorie irlandeză de a mea), proptită de un stativ de cărți extravagant din Hawaii în forma a două fecioare nerușinate. Lângă pat, telefonul ei pe o măsuță de artă chinezească pe care i-a lăsat-o mătușa ei bătrână. Mă-

tușa ei murise de Alzheimer, dar câștigase măsuța cu ani în urmă la jocul de cărți când era în puterea vârstei, iar Bet fusese extaziată și emoționată să o primească. În sertare sunt

hainele ei, în dulap sunt rochiile, de vară şi de iarnă, şi pantofii, printre perechi sunt pantofii aceia cu tocuri pe care obişnuia să îi poarte la ocazii, care mi se părea că nu îi vin bine, dar cel puţin nu am avut niciodată lipsa de tact să i-o spun, asta nu face parte din păcatele mele, cu mulţi ani în urmă când făceam lucruri din astea. Dar nu femeia aceea mă învăluie, pe care am găsit-o pe coridor, cu răsuflarea tăiată când i-a cedat plămânul, un ultim strigăt scos de ea făcându-mă să urc tropotind pe scăriţă, ci mai degrabă persoana aceea mai tânără care era când m-am îndrăgostit de ea, aceea e persoana ce mă bântuie. Frumuseţea perfect atrăgătoare şi îngrijită ce era, care s-a împotrivit dorinţei tatălui ei şi a insistat că trebuie să se mărite cu un student calic ce studia ştiinţa necunoscută şi nepromiţătoare a psihiatriei într-un spital din Anglia, pe care îl întâlnise într-o vacanţă la Scarborough. Natura pur întâmplătoare a lucrurilor.

Nimic nu îi plăcea la mine tatălui ei, un om care fusese unul dintre antreprenorii adjuncţi în marele proiect hidroelectric de pe Shannon, prin urmare un om de proporţii istorice şi epice, ce furniza pietriş din carierele din Connaght. Dar a învins ea şi am făcut nunta, Dumnezeu să o ajute, cu familia ei numeroasă înşirată de o parte a bisericii şi nimeni de cealaltă parte în afară de tatăl meu adoptiv, care îndura privirile războinice din cealaltă parte. Părinţii mei erau catolici, lucru ce ar fi putut fi în favoarea lor, atât doar că erau catolici englezi, un neam, în ochii rudelor mele prin alianţă, mai protestant decât protestanţii înşişi, în cel mai bun caz oameni foarte, foarte misterioşi, ca nişte fiinţe din alte vremi, de pe vremea când Henric al VIII-lea voia să se însoare. Trebuie să fi socotit că Bet se mărita cu o fantomă.

Consider că cea mai mare dorinţă a ei era ca eu să fi rămas exact aşa cum eram, şi ce mult regret că nu a fost să fie aşa. Schimbarea nu o dorea decât pentru trandafirii ei, momentul ciudat de încântare floralĂ în

care ramura unui trandafir se transformă şi etalează un „joc", ceva nou ce se înalţă din trandafirul cunoscut. Un salt al frumuseţii.

— Ies în grădină să văd dacă sunt noutăţi, zicea ea, aproape oricând, pentru că avea trandafiri ce înfloreau tot anul.

Aştepta ca Dumnezeu, vreo divinitate, sau orice magician de taină care hotăra în privinţa trandafirilor să îşi facă treaba. Mă tem că am arătat doar un interes limitat pentru toate acestea. *Mea culpa.* Am încercat, dar nu am reuşit să depistez în mine pasiunea aceea. Ar fi trebuit să stau acolo afară cu ea, cu mănuşile şi cu secatorul, ca un om echipat pentru o bătălie în miniatură.

Mici păcate ale omisiunii ce iau proporţii mari acum. Poţi să înnebuneşti.

Oricum, pentru sănătatea mea mintală scriu aici. Am şaizeci şi cinci de ani. După vârsta din cântecul Beatleşilor. Într-un fel asta înseamnă tânăr. Dar când bărbatul se trezeşte în dimineaţa celei de-a patruzecea aniversări, poate liniştit să spună că nu mai are toată tinereţea în faţă. Bănuiesc că asta e o chestie complet meschină şi ridicolă. Un om sănătos ar trebui să se mulţumească cu viaţa ca o calitate în sine, şi să privească trecerea anilor, înaintarea în vârstă, iar apoi vârsta înaintată cu interes. Dar mă simt mizerabil în faţa acestei îndatoriri. Când a murit Bet, m-am uitat în oglindă pentru prima dată după mulţi ani. Vreau să spun că m-am uitat în fiecare dimineaţă în oglindă, mi-am aranjat barba şi chestii de acestea, dar nu m-am *privit*. Am fost uluit de ce am văzut. Nu mă recunoşteam. Părul mi se rărise pe tot creştetul capului, şi era cenuşiu ca un bursuc, pe când eu îmi închipuiseam că mai avea vechea culoare. Ridurile îmi erau ca îndoiturile de pe o bucată de piele care a stat afară în ploaie multă vreme. Am fost total consternat, total şocat. Nu realizasem cât timp a trăit Bet simplul fapt. Că eram bătrân. Nu ştiam ce să fac. Aşa că mi-am

căutat vechiul aparat şi mi-am ras barba.

Şaizeci şi cinci de ani. Peste câţiva ani am să mă pensionez. Nu numai clădirea aceasta ajunge la punctul de maximă depreciere. Pensionat. Ca să fac ce? Să mă vântur prin oraşul Roscommon? Şi totuşi, există Roseanne McNulty la o sută de ani. Dacă ar fi englezoaică, regina i-ar trimite o scrisoare.

Oare Mary McAleese trimite scrisori la centenarii irlandezi? Dar sunt sigur că, precum restul lumii, Mary McAleese habar nu are de Roseanne.

De fapt, nu aveam deloc de gând să scriu despre mine aici. Despre Roseanne aveam de gând să scriu.

Dar este un mister acolo. Am bănuiala că, undeva în trecutul îndepărtat, într-o instituţie ca aceasta, a avut ea de suferit într-un anumit fel de pe urma „surorilor". Nu ar fi un lucru neobişnuit în istoriile acestea vechi. Suferinţa din viaţa reală, în aşa-zisa lume de afară, a fost fără îndoială şi mai mare. Am încercat o serie de întrebări precaute, genul care să nu o sperie sau să o împingă la tăcere. Este foarte capabilă, şi a fost întotdeauna, de replici jucăuşe, de-a dreptul fanteziste. Eu însumi şi cu Bet eram aşa, cu ani în urmă. În largul nostru – dar nu, să nu mai vorbesc despre asta. Mă întreb, oare Bet e singură acolo unde odihneşte acum? Ce bizar a fost în cele din urmă să sun la pompele funebre pe lângă sediul nedorit al cărora am trecut cu maşina de atâtea ori, cu intrarea elegantă, curtea de furgoane funerare din spate, cuvintele calme şi eficiente, numerele, ceaiul, sendvişurile, documentele pentru mormânt, slujba, dusul de acasă, toate lucrurile morţii. Apoi chiar azi-dimineaţă factura discretă, articolele inventariate, sicriul pe care l-am ales dintr-un puseu brusc de meschinărie, pe care l-am regretat profund la înmormântare. Ce am cumpărat ca să îmi îngrop soţia.

Fiecare nuanţă a ei, fiecare întoarcere a capului, fiecare moment de tandreţe dintre noi, fiecare cadou, fiecare surpriză, fiecare glumă, fiecare ieşire, vacanţele

la Bundoran, iar mai târziu la Benidorm, fiecare vorbă bună, frază de sprijin, totul s-a adunat ca o mare, marea lui Bet, şi s-a înălţat din adâncurile istoriei noastre, din fundul de mare a tot ce eram noi, într-un val mare şi s-a spart de ţărmul încărunţit ce sunt, m-a năpădit, şi măcar de m-ar fi luat cu totul pentru totdeauna.

O, vai. Iar am luat-o razna. Dar acesta a fost tiparul ultimelor săptămâni.

Roseanne. Doamnă în vârstă. *Cailleach* din poveşti. De-a dreptul antică, şi totuşi unul dintre acele chipuri care sunt atât de fine, încât mai păstrează încă aspectul din tinereţe, cum era. O, s-a împuţinat cum se cuvine, când o spală femeia fără îndoială că e numai piele şi os, iar tot ce a fost frumos şi rodnic la ea, gol şi veştejit. Pot oare să spun că Bet a fost scutită de asta? Este inutil să vorbim despre lucrurile de care moartea ne-a scutit. Moartea rânjeşte la chestii de astea, sunt convins. Moartea, mai mult ca orice din toată firea, ştie valoarea vieţii.

Mi-ar plăcea din pură curiozitate să găsesc o fotografie veche a lui Roseanne de când era tânără. Trebuie să fi fost o frumuseţe la vremea ei. Dar fotografii nu există.

La început nu am putut afla nimic despre ea. De fapt, aş putea foarte bine să spun că nu mă aşteptam să găsesc vreo urmă a ei în arhivă, dată fiind vârsta atât de înaintată. Ce ştiam despre ea? La urma urmelor, stăteam de vorbă din când în când de mai bine de douăzeci de ani! Atât de puţine date. Că e o persoană ce se numeşte McNulty, că nu are rude cunoscute care să mai ţină legătura cu ea sau alte contacte, nimeni nu a vizitat-o niciodată în spital, şi probabil că aveam o idee vagă că ar fi fost transferată aici din Sligo, dar poate acum patruzeci de ani sau mai mult. Cum de aflasem aceste lucruri nu ştiu, dacă nu cumva am văzut cândva vreun document de felul acesta în tinereţe, când am venit aici din Anglia. Fireşte că Bet voia să fie

lângă familia ei, şi ştiam de la tata că am rude irlandeze, aşa încât am fost mai mult decât încântat să vin aici.

Întâmplare, doar întâmplare, totul. Cât de surprins, de bucuros şi de flatat am fost să primesc o scrisoare aparent din senin de la medicul-şef de aici din vremea aceea, domnul Amurdat Singh, care îmi oferea un post de rezident. De unde avea numele meu nu ştiam, de-abia terminasem facultatea de câteva luni, fiind fără slujbă şi disperat să mă însor cu Bet. Iar slujba în Irlanda, exact lucrul pe care îl voia ea. Era ca un miracol. Arabii spun că totul stă scris dinainte în cartea vieţii, iar datoria noastră este doar să îndeplinim na-raţiunea care e deja acolo, nevăzută, neştiută. M-am gândit că poate domnul Singh a urmat aceeaşi universitate ca şi mine, dar nu era aşa, învăţase în Irlanda, în cadrul uneia dintre vechile reţele imperiale, care au rămas în continuare mult timp după independenţa irlandeză şi cea indiană, aşa cum se întâmplă cu lucrurile acestea. Nu ştiu dacă i-a dat cineva numele meu şi de ce i l-ar fi dat, când trebuie să recunosc că diploma mea nu era tocmai strălucită, deşi corespunzătoare. Dar cu toate acestea, scrisoarea miraculoasă a sosit, iar eu am răspuns bucuros, tinereşte şi bucuros. Bănuiesc că aţi putea spune că nu văzusem încă oraşul Roscommon. Dar chiar dacă era o fundătură, era o fundătură dragă lui Bet. Aveam toate şansele să fim fericiţi aici.

Amurdat Singh, Dumnezeu să-l odihnească, era un fel de sfânt. Probabil din cauza rasei nu s-a dezvoltat pe deplin în Irlanda cum ar fi putut. Ar fi meritat să fie numit Psihiatru Şef al Irlandei. Spitalul lui, cât timp a trăit, a fost un adevărat liman, pentru că avea vederi radicale şi incitante. Zeii lui erau Jung şi R.D. Laing, şi ce amestec îmbătător dădeau. Din păcate, a murit relativ tânăr, poate chiar şi-a luat viaţa. Dacă stau şi chibzuiesc, cred că încă mai mă bucur că a trimis după mine, oricât de misterios i-ar fi fost gestul.

Firește, când am sosit eu, Roseanne Clear era deja aici de aproape douăzeci de ani, sau categoric sub îngrijirea serviciilor de psihiatrie (să nu scriu „așa-zise").

Cum se trântește ușa aceea. Ca și cum aș avea iar cinci ani și aș fi la noi, în casa noastră ce a dispărut din Padstow, mi-e frică să mă duc să văd de unde vine sunetul acela. Sunt sigur că e doar o ușă, poate ușa ce dă în dormitorul pătrat pe care l-a respins Bet cu dispreț, fiind pe același palier cu mine.

Am trimis la Spitalul de boli mintale din Sligo să văd dacă au ceva despre ea. S-ar putea să nu aibă. Între timp am găsit aici ce a mai rămas dintr-un fel de depoziție, mâncată în cea mai mare parte de șoareci și plină de găze de carte, ca un pergament antic din deșert. O mică evanghelie apocrifa cum ar veni. Nu știu cine a scris-o, doar că era într-un fel efortul unei persoane educate, deși nu cred că e scrisă de un doctor. Scrisul bătut la mașină era șters, probabil de la o foaie de indigo demodată, hârtia aceea albastră și învălurată ce se pune sub fila principală în mașina de scris. Trăiesc cu speranța că există originalul în Sligo.

Între timp am stat de vorbă cât am putut cu Roseanne, răpind din timpul diferitelor mele îndatoriri, iar uneori, trebuie să mărturisesc, dispus să zăbovesc mai mult decât era cazul. Când sunt în camera ei, pot să spun fără dubii că otrava durerii se atenuează pentru scurt timp. Chiar zilele trecute mi-am pierdut cumpătul de față cu ea, și într-o încercare disperată să mă distanțez profesional, am lăsat să îmi scape că a murit Bet și, departe de a rămâne la distanță, doamna McNulty a venit tiptil la mine. Însă a fost oarecum ca atingerea unui fulger benign, ceva primitiv, ciudat și bizar de limpede.

Se prea poate ca o persoană care nu are niciodată musafiri să acumuleze căldură, ca o centrală electrică ce nu e niciodată folosită pentru energie – ca proiectul Shannon în anii timpurii, când nimeni nu avea

electricitate în casă.

Da, am primit puține răspunsuri la întrebări. La început m-am întrebat dacă poate ea oare să răspundă, dacă este, în ce privește trecutul, complet incapabilă să-și amintească, adică, într-un anumit sens, efectiv nebună? A fost oare plasată în „grija" unui azil pentru că a suferit o psihoză reală sau o criză a facultăților mintale? La fel ca anumiți psihotici, a fost foarte sigură și consecventă cu ce știe. Totuși, și-a mărturisit totodată ignoranța în multe chestiuni, lucru ce mi-a sugerat că nu e psihotică, dar că probabil și memoria ei a suferit de gâza de carte a timpului. Psihoticii dau adesea răspuns la orice întrebare, oricare ar fi adevărul. Au o aversiune puternică față de necunoaștere, pentru că aceasta provoacă durerea și stihia derutei.

Apoi mi-a trecut prin minte că e secretoasă pentru că se teme de mine, sau poate chiar o îngrozește vorbitul, care ar purta-o înapoi către lucruri pe care preferă să le uite. Firește că, oricare ar fi situația, sunt convins că a suferit enorm. Asta se vede în ochii ei limpede ca lumina zilei. De fapt, asta îi dă acea gentilețe ciudată, dacă pot să spun așa. Acesta nu e un gând pe care să-l fi avut înainte de a-l scrie. Așa că o fi având un rost să scriu în carnetul acesta.

Oricum, mi-ar plăcea să găsesc sufletul şi firul poveştii ei, cum s-ar putea zice. Adevărata istorie, sau atâta cât se mai poate salva. E evident că nu mai are mulţi ani de trăit. Cred că cel mai bătrân irlandez atestat în timpurile moderne avea o sută şapte ani, ceea ce i-ar mai da ei şapte ani. Dar mi se pare puţin probabil să se mai bucure de şapte ani.

Trăiesc cu speranţa că voi mai avea veşti din Sligo.

Regret exodul lui Bet în camera servitoarei mai presus de orice. Din cauza hărjoanei mele – o, cuvânt caraghios ales în sinea mea de prostul de mine ca să îmi ascund păcatul – cu altă persoană, a cărei viaţă am schimbat-o la rândul ei în rău. Cred că aceasta e cauza. Mai probabil, imaginea pe care şi-a făcut-o despre mine în această lumină. De om mai mărunt şi mai nesuferit decât îl credea ea.

PARTEA A DOUA

Capitolul 12

Mărturia lui Roseanne

„Toată ziua numa' plouă", cânta Gwen Farrar, iar Billy Mayerl scăpăra din degete peste claviatură. Şi probabil că s-a născut în Sligo, atât de tânguitor cânta: „Cred c-am venit pe lume cu haina de ploaie pe mine.

Veşnic potopul de ploaie ce cădea peste Sligo, căzând pe străzile mari şi mici, de tremurau şi se zgribuleau casele ca oamenii la un meci de fotbal. Cădea ca în basme, în cantităţi enorme, cât o sută de râuri. Râul însuşi, râul Garravoge, se umfla, frumoasele lebede duse de viitură erau luate prin surprindere şi înghiţite sub pod, apoi apăreau din nou de cealaltă parte ca nişte sinucigaşi rataţi, cu ochii lor misterioşi, contrariaţi şi negri, cu graţia lor misterioasă neatinsă.

Cât de sălbatice sunt lebedele chiar şi în vestita lor frumuseţe. Iar ploaia cădea şi pe trotuarele din faţa Cafenelei Cairo, în timp ce eu smuceam de cazane şi de aparate, privind afară prin ferestrele afumate cu ochi arzători.

Aşa pare acum. Cine eram pe atunci? O străină, dar o străină ce mai stă încă ascunsă în mine, în măduva oaselor. Care stă ascunsă în pielea asta – o haină boţită. Fata care am fost.

Am început să scriu despre Cafeneaua Cairo ieri, iar apoi am încremenit din cauza unui simţământ oribil. Parcă mi s-ar fi preschimbat oasele în apă, apă rece. Din pricina unor vorbe spuse de doctorul Grene în treacăt. Efectul vorbelor lui a fost ca o placă de ardezie peste o floare. Am clocit toată ziua în pat, şi m-am simţit foarte bătrână, nenorocită şi înfricoşată.

A intrat John Kane şi chiar şi el a fost aşa de mirat de faţa mea, încât nu a zis nimic, ci a strâns repede prin odaie cu mătura lui îngrozitoare. Presupun că păream complet nebună. E un lucru bine cunoscut că fiinţele omeneşti leapădă o adevărată ploaie de piele moartă tot timpul. Mătura aceea a lui trebuie să ducă câte puţin din toate pieile de pe toţi pacienţii de aici. Când le poartă cu mătura prin fiecare odaie. Nu ştiu ce o fi însemnând.

Mă simt deturnată de la îndatorire. Bănuiesc că e caraghios că încerc să îmi aştern aici toată viaţa mea deşartă, şi opun rezistenţă la apropape toate întrebările lui. Bănuiesc că ar fi încântat să citească aceste rânduri, măcar pentru a-şi uşura propria îndatorire. Ei, bine, când am să mor, şi dacă o să îi treacă cuiva prin minte să se uite sub scândura desprinsă, o să le găsească. Nu mă deranjează să le citească atâta timp cât nu îmi pune întrebări amănunţite, cum mi-ar pune fără îndoială dacă i-ar cădea acum în mână. Poate că adevărul e că scriu pentru el, căci el e singura persoană pe care o cunosc acum, în adevăratul sens al

cuvântului. Asta chiar dacă doar de atât de puțin timp trece pe aici pe la mine în mod regulat. Îmi amintesc vremea când îl vedeam doar de două ori pe an, de Paști și de Crăciun, când intra foarte sprinten, mă întreba ce mai fac, nu prea asculta răspunsul și iar pleca. Dar pe atunci avea o sută de pacienți, nu știu, poate mai mulți. Poate că suntem ca acele ordine vechi călugărești ce se împuținează până rămân doar o mână în vechile mănăstiri. Nu am de unde să știu dacă nu fac eu turul clădirii, lucru puțin probabil acum.

Jos în curte, unde bruma a acoperit iar totul, în ciuda ghioceilor lui John Kane, sunt sigură că mărul cel bătrân simte frigul cumplit. Trebuie să aibă o sută de ani pomul acela. Cu multe, multe luni în urmă, obișnuiam să cobor și eu acolo când mă lăsau. Este acolo o bancă de lemn ce înconjoară pomul ca într-un vechi sat englezesc, ceva dintr-o poveste veche englezească. Pajiștea satului. Dar nu e decât un colțișor îngust în soare, când e soare, ce încălzește copacul bătrân care prinde viață primăvara. Apoi înflorește vitejește. Dar nu încă, nicidecum, și dacă a cutezat să scoată câțiva muguri, bruma îi va înnegri, și iar o s-o ia de la capăt.

Era o slujnicuță de la bucătărie acolo jos care arunca firimiturile de la pâinea cea multă ce se tăia în bucătărie, afară pe o masă improvizată pentru păsărele. Firimiturile aduceau pițigoii cu pene albastre sau verzi, și parcă toți cintezoii hămesiți din Roscommon. Presupun că ea a plecat de mult. Presupun că mărul va rămâne mai mult decât toți.

Mărul cel bătrân ar face și o mierlă să filozofeze. Florile de măr sunt mai potolite decât cele de cireș, dar tot copleșitoare sunt și te îmbărbătează. Mă făceau să plâng primăvara. Până la urmă tot apăreau, fie că era brumă sau nu. Aș fi încântată să le mai văd. S-ar putea ca bruma să îl mai întârzie pe mărul cel bătrân, dar nu să îl înfrângă. Dar cine să mă ducă până jos?

Când laptele-nghețat
sosește Și Dick păstorul

hăuleşte.

Tom Bătrânu', socrul meu, avea o grădină minunată la casa cu verandă din Sligo. Era grozav de priceput la zarzavaturile de iarnă. Ţin minte că spunea că bruma face mai bune varza şi salata de iarnă. Era dat dracului la cultivat zarzavaturi tot anul, lucru posibil după cât se pare, dacă ştii cum să îl faci. Ca mai toate lucrurile.

Tom McNulty Bătrânul Nici până în ziua de azi nu ştiu dacă mi-a fost duşman sau prieten. Până în ziua de azi stau în cumpănă în ce îl priveşte pe fiecare, Jack – nu, nu, poate e drept să îi blestem pe părintele Gaunt şi pe bătrâna aceea, mama lui Tom şi Jack, adevărata doamnă McNulty cum ar veni. Pe de altă parte, nu prea ştiu. Cel puţin doamna McNulty mi-a fost mereu potrivnică pe faţă, în timp ce Jack şi părintele Gaunt s-au arătat mereu prieteni. O, e un mister supărător.

Acum îmi trece prin minte un gând urât, căci nu se arată oare şi doctorul Grene a fi prieten? Ca să spun aşa, prieten de profesie poate. Prieten sau duşman, nimeni nu are monopolul asupra adevărului. Nici chiar eu, şi acesta e tot un gând supărător şi îngrijorător.

Mi-a venit foarte greu să îl aud cum spunea aşa de firesc că tata a fost în poliţie. Nu cred că ar trebui să spună aşa ceva. Ţin minte că am auzit afirmaţia asta, dar nu mai ţin minte unde sau cine a făcut-o. E o minciună, şi nu e deloc frumoasă. Pentru minciuni din acestea pe vremuri puteai să fii împuşcat, şi era un fel de modă a împuşcatului cândva în Irlanda, de pildă vestiţii cei şaptezeci şi şapte care au fost împuşcaţi de guvernul cel nou. Iar cei executaţi erau îndeosebi foşti camarazi. John Lavelle a fost tare norocos că a scăpat şi nu a ajuns al şaptezeci şi optulea. Pe de altă parte, sunt convinsă că au avut loc omoruri tainice, împuşcări tainice, neatestate şi de care nimeni nu îşi aminteşte. Moartea tristă, rece, nenorocită a unor băieţi pe coasta muntelui sau mai ştiu eu cum, aşa cum am văzut şi eu, sau cel puţin rezultatul, că a păţit fratele lui John, Willie.

Era o adevărată uşurare după toate acele întâmplări

să port pur şi simplu uniforma de chelneriţă la Cafeneaua Cairo. Cafeneaua servea pe oricine din Sligo, fără discriminare. Proprietarii erau o familie de quakeri, şi ni se spusese să lăsăm pe toată lumea să intre. Aşa că vedeai câte un biet pensionar singuratic care îşi bea ceaiul şi lua din poală, crezând că nu îl vede nimeni, câteva îmbucături de brânză aduse cu el în buzunar. Îl ţin minte foarte bine pe omul acela, care mi se părea atât de bătrân în vechiul lui costum maroniu. Probabil nu avea mai mult de şaptezeci de ani! Prezenţa acestor personaje mai nespălate însă nu le convingea pe damele din Sligo să nu vină la o bârfă. Erau întocmai ca găinile în ogradă, cu felul lor de a şedea la masă, vorba şi bârfa ridicându-se ca praful de la o caravană de cămile în deşert. Unele erau femei minunate şi sclipitoare pe care noi, adică plutonul de chelneriţe, le îndrăgeam şi eram încântate să le vedem că vin în fiecare zi, şi pe care le serveam bucuros. Unele erau nişte scorpii, după cum e lesne de închipuit. Dar veneau acolo toate felurile de oameni, de tot soiul, încât a fost cu adevărat universitatea mea, atât de multe am învăţat acolo, aducând ceaiul, purtându-mă politicos, şi ar fi putut fi începutul unei vieţi bune, nu ştiu.

Presupun că aş fi putut primi slujba în felul obişnuit, văzând un anunţ în vitrină, să fi intrat şi să fi anunţat cumva că, aşa de nepromiţătoare cum arătam, eram prezbiteriană, deci potrivită pentru slujbă (aşa de primitori cum erau proprietarii quakeri, totuşi nu erau fete catolice acolo, dacă nu o socotim pe Chrissie, care fusese catolică, dar a crescut într-o Şcoală autorizată ca protestantă). Dar s-a întâmplat altfel.

După ce a murit tata, mama, care era deja tăcută, probabil potrivit expresiei din instituţia aceasta, a ajuns la un declin mai pronunţat. Într-o dimineaţă acasă, m-am trezit şi am coborât jos să îi pregătesc ceaiul, iar când am urcat înapoi nu am găsit pe nimeni în patul ei. A fost un şoc cumplit, şi am coborât în fugă strigând-o şi căutând peste tot, afară pe stradă, peste tot. Apoi m-

am uitat din întâmplare pe fereastra de la cămară şi am văzut-o, ghemuită ca un câine ciobănesc, sub motocicleta tatii ce mucegăia afară. O, da, am adus-o înapoi şi am învelit-o bine în patul ale cărui cearşafuri erau, mi-e ruşine să recunosc, cenuşii de cât stătuse culcată nespălată. M-am întristat şi m-am necăjit aşa de tare, încât în ziua aceea am luat-o la picior până am ieşit din Sligo, până la Capul Rosses, unde era plaja cea mai frumoasă, socotind că m-aş putea plimba de-a lungul aleii de golf din locul acela, cu lacuri mici cu păsări solitare şi privelişti frumoase cu conace care se vedeau deodată în depărtare la malul mă- rîi, de parcă ar fi coborât până la marginea apei să se adape (firește că era apa sărată, totuşi). Sigur că m-am plimbat pe acolo, ajungând mai întâi lângă căsuţele de la Rosses, cu insula Coney dincolo de vărsarea râului Garravoge, şi la silueta minunată, liniştitoare a Omului de Metal, în vechile lui haine albastre de fier, şi cu pălăria neagră, arătând de-a pururi cu degetul spre adâncul apei, ca să vadă vapoarele ce soseau încotro să o ia. Era o statuie pe o stâncă, dar aşa metodă minunată de a indica apa adâncă nu se mai născocise niciodată şi nici de-atunci încoace. Mi s-a spus odată că fratele lui se află într-un părculeţ în Dalkey, la malul mării în Dublin, dar ce face el acolo nu ştiu.

Dincolo de Coney şi de Omul de Metal se întinde binemeritatul ţinutul Strandhill, cu plaja mai restrânsă, care a fost scena suferinţelor mele de mai târziu.

Când am ajuns pe plaja de la Vârful Rosses, bătea vânti- celul acela aprig, şi, deşi era un număr de maşini negre parcate după dune, proprietarii probabil că stăteau înăuntru, pentru că nu era ţipenie cât era ţărmul de întins. Numai cohortele acelea mişcătoare de vânt. Dar în depărtare era o siluetă, o femeie într-o rochie albă umflată de vânt după cum am văzut peste puţin, împingând aiurea un cărucior mare, negru. Când m-am apropiat mai mult, am auzit-o strigând, iar

cuvintele se estompau, apoi iar se auzeau tare, după voia vântului. În sfârşit, am ajuns lângă ea şi, deşi era vremea aceea răcoroasă de iunie, ea era asudată.

— O, vai, vai, a zis ea, şi semăna grozav cu iepurele din *Alice în Ţara Minunilor,* n-o găsesc, n-o găsesc.

— Pe cine nu găsiţi, doamnă? am întrebat eu, judecând că trebuie să fie cucoană mare după accent, aşa că trebuia neapărat să îi spun doamnă.

— Pe fata mea, fetiţa mea, a ţipat ea cu un ton ciudat. Am adormit pe o dună, într-o colţişor cu soare, şi mititica se juca pe-aproape, pe lângă mine, dar când m-am trezit nu mai era. Are numai doi ani. O, Doamne Dumnezeule.

— Nu e în cărucior? am zis eu cu o inspiraţie de moment.

— Nu, nu e, umblă deja. Fratele ei e în cărucior şi doarme dus! Fata mea Winnie merge. Winnie, Winnie!

Şi brusc a luat-o la fugă, de parcă ar fi renunţat la ideea că aş putea să o ajut, după ce mă arătasem atât de nepricepută în privinţa cărucioruluí.

— Vă ajut eu să o căutaţi, am spus, vă ajut.

Şi chiar am strâns-o de braţ pentru o clipă. Era slăbuţ sub pânza albă. S-a oprit şi s-a uitat la mine. S-a uitat cu ochii ei verzi în lacrimi.

Apoi am alergat la dune şi am luat-o pe vechea cărare abruptă dintre ele, pe unde trecusem şi cu tata de zece ori. Cărarea se repezea în sus şi în jos, iar după o vreme eram iar lângă maşini. Valurile fluxului începeau să se poticnească de pietrele lunguiеţe ca nişte burdufuri, cum era malul acolo. Pur şi simplu instinctiv m-am repezit către apă, pentru că mi-am amintit de o peşteră pe care o ştiam, genul de peşteră adâncă şi ciudată care ar incânta orice copil. Tata mi-a spus că în peşteră se găsiseră cele mai vechi rămăşiţe de viaţă umană din

Irlanda, şi că unii dintre primii oameni, fără îndoială nişte eroi, curajoşi şi îngroziţi în acelaşi timp, singuri într-o ţară de păduri şi smârcuri, se adăpostiseră acolo.

Am intrat în bezna peşterii şi am fost pe deplin răsplătită pentru instinctul meu. O siluetă mică stătea ghemuită acolo şi săpa în nisipul uscat, cu fundul ud leoarcă, în rest fericită ca un cintezoi. Am cules-o de pe jos, şi nici măcar asta nu a speriat-o, crezându-mă pesemne o făptură din închipuirea ei. Când am ieşit afară la aer, am văzut-o pe mama ei în depărtare, căutând printre stâncile asemănătoare de la celălalt capăt al plajei. Părea imaginea însăşi a lucrului absolut zadarnic şi nesocotit, maternitatea sortită să greşească. Cât de mult mi-am dorit dintr-odată ca şi mama să mă caute cu atâta înverşunare, cu sudoare, să mă regăsească pe ţărmul pierdut al lumii, să mă salveze, să strângă şi alţi oameni ca să mă salveze, să mă ia din nou la piept, aşa cum jinduia să facă mama aceea din depărtare cu făptura fericită din braţele mele.

M-am pornit totuşi peste nisipul presărat cu acele miriade de scoici ca briciul, în timp ce vântul încreţea pânza de apă de pretutindeni. Când am ajuns la jumătatea distanţei, cred că mama fetiţei a simţit că vin, întorcând vag chipul către mine. Chiar şi la aşa de mare distanţă, am avut impresia colosală a unui mister, panica enormă a acelei siluete şi ceea ce părea aproape o vâlvătaie de uşurare izbucnind din ea când a crezut, a sperat şi m-a zărit în zare cu fiica ei în braţe. Şi iute înainte, am luat-o fleoşc, fleoşc prin pogonul de nisip dintre noi. Acum alerga în galop către mine, împingând chiar şi acum căruciorul uriaş, şi în sfârşit eram numai la câţiva metri distanţă, mama zbierând veselă, aşa suna, căruciorul aproape s-a ciocnit de mine, iar copilul smuls din braţe de-abia acum plângea, miorlăia, urla. Era ca şi cum aş fi adus copilul înapoi din morţi, mai ales când i-am spus mamei de peşteră şi de marea ce înainta.

— Nu pot să îţi descriu, nu pot, sentimentul de absolută nenorocire când n-am mai văzut-o. Îmi ţiuia capul de parcă aveam o mie de pescăruşi înăuntru. Mă durea pieptul de parcă mi-ai fi turnat ulei încins pe gât. Toată plaja urla şi ea către mine în toată pustietatea ei. Scumpa mea, scumpa mea, scumpa mea.

Acestea din urmă îmi erau adresate de fapt mie, deşi o ţinea strâns pe cealaltă „scumpă" şi mă strângea şi pe mine de braţ acum.

— Îţi mulţumesc, îţi mulţumesc, scumpa, scumpa mea.

Şi aceasta era doamna Prunty, soţia proprietarului Cafenelei Cairo. Nu i-a luat mult timp să afle povestea mea, pe care am spus-o cu grijă şi, speram eu, potrivit, pe drumul înapoi spre Sligo, în maşina ei mare şi neagră. A fost bucuria ei să îmi propună să vin să lucrez la Cafeneaua Cairo, întrucât terminasem şcoala, tata murise, iar acasă mama „nu era bine", după cum i-am zis eu.

Nu îmi amintesc momentul exact când a venit Tom pentru prima oară la cafenea, dar am o amintire vie cu el de parcă ar fi prinsă într-o fotografie cu model auriu pe margini, ca una dintre imaginile acelea din filme din faţa cinematografului din Sligo, cu aura lui şi sentimentul de infinită bunăstare, un bărbat scund, zdravăn, aproape gras în costumul lui ţeapăn şi îngrijit, aşa de diferit de fratele lui, Jack, ale cărui costume erau croite la alt nivel, mai înalt, şi a cărui haină era de un asemenea rafinament infinit, încât avea guler moale de piele ca la o stea de cinema. Amândoi purtau pălării extravagant de scumpe, deşi erau fiii croitorului Azilului de alienaţi din Sligo, şi poate că aceasta explica croiala mai aspră a costumului lui Tom – categoric nu al fratelui său. Dar adevărul e că tatăl lor era totodată şeful principalei formaţii de muzică de dans din Sligo, Orchestra lui Tom McNulty, şi asta însemna că aveau

mai multe parale decât alţii în acele vremuri predominant lipsite de parale. Tatălui lui, alt om scund de pe acolo ce umbla cu pălărie de paie în vara aceea dogoritoare şi sacou vărgat cum nu vedeai decât la curse miercurea la capătul oraşului, i se zicea Tom Bătrânu', iar Tom era Tom Tânăru', lucru foarte folositor, mai ales că şi el cânta în vestita formaţie, chiar dacă era vestită numai printre dunele din Strandhill şi în visurile celor din Sligo.

Trebuie să fi fost de doi ani şi mai bine la Cafeneaua Cairo când am început să-i observ pe aceşti fraţi McNulty. Acei primi ani acolo ca simplă chelneriţă au fost ani simpli şi fericiţi, eu şi singuratica Chrissie fiind prietene la cataramă, ca o pavăză una pentru cealaltă împotriva lumii. Era o minioană, îngrijită şi drăguţă, Chrissie, fiindcă există şi suflete din acestea. Nu sunt toţi numai înverşunare şi pizmă. Ba mai mult, pe doamna Prunty, deşi o vedeam rar, o simţeam mereu ca pe o prezenţă ascunsă în spatele cazanelor aburinde şi al frumoasele platouri etajate pentru prăjituri, al revărsării de cuţite şi linguriţe de argint şi al furculiţelor acelora delicioase folosite numai pentru prăjiturile fine. Undeva în spatele tuturor acestora, al uşilor sculptate pretenţios şi al sugestiei unui Egipt pe care nimeni nu-l văzuse, eram sigură că doamna Prunty umblă ca un înger quaker, numai cu vorbe bune despre mine. Aşa îmi imaginam, cel puţin. Câştigam cei câţiva şilingi, şi o hrăneam şi o spălam pe mama, băntuiam multe, multe seri prin cinema, am văzut o mie de filme, jurnale de actualităţi, şi toate celelalte, minuni mai mari decât orice minune din cele mai fabuloase, extravagante visuri. Şi nu ştiu cum se face că pe vremea aceea eram mulţumită cu atât, respingeam orice ofertă de legătură „stabilă" cu cineva, de dans cu cineva anume mai mult de o dată sau de două ori. Porneam năvalnic, un grup de fete din oraş, la sala de dans a lui Tom McNulty pe malul mării, ca un potop de trandafiri pe drumurile mohorâte, revărsat uneori cu o veselie şi o simplitate

fantastică până la ţărm, unde cobora drumul din satul de sus din Strandhill, iar stâlpii înşiraţi unul după altul arătau drumul spre Coney când se retrăgea apa. Poate ai prefera să ne numeşti pescăruşi, păsări albe şi elegante ce ating apa şi ţipă, căci mereu eram la ţărm cum ar veni – ca şi cum mereu ar fi fost furtună pe mare. O, fetele de şaptesprezece-optsprezece ani chiar ştiu să trăiască şi să se bucure de viaţă, numai să fie lăsate.

Nu văzuse nimeni Egiptul, cum spuneam, dar firește că Jack fusese, flăcău fiind, marinar în Flota comercială britanică şi călătorise în toate porturile lumii – dar firește că eu nu ştiam toate acestea. Epopeea lui Jack – epopee măruntă, epopee obişnuită, epopee locală, dar oricum epopee – îmi era necunoscută. Nu vedeam, sau nu începeam să văd, decât doi fraţi ca scoşi din cutie ce veneau să-şi bea ceaiul, oricum numai chinezesc să fie pentru Tom, şi Earl Grey de preferinţă pentru Jack.

Povestea înnegurată a fratelui lor Eneas nu am aflat-o decât mult mai târziu, dacă chiar am aflat-o vreodată. Doar un crâmpei, câteva pagini rupte din cartea lui zdrenţuită. Poţi oare să iubeşti un om pe care nu l-ai cunoscut – în sensul biblic – decât o noapte? Nu ştiu. Dar dragoste a fost, duioasă, aprigă, cum se cuvine. Dumnezeu să mă ierte.

Caietul de notiţe al doctorului Grene

Mirabile dictu (măcar atâta bine mi-a făcut faptul că a trebuit să îl citesc pe Virgiliu la şcoală, că am rămas cu expresia aceasta), a mai sosit ceva documentaţie de la Spitalul de boli mintale din Sligo. Este exemplarul original al vechii depoziţii, iar organizarea depozitelor trebuie să fie mai bună la ei decât la noi într-un fel, pentru că foile sunt absolut intacte. Trebuie să spun că povestea ei pe puncte în document m-a interesat în cel mai înalt grad, oferindu-mi un fel de peisaj pe care să-l pun în spatele siluetei de pe pat. Un fel de vedută umană de tulburări şi întâmplări, ca într-o pictură de da

Vinci sau în genul acesta, chiar ca Mona Lisa, cu castelul şi cu colinele ei (după câte îmi amintesc – poate că nu e nici un castel). Cum ea continuă să fie necooperantă, am trăit şi înfrigurarea unei intruziuni citindu-l, ca şi cum aş fi primit răspunsurile pe care le voiam eu de la ea, dar cu asta trebuie să fiu foarte precaut. Cuvântul scris îşi arogă o autoritate pe care s-ar putea să nu o aibă. Nu trebuie neapărat să permit ca tăcerea ei să fie acoperită de aceasta, deşi e foarte tentant, pentru că e o scurtătură, sau un drum ocolitor. Foile se ridică la vreo şaptesprezece pagini dactilografiate mărunt, şi par să ofere o relatare a evenimentelor ce au condus la, era să zic încarcerarea, dar fireşte că mă refer la internarea ei. Este în două părţi, cea dintâi detaliindu-i prima parte a vieţii, până la căsătorie, iar apoi motivele anulării căsătoriei, dacă acesta e cuvântul ce se folosea. Se pare că aceasta a fost urmată de o perioadă de o înfiorătoare confuzie în viaţa ei, înfiorătoare, de-a dreptul cumplită şi jalnică. Toate acestea sunt în trecutul foarte îndepărtat, în basmul sălbatic al vieţii din Irlanda în anii '20-30', în cea mai mare parte, deşi perioada de dificultate maximă pentru ea pare să fi avut loc de fapt în anii de urgenţă, cum se referea de Valera la Al Doilea Război Mondial.

Nu ştiu, cu toată cinstea şi onestitatea, cât din acestea pot să îi prezint. Mă îndoiesc oarecum, după reacţia de zilele trecute, că va fi deschisă la dezvăluiri, care pot să fie sau să nu fie dezvăluiri pentru ea. Dacă reprezintă adevărul, e un adevăr cumplit şi apăsător. Într-un astfel de aşezământ nu trebuie să fim prea preocupaţi de judecăţi morale, nici chiar de judecăţi juridice. Suntem ca nişte duhovnici de puşcărie aici, ocupându-ne de rămăşiţele de indivizi omeneşti după ce şi-a spus cuvântul puterea civilă. Încercăm să punem omul în poziţie pe locuri, fiţi gata, oare pentru ce? Securea, ghilotina sănătăţii mintale? Pentru veghea lungă a sentinţei de moarte în viaţă care înseamnă de

fapt să fii aici?

Documentul care mă interesa şi nu mai puţin m-a oripilat să îl văd era semnat de părintele Aloysius Mary Gaunt, nume ce îmi suna cunoscut. Mi-am spart capul până ce brusc mi-am dat seama cine era, omul care a ajuns episcop auxiliar al Dublinului în anii '50-60', făcându-şi din bâlbâielile constituţiei irlandeze o declaraţie clară a puterii de dominaţie morală asupra oraşului, cum au făcut majoritatea fraţilor săi clerici. Un om care în fiecare rostire a sa părea să îşi dorească cu ardoare surghiunirea femeilor în spatele uşii de

la intrare a căminului şi înălţarea bărbaţilor la o condiţie de castitate sublimă şi fapte de glorie sportivă. E ceva comic în acestea acum, dar nu era nimic comic atunci.

Acest părinte Gaunt, ca tânăr diacon în Sligo, părea să cunoască foarte îndeaproape situaţia lui Roseanne Clear. Era, se pare, fiica unui sergent de poliţie în Jandarmeria Regală Irlandeză (ceea ce ştiam deja din secţiunea deteriorată pe care am găsit-o aici). De Valera, ca tânăr conducător în timpul războiului de independenţă, declarase că orice membru al poliţiei putea fi împuşcat dacă împiedica în vreun fel mişcarea revoluţionară. Aşa încât astfel de indivizi, deşi irlandezi şi în cea mai mare parte catolici (tatăl lui Roseanne era prezbite- rian), împreună cu familiile lor, trăiau sub ameninţare permanentă şi în real pericol. Totul este foarte de înţeles într-o perioadă revoluţionară, dar mă întreb dacă Roseanne, la vârsta de doisprezece ani sau cam atât, ar fi putut să înţeleagă, în ochii ei, ceea ce s-a întâmplat trebuie să fi fost realmente tragic, realmente tulburător şi groaznic.

Tocmai m-am uitat la ceas şi e şapte cincizeci, chiar ultima secundă ca să plec de aici, ca să îmi fac turele la opt şi zece. Trebuie să fug.

O notă pentru mine: constructorii spun şase săptămâni şi clădirea va fi gata. Asta e din sursă sigură, pentru că am fost chiar eu la faţa locului, le-am pus întrebări, ca o adevărată iscoadă, zilele trecute. Dar ajunge...

Capitolul 13

Mărturia lui Roseanne

Curios de relatat, nu în Cafeneaua Cairo l-am „întâlnit" pe Tom, ci în cu totul alt loc. Era chiar la mare.

Pe ţărmul mărilor din lumea întreagă este cel mai bătător la ochi privilegiul de a avea copii. Ce chin pentru fata bătrână sau bărbatul fără copii să vadă toate mărimile de drăcuşori şi îngeraşi înşiraţi de-a lungul apei. Ca o specie de animal migrator. Animalul uman a început ca un simplu lucru ce se zvârcolea în mările ancestrale, făcându-şi anevoie drum la mal cu multă părere de rău. Asta ne aduce la mare cu atâta dor în noi.

Nu sunt o persoană total lipsită de copii.

Povestea aceea este tot a mării, sau măcar a ţărmului.

Copilul meu. Copilul meu s-a dus la Nazareth, aşa mi-au spus. Sau aşa i-am auzit spunând. Dar nimic nu auzeam bine şi cum se cade, la acea vreme. La fel de bine ar fi putut să spună Wyoming.

Plaja din Strandhill e îngustă, înghesuită, ameninţată, şi colina de nisip pare ea însăşi că şi-a adunat genunchii uriaşi ca să scape de ce se întâmplă dedesubt. Există o promenadă lungă şi pietroasă unde erau mai demult parcate cabriolete, căruţe, trăsuri şi trăsurici, motociclete şi ataşe de motociclete, ocupanţii revărsându-se întotdeauna cu acelaşi nivel de anticipaţie omenească, sunt convinsă, puştii rostogolindu-se înainte, taţii râzând şi blestemând, iar mamele dojenind şi panicându-se – toată zarva şi harababura fericirii normale. Costume de baie până la genunchi întrecându-se de-a pururea cu acei bikini fenomenali pe care i-am văzut doar în reviste rătăcite. Ce mi-ar fi plăcut să port aşa ceva.

La început fără îndoială doar câteva case temerare construite pe smârcuri şi pe pogoanele de nisip bătut de vânt, buruieni, iar pământul se ridică, se ridică până ajunge la Knocknarea, unde doarme regina Maeve în mormântul ei din pietre. Din vârful muntelui Knocknarea poţi vedea plaja de la Strandhill, de unde oamenii sunt doar nişte gămălii, iar orice de mărimea unui copil e doar un fir de praf în faţa ochilor.

Am privit de acolo, înlăcrimată şi deznădăjduită.

Tot ţinutul acela a devenit ţinutul „meu" mai târziu. Strandhill, Strandhill, nebuna din Strandhill.

La început, câteva case s-au aventurat pe acel teren nesigur, apoi vechiul hotel, apoi colibe şi iarăşi case, iar apoi, cândva în dispăruţii ani '20, Tom McNulty a construit sala de bal Piaza. O magazie înnobilată din tablă ondulată, cu acoperiş rotund, intrare pătrată de beton înspre sală, cu o uşă caraghios de modestă şi o fereastră pentru bilete, strălucirea amândurora făcându-ţi semn să vii, promiţătoare, o, şi vârtejul furtunos de visuri ce se înălţau din mulţimea ce se apropia în fiecare vineri seara, ajungând fără îndoială până la ceruri, ca să îl mângâie pe Dumnezeu pentru îndoielile Facerii.

Aceea a fost invenţia lui Tom McNulty, tatăl şi fiul, să vândă bilete pe visuri. Şi simţeam în mine acel vis cu o patimă desăvârşită.

Stau aici, scriind aceste rânduri cu mâinile mele bătrâne, matusalemice. Uită-te la mâinile acestea. Nu, nu, nu se poate. Dar pielea e subţire ca la... ai văzut vreodată cochilia unei scoici-briceag? Sunt împrăştiate peste tot pe ţărmul de la Rosses. Ei, bine, scoicile acelea sunt acoperite de o pojghiţă transparentă, ca un lac ce se usucă. E o chestie ciudată. Aşa e pielea mea acum. îmi închipui că îmi pot număra oasele. Adevărul e că mâinile mele arată de parcă ar fi fost îngropate o vreme şi apoi dezgropate. Te-ar speria. Nu m-am mai uitat în oglindă de vreo cincisprezece ani.

Primul metru de apă la Strandhill era destul de sigur. Vara era ca apa din cadă. întotdeauna mi s-a părut că marea nu făcea decât un efort minim să se apropie şi să se retragă. Poate că se datora copiilor ce făceau pipi în apă, mă refer la căldură. Era totuşi minunat. Eu, Chrissie şi celelalte fete de la Cafeneaua Cairo ... Doamna Prunty încerca întotdeauna să angajeze fete bune pentru cafenea, însă fete bune care să arate bine, iar asta e altceva. Cred că arătam ca

nişte zeiţe. Mary Thompson ar fi putut fi într-o revistă, Winnie Jackson chiar *a fost* cândva, în *Pavăza din Sligo*. „Domnişoara Winnie Jackson se bucură de vremea frumoasă de la Strandhill." Ea, în frumosul ei costum de baie întreg, expediat în cutie de la magazinul Arnott din Dublin, cu trenul Dublin-Sligo. Ăsta zic şi eu stil. Avea bustul frumos şi plinuţ, şi cred că băieţii când o priveau erau cuprinşi de disperarea că nu o să apuce nici măcar să stea de vorbă cu ea.

Pielea ni se făcea toată ca la africani în căldura umedă de august. Faţa ne era ca para focului uneori seara, când mergeam pe plajă către casă, arse complet, iar apoi când ne culcam în pat în oraş, aproape că nu îndrăzneam să ne atingem cu umerii de cearşafuri. Fericite. Iar apoi pielea se calma a doua zi dimineaţa, şi iar tânjeam să mergem la plajă, şi apoi iar şi iar. Fericite. Nu eram decât nişte fete simple şi obişnuite. Ne plăcea să fie cât se poate de mare disperarea băieţilor.

Care ne urmăreau de pe margine fericirea ca nişte rechini, devorându-ne calităţile din priviri. Uneori mai stăteam de vorbă cu un băiat la dans, băieţii nu prea ziceau multe, iar când ziceau nu prea spuneau ceva ce să merite auzit. Dar era foarte bine aşa. Erau de tot felul la dans, granguri de la oraş, sau băieţi cu pantalonii prea scurţi, de li se vedeau şosetele, sau picioarele goale vârâte în pantofi scâlciaţi. Erau mereu câţiva măgăruşi legaţi afară, mărţoage de un soi sau altul şi căruţe cu oiştea-n sus. Muntele îşi revărsa fiii şi fiicele ca o avalanşă stranie. Frumoasă omenire.

Părintele Gaunt era întotdeauna acolo sau vreunul ca el, unul dintre ceilalţi diaconi, cocostârci printre boişteni. Doamne sfinte, exista un fel de lege a sălilor de dans, parcă îmi aduc aminte. Sau poate că visez. Am impresia că dansul era condamnat de oamenii bisericii, dar eu nu prea făceam parte din cercul lor de confidenţi. Dansatorii nu prea aveau voie să se atingă. Bizar şi rece ar fi dansul fără atingeri. Era minunat să

te strângi lângă un flăcău la sfârşitul dansului, tu asudată, asudat şi el tot, vara, mirosind a săpun şi a turbă. Şi chestia pe care-o aveau ei în păr pe atunci, briantină cred că îi spunea. Erau unii acolo ai căror taţi şi mame vorbeau probabil în irlandeză pe dealurile din fundul ţinutului Sligo, şi care, pentru că mergeau din când în când la film, îşi puseseră în cap că au obligaţia să arate ca stelele ecranului, dacă nu cumva încercau să arate ca patrioţii irlandezi, poate că era şi asta. Michael Collins nu se zgârcea nici el cu grăsimea de pe păr. Chiar şi de Valera era lins bine.

Formaţia lui Tom McNulty ridica sala în picioare. Tom Tănăru' stătea acolo la marginea scenei, cu trompeta sau clarinetul în sus, sufla cât îl ţineau puterile muzica pe care-o ascultam noi atunci. Trebuia să fie jazz pentru dans, dar se mai dansa şi foxtrot acolo, chiar şi vals. Tom a făcut chiar şi o înregistrare, numită Formaţia Ragtime a lui Tom McNulty, mă jur pe Dumnezeu că scotea sala din minţi. Tom parcă lumina atunci. Firește că pe atunci Tom nu era decât bărbatul mare cu care nu vorbisem niciodată în afara cafenelei, unde îl întrebam ce dorește. La care răspunsul cel mai probabil era ceai chinezesc şi o chiflă cu stafide. Earl Grey la fratele lui. Ţinea morţiş la chiflele cu stafide. Mă întreb dacă se mai fac. Erau ca obiectele de cult pe vremea aceea, nu exista cafenea să nu le aibă, n-ar mai fi avut nici un haz altfel. E ciudat cât de nemişcat era totul pe vremea aceea. Chifle cu stafide, prăjitură cu frişcă, ecler, brioşe cu vişine cu glazură albă pe deasupra, era ca şi cum lucrurile acelea ar fi fost la fel de străvechi şi de stabile ca balenele, delfinii şi macrourile – ca fenomenele naturii, istoria naturală a cafenelei.

Eram foarte afectată de faptul că tata se prăpădise, dar cumva am reuşit să nu mă mai gândesc la asta, să îmi văd de treabă, cum ar veni. Nu puteam să nu fiu fericită când mă trezeam dimineaţa, da, trebuia să mă ocup de mama, dar eram în stare să o hrănesc şi să am grijă de ea, iar ea nu spunea niciodată nimic, nu

mergea nicăieri, stătea numai în casă în halatul ei în dungi, şi aveam o energie în mine, ca o maşină pe care o porneşti cu ambreiajul, apoi bagi într-a-ntâia, eram în mod misterios băgată în viteză în fiecare dimineaţă când mă trezeam, ardeam de energie, mă lua pe sus din casă, pe străzile din Sligo şi înăuntru pe uşile Cafenelei Cairo, unde o pupam pe prietena mea Chrissie când ajungeam, apoi rădeam, iar dacă doamna Prunty era prin preajmă, îmi surădea sfios cum îi era obiceiul, iar eu jubilam, jubilam.

Merită întotdeauna să ţii socoteala fericirii punct cu punct, este aşa de mult din cealaltă chestie în viaţă, încât mai bine să îţi pui jaloanele pentru fericire cât mai e timp. Când eram în starea aceea totul mi se părea frumos, ploaia care curgea gârlă era de fapt argint, totul mi se părea interesant, toată lumea părea în largul său cu mine, chiar şi haimanalele acelea de băieţi cu ochi piezişi din Sligo, cu degetele galbene de la cuiele în sicriu pe care le fumau, cu pata galbenă pe buza de sus de la ţigara ce nu li se dezlipea din gură. Cu vorba ca sticlele sparte într-o alee lăturalnică.

Ei, uite, şi toate îmi vin în minte nepoftite. M-am apucat să scriu azi despre Tom şi despre mare. Cum m-a salvat din marea de fericire.

M-am aruncat în apă. Cred că ştiam ce urmează. Mi se pare curios cât de perfect îmi aduc aminte senzaţia costumului de baie din lână subţire pe piele. Avea trei dungi late ce alternau şi făcusem economii toată iarna pentru el. N-ai fi găsit unul mai frumos în tot ţinutul Sligo. O zi fierbinte în Irlanda e un asemenea miracol, încât ne transformăm în venetici nebuni într-o clipită. Ploaia îi alungă pe toţi înăuntru, luând cu ea şi istoria. Este o delicioasă lipsă de orice preocupare într-o zi fierbinte, şi pentru că lumea noastră e atât de udă în adevărul ei intim, nuanţele mirate de verde de pe câmpii şi coline par să ardă cu un fel de uluire, minunare. Pământul vede că e frumos, iar fetele şi

băieţii de-a lungul ţărmului sunt pictaţi în nuanţe de galben bronzat, de albastru şi de verde al mării, care şi ea arde, arde. Sau aşa mi se părea mie. Întreg oraşul părea că e acolo, toate părеau atinse de aceeaşi pensulă a căldurii, totul se lipea şi se contopea. Nu ştiu dacă Piaza exista deja pe timpul acela, trebuie să fi existat, pentru că îl văzusem pe Tom McNulty cântând, dar dacă exista trebuie să fi fost în 1929 sau chiar mai târziu, aşa că nu mai eram chiar o copilă, dar nu ştiu chiar sigur. E greu să ştii vârsta cuiva în costum de baie, în dezlănţuirea soarelui, şi nu văd ce vârstă aveam, mă uit în urmă cu ochii minţii şi nu văd decât sclipiri fabuloase.

Iar pe sub apă aceeaşi sclipire, împestriţată, oarecum înlănţuită în miracole, acea minunată semiorbire pe care o au ochii sub apă, tulburată pentru că marea e toată numai o lentilă, de parcă ai purta marea în faţa ochilor. Aşa că s-a prefăcut şi mai mult în pictură, o pictură încrâncenată şi nebună, era o carte întreagă cu ei în biblioteca orăşenească, pictorii aceia din Franţa de care râdeau toţi la început, de parcă n-ar fi ştiut ei cum se pictează. Nu o să risc să le scriu numele, dar le ţin minte, nume complicate şi aspre şi vieţi zbuciumate pe măsură, le pot spune în minte în timp ce scriu. Dar mi-ar fi ruşine să le scriu greşit. Iar eu pe sub apă, cu tot trupul lăsat în voie, dar şi încordat, cu plămânii plini de aer la început, apoi vlăguiţi, iar căldura tot mai uşoară, mai plăcută, apa mai răcoroasă, mai adâncă, spălându-mi faţa, întrebându-mi faţa cine e, ce formă are, până la ultimele amănunte. Deodată îmi doresc să îl întreb pe doctorul Grene despre asta, nu ştiu de ce, îmi închipui că l-ar interesa, i-ar face plăcere, dar mi-ar fi totodată frică să nu vadă ceva în asta. El interpretează, lucru extrem de periculos. O, da, plaja la Strandhill, chiar şi la flux, e bună puţin, apoi coboară abrupt, eşti brusc în apă adâncă în golful de acolo, forţa cea mare, enormă, ca vestitul râu Hudson, nu, nu aşa de mare de bună seamă, dar simţeam nu atât că intru,

cât că ating ceva vast, ce se îndoaie acolo sub ochii lui Dumnezeu. Şi oare simţeam că mă scoate, iute, apoi mai adânc? Nu ştiu. Ce ştiu e că m-am dăruit cu totul mării, ştiu că mă înduioşa, poate că plângeam, poţi oare să plângi sub apă, trebuie să se poată? Oare de cât timp înotam fără să ies la suprafaţă? Oare de un minut, două, trei, ca un căutător de perle în mările Sudului, oriunde or fi, orice or fi ele? Eu şi costumul meu de baie, şi înăuntrul costumului un buzu- năre cu doi bănuţi, care erau banii mei de întoarcere în Sligo cu vechiul autobuz verde, băgaţi în buzunarul acela pentru siguranţă, ca un loc în care să ţii scapularul dacă eşti catolic. Şi bănuiesc că tinereţea mea, frăgezimea şi puterea, ochii albaştri, părul galben prelingându-se pe sub apă, şi poate trei sute de rechini acolo afară, începeam să stau în preajma rechinilor, nu îmi păsa, nu îmi păsa. Preschimbată într-un soi de rechin.

Forţa mare a curentului începea să mă ia, ca pe un cuvânt pierdut în valurile muzicii.

Iar apoi, în toată fericirea aceea, cuprinsă dintr-odată, răpită, ridicată de braţe omeneşti pe care le ştiam, pricepute, aproape înşelătoare. Şi această persoană lunecoasă, rotunjită şi puternică m-a ridicat prin sclipirea năucitoare, am ieşit la suprafaţă şi iar eram în lumea zgomotoasă, iar marea ce se umfla, şi cerul, deasupra sau dedesubt, nu mai ştiam. Şi înotătorul m-a tras înapoi pe plaja cu fete şi băieţi, cu găletuşe, cu vechiul tun îndreptat spre mare, case, Piaza, măgăruşi buimaci, cele câteva maşini, Sligo, cu soarta mea, soarta mea jalnică precum a tatii, soarta mea ridicolă, haină, caraghioasă.

În toată lumea, nimeni altul decât Tom McNulty nu m-ar fi putut pescui. Avea să fie el, mereu.

În orice caz, era un înotător vestit, primise deja o medalie de la însuşi primarul din Sligo pentru că salvase o viaţă, ceea ce l-a şi făcut să intre în politică, după cum zicea el mereu. Cealaltă persoană pe care o salvase era o babă pe care o luase valul de la mal,

ironia sorţii – o babă, dar nu aşa de bătrână ca mine acuma. Nu.

— Te cunosc, a zis el, lucind pe nisip, zâmbindu-mi cu faţa lui frumoasă, pătrată, cărnoasă, lumea întreagă cu mic, cu mare era adunată în jurul nostru, iar acum era şi Jack acolo, în costumul de baie negru şi mohorât, cu trupul lui care nu a semănat niciodată cu al altor oameni, fiind parcă din piatră, cu oase şi muşchi de călător. Eşti fatuca de la Cafeneaua Cairo.

Şi am râs, sau măcar am încercat, căci apa sărată îmi gâl- gâia în gât.

— O, Doamne, ai înghiţit tot oceanul. Da, chiar aşa. Isuse, a zis el, unde ţi-e prosopul? Ai prosop? Ai? Şi hainele? Da, haide. Haide cu mine.

Aşa că mi-a pus prosopul pe umeri, iar Jack mi-a strâns hainele, ţinându-le cu grijă, şi cei doi m-au condus peste drumul ce ardea înspre Piaza, călcam pe fâşia de iarbă unde se putea, şi peste pustiul parcării şi la casa de bilete cu noi, iar Tom râdea, probabil că se simţea foarte liniştit şi uşurat că mă salvase. Sper cel puţin, pentru că merita pesemne, dacă ne gândim.

O, vai, e greu să priveşti înapoi la bucuria acelor zile, dar pe de altă parte e lucru rar, ştiu bine, să cunoşti o asemenea bucurie într-o viaţă şi un asemenea noroc.

Mi-am cunoscut norocul, l-am cunoscut ca vrabia ce găseşte o firimitură de pâine, numai a ei.

Era şi mândrie, eram mândră de el, cu faima şi cu siguranţa lui.

Urcam treptele de beton până la afişele dintre tufele de dafin. Parcă eram şi noi un cuplu de la Hollywood, ai fi zis că eu sunt Mary Pickford, deşi presupun că, dacă e să fim cinstiţi, Tom era prea scund să fie Douglas Fairbanks.

Partea tristă a lumii noastre mici era că se bea mult în Sligo. Bărbaţii ca Tom şi fratele lui erau aşa de beţi înspre dimineaţă, încât se întâmplau lucruri pe care nu numai că nu şi le aminteau, dar nici nu voiau să şi le

amintească, ceea ce era fără doar şi poate o binecuvântare.

Stăteam singură pe ringul de dans, fericită de una singură, şi mă uitam la scenă, unde se înşira formaţia lui Tom, cu tatăl său scurt şi fercheş, priceput foc la clarinet, la orice instrument pofteai. Seara târziu, Tom cânta *Fata cea deosebită*, cu ochi de uliu aţintiţi asupra mea. Când ne plimbam pe plajă la Ţărmul Rosses, o dată a cântat ca să mă tachineze *Când se sting luminile-n Cairo,* pentru că eu eram fata ce lucra la Cafeneaua Cairo. Era un cântăreţ, Cavan O'Connor, a cărui voce o imita, socotea el că n-a mai fost pe lume cântăreţ aşa de mare precum Cavan. Dar Tom crescuse mai mult sau mai puţin cu Jelly Roii Morton şi era nebun după Bubber Miley, ca toţi trompetiştii, chiar mai mult decât după Louis Armstrong. Tom zicea că Bubber i-a dat viaţă lui Duke Ellington, fără doar şi poate. Chestiunile acestea erau pentru Tom aproape la fel de importante ca politica. Dar eu nici nu-l mai auzeam, când începea cu de-astea. Nu părea nici pe departe la fel de interesant ca muzica. Nu după mult timp, mă punea şi pe mine să stau cu formaţia, să cânt la pian, când adevăratul pianist nu se simţea bine. Era un flăcău mare de dincolo de Knocknarea care avea TBC. *Black Bottom Stomp* era piesa lui de rezistenţă, cum s-ar putea spune. Jack nu urca niciodată pe scenă, dar îi plăcea să cânte cât era încă la primele pahare, când era voios, voios. Apoi veneau *Trandafirii din Picardia, Calea cea lungă spre Tipperary,* pentru că fusese în Marina comercială britanică când era încă un copilandru, dar cred că am mai scris despre asta. A văzut toate porturile de la Cove la Cairo, dar cred că am mai scris despre asta. Poate merită spus de două ori.

Jack era veşnic în preajmă, iar apoi dispărea o vreme. Obişnuia să plece în Africa cu câte un contract. O, Tom era foarte mândru de Jack, Jack făcuse două facultăţi deodată în Galway, geologia şi ingineria. Era

pur şi simplu un tip strălucit. Trebuie să mărturisesc că era cam de trei ori mai chipeş decât fratele lui, dar asta nu are nici o legătură. Dar aşa era, avea aerul acela de stea de cinema din provincie, erai la cinema şi urmăreai *Melodia de pe Broadway* sau ceva de genul acesta, şi când se aprindeau luminile la sfârşit, da, iar erai în afurisitul de Sligo – în afară de Jack. Jack mai păstra încă ceva din aura de Hollywood.

Dar Jack păstra o oarecare distanţă faţă de noi, ce fel de distanţă nu ştiu. Era prea ironic să fie prietenos, iar în timpul acesta făcea glume, zicea bancuri şi uneori l-am surprins uitându-se la mine cum nu trebuie. Nu vreau să spun că mă dorea, ci că mă dezaproba. Se uita lung când credea că nu îl văd. Mă măsura.

Jack avea totuşi un Ford ca să se potrivească cu gulerul de piele. Veşnic eram în maşina aceea, am văzut o mie de peisaje irlandeze prin parbrizul acela, am spălat un milion de tone de ploaie de pe el cu ştergătorul acela mic înainte şi înapoi, înainte şi înapoi, şi câţi litri de whiskey au băut ei la volanul maşinii. Chestia cea mai grozavă era să ieşim pe plajă trecând pe lângă insula Coney când marea era la reflux, şi să ţâşnim înainte prin pojghiţa de apă, urlând şi fără să ne pese de nimic în lume. Eram întotdeauna cu alţi prieteni, fetele cele mai drăguţe care se ţineau de formaţie, şi alţi băieţi, probabil din Sligo şi din Galway. Ce era ciudat e că Jack avea o prietenă cu care urma chiar să se căsătorească, Mai o chema, dar pe ea n-am văzut-o niciodată, locuia în Galway cu părinţii, care erau foarte înstăriţi. Tatăl ei era agent de asigurări, fapt foarte impresionant pentru Jack, şi locuiau într-o casă din Galway ce se numea Casa Cumva, şi acesta era un fapt foarte însemnat pentru un om ca Jack, al cărui tată era croitorul Azilului de alienaţi din Sligo. Se cunoscuseră la universitate, era una dintre primele fete de acolo, o, şi aş zice că una dintre primele fete la multe altele, uitându-se de sus la mine că umblam cu ei. Nu, nu cred că zic bine, nu cred să o fi întâlnit, doar

atunci o dată.

Dar de fapt îi fac un deserviciu lui Tom că vorbesc așa. Pentru că vărul lui primar era proprietarul ziarului *Pavăza din Sligo* și era membru în ceea ce lumea numea primul Parlament adevărat, adică Parlamentul de după Tratat. Iar Jack mereu spunea – îl auzeam cum le spune celor cu care făcea cunoștință – că e văr cu omul acela negru la suflet, Edward Carson, care a ales să iasă din Statul Liber, ca un șobolan care fuge de pe nava ce se scufundă, sau ceea ce spera și se ruga el să fie o navă ce se scufundă. Tom îmi spunea că cei din neamul lui fuseseră importatori de unt în Sligo, sau poate exportatori, și că fuseseră proprietari de vapoare, ca și cei din familia Jackson și Pollexfen. Și că numele Oliver pe care îl avea, Thomas Oliver McNulty, venea de la faptul că își pierduseră pământurile pe vremea lui Cromwell, când un Oliver McNulty refuzase să treacă la protestanți. Mi-a spus acestea

privindu-mă cu precauţie, să vadă cum reacţionez, pentru că eram şi eu protestantă, presupun. Eram protestantă, dar pesemne nu dintre cei care e bine să fii. Lui Jack îi plăceau protestanţii cu conace şi îi intrase în cap că e şi el un fel de nobil catolic. Nu cred că avea o părere prea bună despre marea tradiţie prezbiteriană din Irlanda. Neam de muncitori. Acestea erau vorbele ce îngrozeau.

„Âla e din neam de muncitori din tată-n fiu", era una dintre expresiile de dispreţ ale lui Jack. Pentru că fusese în Africa, avea şi expresii ciudate de genul „Poartă-te ca omul alb". Şi „dă-i-dă-i". Pentru că văzuse o mie de nopţi de beţie, o altă expresie era „Păstraţi curăţenia petrecerii". Dacă socotea că cineva nu e de încredere, persoana aceea era dintr-o „şleahtă de poponari împiedicaţi".

Păr roşcat, chiar aluniu, pieptănat pe spate. Trăsături destul de severe, cu o privire serioasă. O, da, Clark Gabie, ba chiar mai mult, Gary Cooper. Superb.

O caut pe mama în amintirile astea şi nu o găsesc. A dispărut pur şi simplu.

Capitolul 14

Carnetul de notiţe al doctorului Grene

Venind cu maşina la serviciu azi-dimineaţă, am trecut pe lângă o coastă de deal acoperită cu mori de vânt neobservate până acum. Se poate să nu le fi observat pentru că pur şi simplu nu erau acolo, dar dacă erau, categoric nu am observat când au fost ridicate, deşi trebuie să fi durat destul de mult. Pur şi simplu erau brusc acolo. Bet mereu spunea că nu mă concentrez deloc la ce e în jurul meu. Într-o zi am venit din ploaie, m-am aşezat pe canapea, iar după câteva minute, atingându-mi întâmplător părul, am întrebat de

ce mi-e ud părul. Lui Bet îi plăcea să spună povestea aceasta, cel puţin în trecut, când avea cui să o spună.

Dar morile de vânt au apărut brusc. E un deal – mai mult un munte, presupun, dacă avem aşa ceva în Irlanda – ce se numeşte Labanacallach, şi este şi o pădure, numită pădurea lui Nugent, ce urcă până unde se vede bruma. Cine-o fi fost Nugent sau de ce o fi plantat o pădure, nimeni nu ştie, sau cel puţin or fi nişte trăsniţi bătrâni ce ştiu lucruri din astea. Conduceam Toyota mea şi mă simţeam mizerabil, cu acelaşi reproş ce îmi duduia în capul meu prost, când am zărit a morilor rotire argintie, cum s-ar putea spune, iar inima mi-a săltat ca o pană desprinsă dintr-o mlaştină. Mi-a săltat. Erau aşa de frumoase. M-am gândit la morile de vânt din picturi, cu emoţii puternice încă legate chiar şi de amintirea lor. Don Quijote, probabil. Cât de rău îmi părea întotdeauna când vedeam o moară părăginită cu mult timp în urmă. Construcţii magice. Versiunile acestea moderne, firește, nu sunt tocmai acelaşi lucru. Şi firește că întâmpină o puternică rezistenţă. Dar sunt frumoase. M-au făcut să mă simt optimist, ca şi cum aş putea să mai realizez ceva.

Mă trezisem noaptea cu un teribil sentiment de ruşine şi de neliniște. Dacă aş reuşi să inventariez calităţile durerii mele şi să le tipăresc într-un jurnal, aş face un mare serviciu omenirii. Presupun că e greu să îţi aminteşti durerea, care este categoric invizibilă. Dar cu toate acestea există o tânguire a sufletului şi nu mai trebuie niciodată să îi subestimez forţa acidă asupra celorlalţi. Dacă nu altfel, voi păstra ca pe o comoară această cunoaştere în speranţa că, atunci când va trece, îi voi putea păstra măcar anatomia clinică.

Mulţumesc lui Dumnezeu pentru morile acelea de vânt.

În orele mici ale nopţii, m-am trezit. Cred că era tot bătaia aceea misterioasă a cărei sursă încă nu o cunosc. E Bet, care mă imploră să mi-o amintesc. Nu trebuie să îşi facă griji. M-am uitat peste ce am scris

despre Roseanne Clear, dar nu am văzut şi nu am înregistrat decât cuvintele acelea tâmpite pe care le-am scris despre Saddam Hussein. Presupun că e un noroc că sunt o persoană total lipsită de importanţă, ceea ce face ca vederile mele, în special când sunt nepotrivite şi stânjenitoare, să rămână numai ale mele.

Când a murit vechiul Papă, am avut şi atunci emoţii bizare. Am fost profund mişcat de moartea unui om care nu îi ajutase numai pe pacienţii mei cuvioşi, ci şi pe homosexuali, sau, Dumnezeu să le apere, pe femei. Cât timp a trăit, părea că apogeul existenţei este tocmai ceea ce era el. Dar când a murit, a fost magnific, viteaz. Când a murit, a devenit probabil mai democrat, pentru că moartea include tot, preţuieşte tot ce e omenesc – nu se mai satură. Nu fi semeaţă, moarte. Ei, da, bine, dar moartea *este* puternică şi îngrozitoare. Papa i-a venit iute de hac.

Prea multă stăruinţă asupra morţii. Totuşi, ea e muzica vremurilor noastre. Când a trecut mileniul, smintiţii ca mine au crezut că urmează să ne bucurăm de un secol de pace. Clinton cu trabucul lui a fost atât de mare pe lângă Bush cu puşca lui.

Cu cât mă uit mai mult la depoziţia părintelui Gaunt, cu atât mai mult am impresia că îi dau crezare. Asta pentru că scrie bine într-un fel de stil clasic, cu o sintaxă şi iscusinţă dobândite în urma studiilor la Maynooth. Are un fel de stil latinizant, am impresia, de tipul celui pe care mi-l amintesc vag din sforţările mele cu Cicero la şcoală în Cornwall. Dorinţa, aproape anxietatea în termeni psihiatrici, de a spune povestea o iluminează.

Se uşurează ca de un păcat. Categoric, textul lui e departe de a fi sacru. Dar e de neclintit. E trainic. E neînfricat. Părintele Gaunt detaliază totul cu conştiinciozitate.

De regulă, un polițist nu e numit în apropiere de oraşul din care se trage, probabil pentru a nu exista problema favorizării oamenilor printre care a crescut.

Tatăl lui Roseanne era, de fapt, una dintre puținele excepții de la această regulă, întrucât se născuse și crescuse în Collooney, nu așa de departe, și desigur nu destul de departe de orașul Sligo. Așa că știa regiunea într-un fel ce probabil nu era sănătos pentru el. E posibil ca oamenii să se fi simțit mai direct vizați de prezența lui în oraș, mai ales după apariția poliției auxiliare, alcătuită din ofițeri ce luptaseră în Primul Război Mondial, și din Trupele Negru-și-Brun, bărbați și ofițeri din același loc de măcel. Aceștia erau aduși ca răspuns la diversele „fapte revoltătoare" ale războiului de independență, ce a constat în principal în prinderea și împușcarea soldaților și a polițiștilor – Forțele Coroanei, cum li se spunea.

Prin urmare, se pare că tatăl ei putea prea bine să fie conștient de lucrurile ce se petreceau în oraș. Probabil putea să prindă informațiile din zbor, cum nu ar fi reușit o persoană venită din altă parte. Ar fi avut mai multe șanse să fie inclus în bârfele și zvonurile de seară de la cârciumă. Categoric tatăl ei era capabil să bea enorm de mult alcool, putând să dea pe gât ca un hamal cincisprezece halbe de bere neagră pe seară, iar apoi să ajungă acasă. Se pare că fiica lui, Roseanne, îl aștepta, îngrijorată fără îndoială, până îi auzea pasul greu pe stradă, iar apoi îl băga în casă.

Terenul de joacă al lui Roseanne era cimitirul din Sligo din spatele casei. Îi cunoștea fiecare alee și cotitură, iar locul ei favorit era vechiul templu părăginit din mijloc, unde îi plăcea să se joace șotron și alte jocuri din acestea pe porticul în paragină. Într-o seară, scrie părintele Gaunt, se pare că a asistat la o înmormântare ciudată. Era un grup de bărbați care au intrat, fără preot și fără nici un fel de ceremonial, cu un sicriu pe care l-au coborât într-un mormânt deschis și l-au îngropat în tăcere pe întuneric, fără să se vadă ceva în afară de licărul țigărilor din gură și discuția în surdină. Roseanne, lucru firesc la o fiică, a dat fuga la tatăl ei să

îi spună ce a văzut. Se pare că a crezut că sunt hoți de morminte, deși adevărul e că sicriul era coborât, nu scos, și nu mai fuseseră astfel de furturi în Irlanda sau în altă parte de o jumătate de secol.

Cum de știa părintele Gaunt toate aceste detalii, nu e clar, și într-adevăr acum că recitesc mă uimește omnisciența lui, dar, la urma urmelor, aceasta era ambiția preoților la vremea aceea.

În orice caz, tatăl ei a dezgropat sicriul a doua zi dimineața, în prezența părintelui Gaunt însuși, iar în sicriu s-a găsit nu un trup, ci o grămadă de arme, articole foarte greu de procurat în războiul de independență și strânse cu mare greutate, de fapt prin deposedarea de arme a cadavrelor polițiștilor uciși. Și s-a adeverit că multe dintre cele găsite în sicriu proveneau din recuzita poliției, arme rămase din ambuscade și atacuri. Așa că, din punctul lui de vedere, tatăl lui Roseanne avea în față relicve și semne ale camarazilor omorâți.

Numele proaspăt cioplit pe piatra de mormânt era Joseph Brady, dar nu murise nimeni cu acest nume în oraș.

Incredibil, pe lângă arme, oamenii îngropaseră notițe de la întruniri secrete, inclusiv, printr-o minune absolut aberantă, diverse nume și adrese, inclusiv ale anumitor indivizi căutați pentru omor. A fost o binefacere nefericită pentru poliție. Înainte să apuce să se dezmeticească cineva, unele dintre persoane au fost arestate, iar unul dintre ei a fost ucis „încercând să scape", un individ numit Willie Lavelle, al cărui frate a jucat un rol în viața lui Roseanne în Sligo, potrivit bunului preot. Nu se știe din ce motiv a fost înmormântat acest Willie Lavelle chiar în groapa în care fuseseră ascunse armele într-un mod atât de inutil.

Recuperarea armelor și a documentelor, cât și uciderea individului au stârnit o furie subterană în cercurile implicate în ascunderea lor. S-au emis neîndoielnic ordine pentru acte de represiune împotriva

poliţiei în orice mod posibil. Dar lucrul acesta nu s-a petrecut imediat, ci la destul timp după aceea pentru ca Roseanne şi familia ei să trăiască zi de zi şi minut de minut sub presiunea crescândă a spaimei. Sunt sigur că sperau şi se rugau pentru înfrângerea insurgenţilor şi restaurarea obiceiurilor paşnice în Irlanda. Nu ar fi rău să aibă noroc, şi-ar fi putut spune.

Stând cu mâna pe aceste foi veştejite ale părintelui Gaunt, mă întreb sincer cum le-aş putea folosi. Pot oare să îi cer lui Roseanne să mai trăiască o dată toate aceste încercări? Dar trebuie să ţin minte că nu durerea din viaţa ei o urmăresc eu de data aceasta, ci consecinţa acelei dureri şi adevăratul motiv al internării ei. Acum mă întorc la primul motiv al căutării mele, care este pur şi simplu de a mă asigura dacă era nebună, dacă internarea ei a fost sau nu justificată şi dacă pot sau nu să recomand reîntoarcerea ei în lume. Cred că pot să hotărăsc acest lucru şi fără contribuţia ei, sau numai dacă doreşte să vorbească. Trebuie să emit o judecată despre adevărurile cu care mă confrunt, nu despre adevărurile pe care le intuiesc doar, sau pe care mi le sugerează instinctul.

Clopotele de la biserica Sf. Toma bat ora opt. Sunt în întârziere, ca iepurele din Lewis Carroll.

Mărturia lui Roseanne

Împreună cu Tom, am întâlnit pe cine vrei şi pe cine nu vrei, pentru că era un om extrem de sociabil, dar de fapt au trecut câţiva ani până când am fost adusă în faţa mamei lor. I-am auzit vorbind de mama lor, firește, căci doi fraţi ce stau de vorbă zăbovesc adesea asupra acestui subiect. Mi-am format o idee despre ea, că era mică de statură, că îi plăceau enorm albumele în care păstra tot ce ţinea de fiii ei, biletele de călătorie şi documentele lui Jack, anunţurile pentru dans ale lui Tom din *Pavăza,* iar acum, cu trecerea timpului, discursurile lui din oraş pe diverse subiecte. Mi-am dat seama că nu se înţelegea bine cu bărbatul ei, că Tom

Bătrânu' era în general, cum zicea ea, delăsător. Dar poate că era ea o cunoscătoare intr-ale delăsării. Nu din proprie experienţă. Ştiam că îşi dăduse singura fiică la călugăriţe când încă era mică, iar copila aceasta, Teasy, s-a dus la soroc călugăriţă cu zestre la Surorile Milostivirii. Era un ordin de călugăriţe cerşetoare ce trăiau intr-un loc numit Casa Nazaret. Aveau case în întreaga Anglie şi chiar şi în America. Nu am ştiut niciodată dacă mama avea ambiţii preoţeşti pentru fiii ei, dar trebuie să fi socotit că era o oarecare asigurare pentru sufletul ei nemuritor dacă îşi oferea fiica acelei vieţi, nu ştiu.

Mai era un frate care se numea Eneas, firește, dar de el se vorbea numai în doi peri. Deşi se pare că o dată sau de două ori s-a furişat acasă, întors de prin lumea largă unde probabil că rătăcea, ca să doarmă ziua în casa mamei sale, necutezând să iasă decât noaptea. Era un mic mister în vremuri de mari mistere, şi nu ţin minte să fi fost deosebit de atentă la asta.

— De ce e fratele tău Eneas plecat de acasă mai tot timpul? l-am întrebat o dată pe Tom.

— Doar un păcat mărunt, a zis Tom, şi mai mult nu a vrut să-mi spună la început.

Dar altă dată eram împreună în oraş şi unul dintre rivalii lui, unul dintre republicanii ce se afirmau, l-a luat peste picior în mod misterios pe stradă. Era un om numit Joseph Healy, şi nu era nicidecum un ticălos.

— A, Tom, a zis el, fratele poliţistului.

— Poftim? a făcut Tom, fără degajarea şi bonomia lui obişnuită.

— Lasă, lasă. Cu siguranţă avem fiecare câte un păcat ascuns, cu siguranţă.

— Vrei să profiţi de asta, Healy, în alegerile de consiliu ce vin?

— Ce? Nu, a zis Joseph Healy, aproape spăşit, pentru că, deşi erau opozanţi, adevărul e că toată lumea îl simpatiza pe Tom, iar Healy, cum

spuneam, era un om de treabă în adâncul sufletului. Glumeam numai, Tom.

Apoi şi-au dat mâna cu destulă tragere de inimă. Dar vedeam că Tom îşi schimbase dispoziţia, că a rămas tăcut şi înnegurat tot drumul. Intr-o ţară plină de ascunzişuri, toată lumea avea câte un păcat ascuns, mai ales după războiul civil, nimeni nu era scutit. Dar vedeam că lui Tom îi era ciudă, şi încă tare. Tom avea, la urma urmelor, un plan, un drum de parcurs, lucru admirabil la un tânăr ca el. Iar de păcate ascunse scoase la iveală s-ar fl putut lipsi, în mod clar.

Mama lui era de aceeaşi părere. O încânta succesul lui Jack, şi o încânta şi succesul lui Tom, chiar dacă Jack căuta să îmbrace haine din cufărul răvăşit al vechii cumsecădenii, iar Tom îşi pusese o pălărie modernă în Irlanda cea nouă. Acestea le-am cules din conversaţiile lor, şi întotdeauna luam aminte când vorbeau despre ea, cum ar lua aminte un spion la flecăreala de prin baruri, pentru că simţeam că într-o bună zi voi avea nevoie de orice crâmpei de informaţie puteam obţine, dacă era să supravieţuiesc până când o voi întâlni cu adevărat.

Dacă a fost cândva o carte necunoscută în joc, aceea era cartea nemarcată, neştiută pe care o ţinea mama lui.

În zilele acelea ciudate, când, dacă se putea întâmpla ceva neaşteptat, atunci foarte probabil că se şi întâmpla, domnul de Valera a ajuns conducătorul ţării.

— Iar au ajuns armele în Parlament, a zis Tom înnegurat.

— Cum adică, Tom? am întrebat eu.

— Atâta sunt de speriaţi că au ajuns acolo, că probabil vin cu arma la Cameră.

Tom vorbea acum cu o scârbă de înţeles, căci aceştia erau chiar oamenii pe care cei din gruparea lui se străduiseră să îi potolească, să îi închidă şi, vai, chiar

să îi execute. Aşadar, cum se făcea că tocmai oamenii împotriva Tratatului, pe care oamenii ca Tom îi voiau raşi din povestea irlandeză, erau acum la putere... Aproape că se simţea o smucitură în viaţa din Sligo. Acum cei ca Joseph Healy erau sus. Lucrul acesta era greu de suportat pentru Tom, dacă stai să te gândeşti. În ce mă priveşte, nu mi-aş fi bătut nici un pic capul cu ei, numai că, şi atunci când îmi spunea vorbe de iubire, Tom reuşea să mă zăpăcească cu politica.

Stăteam întinşi pe coasta dunei celei mari care dădea de fapt numele oraşului, când a dat glas sentimentului de mai sus. Era o piedică în faţa viitorului său, mai mare decât orice piedică de până atunci. Nu fusese om al armelor, pentru că ajuns la maturitate după toate acelea. Ca să recunoaştem ce-i al lui, socotea că vremea armelor s-a dus. Avea un fel de concepţie că Nordul s-ar putea uni în sfârşit cu Sudul, dar cu ideea smintită că un om precum Carson va fi primul „rege al Irlandei", cum spunea el în glumă. Asta era o idee veche a oamenilor ca Tom. Avea un fel de legănare de dans în idei, ca şi în muzică. Joseph Healy ar fi trimis un glonţ în Carson dacă asta s-ar fi putut săvârşi în linişte, ca apoi să meargă acasă la familie.

Toată lumea era acum amestecată în treburile acestea, familii întregi şi tineret, nu mai erau doar băieţi sfioşi de unii singuri, şi eventual fătucele care îi ajutau.

Ei, bine, cu toate acestea, s-a apucat iar să mă sărute, pe dunele liniştite, cu pescăruşii revoltaţi, dar numai ei ne vedeau, şi marea ce ducea faptele de vitejie ale lui Tom de cealaltă parte a dunei. Vântul neîncetat din Strandhill făcea ravagii prin iarba de mare. Era un frig năprasnic, dar sărutările îl învingeau.

Câteva săptămâni mai târziu, trecând podul pe lângă Hotelul Lebăda, cine m-a oprit, dacă nu silueta uitată a lui John Lavelle?

Era încă destul de tânăr, dar mai era ceva, altfel, ca o părere. Era probabil răvăşit de vremea petrecută în

America, sau pe unde o fi fost, iar când m-am uitat în jos am văzut că avea călcâiele tocite la pantofi. Mi l-am închipuit sărind de prin trenuri ca un vagabond şi cutreierând fără rost. Era totuşi chipeş, cu faţa lui îngustă şi pământie.

— Uită-te la tine, a zis el. Mai să nu te cunosc.

— Nici eu, am zis.

Eram singură, dar precaută, pentru că Sligo era ca o afurisită de familie, toată lumea ştia pe toată lumea, şi, dacă nu ştia tot despre toţi, atunci ar fi vrut să ştie. Cred că John Lavelle mi-a observat privirea furişată.

— Ce-i problema? a zis el. Nu vrei să vorbeşti cu mine?

— A, nu, am spus. Cum o mai duci? Ai fost plecat în America?

— Asta era ideea, a zis el. Dar n-a ieşit tocmai aşa. Una pui la cale, alta îţi iese...

— A, sigur, am zis eu.

— Cel puţin acuma pot să umblu liber prin Irlanda, a zis el.

-O?

— Acum că a venit Dev.

— O, da. Ei, atunci e bine oricum.

— Mai bine decât închisoarea din Curragh, futu-i mama mă-sii.

Înjurătura m-a făcut să tresar, dar am socotit că avea dreptul să o folosească.

— Acolo ai fost?

— Exact.

— Ei, bine, John, ne mai vedem atunci.

— Plec o vreme acasă în insule, dar aşa-i, o să mă mai vezi, nici o grijă. O să lucrez pentru Consiliu.

— Ai fost ales?

— Nu, nu, a zis el. La drumuri. Muncă pentru consiliu. La săpat şi din astea.

— Asta-i bine. E muncă.

— E muncă. Nu-i uşor de găsit de lucru. Chiar şi în America, din câte am auzit. Da' tu lucrezi?

— La Cafeneaua Cairo, am spus. Chelneriţă.

— Bravo ţie. O să trec să te văd când mă întorc în Sligo.

— A, chiar aşa, da, am zis eu, brusc încurcată şi stingherită, nu îmi dădeam seama de ce, aproape deloc.

John Kane mi-a adus supa în momentul acesta.

— Slujba asta mă ucide, a zis el. Mai bine aş prinde cârţiţe în Connaght.

Tot timpul cu înghiţitul lui nenorocit.

— Dar nu sunt cârtiţe în Connaght, am spus eu.

— Nu sunt în toată Irlanda. Nu e asta slujba desăvârşită pentru un bătrân? Afurisitele de scări.

Şi dus a fost.

Casa cu verandă a mamei lui era destul de frumoasă, dar mirosea a miel în clocot – însufleţită cum eram de spaimă, aş fi putut spune miel de jertfa. Undeva în spatele casei se simţea că clocotesc oalele cu varză simplă şi creaţă din grădina lui Tom Bătrânu', clocotea şi un miel, clocotea împrăştiind mirosul inconfundabil, searbăd şi umed, pe coridoare. Aşa mi-a făcut impresia. M-am apropiat de casa aceea doar de două ori în viaţă şi de fiecare dată am simţit că mor numai pentru că eram în apropiere. Pe vremea aceea, mirosul de came gătită îmi întorcea stomacul pe dos. Dar carnea dată în clocot chiar că le întrecea pe toate. De ce, nu ştiu, fiindcă mama nu se dădea înapoi de la nici un fel de carne, nici chiar de la măruntaie şi intestine ce ar fi speriat un chirurg. Mânca la cină inimă de miel cu mare plăcere.

Am fost condusă de Tom în camera de zi din faţă. Mă simţeam ca un animal din gospodărie acolo. Mă

simţeam cum trebuie să se fi simţit vaca, viţelul şi porcul în vremurile din trecut, când erau duse în casă peste noapte. Era o vreme în Irlanda când oamenii şi animalele dormeau în aceeaşi casă. De aceea, multe bucătării de la ţară au încă podeaua înclinată, coborând dinspre vatră, dinspre patul babei şi dormitorul de deasupra, ca de bună seamă bălegarul şi udul de la animale să nu poată curge într-acolo. Înspre oameni. Dar aşa mă simţeam, stingheră, şi mă loveam de mobile cum nu m-aş fi lovit în mod normal. Motivul e că nu ar fi trebuit să fiu acolo. Nu eram menită să fiu acolo. Chiar şi Dumnezeu a fost luat prin surprindere, aş zice.

Cele câteva fotolii şi canapeaua erau acoperite cu o catifea roşu închis-închis şi erau atât de vechi şi de pline de gâlme, de parcă înăuntru sub catifea ar fi murit ceva şi s-ar fi preschimbat într-un fel de perniţe. Şi peste tot putoarea aceea de miel. Nu vreau să scriu putoare, nu vreau să descriu toate acestea urât. Să mă ierte Dumnezeu.

Mi-a aruncat o privire foarte blajină. M-a surprins. Dar vocea nu-i era aţa drăguţă ca privirea. Cred, de la distanţa aceasta, că încerca probabil să fie amabilă, să pornească cu dreptul. Era o femeie mărunţică, iar părul îi creştea mai în jos pe mijlocul frunţii, formând ca un cioc. Era îmbrăcată complet în negru, în materialul acela cu un luciu dubios, ca sutanele preoţeşti pe la coate. La gât avea o cruce foarte frumoasă de aur. Ştiam că e croitoreasă la azilul din partea de sus a oraşului, tot aşa cum soţul ei, Tom Bătrânu', era croitorul. Da, da, se cunoscuseră acolo, deasupra mesei de croitorie.

— Arăta ca un înger în lumina din fereastră, mi-a zis odată Tom Bătrânu'.

Nu ştiu de ce sau unde adusese vorba de asta. Poate în vremurile mai timpurii şi mai luminoase. Cred că gândurile lui aveau tendinţa să o ia razna. Era un om cu o enormă mulţumire de sine, cred că pe bună dreptate.

Dar acum nu arăta ca un înger.

— Nu ai poale, a zis ea uitându-se acum cu severitate la picioarele mele.

— Ce nu am? am întrebat eu.

— Poale, n-ai poale.

— Ca să ţii copiii, a zis Tom ca să mă ajute, dar nu mă ajuta deloc.

— O, am făcut.

Era un fuior ciudat de albeaţă pe trăsăturile ei, ca o presărare de zăpadă fără tragere de inimă de-a lungul drumului. Probabil era o pudră pe care o folosea. Lumina soarelui pe care ziua de afară o azvârlea practic în cameră o trădase.

Trebuie să fiu atentă să scriu despre ea cum se cuvine.

Apoi Tom Bătrânu' m-a poftit să stau într-unul dintre fotoliile cu gâlme. Fiecare braţ avea o apărătoare cu flori cusute simplu cu fir. Era o lucrătură banală şi îngrijită. Doamna McNulty s-a aşezat pe canapea, unde se înălţa alături de ea o moviliţă de cărţi, care am desluşit că sunt albumele ei. Pentru moment le-a lăsat în pace cu severitate, ca un om dependent de ciocolată ce se chinuieşte lângă o tabletă de ciocolată. Tom Bătrânu' a tras un scaun de lemn în faţa mea. Era vesel nevoie mare. În mâini ţinea un flaut mic sau un piccolo, şi fără să se mai încurce, a început să cânte o melodie irlandeză, cu vestita-i măiestrie. Apoi s-a oprit, a râs şi a mai cântat una.

— Cum stai cu violoncelul? a zis el. Îţi place?

Firește că niciodată nu a cântat la piccolo sau la violoncel în formaţie, iar asta era ca şi cum, în loc de conversaţie, mi-ar fi vorbit prin aceste instrumente mai exotice. Dar ce încerca să îmi spună îmi scăpa. Stătusem adesea de vorbă la Piaza, dar aceste schimburi păreau fără rost aici. La fel de bine aş fi putut să nu îl fi întâlnit niciodată în viaţa mea. Totul era foarte ciudat.

Doamna McNulty a scos un *ha,* s-a ridicat şi a ieşit din cameră. Ar fi putut să însemne orice sunetul acela şi speram să nu fie decât o exclamaţie caracteristică, cum se spunea în romanele vechi. Tom Bătrânu' a mai parcurs puţin din repertoriu, apoi s-a ridicat şi el şi a părăsit încăperea. Apoi a plecat şi Tom. Nici măcar nu s-a uitat în urmă la mine.

Aşa că am rămas în încăpere. Nu eram decât eu, ecoul muzicii lui Tom Bătrânu' şi ecoul ce-l lăsase doamna McNulty în urmă, ceva la fel de enigmatic ca un crâmpei din O'Carolan.

Tom s-a întors în cele din urmă, a venit la mine şi m-a ajutat să mă ridic. Nu a zis nimic, şi-a lăţit doar faţa pentru o dipă, de parcă ar fi spus *Ei, asta e, ce poţi să faci.*

Am ieşit afară pe drumul de Strandhill, unde casa cu verandă nu era decât una din patru sau cinci proprietăţi asemănătoare, fiecare pe un pogon. Era ceva făcut pe jumătate la drumul acela, terminat pe jumătate, şi ceva făcut pe jumătate rău de tot în întâlnirea cu doamna McNulty.

— Nu i-a plăcut de mine? am întrebat.

— Păi, e îngrijorată de mama ta. Ei, s-ar putea zice că o interesează din punct de vedere profesional. Dar nu asta e mai important. Nu. Şi credeam că asta ar putea fi. Da' nu. Mama e foarte credincioasă, a zis Tom. Asta e adevărata problemă.

— O, am spus eu, luându-l de braţ.

Mi-a zâmbit destul de tandru, şi mergeam frumuşel înainte, apropiindu-ne tot mai mult de străzile mai vechi şi mai înguste de la capătul oraşului.

— A, da, a zis el. Ar vrea să stai de vorbă cu părintele Gaunt, dacă ar fi posibil.

— De ce? am spus eu. Deci e prietenă cu părintele Gaunt, mi-am spus, o, Dumnezeule!

— Ştii tu, a zis el. Toate chestiile că ce şi cum. Da. Decretarea afurisitului, ştii tu, şi toate alea.

Fir-ar să fie al naibii, nu mi-ar păsa nici dacă ai fi hindusă, da' ştii, e problema prezbiteriană, ştii tu. O, Isuse, nu cred că a mai călcat vreun prezbiterian în casa ei, asta-i clar. Isuse!

— Dar de mine nu îi place deloc?

— Nu ştiu, a zis el. N-a zis nimic de asta. A fost ca o şedinţă de comitet în cămară, oficială, ştii tu.

Tom nu mă ceruse de nevastă sau ceva de genul acesta, dar ştiam că toate discuţiile acestea au de-a face cu căsătoria. Brusc, nu am mai vrut să mă mărit cu el, cu nimeni, şi nici să fiu cerută. Aveam douăzeci şi ceva de ani, iar în vremurile acelea erai deja fată bătrână la douăzeci şi cinci de ani, nici un cocoşat nu te-ar mai fi luat de nevastă. Erau mult mai multe fete decât bărbaţi în Irlanda în vremurile acelea. Femeile erau mai înţelepte şi plecau în America sau în Anglia cât ai zice peşte, până nu li se înglodau ghetele să nu mai poată pleca din mocirla din Irlanda. America cerea femei în gura mare, eram marfa de export ca aurul pentru America. Sute şi sute şi sute plecau, în fiecare an dat de Dumnezeu. Femei drăguţe, rotunde, mici, urâte, puternice, istovite, foarte tinere, foarte bătrâne, toate afurisitele de categorii. Bănuiesc că îşi doreau să fie libere şi făceau cum le îndemna inima. Preferau să fie fete în casă în America decât fete bătrâne în nenorocita de Irlandă. Brusc mi-a venit o poftă mare, aprinsă, aproape dezlănţuită să mă iau după ele. Era din cauza mirosului acela de miel care îmi intrase în haine, şi credeam că numai o călătorie peste Atlantic îl va mai scoate.

Ei, dar, vezi, îl iubeam pe Tom ăsta. Dumnezeu să m-ajute.

Capitolul 15

Carnetul de notiţe al doctorului Grene

Veşti curioase şi triste astăzi despre John Kane. La una dintre şedinţele de personal încercam să ne ocupăm de un raport de la un salon. O rudă a unei paciente o găsise necăjită, pacienta în cauză fiind o femeie din Leitrim destul de tânără în comparaţie cu populaţia îmbătrânită de aici, la cincizeci şi ceva de ani, presupun. E o femeie care a venit doar de curând, după ce a suferit un episod psihotic potrivit căruia ea era noul Messia feminin care nu a reuşit să salveze lumea şi trebuie, prin urmare, să se autoflageleze. A folosit sârmă ghimpată în acest scop. Toate acestea în cadrul unei gospodării absolut obişnuite din Leitrim şi al unei căsnicii absolut obişnuite şi aparent fericite. Aşadar, deja o tragedie. Dar ruda, cred că era sora ei, a găsit-o foarte necăjită în camera ei zilele trecute, cu cămaşa de spital ridicată şi cu puţin sânge îngrijorător pe picioare. Nu foarte mult, doar o idee. Şi bineînţeles că s-a bănuit ce era mai rău, aşa cum se întâmplă întotdeauna, şi de aici şedinţa de personal. Toate gândurile s-au îndreptat înspre John Kane pentru că, firește, mai fusese implicat în astfel de chestiuni şi i se dăduse drumul. Pe de altă parte, e atât de bătrân, oare mai e în stare? Presupun că un bărbat e întotdeauna în stare. Dar nu există nici o dovadă, nimic, deci pur şi simplu trebuie să fim cu toţii vigilenţi.

Am fost din nou foarte surprins de cât de îngrozită e toată lumea la aceste şedinţe de personal, de evenimentele din spital ce necesită o oarecare expunere înspre lumea exterioară. De orice trebuie menţionat profesioniştilor veniţi din afară în absolut orice calitate. Chiar şi când bucătăria reuşeşte să provoace un caz uşor de intoxicaţie alimentară într-un salon, există exact acelaşi nivel de teamă ca şi azi-dimineaţă. Personalul pare să se adune şi să se facă ghem, cu ţepii în afară. Trebuie să mărturisesc că şi eu am acelaşi sentiment. Probabil că o persoană din exterior ar fi şocată de nivelul lucrurilor rele pe care simţim noi că le putem tolera, chiar şi catastrofe. Cu

toate acestea, este un instinct profund, în mod special cred într-o instituție de sănătate mintală, în care munca în sine este adesea atât de oneroasă, de-a dreptul bizară. În care necazul poate fi măsurat zilnic cu grade asemănătoare cu cele pentru uragane și tsunami. Cel mai bine e să rezolvi lucrurile în interior. Totuși, nu știu ce părere va avea ruda.

Foarte ciudat să îmi amintesc că în curând toate acestea, aceste persoane, chiar aceste încăperi, chiar aceste chestiuni, vor fi împrăștiate în cele patru colțuri ale lumii când se va pune cruce spitalului.

Foarte ciudat că aceasta se întâmplă în aceeași săptămână în care John Kane a fost diagnosticat cu o reapariție a cancerului la gât. Nu că i s-ar fi spus, nu. Înghite din ce în ce mai greu, atâta știe el. Ar fi foarte trist pentru el, dacă nu ar fi chestiunea cealaltă. Dacă chestiunea cealaltă e adevărată, nu putem decât să sperăm, firește, că moartea îi va fi în cazne, cum spun irlandezii. Totuși, e destul de bătrân ca acest fel de cancer să avanseze foarte lent. Cât de bătrân însă, nu am putut afla. Potrivit propriei mărturisiri, nu are certificat de naștere, căci a fost crescut undeva de părinți adoptivi. Ei, bine, avem un lucru în comun, și să sperăm că nimic altceva. Motivul pentru care lucrează încă pare să fie că nimeni nu s-a gândit să îl pensioneze, întrucât nu i s-a atestat niciodată vârsta. În plus de aceasta, munca lui e atât de neînsemnată, încât ar fi aproape imposibil de înlocuit, întrucât e îndoielnic să se găsească măcar o persoană din China sau Bosnia sau Rusia care să o vrea. Iar John Kane nu dă semne că ar dori să pună deoparte mătura din proprie inițiativă. Și insistă să urce până la odaia lui Roseanne, deși urcușul îi taie răsuflarea și i s-a spus că poate să lase pe altcineva. O, nu, a început să bo-dogănească „furtunos" pe tema aceasta.

Din pricina lui Bet, trebuie să recunosc că nu am reflectat la aceste chestiuni decât superficial. Cel puțin, am încercat să fiu superficial. Capul mi-e deja încărcat

de suferință, mi-l închipui ca pe o rodie cu semințe. Din mine nu se mai poate scurge decât suferință, nu mai e loc de altceva. În timp ce medicul-șef și surorile vorbeau despre biata pacientă molestată, dacă asta i s-a întâmplat, în capul meu vuiau răcnete. Stăteam acolo printre ei, cu capul vuind.

Apoi am urcat în odaia doamnei McNulty și am stat cu ea o bucată de vreme. Părea logic. Chiar dacă e logica bietului domn Spock, care nu simte nimic. Dar eu simțeam din belșug. Nu am continuat cu ancheta despre prezența ei în spital. Nu am putut. Este o mărturisire oribilă, dar asta e.

Stăteam acolo în amurgul din odaia ei. Presupun că mă urmărea. Dar nu a spus nici ea nimic. Îmi treceau prin cap niște gânduri pe care nu aș fi putut nici într-un caz, în nici o împrejurare, să le exprim cu voce tare în prezența ei. Gânduri ce sunt un amestec crâncen de dorință veche și regret reînnoit mereu.

Am încercat să-mi pun ordine în gânduri, cum zic americanii. Pentru că și ieri-noapte a fost o noapte ciudată. Nu știu ce mi-aș spune mie dacă aș veni la mine pentru terapie. Adică, nu mai știu. Există în mod evident hăuri ale durerii pe care numai cei îndurerați le cunosc. Este o călătorie spre centrul pământului, o mașinărie grea și uriașă ce forează în scoarța pământului. Și un omuleț ce își pierde mințile la manetele de control. Îngrozit, îngrozit, și fără cale de întoarcere.

Bocănitul acela mi-a venit de hac. Așa un lucru mic. Dar mi-a adus nervii într-o stare de hiperconștiență. Nervii! Acum vorbesc ca un doctor din epoca victoriană. Dar e ceva foarte asemănător cu nervii din epoca victoriană, cu ședințele de spiritism, intuiția celor vii, mormintele acelea ce se prăpădesc în cimitirul Mount Jerome, de neatins pentru că sunt cumpărate pe vecie, dar care mucegăiesc și fără nimeni în viață care să le lustruiască decorațiunile de alamă. Luați aminte, voi puternici ai lumii et caetera.

Ieri-noapte lucrurile s-au înfundat şi mai mult în întunecime. Stăteam culcat în pat, mai treaz decât un câine. Deodată, în întunericul beznă, în orele mici în care nu e ţipenie de om, a început să sune telefonul lui Bet, l-am auzit cum suna deasupra capului. Pusesem o a doua linie pentru ea când s-a plâns că sunt tot timpul pe internet şi că nici măcar nu poate da telefon. Zicea că prietenii ei nu pot decât să lase mesaje, iar eu niciodată nu îi transmit mesajele. Aşa că da, i-am pus o a doua linie, aşa scumpă cum era. Telefonul stă acolo lângă patul ei. Acum dintr-odată suna, şi am sărit ca în desenele animate. Din punct de vedere chimic, presupun că a fost ca o injecţie de adrenalină în cap, nu ştiu. Dar mi s-a făcut chiar rău, atât a fost de brusc şi de ciudat. Şi a sunat întruna, firește că întruna, pentru că nu avea cine să răspundă. Eu categoric nu aveam de gând să urc acolo în cameră în toiul nopţii. Dar apoi mi-am dat brusc seama că e ciudat că nu a trecut pe mesagerie, cum făcea în mod normal, dacă Bet nu era acasă. Probabil compania telefonică a întrerupt-o. Apoi mi-a trecut prin minte gândul nenorocit că nu cumva chiar sunasem la compania telefonică cu câteva săptămâni în urmă să le cer să întrerupă linia? Dacă am sunat, şi nu îmi aminteam, telefonul suna probabil ca rezultat al unei greşeli. O, dar să stai culcat acolo şi să îl auzi cum sună întruna.

Apoi s-a oprit. Am încercat să mă calmez, să îmi induc o stare de uşurare. Apoi s-a întâmplat lucrul cumplit. O, Isuse, da. L-am auzit aşa de clar deasupra capului, puţin înfundat, pentru că trebuia să treacă prin scândurile duşumelei şi tencuiala veche a tavanului, dar l-am auzit, cuvântul alo? Era vocea lui Bet.

Aproape că mi-am pierdut controlul vezicii, atât de tare am tresărit. Mi-a trecut prin minte imaginea unui monstru ce se încolăceşte în jurul meu, ca un şarpe anaconda, şi începe să mă strângă. Anaconda ucide prin presiunea pe care o exercită asupra organelor interne până ce inima plesneşte. Cuvântul acela

aproape că a făcut să-mi plesnească inima.
Bet îmi lipsea cumplit de mult, dar, foarte sincer vorbind, nu voiam să îi aud vocea, nu în felul acesta. Femeia vie, cu suflu, da, dar nu acel unic cuvânt plutind până jos la mine, străpungându-mă. Dar apoi m-am gândit, nu cumva a fost o greşeală îngrozitoare, şi mi-am închipuit că a murit, sau nu cumva oare am îngropat-o de vie, şi – dar nu am mai avut vreme de nebunia aceasta, pentru că a urmat un alt cuvânt, s-a auzit numele meu, limpede ca cristalul, William!

O, Isuse, m-am gândit, e pentru mine. Acesta în sine era un gând nebunesc. Adică, pentru numele lui Dumnezeu, nu se poate să se fi răspuns la telefon, deci prin urmare cum putea fi pentru mine?

Mi se strigase numele. Vocea era aşa cum fusese întotdeauna, exact acelaşi ton, având acelaşi puls de nerăbdare, agasare că am dat numărul cuiva şi că îi foloseau linia.

Nu ştiam ce să fac. Ce? am strigat, fără să vreau măcar.

Nu puteam să las lucrurile aşa – asta era altă nebunie –, nu puteam să nu răspund. M-am dat jos din pat simţindu-mă şi eu ca un mort, ca şi cum aş fi fost acum pe tărâmul morţilor, sau într-o poveste de însuşi M.R. James, care îi plăcea atât de mult lui Bet. Am ieşit pe uşă fără absolut nici o tragere de inimă şi am parcurs coridorul desculţ. Dacă m-ar vedea aşa, mi-a trecut prin minte, m-ar certa că umblu fără papuci. Am ajuns la mica intrare dinspre scara ce duce la mansardă şi am urcat treaptă cu treaptă.

Am ajuns pe palierul unde o găsisem luptându-se cu moartea, aproape aşteptându-mă să o văd acolo. Am apăsat comutatorul, dar becul trebuie să se fi ars fără să îmi dau eu seama, pentru că nu s-a întâmplat nimic. Luna lăsa doar o pată de lumină lăptoasă pe palier, restul era întuneric. Lăsasem uşa ei întredeschisă ca să nu blochez mişcarea aerului în cameră, ca o măsură de precauţie împotriva mucegaiului. Aşa că m-am dus la

uşă cu paşi lenţi, de plumb, şi am rămas un moment acolo.

— Bet? am zis.

Acum eram năpădit de nefericire. Oricare o fi fost elementul chimic aliat cu frica – adrenalina şi suratele sale –, îmi secătuia creierii. Genunchii mi se înmuiaseră la propriu, şi am simţit că mi se transformă tot ce aveam în stomac în apă. Îmi venea să vomez. Cu ani în urmă, copil fiind, văzusem în abatorul din Padstow vacile mergând la rând înspre puşcă şi le-am urmărit cum fac pe ele de groază. Acum eram şi eu exact la fel. O parte din mine tânjea să o găsească în cameră, dar o parte mult mai însemnată era îngrozită de acelaşi lucru, îngrozită aşa cum sunt cei vii obligaţi să fie îngroziţi de morţi. Este o lege aşa de adâncă a vieţii. îngropăm sau ardem morţii pentru că vrem să le separăm corporalitatea de iubirea şi de amintirea noastră. Nu vrem ca după moarte să fie tot în dormitorul lor, vrem să păstrăm o imagine a lor în viaţă, în deplinătatea vieţii în mintea noastră.

Şi totuşi, dintr-odată, în aceeaşi măsură, ca prima adiere a unei furtuni enorme, îmi doream ca ea să fie acolo, asta doream. Am împins uşa şi am intrat, dorindu-mi ca Bet să fie acolo, dorind să o iau în braţe uşor, cum nu o mai luasem de atât de mulţi, mulţi ani, şi să râd şi să îi explic, să îi explic nebunia din capul meu, cum am crezut că a murit, să o rog frumos, frumos să mă ierte pentru prostia de la Bundoran, şi să putem începe de la început, hai să mergem undeva în vacanţă, de ce nu, chiar la Padstow, se vedem casa veche, şi să mâncăm la restaurantele noi cu dichis de care am auzit, şi să ne simţim minunat...

Gol. Firește că era gol.

Cred că, dacă cineva m-ar fi văzut atunci, ar fi crezut că vede o stafie – de parcă eu aş fi fost stafia. Un nebun de şaizeci şi cinci de ani cu ochii rătăciţi în dormitorul nevesti-sii, devastat de durere, căutând ca de obicei iertarea şi mântuirea aşa cum caută oamenii normali

timpul. Mecanismul automat al aproape fiecărui gând despre ea. Bet – mântuire, mântuiește-mă, iartă-mă. Când spurcatul adevăr e că ar fi trebuit să mă dea afară.

Stăteam în odaia lui Roseanne gândindu-mă la toate acestea.

Nimic din acestea nu aș fi putut să îi spun. Eram în odaia unei paciente, chipurile ca să o evaluez pentru a fi lăsată „înapoi în comunitate". Una dintre ideile inspirate ale doamnei Thatcher, o modă thatcheriană am putea spune ce n-a dispărut. Roseanne ședea în capul oaselor pe pat, cu chestia aia albă ca o manta pe care o poartă, care în lumina slabă arată ca niște aripi șifonate, aripile noi ale unui fluture înainte de a i se pompa sângele nou, și, fără îndoială spre marea uimire a creaturii, dintr-odată poate să își deschidă aripile și să zboare.

Să o evaluez. Brusc, părea atât de absurd încât am râs în gura mare. Singura persoană a cărei sănătate mintală era îndoielnică în odaia aceea eram eu.

Mărturia lui Roseanne

Ne-am căsătorit în Dublin, la biserica din Sutton, așa era cel mai ușor. Preotul de acolo era prieten cu Tom, fuseseră la colegiu în același timp la Dublin, chiar dacă la colegii diferite. Tom nu a rezistat decât câteva luni, studiind dreptul la Colegiul Trinity, dar destul ca să își facă prieteni în oraș. Tom putea să scoată o prietenie la cataramă dintr-o du- pă-amiază la curse. Tot ce trebuia făcut, adeverința, anunțul, orice trebuie făcut ca să te căsătorești cu o femeie prezbite- riană, a fost făcut. Bănuiesc că bravii din Sutton nu au fost prea impresionați de nunta aceea anume, dar chiar dacă nu a fost o sărbătorire cu surle și trâmbițe, au fost câțiva dintre amicii lui din Dublin, iar după aceea ne-am dus la Hotelul Barry pentru două nopți, iar în a doua seară am mers la dans la Metropol. Pentru că Tom îl cunoștea pe șeful formației de acolo, și am dansat împreună

aproape pentru prima dată. Nu știu din ce motiv ciudat, rareori am dansat împreună în sala lui de dans. Bănuiesc că e caraghios, nu știu. Tom părea foarte mulțumit de toate și nu a pomenit nimic de faptul că nimeni din familia lui nu se afla acolo. Jack ar fi venit, dar era în Africa, însă a plătit masa ca dar de nuntă pentru fratele său. Tom a băut așa de mult whiskey la prânz, încât nu a fost în stare de mare lucru la hotel în noaptea aceea, dar a compensat în noaptea cu dansul. Știa să iubească minunat. Acesta e adevărul.

Stăteam culcați pe întuneric în camera de hotel. Tom cumpărase un pachet de țigări dintre acelea rusești, ovale, din College Green, chiar lângă fostul lui colegiu, și fuma. Cred că aveam douăzeci și cinci de ani, iar el era puțin mai mare.

— Știi, a zis el. E tare frumos aici. Mă întreb oare nu mi-aș putea încerca norocul în Dublin?

— Nu ți-ar lipsi coasta de vest?

— Ba presupun că da, a spus el, făcând un rotocol de fum rusesc în camera întunecată.

— Tom? am zis eu.

— Da?

— Mă iubești?

— Da, sigur. Sigur că te iubesc.

— Asta e bine, am zis. Pentru că eu te iubesc.

— Mă iubești? a zis el. Ai gusturi bune. Dai dovadă de înțelepciune, trebuie să spun. Da.

Apoi a râs.

— Știi, a zis el, chiar e adevărat.

— Ce? am zis eu.

— Adică, nu spun numai așa. Chiar așa e. Te iubesc.

Și chiar cred că mă iubea.

Era omul cel mai de treabă, cred că e important să spun lucrul acesta.

Puteai să îți dai bine seama de efectele faimosului

război economic al domnului de Valera de la fereastra trenului. Ne căsătoriserăm primăvara şi, pentru că nu mai exista piaţă pentru miei, fermierii trebuiau să omoare mieii pe câmp. Aşa încât vedeam din mersul trenului prin ţară aceste leşuri ce se prăpădeau ici şi colo. Pe Tom îl supăra foarte tare acest lucru. Oamenii lui de Valera erau la putere, iar pentru el aceasta era ca şi cum ţara ar fi fost înhăţată de nişte hoţi şi ucigaşi, ţara pe care tot ei încercaseră să o ducă de râpă după Tratat. Situaţia îi făcea să scrâşnească din dinţi pe toţi cei ca Tom. Tom era tânăr şi cu viitorul în faţă şi voia ca ţara să fie a lui, presupun, ca să facă ceva din ea. Avea sentimentul puternic că de Valera, după ce a încercat să înăbuşe ţara în faşă, îi va face praf şi pulbere copilăria, cum ar veni, şi că va distruge ţara în relaţiile ei mai largi cu lumea. Oricum, bravilor fermieri li se rupea inima că trebuiau să ucidă mieii şi că nu aveau unde să trimită oile, căci în felul acesta îşi vedeau visurile înăbuşite.

— Ca o casă de nebuni, futu-i mama mă-sii, a zis Tom lângă mine, privind înspre jalea din gospodării. Şi ştia ce vorbeşte, pentru că, firește, şi mama, şi tatăl lui lucrau într-o casă de nebuni. Toată Irlanda e o casă de nebuni acuma, a adăugat el.

Aşa că tatăl lui Tom a fost rugat să ii croiască şi să ii coasă o cămaşă albastră, iar Tom a început să meargă la şedinţe şi la marşuri prin Sligo, să vadă dacă nu ar putea schimba mersul lucrurilor. Îi stârnise un om ce se numea O'Duffy, care fusese responsabil cu poliţia, dar s-a întâmplat să îşi piardă slujba, iar acum era ca unul dintre flăcăii aceia, ca Mussolini sau Franco. Tom îl admira pentru că atunci când fusese ministru încercase să impună legi care să protejeze copiii din Irlanda. Dăduse greş, dar oricum. De asemenea, era un om ce ţinea discursuri pline de patimă, iar Tom credea că toţi oamenii mari fuseseră ucişi în timpul tulburărilor, Collins, firește, în primul rând. Aşa că totul părea logic, cel puţin pentru Tom. Nu am cunoscut nici un om care

să asude ca Tom, iar după un marş cămaşa albastră era lac de sudoare. A trebuit să o vopsesc de câteva ori, pentru că se decolora la subsuori şi nu dădea bine. Nu l-am văzut niciodată în marş, dar voiam să arate fercheş, aşa cum vrea orice nevastă, firește.

Între timp ne-am instalat într-o locuință mică de tablă ondulată tocmai în Strandhill. Era o baracă, de fapt, dar era aproape de sala de dans şi nu mai trebuia să merg la Sligo. În acelaşi timp, pentru el era o drumeție uşoară să meargă înapoi în oraş. Dormitorul nostru dădea înspre muntele Knocknarea, puteam efectiv să vedem vârful movilei de pietre a Maevei de pe munte, era plăcut să stăm întinşi acolo, o pereche de tineri căsătoriți în anii '30, în timpuri moderne, iar ea acolo sus stând întinsă în patul ei, propriul ei *laeva* cum se spune, potrivită bine acolo de patru mii de ani.
Aveam o vedere frumoasă înspre insula Coney de pe veranda şubredă din față şi, deşi nu se vedea de munte, ştiam că Omul de Metal e acolo, zdravăn şi veşnic, mi-l închipuiam cu ochii minții, arătând cu degetul înspre apa adâncă, credincios şi stoic.

În zbor spre Rio. Jobenul. Omul care conducea țara inimilor nu era de Valera cu chipul lui supt şi frământat, ci Fred Astaire, cu chipul *lui* supt şi frământat.

Chiar şi protipendada venea la film. Dacă ar fi fost biserică, ar fi avut strane. Dar aşa cum stăteau lucrurile, majoritatea hainelor de blană stăteau la balcon. Restul oraşului Sligo mişuna în rândurile de dedesubt. Ar fi putut fi moarte de om, dar domnul Clancy şi fraţii lui făcuseră cu toţii armata, şi făceau instrucție cu spectatorii de parcă ar fi fost nişte recruți nestăpâniți. La cea mai mică tulburare te trezeai grămadă afară în noaptea ploioasă şi întunecoasă din Sligo, ceea ce nu era de dorit. O, nu-l deranja că toți se pupau, doar nu era popă de țară, şi oricum, ce-ar fi putut face când se stingeau luminile? Nu era biserică, dar era ca la biserică, numai că mult mai bine. La film

te uitai în jur şi vedeai pe feţele oamenilor acea privire absorbită pe care visa pesemne preotul sau parohul să o vadă într-o zi pe feţele enoriaşilor. Toată lumea din Sligo, într-o îngrămădeală jilavă, toţi oamenii aceia diferiţi cu trăiri diferite, cerşetori şi prinţi, uniţi în vrajă. Ai fi putut spune că Irlanda e unită şi liberă, cel puţin la film. Deşi Tom mă ţinea în carantină în Strandhill, până avea să o convingă pe maică-sa să nu îmi mai fie atât de potrivnică, nu era aşa de crud încât să mă ţină în exil şi sâmbătă seara. Intram chiuind în oraş în maşinuţa lui drăguţă şi ne ocupam locurile ca întotdeauna, de parcă de asta ar fi ţinut mântuirea sufletului.

Era un veşnic schimb de replici la cinema, îşi aruncau insulte fără jenă unii altora. Uneori se făceau apropouri cine cu cine ţine în politică, alteori nu era nici o supărare, însă, uneori doar, oamenii se mai şi supărau, iar lucrul acesta, puţin câte puţin, s-a înteţit în anii '30. Îţi puteai da bine seama de starea ţării după calitatea insultelor de la filmul de sâmbătă seara. Firește, domnul Clancy nu ţinea cu nici un partid în mod special, şi poate că era total împotriva politicii. Puteai să zbori afară pentru o vorbă urâcioasă, lucru ce nu se prea întâmpla în Parlament, după cum spunea Tom.

— Sunt lucruri pe care le poţi spune fără să păţeşti nimic în Parlamentul irlandez, dar pentru care ai fi dat afară de la cinema, ar fi zis Tom.

Întotdeauna erau jurnale de actualităţi înainte de film şi, dacă de pildă era ceva despre Războiul Civil din Spania, se rădea în hohote de Cămăşile Albastre şi chestiile astea. Domnul Clancy şi fraţii lui aveau de lucru, nu glumă, să îi dea afară pe glumeţi.

— Ceată de golani, zicea Tom.

— Şleahtă de poponari împiedicaţi, zicea Jack, dacă nu era în Africa.

Nu că Jack ar fi fost de acord cu Cămăşile Albastre.

— Mă tem că prietenul tău O'Duffy este un poponar împiedicat, îi zicea lui Tom.

Dar Tom rădea întotdeauna în hohote, ţinea la

fratele lui Jack şi nu-i păsa ce spune. Asta făcea parte din marele farmec al lui Tom ca prieten şi ca frate. Era împăciuitor până în măduva oaselor. Pe deasupra, credea că Jack este un geniu, pentru că avea cele două diplome din Galway, ingineria şi geologia, în timp ce el nu rezistase decât cele câteva luni la Facultatea de Drept. Avea un fel de a-i sorbi vorbele lui Jack, cum făcea pe când erau amândoi nişte puşti. Nu ştiu unde încăpea fratele lor Eneas în toate acestea. Fireşte, n-am auzit prea multe despre bietul Eneas.

Într-o seară, când rula *Jobenul,* când am coborât la toaleta pentru femei, mi-a ieşit în cale pentru o clipă o siluetă întunecată şi cunoscută. De obicei un bărbat singur nu acosta o femeie măritată cu vorbe întâmplătoare, dar pe de altă parte, nimic n-a fost vreodată întâmplător în ce îl priveşte pe John Lavelle. Acum că gruparea lui era bine instalată la putere, părea că îi merge din plin, deşi nu făcea decât să taie mărăcini de pe marginea drumului pentru consiliu. Era mai bine decât să fie fugar sau să mănânce pâinea amară a puşcăriei în Curragh. Probabil că îi plăceau hainele negre pentru că numai în negru umbla, iar asta îl făcea să arate chiar ca un cowboy, cu paloarea albă a pielii şi cu pletele negre. Pentru un măturător de drumuri, se pricepea fără doar şi poate la costume. În ceea ce mă priveşte, eram îmbrăcată în rochia mea cea mai bună, mov, ceea ce cred că vorbea de la sine. Oricum, lui John Lavelle nu prea îi păsa ce se cade şi ce nu se cade să faci.

— Salut, Roseanne. Ştii, fato, eşti tare frumuşică.

Ei, asta era o afirmaţie colosală pentru el. Pentru oricine. Niciodată nu îmi spusese nici o vorbă de amor. La urma urmelor, ne cunoscuserăm din pricina celei mai sinistre tragedii. Poate încă mai credea că i-am adus pe cap soldaţii Statului Liber cu ani în urmă. Poate felul lui de a vorbi aşa cu mine era o răzbunare subtilă. Oricum ar fi fost, nu am luat-o în serios, am trecut pe lângă el şi

mi-am văzut de drum. Oricum, îmi exploda vezica.

— Sunt sus pe Knocknarea aproape în fiecare duminică. Aproape în fiecare duminică pe la trei mă găsești la movilă.

Am roșit de rușine. Se vânzoleau pe acolo câteva femei și fete ce încercau să facă același lucru ca și mine, dar nu scoteau nici o vorbă, pentru că mai rula încă filmul în spatele nostru. De fapt, era destul de greu să îți dai seama ce a spus John Lavelle, dar eu am priceput. Poate nu a vrut decât să se arate prietenos. Poate a vrut să spună „Știu că locuiești acolo și trec și eu des pe acolo".

Nu l-am văzut niciodată la dans. Ține cont, însă, că nu mergeam la Piaza așa de des ca în vremurile dinainte, când eram fată nemăritată și puteam cânta la pian fără probleme. Dar femeile căsătorite nu lucrau defel în zilele acelea. Eram ca musulmanii pe timpul acela, bărbații voiau să ne țină ascunse, în afară de ocazii ca aceea, când era un film bun de văzut.

John Lavelle nu era doar un tip ca oricare altul. Nu era doar un golan de pe stradă care aruncă niște vorbe după mine, era o persoană importantă pentru că îl știuse pe tata și niște lucruri despre tata. Ne legau două morți și mai bine, ai putea spune, moartea fratelui său și moartea tatii. Am ii putut fi dușmani, dar cumva nu eram. Nu aveam nimic împotriva lui, chiar dacă nu aveam nimic în favoarea lui. Nici până în ziua de azi nu înțeleg cu adevărat. Îl vedeam rar, și totuși îmi apărea în vis. În vis era mereu împușcat și pe moarte, așa cum fusese fratele lui în viața adevărată. L-am văzut adesea cum moare în vis. Îl țineam de mână și chestii de genul ăsta. Ca o soră.

Totuși, nu i-am vorbit niciodată lui Tom despre asta. Nu aveam chef. Cum să încep? Tom mă iubea, sau iubea ce știa el despre mine, cât vedea el din mine. Nu vreau să spun acum ceva nepotrivit, dar întotdeauna îmi făcea complimente despre fundul meu. Acesta-i adevărul.

— Când sunt trist, mi-a spus odată, mă gândesc la fundul tău.

Nu era foarte romantic, dar într-un fel foarte romantic. Bărbaţii nu sunt chiar ca toţi oamenii, nu, vreau să spun că au alte priorităţi. Ţine cont, însă, că nu ştiu nici care sunt prioritățile femeilor, sau cel puţin ştiu care sunt, dar nu le-am resimţit niciodată. Dar şi eu îl doream pe Tom fără sfială. Din cap până-n picioare. Nu ştiu. Mă amețea fără răgaz. Sunt lucruri de care nu te mai poţi sătura. Te poţi sătura de ciocolată. Dar anumite lucruri... îmi plăcea să stau cu el, orice am fi făcut. Îmi plăcea să beau ceai cu el. Îmi plăcea să îl sărut pe urechi. Poate că nu am fost niciodată o femeie cum se cuvine. Să mă ierte Dumnezeu. Poate că cea mai mare greşeală pe care am făcut-o a fost că întotdeauna m-am simţit egală cu el. Simţeam că suntem eu şi el, ca Bonnie şi Clyde, care în vremurile acelea băteau America şi omorau oameni, şi, în general ce? Îşi exprimau dragostea în feluri curioase.

De acord, atunci de ce m-am dus la movila Maevei duminica următoare? Nu ştiu. Pentru că m-a poftit John Lavelle? Nu. Ştiu că a fost un lucru nenorocit, o greşeală. De ce se întoarce somonul la râul Garravoge, când poate cutreiera marea întreagă?

Carnetul de notiţe al doctorului Grene

În fiecare an, în vremurile de la început, mergeam cu sfinţenie la Bundoran în vacanţă. Acum lumea râde de Bundoran, consideră că e exemplul suprem al vechiului stil de vacanţă irlandez, cu pensiuni igrasioase, ploaie urâtă, mâncare proastă şi toate celelalte. Dar nouă ne plăceau toate celelalte, mie şi lui Bet. Rădeam de ce era acolo, e drept, dar cu afecţiune, cum ai râde de o mătuşă bătrână şi nebună. Ne plăcea enorm să mergem acolo – fugeam acolo, s-ar putea spune, să ne împrospătăm la altarul din Bundoran.

Soarele ştie citi foarte bine feţele. Mersul înapoi în acelaşi loc, an de an, făcea un fel de ceas din faţa lui

Bet. În fiecare an era o poveste nouă, următoarea imagine a secvenței. Aș fi fotografiat-o în fiecare an în același loc la aceeași oră. Mereu mărâia și își făcea griji că îmbătrânește, ochea orice rid nou apărut pe față, ca un câine somnoros ce se trezește brusc când se aude picior de străin trecând de limita proprietății. Singura ei extravaganță erau borcănașele acelea de cremă de noapte în care investea în războiul ei împotriva ridurilor. Era o persoană de o inteligență profundă, știa porțiuni mari din Shakespeare din anii de școală, când unul dintre acei dascăli neslăviți și inspirați a luat-o în primire și a încercat să o facă și pe ea dăscăliță. Dar nu se uita la riduri cu inteligența ei, era ceva mai primitiv, mai ancestral. În ce mă privește, cu mâna pe inimă, chestiile acelea nu m-au deranjat niciodată. Este unul dintre miracolele căsniciei că, dintr-un motiv magic, avem mereu senzația că nu ne-am schimbat. Nici măcar prietenii noștri nu par să îmbătrânească. Ce dar e acesta, pe care nici măcar nu-l bănuiam cât am fost tânăr. Dar presupun că altminteri ce am face? Nu a existat persoană în căminele de bătrâni care să nu se uite cu suspiciune la ceilalți locatari. *Ei* sunt bătrânii, ei sunt clubul în care nu vrea nimeni să intre. Dar nu suntem niciodată bătrâni pentru noi înșine. Aceasta pentru că, atunci când e să facem socoteala, barca în care plutim pe ape este sufletul, nu trupul.

A, și tocmai eu scriu asta, eu, cel mai mare agnostic din Irlanda. Ca de obicei, nu găsesc cuvinte pentru ce vreau să spun. Încerc să spun că am iubit-o pe Bet, da, ca de la suflet la suflet, iar ridurile și zbârciturile aparțineau altei povești, erau propria ei lectură chinuitoare a vieții ei. Dar nici nu vreau să subestimez durerea pe care i-o provocau. Potrivit propriei evaluări de femeie obișnuită, nu voia să fie o bătrână comună. Totuși, aș pune și acel adjectiv, obișnuită, sub semnul întrebării. Uneori fața îi sclipea și strălucea de propria-i frumusețe. A fost momentul în care am stat alături în

biserică şi mi-am coborât privirile pe chipul ei chiar în clipa de dinainte de a spune da, iar apoi am auzit-o rostind da, şi atunci de pe chipul ei şi-a luat zborul acea lumină extraordinară care a năvălit înspre mine. Era iubirea. Nu te aştepţi să vezi iubirea în felul acesta. Oricum, eu nu mă aşteptam.

Şi atunci de ce a trebuit să o trădez tocmai în Bundoran?

Am plecat destul de inocent, fără ea, dar la o conferinţă în hotelul acela nou de pe plajă. Era un colocviu de psihiatrie, chiar aşa. Tema noastră era întâmplător psihoza geriatrică, demenţa, toate chestiile acelea. Prezentam o lucrare despre versiunile memoriei, certitudinea absolut fascistă a memoriei, oprimarea terorizantă a memoriei. Presupun că era o aiurelă a vârstei de mijloc, dar la vremea aceea socoteam că este efectiv radicală, revoluţionară. A fost receptată la conferinţă ca un tip de a da cu piciorul precauţiei. Ca un fel de greşeală a minţii. Aşa încât poate că nu e nimic notabil în faptul că a fost urmată de o greşeală a trupului.

Biata Martha. Patru băieţi minunaţi avea acasă şi un soţ care era unul dintre cei mai înzestraţi consilieri juniori ai generaţiei sale. Un om distant, zbuciumat, dar sunt convins că era un om de calitate. A fost îngrozitor de simplu. Am băut prea mult vin împreună, am rătăcit pe coridorul de camere neimpresionante, ne-a apucat o dorinţă bruscă unul de celălalt, am sărutat-o, ne-am pipăit pe întuneric, nici măcar nu şi-a dat jos chiloţii, să ne ajute Dumnezeu, a avut orgasm în mâna mea, şi cu asta, basta. Era un regres, o retragere în adolescenţă, când astfel de bâjbâieli păreau eroice şi poetice.

Martha a mers acasă şi i-a spus bunului ei soţ. Nu cred că a avut de gând sau că a vrut. Cred că voia, de fapt, să nu se fi întâmplat. Lumea nu e plină de trădători, e plină de oameni cu motive decente şi cu o dorinţă deplină de a se purta bine cu cei pe care îi cunosc şi îi iubesc. Acesta e un adevăr prea puţin

cunoscut, însă e totuşi un adevăr. La modul empiric, după toţii, anii de experienţă profesională, aş depune mărturie în acest sens. Ştiu că e o concluzie miraculoasă, dar asta e. Ne place să caracterizăm omenirea ca fiind sălbatică, desfrânată şi primitivă, dar în felul acesta îi transformăm pe toţi în străini. Nu suntem lupi, ci miei surprinşi la marginea câmpului de lumina soarelui şi de vară. Martha şi-a pierdut lumea ei. Iar eu am pierdut-o pe a mea. Fără îndoială că asta am meritat. însă tot ce a suferit soţul ei nu a meritat, iar tot ce o fi suferit Bet sunt sigur că nu.

Deoarece să fii credincios nu e omenesc, ci divin.

Iar am inceput.

Mă întreb ce ar fi zis părintele Gaunt despre aceasta?

Părintele Gaunt, care incerca cu atâta asiduitate şi devoţiune să o demaşte pe Roseanne, firea ei şi povestea ei incrimi- nantă. Depoziţia e în cealaltă cameră şi sunt prea obosit să mă duc să o aduc. Să văd cât din ea pot să scriu din memorie. Evenimentele de la cimitir le-am detaliat pe fiecare. Apoi a venit independenţa, poliţia imperială a fost desfiinţată, făcând să crească, trebuie să presupun, temerile tatălui lui Roseanne, apoi... presupun că timpul a trecut. Sentimentul de vulnerabilitate a scăzut, a crescut? Iar tatăl lui Roseanne a primit o slujbă exact în acelaşi cimitir. Întrucât această slujbă era la dispoziţia consiliului orăşenesc, e greu de înţeles de ce i s-a dat unui om atât de pătat o asemenea sinecură, dacă nu cumva era o slujbă aşa de înjositoare, încât au socotit că este o dreaptă umilire. Într-adevăr, cu timpul a pierdut această slujbă şi i s-a dat slujba de vânător de şobolani în Sligo, desigur insulta supremă pentru un astfel de om. Părintele Gaunt scrie cu posibilă maliţiozitate că şi-a vânat compatrioţii ca pe nişte şobolani, astfel încât s-ar putea să fi fost calificat pentru slujbă. (Sau cam în sensul acesta.) Dar memoria e şi

lungă, şi scurtă în Irlanda, ca oriunde au loc astfel de războaie. Războiul civil care a urmat a provocat şi mai mult prăpăd în instinctul bunătăţii la tinerii din Sligo. În cele din urmă, şi-au găsit timp să îşi îndrepte atenţia spre tatăl lui Roseanne, iar sfârşitul i-a fost curios şi amânat.

Într-o seară pe când se întorcea acasă, a fost răpit la colţul străzii lui. Era beat ca de obicei, iar ţiica lui îl aştepta, tot ca de obicei. Şi cred, într-adevăr, şi reiese clar din relatarea părintelui Gaunt, că Roseanne îşi adora năstruşnicul părinte, în orice caz, a fost ridicat de mai mulţi oameni şi târât în cimitir. Ea i-a urmărit. Părintele Gaunt crede că planul era să îl ducă în vârful turnului rotund de acolo din cimitir şi să îl azvârle pe fereastra de sus, sau o strategie de genul acesta.

I-au înfundat gura cu pene albe, fără îndoială pentru a-i caracteriza îndeletnicirea anterioară, deşi Dumnezeu ştie că nu văd în ce consta laşitatea lui, oricât de nechibzuit ar fi fost în multe privinţe. Apoi, vai, a fost bătut cu ciocane, şi au făcut efortul de a-l împinge prin ferestruica din vârful turnului. Roseanne însăşi era dedesubt, privind în sus. Zgomote teribile, fără îndoială, din cămăruţa de sus. Şi au reuşit să îl scoată pe fereastră pe jumătate. Atât că burta îi era prea rotunjită de anii în care băuse bere, şi nu îi permitea să iasă afară în aerul nopţii. Nici ciocanele nu-l uciseseră de tot şi, în timp ce răcnea, penele ii ţâşneau din gură. Cu o furie disperată, l-au tras înapoi înăuntru, iar unul dintre oameni a azvârlit nenorocitele de ciocane afară pe fereastră. Penele au zburat în sus, ciocanele au căzut jos, iar Roseanne, cum stătea cu ochii aţintiţi în sus, a primit o lovitură în cap care a făcut-o să îşi piardă pe loc cunoştinţa.

Soluţia mai puţin teatrală la problema execuţiei a fost să îl spânzure într-o casă lăsată în paragină din apropiere. Nu cred că în atmosfera acelor timpuri i s-ar fi dus prea mult lipsa. Fără îndoială, acţionase împotriva propriului popor. Erau oameni tineri ce încercau să

îndrepte o mare nedreptate, iar tinerii se aprind uşor şi uneori sunt neîndemânatici. Nu, nu prea i s-ar fi dus lipsa unui astfel de om.

Cu excepţia lui Roseanne.

Cum să îi prezint toate acestea? Iar acesta este doar sfârşitul primei secţiuni, mai este o parte ce prezintă punct cu punct istoria ei ulterioară. Iar în aceasta, o învinuire realmente mizerabilă şi chiar înfiorătoare la adresa ei. Păcatele tatălui sunt una, dar păcatele mamei... Ei, bine. Trebuie să ţin minte, îmi spun, de ce m-am angajat în această evaluare. Să fiu profesionist. Să păstrez distanţa. La urma urmelor, dat fiind că am fost crescut în Anglia, deşi oarecum ca un copil irlandez, sunt deja distanţat de ciudatele capitole ale uimitoarei poveşti a acestei ţări.

Dar oare nu sunt toate istoriile încâlcite, vreau să spun, nu sunt oare aproape străine de imaginaţia noastră? Moartea propriei mele mame, cât de cruntă a fost, în toate privinţele, şi singurul lucru bun la care mă pot gândi că a ieşit din aceasta a fost că m-a „inspirit" să urmez psihiatria la Durham, aproape ca un act de asigurare disperată împotriva a ceea ce s-a întâmplat.

Mama trăia în paradis, de cealaltă parte a râului, dincolo de Padstow, într-o casă invidiată şi admirată vara de oaspeţi, aşezată între copaci, chiar pe plajă.

Firește nu mama mea „adevărată" şi nici tatăl meu „adevărat".

Plecau în fiecare an să petreacă o vreme în liniște în Ţinutul Lacurilor. într-o dimineaţă, tata a urcat pe munte fără ea. Când a ajuns pe culme, s-a uitat în jos în valea în care era un lac, şi a văzut o siluetă măruntă ce înainta în apă. Era prea departe ca să îl audă cineva. Şi-a dat seama imediat cine era.

Cam la trei ani după ce m-au adoptat, după ce au renunţat la speranţa de a avea copilul lor, au avut parte de propriul copil, fratele meu John. îmi era devotat. Când eram prichindei şi pescuiam în râul de lângă noi,

stătea ore întregi în pantaloni scurți și aplecat, cu fundul în sus, să îmi prindă cu un borcan de gem boișteni pentru cârlig.

Când aveam paisprezece ani, înconjuram estuarul cu bicicleta dimineața să prindem autobuzul, eu înspre Gimnaziul Catolic, iar el înspre școala primară la care fusesem și eu cândva. Stațiile de autobuz erau aproape una de alta, dar de o parte și de alta a drumului, pentru că școala aceasta era în direcția opusă. Nu era decât un drumeag de țară în afara satului, iar autobuzele erau vehiculele acelea lucioase și butucănoase de pe vremea aceea.

Într-o dimineață – și cum se preface totul într-o povestioară – mai că aș putea spune a fost odată ca niciodată – după ce am trecut bicicletele peste gardul viu, cum făceam întotdeauna, am văzut că vine autobuzul meu pe drum, iar autobuzul lui venea din cealaltă parte aproape la aceeași distanță. John, în jur de zece ani, m-a pupat și m-a îmbrățișat și s-a pornit să treacă drumul. Mi-am dat seama că încă îi mai țineam haina, și am strigat după el, „Hei, băiete!", John s-a oprit și s-a întors. „Haina!", am zis eu, și am dat să i-o arunc, și l-am văzut pe John că zâmbește, și face câțiva pași înapoi înspre mine. Deja cele două autobuze erau lângă noi, și orice calcule și-or fi făcut șoferii despre puștiul ce traversa drumul, strigătul meu către John a provocat mare nenorocire, iar autobuzul meu l-a lovit din plin, în timp ce eu încă mai stăteam cu haina întinsă înspre el.

Aceasta era cauza durerii mamei.

Mare durere. Peste putință de închipuit. Distrusă până în adâncul inimii. Și totuși, este ceva aici ce îmi scapă. Adevărata înțelegere.

Viața ei era bogată în alte moduri. Trăia în paradis. L-a lăsat într-adevăr pe bietul tata în paradis. Nu eram oare și supărat pe ea? Pentru că eu nu eram de-ajuns? Sau tata? Că n-a rezistat? Nu e cinstit, știu. Dar există

rezistență, e o calitate. Presupun că ceea ce încerc eu să scriu, fără ca prin aceasta să fiu lipsit de respect față de mama, e că Roseanne a rezistat, deși viața ei nu face doi bani.

Mi-e puțin silă de mine de ce am scris.

Și oare de ce plâng?

Sunt stupefiat când citesc ce am scris acum. Am transformat într-o povestioară moartea fratelui meu, de care, cum mi-e limpede din sintaxa degajată, evident că mă învinovățesc. Chiar și când eram la Durham, iar noi, studenții, ne psihanalizam unul pe altul, nu am discutat niciodată despre aceasta. Nici măcar nu mă gândesc la asta, nu i-am conferit absolut nici o valoare în ultimii cincizeci de ani. Este un scandal în încăperile din mine. Pricep clar acest lucru, când mă uit atent la faptele ca atare. Dar cum naibii să încep să privesc lucrurile acum, cum am să mă vindec vreodată? Mă depășește. Singurul cu care aș fi putut discuta despre acestea e Amurdat Singh, care e demult sub pământ. Sau tata, la fel. Cât trebuie să fi suferit el, în minunata lui discreție englezească.

Dar asta e altceva. E limpede că sunt mulțumit că nu mai pot fi ajutat. Dezgustător. Acum nu numai că plâng, să se consemneze, ci și tremur. Firește că viața lui Roseanne acoperă tot, ea este măsura cunoașterii pe care o putem avea despre lumea noastră, în ultima sută de ani. Ar trebui să fie loc de pelerinaj și icoană națională. Dar ea nu trăiește nicăieri, nu e nimic. O prezbiteriană. Se uită uneori ce eforturi s-au făcut în anii '20 pentru a include toate nuanțele de opinie în primul senat irlandez, dar entuziasmul a pierit după scurt timp. Primul nostru președinte era protestant, gest frumos și poetic. Adevărul e că ne lipsesc atât de multe fire din povestea noastră, încât tapiseria vieții irlandeze nu poate decât să se destrame. Nu are ce să o țină întreagă. Prima boare de vânt, primul război uriaș ce ne va atinge ne va spulbera până în Azore. Roseanne

nu e decât un petic de hârtie suflat de vânt la marginea pustiei.

Şi îmi dau seama că am început să mă implic prea mult. Probabil sunt obsedat. Nu numai că nu pot să scot povestea de la ea, dar am o versiune a vieţii ei pe care cred că ea ar respinge-o. Mai am vreo zece suflete de care trebuie să mă ocup, să le ascult, să văd dacă pot fi plasate din nou în „comunitate". Dumnezeule, locul acesta se va desfiinţa, se va dispersa, am multe de făcut, multe de făcut.

Dar în fiecare zi mă simt obligat să urc la odaia ei, adesea în fugă, de parcă ar ii o urgenţă, ca la sfârşitul filmului aceluia vechi, *Scurtă întâlnire*. De parcă, de-ar fi să amân, nu va mai fi acolo. După cum s-ar putea prea bine.

Fără Bet mi-e imposibil să trăiesc. Acum trebuie să o învăţ şi pe asta.

S-ar putea oare să o folosesc pe Roseanne pentru asta, să mă ocup de o persoană pe care o admir şi în acelaşi timp asupra căreia am putere? Acum trebuie să îmi pun la îndoială propriile motive în ce o priveşte, pentru că mă tem că nu prea i s-a făcut dreptate în trecut, lăsând la o parte gravitatea învinuirii ce i s-a adus, sau probabil că zvon ar fi un cuvânt mai potrivit. Deşi e îngropată aici în oarecare măsură, nu e Saddam în groaznica lui gaură de şarpe, nu trebuie scoasă afară să i se examineze dinţii ca la cal (deşi notez că ar trebui să i se îngrijească dinţii, am văzut multă negreală în gura ei). Dinţii examinaţi, corpul despăducheat, dezonorat, expediat.

Capitolul 16

Mărturia lui Roseanne

Doctorul Grene a fost aici cu puţin timp în urmă. Când a intrat în odaie, a păşit întâmplător peste scândura desprinsă unde ascund aceste pagini şi s-a auzit un scârţâit nemilos, exact ca un şoarece când se încleştează bara de la capcană, şi m-a speriat. Dar nu, doctorul Grene nu băga nimic în seamă, nici măcar pe mine. S-a aşezat în vechiul meu fotoliu şi n-a zis nimic. Lumina slabă de la fereastră abia îi lumina faţa. Din postul meu de observaţie din pat era complet din profil. Se purta de parcă ar fi fost chiar singur, oftând adânc din când în când, dar nu cred că-şi dădea seama. Erau

suspine nestingherite. L-am lăsat în pace. Era plăcut cu el în cameră, fără întrebări. Oricum, aveam gândurile mele cu care să „mă distrez". E foarte bine că gândurile sunt tăcute, închise, necitite.

Atunci de ce scriu aceste rânduri?

În cele din urmă, tocmai când credeam că pleacă, ca detectivii aceia din filmele vechi, s-a întors de la uşă şi s-a uitat la mine şi a zâmbit.

— Îl ţii minte pe părintele Garvey? a zis el.

— Părintele Garvey?

— Da, era duhovnicul de aici. Cam acum douăzeci de ani.

— Era omuleţul acela cu păr în nas?

— Ei, nu îmi amintesc de păr. Stăteam acolo, şi mi-am amintit că nu îţi plăcea să vină să te vadă. Nu ştiu de ce mi-am amintit de asta dintr-odată. Aveai vreun motiv?

— O, am zis. Nu. Atât că nu îmi plac cuvioşii.

— Cuvioşii? Adică cei care cred?

— Nu, nu, preoţii, călugăriţele şi cei ca ei.

— Şi ai vreun motiv?

— Sunt atât de siguri de toate, iar eu nu sunt sigură. Nu pentru că sunt prezbiteriană. Nu îmi plac preasfinţii. Era foarte drăguţ părintele Garvey, spunea că înţelege perfect, am zis, şi el chiar a înţeles.

A mai zăbovit acolo în uşă. Avea de gând să mai spună ceva? Cred că da. Dar nu a spus, a încuviinţat din cap de câteva ori.

— Nu te deranjează doctorii, sper? a zis el.

— Nu, am zis. Nu mă deranjează deloc doctorii.

A râs şi a ieşit.

Fred Astaire. Nu era un bărbat frumos. Zicea chiar el

că nu ştie să cânte. A început să chelească de tânăr. Dansa cum fuge leopardul, cu graţia Facerii dintâi. Adică săptămâna de la începuturi. Într-una dintre acele zile Dumnezeu l-a făcut pe Fred Astaire. Sâmbătă poate, pentru că aceea era ziua de film. Când îl vedeai pe Fred, toate ţi se păreau mai frumoase. Era un leac. Era pus în sticluţă în filmele lui, şi, pe întregul pământ, de la Castlebar la Cairo, îi vindeca pe ologi şi pe orbi. Acesta e sfântul adevăr. Sfântul Fred. Fred Mântuitorul.

La poalele muntelui am luat o piatră frumoasă, netedă, de pe poteca spălată de ploaie. Era un obicei vechi să duci o piatră şi să o pui pe movila de pietre de sus. O, da, chiar aşa, eram agitată. Nu de la urcuş, de care nici nu îmi păsa, de data aceea. Nu, pentru că îmi „vâjâia" capul, cum se spunea în poveştile romanţioase. Şi nu pot să spun exact de ce, doar că ştiam că fac ceva ce nu e în regulă. Era o zi absolut liniştită, absolut calmă, cerul era spintecat de cicatrice albastre prin întinderea de nori, dar starea mea se potrivea celuilalt fel de zi. Când curgeau stihiile peste Knocknarea şi se revărsau cu potop de oştiri nevăzute şi balauri nemaivăzuţi peste Strandhill, iscând gâlceavă între casele din sat şi mare. Eram cu braţele goale când m-am aplecat după o piatră, chiar şi în stânjeneala mea din grija de a alege una potrivită, cu braţele goale şi cu inima despuiată.

Dacă tata a avut soarta lui, aveam şi eu soarta mea, bănuiesc.

Dragă cititorule, te rog, ocroteşte-mă. Pentru că acum mi-e frică. Trupul bătrân îmi tremură de-a binelea. A trecut atât de mult timp şi încă mi-e frică. A trecut atât de mult timp şi sunt încă aplecată, pipăi piatra cu degetele, de parcă acum ar fi atunci. Cum se poate? De-aş fi la fel de zdravănă acum, să urc muntele cu un asemenea pas aprig. Să urc, să urc, aprig, aprig. Poate că încă mai simt umbra urcuşului. Cu o asemenea văpaie în picioare, pielea netedă ca metalul, tinereţea

nesocotită şi nepreţuită din mine. De ce eram aşa de neştiutoare? De ce sunt acum atât de neştiutoare? Roseanne, Roseanne, dacă te-aş striga acum, eu pe mine strigându-mă, m-ai auzi oare? Iar dacă m-ai auzi, ai lua seama la strigătul meu?

Cam pe la jumătatea urcuşului era un grup mic de oameni care coborau, ii auzeam cum râd, iar din când în când se rostogolea la vale câte o pietricică. Apoi au fost chiar acolo lângă mine, cu haine de gabardină, pălării moi, eşarfe şi ierăşi râsete. Erau dintre cei mai de calitate din Sligo, şi chiar o cunoşteam pe una dintre femei, pentru că venea adesea la Cafeneaua Cairo. îmi aminteam chiar ce comanda de obicei şi se pare că şi ea îşi amintea.

— Salut, salut! a zis ea. Cacao şi o chiflă cu vişine, te rog!

Am râs. Categoric nu voia să mă jignească cu asta. însoţitorii ei m-au privit cu un interes moderat, gata să se poarte prietenos dacă aşa ar fi dorit femeia. Nu m-a prezentat. Dar, cu o voce liniştită, a spus:

— Am auzit că te-ai măritat. Cu omul nostru minunat de la Piaza. Sincere felicitări!

A fost drăguţ din partea ei, deoarece căsătoria nu fusese tocmai pe buzele tuturor, sau, dacă a fost, nu cu vorbe bune. Hai să zicem aşa. De fapt, sunt sigură că a stârnit un vânt de scandal în miniatură, aşa ca orice lucru neobişnuit în Sligo. Era un oraş tare mic sub ploaie.

— Ei, mă bucur că te-am văzut. Urcuş plăcut. Pa-pa.

Şi cu acel uşor englezism, dusă a fost, trasă în jos de cărarea abruptă, iar pălăriile şi eşarfele se afundau rapid înspre poalele muntelui. Şi râsetele. O auzeam pe femeie vorbind cu vocea ei plăcută, poate punându-i la curent, poate remarcând că Tom nu e cu mine, nu ştiu. Dar nu mi-a prea dat curaj în ceea ce aveam de făcut.

Ce aveam de făcut? Nu ştiam. De ce urcam pe

Knocknarea? Pentru că mă invitase acolo un bărbat din Trupele Neregulate din recentul război civil şi care era pesemne la fel de lipsit de reguli în viaţă? Un client al puşcăriilor ce săpa şanţuri în Sligo. Care, după câte ştiam eu, era neînsurat şi nu umbla cu nimeni. Ştiam ce e asta şi cum arată, dar nu ştiam ce mă împinge în sus, pe munte. Probabil era o nesfârşită curiozitate ce se isca din dragostea mea pentru tata. Nevoia de a mă apropia iarăşi de amintirea lui, sau de orice amintire a lui ce l-ar fi făcut mai aievea, chiar şi de întâmplările din noaptea aceea nenorocită în cimitir – amândouă nopţile nenorocite.

Pe culme nu era nimeni la prima vedere, în afară poate de osemintele reginei Maeve sub povara ei de un milion de pietricele. Din depărtare, de pe câmpurile din vale, lângă mare la Strandhill, movila ei se vedea limpede, dar părea mică. Numai când am ajuns acolo sus, de mă dureau picioarele, mi-am dat seama cât de uriaşă era, truda a o sută de oameni care au strâns de pe munte în trecutul îndepărtat recolta ciudată de pietre cât pumnul, începând poate cu regina sub câteva lespezi aşezate cu grijă, şi, încet, ca bucăţile de turbă potrivite în grămadă, ca întâmplările izolate adăugate la o poveste epică, alcătuindu-i marea movilă sub care să doarmă. Spun să doarmă, dar vreau să spun să putrezească, să se împuţineze, să dispară în colină, prelingându-se în umezeala de sub pământ, din care să se hrănească diamantele mici şi lucirile de tufăriş şi muşchi. Pentru o clipă am crezut că se aude muzică, o undă de jazz vechi american, dar era doar vântul greoi ce se împletea peste culme. Şi în această muzică am auzit numele meu.

— Roseanne!

M-am uitat în jur şi nu am văzut pe nimeni.

— Roseanne, Roseanne!

Acum m-a cuprins vechea teamă din copilărie, de parcă aş fi auzit o voce din lumea cealaltă, de parcă însăşi Baba-Cloanţa ar fi şezut în vârful movilei cu

ultimele şuviţe de păr colbuit şi cu obrajii scofâlciţi, şi voia să mă ducă şi pe mine pe lumea de dincolo. Nu, dar nu era glas de femeie, era glas de bărbat, şi când m-am uitat, o siluetă s-a ridicat dintr-un ţărculeţ de pietre, în haine negre, cu plete negre şi faţa palidă.

— Iată-te, a zis John Lavelle.

Mă uitasem cât e ceasul în magazinul de mărunţişuri din vale, în satul Strandhill, dar tot mi se părea că prea s-a potrivit să îl întâlnesc aici cu atât de puţine informaţii. Duminică la trei. Dacă ar fi fost nevoie mare, dacă ar fi fost contingentele unei oştiri ce se întâlnesc să doboare duşmanul pe furiş, şi tot nu s-ar fi potrivit aşa de bine. Dar soarta este probabil un strateg desăvârşit şi e în stare să potrivească lucrurile în chip miraculos ca să ne ajute să ne distrugem.

Am coborât până acolo unde stătea el. Cred că îl priveam cu multă înţelegere, cred că asta era, pentru că îşi pierduse fratele în chip aşa de cumplit. Era ca un fragment din istoria copilăriei mele de care nu mă puteam desprinde. Avea o însemnătate a cărei natură nu o puteam pătrunde. Era un fel de respect crunt pentru el, care nu era decât un muncitor prin şanţuri poate, dar cu toate acestea pentru mine avea un aspect eroic, prinţul în haine de cerşetor.

Stătea pe ceea ce părea a fi un pat despuiat din pietre. Odinioară s-ar fi putut să fie acoperit cu o lespede ce căzuse de demult sau fusese dată deoparte.

— Stăteam întins aici, a zis el. E tare plăcut ungherul acesta în soare. Pune mâna pe cămaşă.

Şi şi-a scos în faţă pieptul negru al cămăşii. Când am pus mâna repede pe el, era foarte cald.

— Asta face soarele în Irlanda, a zis el, numai să aibă prilejul.

Apoi a părut că nu mai avem ce să ne spunem timp de câteva clipe. Inima îmi zvâcnea sub coaste, mă temeam să nu audă. O, nu era din dragoste pentru el. Era din dragoste pentru bietul tata. Să stau aproape de un om care a stat aproape de tata. Ce prostie

groaznică, primejdioasă, neînțeleasă.

Deodată mi-am dat seama. Deodată mi-a trecut prin cap, Tom s-a însurat cu o femeie nebună. E un gând care m-a bântuit de multe, multe ori de atunci. Dar aproape că mă mândresc că mie mi-a trecut prima prin cap acel gând.

Nu puteam rezista ispitei apelor curgătoare. Întinsul mării nu mă putea ține. Somonul își depune icrele pe pietrișul celor mai îndepărtate îngustimi din râul de baștină, unde picură întâi apa din pământ. Lume misterioasă, mistere peste mistere, regine sub pietre, râuri ce se adună pe sub pământ.

— Știi ceva, Roseanne? a zis el, după o vreme. Semeni ca două picături de apă cu nevastă-mea.

— Nevasta ta, John Lavelle? am spus, mânioasă dintr-o- dată.

— Nevastă-mea, da. Semeni cu ea, ori poate chipul tău l-a înlocuit pe al ei în amintirea mea.

— Și atunci unde e nevasta ta?

— E pe insula de nord din Innishkea. În '21, câțiva dintre flăcăii de pe insulă au dat foc la cazarma poliției. Nu știu de ce, pentru că nu era nici urmă de polițai înăuntru. Așa că Negrii-și-Brunii au venit să vadă ce pot face ca să se răzbune. Pe atunci gemenii mei erau nou-născuți. Nevastă-mea Kitty stătea în ușa casei, cu cei doi băieți în brațe, fiecare pe un braț, „să le dea aer", cum spunem noi în irlandeză. Brunii, care erau departe, au hotărât să tragă câteva gloanțe aiurea către ea. Au împușcat-o în cap, și un alt glonț l-a omorât pe Michael a Bhilli, iar Seanin a căzut din brațele maică-sii și a dat cu capul de lespedea din prag.

Vorbea foarte liniștit și parcă cu teamă acum. L-am strâns de mânecă.

— Îmi pare rău, am spus.

— Păi, măcar îl am pe Seanin, are cinșpe ani acuma. Nu-i chiar teafăr la cap, știi, după căzătură. Puțin ciudat. Îi place să se țină deoparte, se

uită numa’ cuminte la ce se întâmplă. Îl cresc neamurile
maică-sii, ştii numele mândru şi vechi din insule, Keane.
Dar îi place să vorbească cu mine. I-am povestit

de tine ultima dată când am fost acasă, şi mi-a pus o sută de întrebări. Şi i-am spus că, dacă eu păţesc ceva, să aibă el grijă de tine, şi a zis că o să aibă, deşi nu cred că a priceput chiar tot ce i-am spus, nu ştie nici măcar unde e Sligo.

— De ce să-i spui să facă aşa ceva, John Lavelle? am zis.

— Nu ştiu. Atâta că...

— Atâta că ce?

— Că nu ştiu ce o să fie cu mine acuma. Cred că iar o să iau puşca la spinare. Nu prea m-a tras săpatul la şanţuri. E şi ăsta un motiv, şi mă sperie de moarte. Alt motiv ar fi că n-am mai văzut fată aşa de frumuşică ca tine, în afară de Kitty.

— Aproape că nu te cunosc. Nu e nimic firesc în asta.

— Asta e, a zis el. Nu mă cunoşti. Înseamnă că e o ţară de oameni care nu se cunosc. Ai dreptate. Da' oricum, ce spun oamenii când simt ce simt eu? *Te iubesc* zic, bănuiesc.

Stăteam acolo de o bună bucată de vreme, iar acum auzeam glasuri, glasuri noi ce veneau din jos. M-am adunat şi mi-am adunat şi gândurile şi am zbughit-o către cărare. Nu aveai cum coborî de pe munte prin altă parte, deşi primul meu gând a fost să o iau prin tufăriş şi grohotiş către răsărit, dar în acelaşi timp ştiam că este o stâncă mare sub Knocknarea, şi ar fi putut să-mi ia multe ore să o înconjor, ca să ajung la drum. Aşa de multe ore, că Tom s-ar fi putut întreba ce nu e în ordine cu mine şi chiar ar putea să ridice tot poporul să mă caute. Acestea îmi treceau prin minte, iar vântul ce se întetise acum că se apropia ora ceaiului îmi arunca părul peste faţă în timp ce micul grup a apărut de jos.

Era un grup de bărbaţi în haine şi în sutane negre. Un grup mic de preoţi ieşiţi la o plimbare de duminică. Oare nu era o umbră de blasfemie în aceasta? Numai de i-ar fi ţinut pioşenia şi rugăciunile şi legile lor să nu iasă din oraş. Dar erau aici, cu râsetul lor diferit şi cu

murmurul din glas. Am aruncat în spate o privire rătăcită să văd unde putea fi John Lavelle. O, stătea drept în spatele meu, de parcă s-ar fi ridicat şi el odată cu vântul.

— Du-te înapoi. Nu te poţi ascunde? Nu se poate să mă vadă aici cu tine!

— De ce nu? a zis el.

— De ce nu? Eşti nebun? Eşti nebun ca mine? Du-te de te ascunde după bolovanii aceia.

Dar era prea târziu. Firește că era prea târziu. Cârdul de preacucernici era peste noi, tot numai zâmbete şi bună ziua, şi scos de pălării. În afară de un chip, roşu de efort şi de şfi- chiuirile vântului, care mi-a aruncat o privire goală, de te seca la inimă. Era părintele Gaunt.

Când am ajuns din nou jos la căsuţa noastră din Strandhill, Tom nu era acolo, pentru că se dusese în Sligo să îl întâmpine pe „General" la gară, pregătind o paradă pe Strada Vinului, pentru a sublinia, după cum spunea Tom, marele entuziasm pentru mişcarea generalului O'Dufly în oraş. Mă implorase să îmbrac o bluză albastră pe care Tom Bătrânu' fusese momit să mi-o însăileze, dar adevărul este că acea latură a lui Tom mă înfricoşa. Presupun că la începuturile Cafenelei Cairo, chiar în Cairo – şi nu cred ca drăguţa doamnă Prunty să fi fost vreodată acolo –, se folosea mult narghileaua, ca să nu mai vorbim despre faimoasele fetiţe vesele ce dansau din buric. Nu am văzut niciodată un om care a luat opiu, dar mă întrebam dacă nu e cam ca strălucirea aproape orientală de pe faţa lui Tom când vorbea despre General, de Corporatism (orice o fi fiind acesta, cred că nu ştia nici el prea bine), şi iar de „trădătorul de Valera" şi „adevăratul început al gloriei Irlandei", şi tot restul de cântece cu zurgălăi ale acelor timpuri. După ce defilau prin Sligo, veneau cu toţii la Strandhill să se întruneascâ la Piaza. Iar grooza care rămăsese în mine după întâlnirea cu John Lavelle se datora în bună parte faptului evident că el era, de fapt,

„dușmanul” mișcării Generalului. Nu știu de ce mă deranja aceasta așa de tare, dar mă deranja. Stăteam în mijlocul micuței noastre camere de zi, goală ca o cameră de închiriat, dar curată și drăguță, și tremuram în rochia mea de vară. Tremuram și am tremurat și mai mult când am auzit sunet de motoare în depărtare, un vuiet ce creștea tot mai tare, până am dat fuga la fereastră să mă uit afară și am văzut trecând un șir de Forduri și alte astfel de mașini, cu Tom în față la volanul mașinii lui, cu o persoană ce arăta cum nu se poate mai importantă pe banchetă lângă el, cu o beretă dintre acelea ce se îndoaie și cu un nas coroiat care nu se deosebea prea mult de cel al fratelui lui Tom, Jack. Erau zeci și zeci de mașini ce apăreau, toate cu muzica lor metalică, ridicând din roți praful alb al drumului îngust de mare, ca în Sahara. Și toate chipurile, bărbați și femei, aprinse de strălucirea aceea ciudată, doar la câteva haturi la răsărit de fericire – imaginea optimismului imposibil, ca reclamele din revistele americane ce mai ajungeau uneori până în lumea aceea îndepărtată din Sligo, împăturite și trimise de rubedenii împreună cu râvnitii dolari americani.

Și am avut senzația curioasă că lumea pe care o priveam era a altcuiva, Sligo era al altcuiva, Tom era al altcuiva. Ca și cum nu aveam să rămân acolo mult timp și nu eram acolo de destul timp, sau chiar nu fusesem niciodată acolo. Ca o stafie pentru mine însămi, și de bună seamă nu pentru prima dată.

M-am întins pe pat, în așternutul răcoros, și am încercat să îmi păstrez cumpătul. Am încercat să fiu eu însămi, totuși nu prea puteam localiza acea persoană, Roseanne. Poate că aluneca în altă direcție. Poate a alunecat demult. În războiul de independență nu trebuiau uciși doar soldații și polițiștii, ci și proștii care s-au dus la Războiul cel Mare fără să stea să se gândească, precum și spoitorii, vagabonzii și alții ca ei. Oamenii ce murdăreau totul pe la margini, oamenii aceia ce stăteau în marginea fotografiilor cu case

frumoase şi, în ochii unora, începeau să le impută. Când au aruncat nemţii bombe peste Belfast în războiul ce-a venit, zeci de mii de oameni au fugit din mahalalele din Belfast, şi nimeni nu voia să îi primească în casă, pentru că erau o rasă uitată de sălbatici, aşa de săraci că nu văzuseră WC-uri în viaţa lor, şi nu mâncau decât ceai cu pâine. Se pişau pe podele în casele cumsecade. Erau toţi oamenii aceia ce stătuseră ascunşi până i-au bombardat nemţii, le-au dat foc. Ca bieţii şobolani ai tatii. Stăteam culcată intr-un pat cu aşternuturi curate, dar mă simţeam ca ei. Ca şi ei, nu eram destul de recunoscătoare şi îmi spurcasem cuibul. Ştiam că în ochii prietenilor lui Tom de afară, adunaţi la Piaza, dacă ar fi ştiut totul despre mine, ar vrea să... nu ştiu, să mă stingă, să mă judece, să mă scoată din rama fotografiilor vieţii. Încântătoarele peisaje ale vieţii obişnuite. Firește că nu ştiam nimic despre nemţi atunci, în afară de faptul că Generalul era un bărbat ca aceia din Italia, din Germania, din Finlanda în timpurile acelea, oameni tare zgomotoşi ce voiau să le dea foc la toţi, ca să fie toţi curaţi, antrenaţi şi puri, ca să poată apoi să plece cu hoardele şi să îi stingă pe păduchioşi, pe zdrenţăroşi, pe cei moralmente nesănătoşi. Undeva în adâncul inimii, în paşaportul pe care-l aveam în inimă, dacă l-ai deschide, ai vedea faţa mea adevărată – nespălată, pârlită de foc, îngrozită, nerecunoscătoare, bolnavă şi mută.

M-am trezit înainte de revărsatul zorilor, împinsă în starea de veghe de micile zgomote pe care le făcea Tom în odaie. Era o lună uriaşă peste Knocknarea, cu movila limpede de parcă ar fi fost în lumina soarelui. Eram încă învăluită în vis, şi doar pentru o clipă mi s-a părut că văd o siluetă deasupra movilei, în haine negre, cu nişte aripi mari şi strălucitoare strânse la spate. Dar, desigur, era mult prea departe pentru aşa ceva.

— Te-ai trezit, puişor? a zis Tom, şi când m-am uitat la el se străduia să-şi dea jos bretelele.

— Ai sânge pe faţă, am zis eu,

ridicându-mă în capul oaselor.

— Am sânge peste tot pe cămaşă, a zis el, deşi mai că nu se vede pe albastru.

— Dumnezeule, ce s-a întâmplat, Tom?

— Absolut nimic. Am avut parte de puţină rezistenţă din partea gărzilor din Sligo. Defilam simplu ca bună ziua când au apărut de pe Strada Cheiului o adunătură de flăcăi, aduşi din Collooney se pare, că nu erau gărzile obişnuite din Sligo. Şi unul dintre ei mi-a croit una cu o bâtă de m-a durut pân' la Dumnezeu. Şi Generalul începe să răcnească la ei, şi gărzile răcnesc la el „Nu aveţi autorizaţie de marş în Sligo!" Şi Generalul fusese căpetenia gărzilor ălora până acum câţiva ani. Ei, aşa urlau toţi şi făceau spume la gură. Aşa că am fost tare bucuroşi să ne ducem la sala de dans, drept să-ţi spun. Şi ştiu că ne-am distrat după aia. Aşa petrecere nu s-a mai văzut.

Era deja în pijamaua lui frumoasă în dungi, apoi s-a dus la măsuţa de toaletă şi s-a stropit viguros cu apă şi s-a şters cu un prosop, iar apoi s-a trântit în pat lângă mine.

— Tu ce-ai făcut? a zis el. Trebuia să vii. A fost grozav.

— Am fost să mă plimb, am zis eu.

— O, ho, a zis el, aşa deci? Şi de ce nu?

Apoi şi-a vârât braţul drept pe sub mâna mea şi m-a tras lângă el, iar după o vreme, între lună şi sânge, am adormit amândoi.

Carnetul de notiţe al doctorului Grene

A fost o panică absolută ieri în clădire. Trebuie să spun că m-am simţit aproape încurajat de amploarea reacţiei, pentru că de atâtea ori în trecut era ceva ce dădea senzaţia că e un nor de inerţie ce atârnă peste aceste acoperişuri vechi. Dar femeia care fusese găsită supărată şi cu pete de sânge pe ea a dispărut după aceea. Asistenta de salon era îngrozită, pentru că tocmai fusese în vizită sora ei şi îi adusese cadou un

halat nou şi frumos. Asistenta observase cordonul făcut din acelaşi material uşor ca şi halatul, dar nu o lăsase inima să i-l ia pe loc. Aşa că se repezea dintr-un salon în altul şi îi întreba pe toţi dacă nu au văzut-o pe biata femeie nenorocită, reuşind să îi facă pe pacienţii foarte bătrâni să se dezmorţească pentru prima dată după mulţi ani. În cele din urmă s-a descoperit nu că s-a spânzurat, ci că a coborât la biroul de internare în halat şi că şi-a semnat singură ieşirea, aşa cum are tot dreptul să facă, potrivit noii legislaţii. A ieşit la drumul principal şi a oprit o maşină să o ducă în oraş, iar de acolo a luat un autobuz de Leitrim, şi toate acestea tot în halat. Ne-a sunat aseară soţul ei să ne spună şi se auzea o voce foarte furioasă la celălalt capăt al firului. A zis că spitalul trebuie să fie un loc de refugiu. A vorbit cu asistenta-şefa, care a fost foarte supusă, nu în stilul vechilor matroane pe care le aveam aici în trecut. Nu ştiu cum se va rezolva totul, dar mi-a dat senzaţia că a fost o adevărată salvare, îi doresc numai bine bietei femei şi imi pare rău că noi i-am fost atât de puţin de ajutor, chiar dimpotrivă. Şi mă bucur foarte tare că panica asistentei a fost neintemeiată.

Azi-dimineaţă m-am dus la camera doamnei McNulty – nu, nu, a lui Roseanne – cu inima uşoară. Firește, starea femeii nu este încă în afara pericolului, dar sunt acum destul de bătrân să prețuiesc viaţa pur şi simplu.

Era puţină lumină pieziş㠠de primăvară în încăpere, ce parcă se strecura prin geam aproape cerând scuze cu delicateţe. O razămică, pătratăpososea pe chipul lui Roseanne. Da, e foarte bătrână. Soarele măsurând vârsta ca întotdeauna în modul cel mai brutal, dar fiind în acelaşi timp cel mai fidel pictor. Mi-a trecut prin minte versul din T.S. Eliot pe care l-am învăţat la şcoală în Anglia,

Viaţa mi-e ca o pană pe mâna
întinsă, Aşteptând vântul morţii.

îi spune Simeon, omul care a dorit să trăiască destul ca să îl vadă pe nou-născutul Mesia. Nu cred că

Roseanne aşteaptă asta. M-am gândit totodată la acele autoportrete ale lui Rembrandt van Rijn, atât de fidel infidele ideii noastre despre cum arătăm, pe care o ducem cu noi ca pe un antidot împotriva remuşcării. Cum hotărâm să nu recunoaştem faptul că ne atârnă pielea pe falei şi că ni se desprinde sub bărbie ca tencuiala ce se desface de şipci la un tavan în stil vechi.

Pielea îi e atât de subţire, încât i se văd venele şi mai ştiu eu ce, ca nişte drumuri, râuri, oraşe şi monumente pe hartă. Ceva întins pe care să poţi scrie. Totuşi, nici un călugăr nu ar fi riscat să pună vârful peniţei pe un pergament atât de fin. Şi din nou m-am gândit cât de frumoasă trebuie să fi fost dacă e atât de straniu de frumoasă acum, la o sută de ani. Osatură bună, cum spunea tata, ca şi cum, îmbătrânind el însuşi şi îmbătrânind şi cei pe care îi cunoştea în jurul său, i-ar fi cunoscut valoarea.

Are totuşi o erupţie pe o parte a feţei, destul de roşie şi de „mânioasă", cum se spune, şi am avut impresia că limba o cam împiedică să vorbească, de parcă i s-ar fi umflat la rădăcină. Trebuie să îl pun pe doctorul Wynn să o vadă. S-ar putea foarte bine să aibă nevoie de un antibiotic.

Dacă mi-a intuit dispoziţia sau nu, nu ştiu, a fost foarte cooperantă, de-a dreptul deschisă. Era în largul ei intr-un mod curios. Poate că era fericită. Ştiu că este absolut încântată când se schimbă vremea în bine, la trecerea anului. Are multă încredere în narcisele galbene de pe alee, plantate acolo de vreun nobil pe vremea când locul acesta era un conac cu domeniu, în zilele acelea demult dispărute. Cu o delicateţe tematoare din partea mea, încercând să fiu şi eu ca lumina soarelui, am abordat în sfârşit problema copilului. Spun „în sfârşit" de parcă aş fi abordat cu succes o mie de alte subiecte, sau aş fi condus discuţia înspre copil. Ceea ce nu e cazul. Dar întreaga chestiune m-a preocupat foarte mult, pentru că, firește, dacă ceea ce a scris părintele Gaunt este adevărat, atunci

întreaga chestiune a stării ei sufleteşti şi prezenţa ei îndelungată aici şi în Sligo rămân în mod categoric şi probabil pentru totdeauna în discuţie. Apropo de Sligo, iar le-am scris ca să îi întreb dacă pot să îi mai vizitez cât de curând şi să stau de vorbă cu directorul, care se dovedeşte a fi o veche cunoştinţă, o persoană pe nume Percival Quinn, cred că singurul Percy de care am auzit în epoca actuală, nemaivorbind de faptul că nu am cunoscut vreun altul. Se pare că el a depus un efort în plus ca să scoată la iveală depoziţia părintelui Gaunt, şi s-ar putea prea bine să existe şi alte dosare acolo despre care consideră şi Percy că nu pot fi dezvăluite, dar nu ştiu. Suntem uneori ca serviciul de contraspionaj în profesia asta a psihiatriei. Toate informaţiile ajung să fie sensibile, îngrijorătoare şi vulnerabile, uneori am impresia că şi cât e ceasul devine o astfel de informaţie. Oricum, am să mă las ghidat de instinct.

Astă-seară e o linişte desăvârşită în casă. Este aproape la fel de stranie cum a fost bătaia în uşă. Dar sunt recunoscător. Uman, singur, îmbătrânit şi recunoscător. Oare ar fi deplasat să scriu aici, să îţi scriu ţie direct aici, Bet, să îţi spun că te iubesc încă şi că sunt recunoscător?

Roseanne era atât de vulnerabilă, atât de admirabilă, atât de deschisă la întâlnirea noastră, încât ştiu că aş fi putut să o întreb aproape orice, să discut orice subiect, şi că probabil aş fi obţinut adevărul, sau ce crede ea că e adevărul. Ei, bine, îmi dădeam seama de avantaj, şi, dacă aş fi forţat, aş fi câştigat mult, dar poate aş fi pierdut ceva. Astăzi a fost ziua în care ar fi putut să îmi spună tot, şi astăzi am optat chiar eu pentru tăcere, pentru discreţie. Pentru că îmi dau seama dintr-odată că există ceva mai presus de judecată. Cred că se numeşte îndurare.

Mărturia lui Roseanne

A intrat doctorul Grene, foarte în formă, şi-a tras scaunul cu aerul că ştie *ce* vrea. Am fost atât de

surprinsă încât efectiv am intrat oarecum în vorbă.

— E o zi minunată de primăvară, a zis el, şi am prins curaj să îţi pun iarăşi câteva din întrebările astea vechi şi istovitoare pe care sunt sigur că ai prefera să nu ţi le mai pun. Dar am efectiv sentimentul că am avea de câştigat din asta. Chiar ieri am auzit ceva care mă face să simt că nimic nu e imposibil. Că lucruri ce par la prima vedere întunecate şi de nepătruns pot fi efectiv clarificate în mod neaşteptat.

A ţinut-o tot aşa o vreme şi în sfârşit a ajuns la întrebare. Era iar despre tata şi am fost foarte mulţumită, pentru a doua oară, să îi spun că tata nu a fost niciodată în poliţie. I-am spus totuşi că a existat o legătură cu poliţia în familia McNulty.

— Fratele soţului meu, pe nume Eneas, a fost în poliţie. A intrat în poliţie cam în 1919, când nu era un moment bun să cauţi de lucru acolo, am spus, sau ceva în genul acesta.

— Ah, a zis doctorul Grene, deci crezi că legătura cu poliţia în felul acesta a ajuns să fie – dezbătută?

— Nu ştiu, am zis. Au apărut deja narcisele galbene pe vechea alee?

— Aproape că au apărut, ameninţă să apară, a zis el. S-ar putea să se teamă de o ultimă brumă.

— Bruma n-are a face cu narcisele galbene, am spus eu. Ca iarba-neagră, pot înflori în zăpadă.

— Da, a zis el, cred că ai dreptate. Ei, bine, Roseanne, al doilea subiect pe care m-am gândit că îl putem discuta e subiectul copilului. Am citit în mica depoziţie despre care am pomenit că a existat un copil. La un moment dat.

— Da, da, a existat un copil.

Apoi nu am mai spus nimic, fiindcă ce mai puteam spune? Mă tem că am început să plâng cât am putut de

încet.

— Nu vreau să te supăr, a zis el, foarte blajin.

— Nu cred că mă superați. Atât că... dacă privesc în urmă, totul e așa de...

— Tragic? am zis eu.

— Acesta e un cuvânt mare. Foarte trist, în orice caz, mi se pare.

A vârât mâna în buzunar și a scos o batistuță de hârtie împăturată.

— Fii fără grijă, a zis el, n-am folosit-o.

Am luat micul obiect inutil cu recunoștință. De ce nu l-ar fi folosit el cu toate necazurile lui din ultima vreme? Am încercat să mi-l închipui stând undeva în casa lui, loc necunoscut mie, firește. Cu nevasta care l-a părăsit. Moartea, la fel de nemiloasă ca un amant, i-a luat-o. Și mi-am șters lacrimile. Mă simțeam ca Barbara Stanwyck într-un film tâmpit lacrimogen, sau cel puțin ca Barbara Stanwyck când avea o sută de ani. Doctorul Grene mă privea cu o față atât de nefericită, încât am început să rând. Apoi s-a îmbățoșat la asta și a început și el să râdă. Apoi am râs amândoi, dar foarte molcom și încet, de parcă n-am fi vrut să ne mai audă cineva.

Trebuie să recunosc că am în cap „amintiri" ce mi se par și mie curioase. Nu mi-ar plăcea să trebuiască să-i spun asta doctorului Grene. Memoria, presupun, dacă este neglijată, ajunge ca o debara, sau ca magazia unei case vechi, talmeș-bal- meș, poate nu numai pentru că a fost neglijată, ci și din cauza scotocitului aiurea, și, pe deasupra, a lucrurilor aruncate acolo unde nu le e locul. Categoric bănuiesc – ei bine, nu știu ce bănuiesc categoric. Mă ia puțin cu amețeală când mă gândesc că e posibil ca lucrurile pe care mi le amintesc să nu fie – să nu fie *reale*, presupun. Era așa un vălmășag pe atunci încât – încât ce? – m-am refugiat în alte istorii imposibile, în visuri, în închipuiri? Nu știu.

Dar dacă mă încred în anumite amintiri, îmi vor sluji,

pesemne, ca pietrele din apă, să trec puhoiul „din alte vremi" fără să mă cufund de tot în ape.

Se spune că bătrânii au cel puţin amintirile. Nu sunt sigură că asta le e întotdeauna de folos. Încerc să rămân credincioasă gândurilor mele. Nădăjduiesc că asta înseamnă că îmi rămân mie credincioasă.

A fost cel mai simplu lucru din lume. Pur şi simplu nu a mai venit acasă. O zi întreagă am aşteptat. Am făcut cartofii piure şi i-am prăjit aşa cum îi promisesem de dimineaţă, pentru că avea o slăbiciune pentru mâncarea tocată şi reîncălzită, deşi fratele său Jack era omul din marină. Era mâncarea preferată a marinarilor şi a soldaţilor, după cum putea să confirme şi tata. Dar mâncarea s-a răcit iar sub capac. Noaptea a pogorât peste Knocknarea, peste golful Sligo, peste Ben Bulben, unde fusese omorât fratele lui John Lavelle, Willie. Pe coastele dinspre vârf, în intimitatea aerului subţiat şi a tufărişului, împuşcat în inimă, nu-i aşa, sau în cap, după ce s-a predat. John Lavelle a văzut din ascunzătoarea lui. Propriul lui frate. Fraţii din Irlanda. John şi Willie, Jack şi Tom şi Eneas.

Am ştiut imediat că s-a întâmplat ceva îngrozitor, dar poţi să ştii lucrul acesta şi să nu laşi gândul să îţi pătrundă în cap de tot. Dansează acolo undeva la margine, unde îl poţi ţine în frâu. Dar când intră în cap de tot, începe adevărata durere.

Şedeam acolo, trebuie să mărturisesc, scăldată în iubire pentru bărbatul meu. Avea acea eficienţă ciudată, chiar şi mersul lui hotărât pe trotuarele din Sligo. Vestele lui, costumul de gabardină, sau trendul cu patru rânduri de căptuşeală, bocancii cu pingele duble de patent, care nu trebuie reparaţi (firește că trebuie). Faţa radioasă, obrajii rumeni plesnind de sănătate şi ţigara care îi atârna în colţul gurii, aceeaşi marcă pe care o fuma şi fratele lui, Army Club Sandhurst.

Şi muzicalitatea, încrederea şi felul lui de a fi mereu între oameni, gata să ia lumea în piept. Şi faptul că nu numai că era gata să ia lumea în piept, ci avea să o cucerească, să cucerească Sligo şi toate cele patru zări, apusul şi răsăritul, „din Portugalia pân' la mare", cum se zice, deşi în realitate e o zicătoare fără noimă. Tom McNulty, bărbat care avea tot dreptul la viaţă, pentru că ştia să o onoreze prin felul în care se bucura de ea.

O, vai, o, vai, stau acolo. Încă mai stau acolo.

Sunt destul de bătrână ca să ştiu că trecerea timpului nu e decât o şmecherie, un expedient. Totul rămâne acolo, se desfăşoară încă, se petrece. Trecutul, prezentul şi viitorul, veşnic în tărtăcuţă, ca periile, pieptenii şi panglicile într-o poşetă.

Pur şi simplu nu s-a mai întors.

Acolo departe în Strandhill, în nopţile în care nu era dans, când nu se auzea decât câte o maşină rătăcită în satul de sus, se auzea o bufniţă. Cred că trăia de cealaltă parte a muntelui Knocknarea, la poale, unde pământul se lasă şi se face un fel de vale până în mare. Bufniţa trăia destul de aproape pentru ca singura notă pe care o repeta să ajungă limpede peste câmpurile serbede şi peste pustietăţi. I se auzea chemarea, iar şi iar, de parcă ar fi vrut să spună nu ştiu ce. Oare vietăţile ce sunt treze şi vânează noaptea îşi cheamă perechea imposibilă tot noaptea? Presupun că aşa ar trebui.

Şi inima mea îşi trimitea chemarea, semnalul în lumea aceea grea. Să vină Tom acasă, *să vină acasă*.

Capitolul 17

Două nopţi mai târziu cred că încă mai şedeam acolo. Deşi este aproape imposibil. Oare nu am mâncat, nu am mers la toaleta din spatele colibei, nu mi-am dezmorţit picioarele? Nu-mi amintesc. Sau mai degrabă

nu îmi amintesc decât că stăteam acolo, iar apoi, când s-a lăsat amurgul peste Strandhill, făcând ca toate să se liniştească, chiar şi culorile ierbii, când adierea aceea a nopţii venea în pripă dinspre golf, făcând să fremete trandafirii la geam, sau cel puţin bobocii noi, toc, toc, toc, ca Gene Krupa însuşi când începea o chestie mică la tobe. Iar apoi, ca şi cum ar fi prins ideea, am auzit cum vine pe drum, pe după colţ, şi intră pe uşă crâmpeie din *Trandafiri cu parfum de caprifoi,* doar câteva note la început, iar apoi l-am auzit pe Jarry B. la tobe, iar apoi a început clarinetul, care bănuiam că e Tom, şi cineva la pian, evident că nu eu, şi după cât de ruginit împungea clapele, am bănuit că o fi fost însuşi Tom Bătrânu', iar Dude Kielty trebuie să fi fost la chitara ritmică care îi plăcea aşa de mult când era copil, o, se desfăşurau, tulpină cu tulpină şi floare cu floare, chiar precum caprifoiul, chiar dacă acesta înflorea mai încolo prin partea locului.

Firește că atunci mi-am dat seama că e duminică. Puteam să mă orientez după asta.

Dar zău aşa, e grozav cântecul acela la chitară solo.

Trandafiri cu parfum de caprifoi. Pac, pac, pac, fac tobele şi sus, şi jos, şi fără răgaz merg coardele chitarei. Poţi să îi înnebuneşti şi pe băieţii de la munte din Sligo cu cântecul acela. Ar trezi mortul la dans. Şi un mut ar chiui la solouri.

Se zicea, cel puţin aşa mi-a spus Tom, că Benny Goodman cânta cântecul acela douăzeci de minute bune când se dansa.

Şi nu mă mir. Poţi să îl cânţi cât e ziua de lungă, şi tot mai are ce spune. Asta era, vezi, era un cântec ce vorbea. Chiar şi fără să cânte cineva cuvintele din gură.

Aşa.

Deci, m-am dus acolo. Asta îmi crea un sentiment foarte ciudat şi întunecat. Să mă gătesc cu ce aveam mai de soi, rochia cea mai bună, să mă dau la repezeală cu fond de ten, să mă pieptăn şi să mă aranjez, să-mi pun pantofii de scenă, şi în tot acest

răstimp să trag aer în piept şi să îl dau afară destul de greu, apoi să ies afară în vânt, să îi simt răcoarea, aşa încât parcă mi s-a micşorat puţin de tot pieptul. Dar nu îmi păsa de asta.

Deoarece credeam că mai e posibil, totul era bine. De ce credeam asta? Pentru că nu mi se spusese contrariul. Eram în mijlocul unui mister. Era devreme pentru dans, dar apăreau deja maşini din Sligo, cu lumina farurilor ca nişte lopeţi ce săpau drumul desfundat. Feţe pline de nădejde în maşini şi fără căi ce stăteau uneori în picioare pe aripa maşinii. Era o priveliştе fericită, cea mai fericită priveliştе din Sligo.

Pe măsură ce mă apropiam de Piaza, mă simţeam tot mai mult ca o stafie. Piaza nu era decât o casă de vacanţă înainte, iar în spate au construit sala în prelungire, aşa încât faţada arăta ca o locuinţă obişnuită, atât că acum era acoperită de beton, ştearsă cumva. Era un steag ff umos ce flutura deasupra acoperişului, pe care scria P-L-A-Z-A. Nu prea era lumină, dar cine avea nevoie de lumină, când clădirea era Mecca visurilor şi a gândurilor tuturor peste săptămână. Puteai să roboteşti toată săptămâna într-o slujbă mizerabilă la oraş, dar atâta timp cât aveai Piaza... Pot să îţi spun că era mai însemnat decât religia dansul. Era o religie. Să ţi se ia dansul ar fi fost ca o, cum îi zice, excomunicare, adică să nu ţi se dea împărtăşania, precum celor din IRA în timpul războiului civil.

Băieţii ca John Lavelle, bineînţeles.

Trandafiri cu parfum de caprifoi. Apoi orchestra a terminat cu aceea şi a început să cânte *Bărbatul pe care-l iubesc*, care nu e om pe lume să nu ştie că e o melodie mai lentă şi mi-a trecut prin cap că nu e o alegere prea bună, pentru că

seara de-abia începuse. Eu, membră a formaţiei. Fiecare melodie e bună la momentul potrivit. Unele melodii îşi

găsesc momentul rar de tot, precum colindele de Crăciun sau vechile balade siropoase când e iarnă grea și tot omul vrea să fie melancolic. *Bărbatul pe care-l iubesc* este pentru penultimul dans, sau cam pe-acolo, când toți sunt istoviți, dar fericiți, și totul e poleit, chipurile, brațele, instrumentele, inimile.

Când am intrat în sală, nu dansau decât câteva suflete. Avusesem dreptate, era mult prea devreme pentru cântecul acela. Dar după cum arăta formația, părea oricum că ar fi târziu în noapte. Tom Bătrânu' cânta pasajul solo de pe la început, iar apoi intra fiul lui cu clarinetul. Era de-a dreptul șocant. Poate că oamenii de acolo și-au dat și ei seama că Tom, Tom al meu, părea cam băut. Categoric se clătina un pic, dar se descurca foarte bine, până când deodată a păru că șovăie și și-a scos saxofonul din gură. Formația a mers mai departe cu cântecul până la prima pauză, iar apoi s-au oprit și ei. Și-au întors fața spre Tom, să vadă ce voia să facă. Tom a pus instrumentul jos cu grija obișnuită, s-a dat jos de pe scenă, și a luat-o clătinat către culise, unde era cabina noastră. Nici nu știu dacă m-a văzut măcar.

Voiam să intru şi eu acolo. Era numai ringul de dans între mine şi cortina veche ce atârna peste uşă. Am făcut un pas înainte, plină de hotărâre, dar brusc Jack era lângă mine, cu faţa foarte severă în luminile care se roteau.

— Ce vrei, Roseanne? a zis el, mai rece decât îl auzisem vreodată, iar el ştia să fie de-a dreptul arctic.

— Ce vreau?

Era caraghios, nu scosesem o vorbă de două sau trei zile, aşa încât vocea îmi era aproape dogită când am vorbit, ca un ac căzut pe un disc de gramofon.

Nu cred că se uita cineva la mine. Trebuie să fi arătat ca doi vechi prieteni ce stăteau de vorbă, cum stăteau de vorbă o mie de vechi prieteni acolo sâmbătă seara. Ce s-ar fi făcut prietenia fără Piaza, darămite iubirea?

Nu aveam nimic în stomac, dar asta nu mi-a împiedicat trupul să încerce să vomite. Era o reacţie la gheaţa din glasul

lui Jack. Îmi spunea mai mult decât ar fi putut spune orice vorbe de-ale lui, fără îndoială vorbele pe care urma să le aud. Nu era vocea călăului, ca englezul acela Pierrepoint pe care l-a adus guvernul Statului Liber în anii '40 ca să-i spânzure pe cei din IRA, ci era vocea judecătorului ce îmi anunţa execuţia. Câţi ucigaşi şi răufăcători nu işi cunosc deja soarta de pe chipul

judecătorului, înainte să le pună pânza aia neagră pe cap, chiar dacă fiecare fibră din făptura lor urlă împotriva acelei cunoaşteri, iar speranţa vine până la buza prăpăs- tiei cuvintelor irevocabile. Pacientul ce se uită în sus la chipul chirurgului. Osândirea la moarte. Ce a primit Eneas McNulty pentru că a fost în poliţie. Osândirea la moarte.

— Ce vrei, Roseanne?

— Ce vreau?

Apoi râgâitul acela uscat. Apoi oamenii se uitau la mine. Probabil se gândeau că am dat pe gât o jumătate de sticlă de gin prea repede, sau ceva de genul acesta, cum făceau dansatorii cu trac, sau muşteriii dubioşi, cum le zicea Tom. Nu aveam după ce să râgâi, dar asta nu m-a scăpat de jena dureroasă. Iar imediat după aceasta a urmat un sentiment adânc, adânc de ceva, poate remuşcare, poate oroare de mine însămi, care mă sfredelea.

Jack s-a tras de lângă mine de parcă aş fi fost într-adevăr capătul unei prăpăstii, sau ceva primejdios ce s-ar putea surpa la margine ca să-şi găsească moartea prăvălindu-se. Stâncile din Mohar, Dun Aengus.

— Jack, Jack, am zis, dar ce voiam să spun, nu ştiam.

— Ce se întâmplă cu tine? a zis el. Ce se întâmplă cu tine?

— Cu mine? Nu ştiu. Mi-e rău.

— Nu, nu acum, nu acum, futu-i, Roseanne. Cu ce mi-ai umblat?

— De ce, ce zice ei că am umblat?

Ei, asta nici măcar nu îmi suna a engleză. Ce zice ei. Ca un cântec vechi al negrilor din Statele din Sud.

Dar Jack n-a spus.

— Pot să merg în spate să îl văd pe Tom? am zis eu.

— Tom nu vrea să te vadă.

— Ba precis vrea, Jack. E bărbatul meu.

— Ei, Roseanne, asta mai vedem noi.

— Cum adică, Jack?

Apoi brusc nu mai era ca de gheaţă. Poate şi-a adus aminte de alte zile, nu ştiu. Poate şi-a amintit că am fost întotdeauna prietenoasă cu el şi că îi arătam respect pentru ce a realizat. Îmi plăcea de Jack, Dumnezeu mi-e martor. Îmi plăceau asprimea lui şi veselia şuie ce izbucnea brusc din când în când, când începea dintr-odată să scuture din picioare şi să facă ce numea el un dans african. Cum ar veni la o petrecere, deodată, pe nepusă masă, îl apuca parcă o veselie uriaşă de îl ducea ca vântul până în Nigeria. Îmi plăcea de el, cu hainele lui frumoase şi cu pălăriile şi mai frumoase, lănţişorul de aur de la ceas, maşina lui care era întotdeauna cea mai bună maşină din Sligo, minus limuzinele mari ale grangurilor.

— Uite ce-i, Roseanne, a zis el. Totu'-i foarte complicat. Am deschis un registru pentru tine acolo la magazinul din Strandhill. N-o să mori de foame.

-Ce?

— N-o să mori de foame, a zis el.

— Auzi, am zis, nu am de ce să nu vorbesc cu Tom. Să-i spun doar o vorbă. De asta am venit aici. Nu mi-am pus în gând să... să cânt în formaţie, pentru numele lui Dumnezeu.

Nu prea avea logică ce am zis şi cred că ultimele cuvinte le-am ţipat. Nu a fost o mişcare inspirată cu Jack, care era atât de atent la ce zice lumea şi ura scenele mai mult decât orice. Nu cred că scumpa lui fată din Galway a făcut vreodată o scenă. În orice caz, Jack şi-a păstrat sângele rece şi s-a apropiat un pas de mine.

— Roseanne, eu întotdeauna am fost prieten cu tine. Ai încredere şi du-te înapoi acasă. Ţinem legătura. S-ar putea să se aplaneze chestia asta. Fii numai calmă şi du-te înapoi acasă. Du-te, Roseanne. Mama şi-a spus cuvântul în problema asta şi cu mama nu te poţi pune.

— Mama?

— Da, da, mama.

— Şi pentru numele lui Dumnezeu, ce-a zis?

— Roseanne, a zis el, încrâncenat şi calm, sunt nişte lucruri pe care nu le pricepi tu despre mama. Sunt nişte lucruri pe care nici eu nu le pricep. A avut parte de încercări, când era mică. Drept urmare, ştie ce vrea.

— încercări? Ce încercări?

Acum aproape şuiera când vorbea, pasămite preocupat să nu se audă ce zice, dar în acelaşi timp să îmi fie clar ce zice, ceea ce nu avea cum să îmi fie clar.

— Chestii vechi. A hotărât că Tom o să îndrepte lucrurile, pentru că, pentru că... motive vechi.

— Vorbeşti ca un nebun, i-am strigat.

A sărit ca ars.

— Dar auzi, auzi, încă se mai poate să se aplaneze toată chestia asta, a zis el.

Ştiam cumva în adâncul sufletului că, dacă întorc spatele şi plec din sala de dans, „toată chestia asta" categoric nu o să se aplaneze. Există un moment când poţi să vorbeşti despre un subiect, aşa cum există un moment pentru orice cântec, oricât ar fi de rar. Acesta era un moment rar dintr-o viaţă întreagă şi ştiam că, dacă aş putea măcar să îl văd pe Tom, sau mai degrabă să mă vadă el pe mine, femeia pe care o iubea atât de mult, pe care o dorea, o venera şi o iubea, totul va fi bine în cele din urmă.

Dar Jack nu m-a lăsat să trec. Fără îndoială. Stătea doar puţin într-o parte lângă mine, ca pescarul de somoni care vrea să arunce undiţa peste râu, cu toată greutatea lăsată pe piciorul stâng.

Jack nu era un ticălos, nu era un om crud. Dar de data aceasta era frate, nu era cumnat.

în plus, era un obstacol mare de tot. Am încercat să o zbughesc înainte, să trec de el prin simpla putere a voinţei, substanţă mult mai moale decât el, să trec prin el. Dar el era întărit de statul în Africa, era ca şi cum aş

fi lovit un copac, m-a încolăcit cu braţele când am încercat să o iau la fugă prin sală, şi ţipam, ţipam după Tom, după îndurare, după Dumnezeu. M-a prins cu braţele strâns de mijloc, m-a prins strâns, strâns, dă-i, dă-i strâns, ca să folosesc cuvintele pe care le-a învăţat în Africa, engleza stricată pe care îi plăcea să o imite şi să o batjocorească, m-a tras către el, încât eram cu fundul prins în braţele lui, blocat acolo, ţinut strâns, nemişcat, imposibil să scap, ca într-o îmbrăţişare stranie.

— Roseanne, Roseanne, a zis el. Şşt, femeie, taci, şşt.

Iar eu urlam şi miorlăiam.

Atât de mult îl iubeam pe Tom şi viaţa pe care o aveam cu el. Atât de mult mă răzvrăteam împotriva viitorului pe care îl uram.

Întoarsă în coliba de tablă ondulată, nu ştiam de ce să mă apuc. M-am dus la culcare să dorm, dar nu îmi era somn. Mi se furişa în creier un simţământ rece, până la durere fizică, de parcă mi-ar fi despicat cineva materia cenuşie în spate cu o lamă ascuţită, ascuţită, pentru desfăcut conserve. Dă-i, dă-i ascuţită.

Sunt suferinţe pe care, făpturi fiind, le uităm pesemne, ori n-am mai supravieţui printre toate celelalte făpturi. Se zice că durerea naşterii ar fi una, dar nu pot să fiu de acord. Iar durerea pentru ce-o fi fost ce mi s-a întâmplat mie nu e nici ea, categoric, una dintre ele. Şi acum când sunt o babă zbârcită aici în odaie îmi mai aduc aminte. Încă îi simt umbra. Este o durere ce înlătură totul în jurul ei şi rămâne numai ea, aşa încât tânăra care zace acolo pe patul de nuntă era toată numai durere, numai suferinţă. Eram scăldată într-o sudoare ciudată. Cea mai mare parte a durerii era provocată de panica uriaşă că nu o să se întâmple nimic, că nu o să vină nici circul, nici cavaleria americană, nici o putere omenească să o mai uşureze. Că o să rămân pe veci scăldată în durere.

Şi totuşi, presupun că nu avea nici o importanţă. Nu contam deloc în lume, în vremuri de suferinţă întunecată mult mai mare decât a mea, dacă e să credem istoria universală obişnuită. Mă consolează gândul acesta acum, dar nu atunci. Ce-ar fi putut s-o consoleze pe femeia aceea care se zvârcolea într-un pat pierdut în ţinutul pierdut din Strandhill, nu ştiu. Dacă aş fi fost cal, s-ar fi îndurat să mă împuşte.

Nu e lucru mic să împuşti un om, însă în vremurile acelea nu părea să fie mare lucru. În general, în lumea largă. Ştiu că Tom a plecat peste puţin cu Generalul în Spania să lupte pentru Franco, iar acolo se împuşca mult. Mânau bărbaţi şi femei pe marginea prăpăstiilor spectaculoase şi îi îm- puşcau, şi îi lăsau să se rostogolească în hăurile fără fund. Prăpastia era de fapt şi istoria, şi viitorul. Îi împuşcau şi oamenii se prăvăleau în prăpădul ţării, în zbucium şi prăpăd, ca în Irlanda. În războiul civil ne-am împuşcat destul unii pe alţii cât să omorâm ţara în faşă. Ba mai mult încă.

Spun ce cred eu, aşa cum văd eu lucrurile acum. Nu ştiam prea multe despre lucrurile acestea pe atunci. Dar văzusem omoruri cu ochii mei. Şi am văzut cum poate omorul să o ia razna şi să ducă şi alte vieţi, pe negândite. E isteţ şi cotropitor omorul.

În dimineaţa următoare era o zi absurd de frumoasă. Intrase o vrabie în casă şi era îngrozită şi alarmată când m-a văzut intrând din dormitor în camera de zi pustie. Am făcut-o să ajungă într-un colţ, mi se zbătea înnebunită în mâini când am luat-o, părea o inimă în zbor, am dus-o la uşa pe care uitasem să o închid în ciudata mea durere din noaptea trecută, am ieşit pe verandă, am ridicat braţele, şi i-am dat drumul bietei păsărele cenuşii şi fără căpătâi înapoi în soare.

Chiar atunci Jack McNulty şi părintele Gaunt urcau drumul înspre mine.

Întrucât preoţii simţeau pe atunci că ţara e a lor, presupun că şi părintele Gaunt simţea că acea colibă de

tablă e a lui, şi în orice caz a mers drept înăuntru, şi-a ales un scaun şubred, fără să zică până atunci nici o vorbă, Jack a intrat şi el cu paşi mari în urma lui, iar eu aproape că m-am dat înapoi într-un colţ ca vrabia. Dar ceva îmi spunea că nu mă vor lua în căuşul palmelor ca să-mi dea drumul.

— Roseanne, a zis părintele Gaunt.

— Da, părinte.

— A trecut ceva vreme de când n-am mai vorbit, a zis el.

— Da, ceva vreme.

— Ai trecut prin nişte schimbări de atunci, presupun că pot spune aşa. Şi ce mai face mama ta, n-am mai văzut-o de mult timp?

Ei, bine, nu credeam că mai e nevoie să răspund, el a vrut să o interneze în azil, şi oricum nu i-aş fi putut răspunde nici să fi vrut. Nu ştiam ce mai face mama. Presupun că era un păcat că nu ştiam. Speram ca ea să fie bine, dar nu ştiam dacă e bine. Îmi închipuiam că ştiu unde e, dar nu ştiam ce mai face.

Biata mea mamă, frumoasă, nebună şi nenorocită.

Şi fireşte că am început să plâng. Nu pentru mine, ciudat lucru, deşi sunt sigură că aş fi putut, cu vârf şi îndesat, dar nu, nu pentru mine. Pentru mama? Cine poate să spună pe puncte cauza lacrimilor noastre omeneşti?

Dar pe părintele Gaunt nu-l interesa plânsul meu prostesc.

— Ăă, Jack aici de faţă doreşte să reprezinte un anumit punct de vedere al familiei, nu-i aşa, Jack?

— Ei, bine, a zis Jack. Vrem să păstrăm curăţenia petrecerii. Vrem să ne purtăm ca omul alb. Orice lucru se poate rezolva, oricât ar fi de înnodat. Cred că aşa stau lucrurile. Adesea în Nigeria au fost probleme ce păreau insurmontabile, dar cu un anumit fler al acţiunii... Poduri peste râuri ce-şi schimbă cursul în fiecare an. Chestii din astea. Ingineria trebuie să facă

față tuturor acestor probleme.

Am rămas răbdătoare în picioare și îl ascultam pe Jack. De fapt, cred că trebuie considerat cel mai lung discurs pe care mi l-a ținut vreodată mie, sau cel puțin în prezența mea, sau oricum vag în direcția mea. Arăta foarte bărbierit, primenit, curat, cu gulerul de piele ridicat, pălăria așezată în poziție perfectă. Știam de la Tom că în ultimele săptămâni băuse cantități spectaculoase de whiskey, dar nu arăta deloc afectat. Era logodit și urma să se însoare cu fata din Galway, iar asta, a spus Tom, l-a cam factat liut să intre într-o panică bărbătească. Urma să se însoare cu ea și să o ducă în Africa. Tom îmi arătase poze cu casa cu verandă a lui Jack din Nigeria, și cu Jack cu grupuri de bărbați, și albi, și negri. Chiar fusesem intrigată, fermecată poate e cuvântul, să îl văd pe Jack în cămașa frumoasă descheiată la gât și în pantaloni albi, cu baston, iar într-o poză era un negru, probabil tot o persoană oficială, deși nu era descheiat la cămașă, ci în costum negru complet, cu vestă, guler tare și cravată, la câte grade temperatură nu știu, dar arăta degajat și încrezător. Era apoi o poză a lui Jack cu un grup de oameni aproape în pielea goală, de un negru închis-închis-închis, închis, probabil flăcăii care săpaseră canalele pe care le construia Jack, canale lungi și drepte, spusese Tom, care treceau prin toată țara să aducă apa jinduită la fermele îndepărtate. Jack, mântuitorul Nigeriei, omul care aduce apa, omul care zidește poduri.

— Da, a zis părintele Gaunt. Sunt sigur că totul e flexibil. Sunt sigur. Dacă ne punem toți capul la contribuție.

Nu aveam o viziune foarte relaxată a capului meu lângă capul tuns scurt și cu severitate al părintelui Gaunt și capul cu pălărie elegantă al lui Jack, dar aceasta s-a dizolvat în firele de praf care pluteau în lumina soarelui ce străpungea camera.

— îmi iubesc soțul, am zis eu, atât de

brusc, încât aproape am sărit în sus.

De ce le-am spus acest lucru celor doi emisari ai viitorului, nu m-am lămurit nici până în ziua de azi. La doi oameni mai puțin potriviți cărora să le spun așa ceva nu mă puteam gândi. Era ca și cum le-aș fi strâns mâna bieților soldați recrutați să se ocupe de execuția mea. Așa am simțit imediat după ce mi-au ieșit vorbele din gură.

— Ei, a zis părintele Gaunt, aproape nerăbdător, acum că subiectul fusese abordat. Asta e de domeniul istoriei acum.

Am scos câteva icnete, apoi, din consoane și vocale, creierul meu nefiind prea sigur ce cuvinte să folosească, dar apoi am scos cuvântul:

-Ce?

— Am nevoie de ceva timp să aflu care sunt limitele acestei probleme, a zis părintele Gaunt. În timpul acesta vreau ca tu, Roseanne, să rămâi unde ești, aici în coliba aceasta, și, când voi reuși să aduc lucrurile la bun sfârșit, am să pot să te informez mai bine asupra poziției tale, și apoi să iau măsuri pentru viitor.

— Tom a lăsat chestiunea în mâinile părintelui Gaunt, Roseanne, a zis Jack Are autoritatea să vorbească în această chestiune.

— Da, a zis părintele Gaunt. Așa e.

— Vreau să fiu cu soțul meu, am zis, căci acesta era adevărul, și singurul lucru pe care îl puteam spune fără mânie.

Pentru că se ridica în mine, mai mare decât sentimentul de durere abjectă, o mânie nouă, un fel de mânie flămândă și sălbatică, ca lupul în țarcul cu oi.

— Ar fi trebuit să te gândești la asta înainte, a zis părintele Gaunt, succint pe măsură. Femeie măritată...

Dar s-a oprit. Ori nu știa ce să mai spună, ori știa, dar prefera să nu mai spună, ori nu a vrut, ori nu a putut să spună vorbele. Jack și-a dres glasul de parcă ar

fi fost într-un film la cinematograful Gaiety, a dat din cap, ca şi cum i-ar fi fost ud părul şi trebuia să îl scuture. Părintele Gaunt a părut dintr-odată serios, dureros de jenat, aşa cum păruse în noaptea aceea de demult când trupul lui Willie Lavelle zăcea atât de despuiat şi de nimicit în templul tatii. Bănuiam ce gândeşte. Era a doua oară că îl puneam într-o situaţie care îi provoca ce? Neplăcere şi nelinişte faţă de firea femeii? Cine ştie? Dar brusc îl priveam cu un dispreţ neaşteptat. Dacă privirea mea ar fi fost din flăcări, l-aş fi făcut scrum. Îi cunoşteam puterea, care în situaţia aceea era absolută, şi mi s-a părut în clipa aceea că îi cunosc firea. Mărunţă, încrezătoare în sine până în hotare, la miazănoapte, la miazăzi, la răsărit şi la apus, şi ucigătoare.

— Ei, bine, a zis părintele Gaunt, cred că am terminat ce aveam de făcut aici, Jack Trebuie să rămâi unde eşti, Roseanne, să cumperi alimentele în fiecare săptămână de la magazin şi să te mulţumeşti să stai de una singură. Nu ai de ce să te temi, doar de tine însăţi.

Am rămas acolo. Sunt mulţumită că pot să spun că, atât de încolţită cum eram, atât de lipsită de cineva care să îmi sară în ajutor în momentul acela, mă străbătea o furie crâncenă, întunecată, valuri, valuri, ca marea, o furie care mă mângâia în mod bizar. Chipul meu nu arăta decât o umbră din aceasta, aşa cum fac chipurile de obicei.

Cei doi bărbaţi în costume închise la culoare au ieşit în lumina soarelui. Costume închise, haine închise, pălării închise încercând să se sloboadă în şuvoiul de nuanţe albastre ale mării, nuanţe de galben, de verde.

înverşunare, neagră înverşunare, neostoită de nimic.

Dar o femeie înverşunată singură-singurică într-o colibă de tinichea e puţin lucru, după cum am mai spus.

Adevărata consolare este că istoria lumii conţine atât de multă durere, încât micile mele dureri sunt împinse la o parte, nefiind decât jar la marginea focului. Repet acest lucru pentru că vreau să fie adevărat.

Deşi o minte în culmea suferinţei pare să umple şi ea lumea. Dar aceasta e o iluzie.

Am văzut, cu ochii mei, lucruri mult mai rele decât cele care mi s-au întâmplat mie. Cu ochii mei. Şi totuşi, în noaptea aceea, singură şi neînchipuit de furioasă, am ţipat şi iar am ţipat în colibă de parcă aş fi fost singurul câine de pe lume care simte durerea, stârnind fără îndoială oroarea şi neliniştea oricui o fi trecut pe acolo. Am ţipat şi am urlat. M-am lovit cu pumnii în piept, până ce mi s-au făcut vânătăi a doua zi dimineaţa, încât pieptul îmi arăta ca harta iadului, o hartă de nicăieri, sau ca şi cum vorbele lui Jack McNulty şi ale părintelui Gaunt m-ar fi ars.

Şi oricare ar fi fost viaţa mea până în ziua aceea, a fost o altă viaţă după aceea. Şi acesta este adevărul adevărat.

PARTEA A TREIA

Capitolul 18

De necuprins. Adâncuri. Mă întreb, oare aceasta să fie dificultatea, faptul că amintirile şi închipuirile zac adânc în acelaşi loc? Sau una peste alta ca straturile de scoici şi de nisip într-o bucată de calcar, încât au ajuns amândouă să fie acelaşi element, şi nu pot să le deosebesc una de cealaltă cu uşurinţă, doar dacă nu mă uit de foarte, foarte aproape?

Motiv pentru care îmi e frică să vorbesc cu doctorul Grene, ca nu cumva să îi ofer doar închipuiri.

închipuiri. Frumos cuvânt pentru catastrofă şi amăgire.

Ani şi ani m-au lăsat acolo, pentru că trebuie ani ca să rezolvi ce încercau ei să rezolve, Jack şi părintele Gaunt, şi fără îndoială şi alţii, ca să îl salveze pe Tom McNulty. Să fi fost şase, şapte, opt ani? Nu îmi aduc aminte.

Când am scris acestea în urmă cu câteva minute, am pus jos

pixul şi mi-am luat capul în mâini, şi am cugetat o vreme, încercând să pătrund în adâncul acelor ani. Dificil, dificil. Ce era adevărat, ce nu era adevărat? Pe ce drum am apucat, ce drum am refuzat? Teren prost, teren înşelător. Socot că o relatare în faţa lui Dumnezeu trebuie, trebuie să conţină numai adevărul. Nu există instanţă umană pe care să am nevoie să o îmbrobodesc. Dumnezeu ştie povestea adevărată înainte de a o scrie eu, aşa că mă poate prinde uşor cu minciuna. Trebuie să le despart cu grijă. Dacă a mai rămas suflet în mine, şi probabil că nu, soarta lui va depinde de aceasta. Mă gândesc că trebuie să fie posibil ca sufletele să fie abrogate în cazurile grele, anulate în vreun birou din încăperile cereşti. Să ajungi la porţile cereşti şi să fii deja la adresa greşită înainte să spună Sfântul Petru o vorbă.

Dar totul e atât de întunecat, de dificil. Singurul lucru care mă înspăimântă este că nu ştiu cum să continui. Roseanne, acum trebuie să sari peste câteva şanţuri. Trebuie să găseşti puterea în hoitul tău bătrân să sari.

E posibil să fi petrecut toţi acei ani în coliba aceea în care nu se întâmpla nimic, mergând la băcănie în fiecare săptămână, fără să vorbesc cu nimeni? Cred că da. Încerc să fiu sigură. Nu se întâmpla nimic, zic, şi totuşi ştiam că în Europa începuse războiul, exact ca în zilele acelea când eram o copi- liţă. Şi totuşi, acum nu vedeam nici o uniformă de armată. Coliba era precum centrul unui ceas enorm, trecerea anului în Strandhill, vuietul maşinilor ce treceau sâmbătă seara, copiii cu găletuşele lor, graurii toată iarna, muntele care se lumina şi se mohora, tufărişul cu neaua de flori mărunte, ce mângâiere, iar eu încercam să îmi aduc vasul cu trandafirii de pe veranda din faţă, îngrijindu-i, tăindu-i ca să-i pregătesc de înflorire, şi urmărindu-i în fiecare zi a anului ce îi întărea, umflându-şi bulbii; „Souvenir de St. Anne" se numea, acum că mă gândesc, o specie de trandafir crescut într-o grădină din Dublin din faimosul trandafir crescut de Josephina în amintirea dragostei lui Napoleon pentru ea, „Souvenir de Malmaison".

Acum, dragă cititorule, îţi spun Dumnezeu pentru o clipă, şi Doamne Dumnezeule, Doamne, Doamne, Dumnezeule, încerc să îmi amintesc. Iartă-mă, iartă-mă dacă nu îmi amintesc bine.

Aş prefera să îmi amintesc cum a fost decât să îmi amintesc doar în aşa fel încât lucrurile să fie în favoarea mea. E un lux ce nu îmi e permis.

Când părintele Gaunt s-a întors în sfârşit la mine, s-a întors singur. Presupun că un preot este întotdeauna singur într-un anumit sens. Fără o făptură care să se culce lângă el. Şi arăta mai în vârstă dintr-odată, nu mai, părea promisiunea strălucită, vedeam că începe să îşi piardă părul pe la tâmple, i se retrăgea, era un val ce nu avea să se întoarcă.

Eram în toiul verii şi părea că îi e foarte cald în hainele de lână.

Îşi comanda hainele de la magazinul de articole clericale din Strada Marlborough din Dublin – de unde aflasem asta nu mai ştiu acum. Hainele acestea erau foarte noi, caraghios de elegante, cam cum s-ar fi îmbrăcat o femeie în lipsă de altceva la o petrecere dansantă simandicoasă, chiar dacă în altă culoare şi cu poale mai scurte. Mă ocupam de trandafiri când a intrat pe portiţă, surprinzându-mă, speriindu-mă de-a dreptul, pentru că nimeni, de mult, mult timp nu mai făcuse sunetul acela cu zăvorul în afară de mine, când mă furişam afară noaptea târziu să mă plimb pe dune şi pe pământul mocirlos care acum era uscat şi moale după câteva săptămâni de relativă căldură. Cred că eram drăguţă, spre deosebire de mai târziu, aveam foarfece să-mi tai părul în faţa oglinjoarei de bărbierit a lui Tom, iar rochia îmi era curată, cu acea rigiditate minunată a bumbacului care a fost uscat pe un tufiş.

Avea o servietă mică de piele, roasă şi crestată pe alocuri de atâta purtat cu asiduitate. Omul acesta chiar ar fi putut să-mi fie vechi prieten, de atâta timp îl cunoşteam şi atât de mult aveam de-a face cu el. Avea, categoric, calificarea necesară să îmi scrie istoria destul de intimă a vieţii, întrucât fusese martorul unor părţi curioase ale acestei istorii.

— Roseanne, a început el, cu exact acelaşi ton pe care îl folosise cu atâţia ani în urmă, ca şi cum aceasta nu ar fi fost decât continuarea acelei conversaţii.

Fără să salute, fără ce mai faci, fără să şovăie. De fapt, se comporta ca un doctor care are de împărtăşit veşti grave, nici măcar cu precauţia prietenoasă a doctorului Grene când trebuie să mă mai atace o dată cu blândeţe ca să îmi afle „secretele". Pot oare spune că îmi displăcea? Nu cred. Dar nici nu îl înţelegeam. Ce îl bucura în viaţă, ce îl ducea mai departe. A aruncat într-adevăr o privire către trandafirii mei în timp ce urca treptele mici ca să intre în colibă.

M-am şters pe degete de lemnul treptelor, ca să mă curăţ de zeama verde, şi l-am urmat.

Oare nu era o supuşenie extraordinară din partea mea faptul că am stat acolo în colibă pentru că m-a poftit el? Aproape că mi-e ruşine că s-ar putea să fie aşa. Nu ar fi trebuit oare să mă înverşunez împotriva lui data trecută, să mă reped la gâtul lui şi la gâtul lui Jack, să îmi înfig dinţii în mărul lui Adam ascuţit şi să le smulg vocea din gât? Să îi fi ponegrit, să fi strigat la ei? Dar cu ce scop? Doar înverşunare, înverşunare fără rost, risipită peste colbul alb a drumului din Strandhill.

— Nu am nimic cu ce să vă servesc, părinte Gaunt, am zis. Doar dacă nu vreţi un pahar de prafuri Beecham?

— De ce să beau un pahar de prafuri pentru stomac, Roseanne?

— Păi, scrie pe pachet, e o băutură răcoritoare

vara. De aceea l-am cumpărat.

— E pentru cei care nu au oprelişte, a zis el. Dar îţi mulţumesc.

— Păi, cu plăcere, părinte.

Apoi s-a aşezat tocmai unde şezuse şi înainte, şi chiar că nu avusesem nici un motiv să mut scaunul de unde era. Soarele intrase după noi amândoi în odaie şi poposea în jurul nostru în banişte prăfuite.

— Văd că o duci bine, a zis el.

— O, da.

— Desigur că mi-am pus iscoadele să te urmărească.

A spus aceasta fără urmă de vinovăţie. Iscoadele.

— O, am spus. Nu le-am observat.

— O, firește, a zis el.

Apoi a deschis servieta din poală, capacul ascunzându-i conţinutul. A scos un teanc de hârtii, foarte îngrijit şi curat, cea de deasupra conţinând, vedeam, un model sau un sigiliu foarte impresionant.

— Am izbândit, a zis el, în efortul de a-l elibera pe Tom.

— Poftim? am zis eu.

— Dacă mi-ai fi urmat sfatul, Roseanne, cu câţiva ani în urmă, şi te-ai fi lăsat în voia religiei adevărate, dacă te-ai fi purtat cu bună-cuviinţa frumoasă a unei soţii catolice, nu ai fi confruntată cu aceste dificultăţi. Dar consider că nu eşti complet responsabilă. Firește că nimfomania este, prin definiţie, o formă de nebunie. O boală probabil, dar în primul rând o formă de nebunie ce îşi are rădăcinile într-o cauză fizică. Roma a fost de acord cu acest punct de vedere, de fapt departamentul Curiei ce se ocupă de aceste cazuri, din fericire rare, nu numai că a fost de acord, dar chiar a formulat aceeaşi teorie. Aşa încât poţi să fii convinsă că de cazul tău s-au ocupat cu toată temeinicia şi onestitatea minţi bine informate, dezinteresate şi fără absolut nici o rea intenţie.

M-am uitat la el. Îngrijit, negru, curat, ciudat. Încă o făptură omenească în bârlogul altei făpturi omeneşti. Cuvintele lui sumbre, măsurate, degajate. Nici o urmă de emoţie, izbândă, nimic în afară de tonul lui obişnuit, atent, măsurat.

— Nu înţeleg, am spus, şi nici nu înţelegeam, deşi cred că *ştiam,* totuşi.

— Căsătoria ta este considerată nulă, Roseanne.

Întrucât nu am zis nimic, după o jumătate bună de minut, a spus:

— Nu a avut loc. Nu există. Tom e liber să se însoare cu altcineva, ca şi cum n-ar fi fost însurat niciodată. Ceea ce, după cum am spus, nici nu a fost.

— Asta aţi făcut în ultimii ani?

— Da, da, a zis el, cu oarecare nerăbdare. Este o inițiativă monumentală în complexitatea ei. Un asemenea lucru nu se acordă niciodată cu ușurătate. Cugetare adâncă, adâncă la Roma, și la propriul meu episcop firește. Totul se cântărește, totul se cerne, depoziția mea, cuvintele lui Tom, ale bătrânei doamne McNulty, care firește are experiență în ce privește tulburările femeilor, pentru că lucrează într-un astfel de loc. Jack este, firește, plecat în India la război, altminteri ar fi putut și el contribui. Tribunalele judecă cu atenție. Nici o piatră neîntoarsă.

Mă uitam în continuare la el cu ochi mari.

— Poți să fii convinsă că ți s-a făcut dreptate întru totul.

— Vreau să vină bărbatul meu aici.

— Nu ai bărbat, Roseanne. Nu ești căsătorită.

— Sunt divorțată?

— Nu e divorț, a zis el, dintr-odată cu vehemență, ca și cum i s-ar fi părut că vorba din gura mea e dezgustătoare. Nu există divorț în Biserica Catolică. Căsătoria nu a existat. Din motive de boală mintală la momentul încheierii.

— Boală mintală?

-Da.

— Cum dovediți asta? am întrebat după o clipă, și cu greutate, pentru că acum vorbele în gură îmi erau anevoioase și încleiate.

— Nu credem că adulterul tău s-a limitat la o singură dată, o dată la care, îți vei fi aducând aminte, am fost martor cu ochii mei. Se consideră că nu există probabilitatea ca acea dată să nu fi avut o istorie, dată fiind, firește, propria ta poziție referitoare la anii anteriori, ca să nu mai vorbim firește de starea mamei tale, despre care putem să presupunem că era ereditară. Nebunia, Roseanne, are multe flori ce se înalță de pe aceeași tulpină. Florile nebuniei, din aceeași rădăcină, pot să se manifeste diferit. În cazul mamei tale, o retragere extremă în sine, în cazul tău, o nimfomanie cronică pernicioasă.

— Nu știu ce înseamnă cuvântul acela.

— înseamnă, a zis el, cu o urmă de teamă acum în ochi, pentru că folosise deja cuvântul și socotea pesemne că îl acceptasem.

Dar știa că spun adevărul, și brusc îi era frică. înseamnă o formă de nebunie ce se manifestă prin dorința de a avea relații nepotrivite cu ceilalți.

— Ce? am spus. Explicația era la fel derutantă ca și cuvântul.

— Știi ce e.

— Nu știu, am zis și știam.

Ultimele cuvinte le rostisem tot până, ca și el, de altfel. Și-a pus repede hârtiile în servieta pe care a închis-o cu un pocnet și s-a

ridicat în picioare. Nu știu de ce am observat cât de lustruiți îi erau pantofii, acoperiți ușor cu praf de pe drum, din locul de unde se dăduse jos din mașină cu părere de rău, fără îndoială, ca să ajungă la casa mea.

— Nu am de gând să îţi dau alte explicaţii, a zis el, aproape într-un paroxism de iritare şi furie. Am încercat să îţi lămuresc poziţia în care te afli. Consider că am făcut acest lucru. Înţelegi în ce poziţie te afli?

— Care era cuvântul acela pe care l-aţi folosit? am strigat eu.

— Relaţii! a strigat el, Relaţii! uniune, uniune sexuală!

— Dar, am zis eu, şi mă jur pe Dumnezeu că acesta era adevărul, nu am avut niciodată relaţii cu altcineva în afară de Tom.

— Firește că poţi să te ascunzi în spatele unei minciuni înfiorătoare, dacă preferi.

— Puteţi să îl întrebaţi pe John Lavelle. Nu o să mă lase baltă.

— Nu eşti la curent cu amorezii tăi, a zis el, foarte răutăcios. John Lavelle a murit.

— Cum se poate să fi murit?

— S-a întors în rândurile IRA, închipuindu-şi că războiul acesta cu germanii ne va slăbi, a ucis un poliţist şi a fost spânzurat pe bună dreptate. Guvernul irlandez l-a adus pe însuşi Albert Pierrepoint din Anglia ca să facă treaba, aşa că poţi fi sigură că a fost făcută bine.

O, John, John, descreieratul de John Lavelle. Dumnezeu să îl odihnească şi să îl ierte. Recunosc că m-am întrebat adesea ce-o fi cu el, unde e şi ce face. S-a întors oare în America? Să devină cowboy, să jefuiască trenuri ca Jesse James? A împuşcat un poliţist. Un poliţist irlandez într-un stat irlandez. Îngrozitoare faptă. Şi totuşi, îmi făcuse marele favor de a sta deoparte, nu m-a mai bântuit cum mă temeam că va face, s-a ţinut deoparte, nu a încercat să mă mai necăjească, înţelegând bine, fără îndoială, câte probleme îmi făcuse pe Knocknarea. Asta mi-a promis şi s-a ţinut de cuvânt. După ce au plecat preoţii, m-a prins strâns de mână şi mi-a promis. Şi-a onorat promisiunea. Onoare. Nu socoteam că omul care stătea acum în faţa mea avea aşa ceva.

Părintele Gaunt voia să treacă de mine acum, să ajungă la uşa îngustă, să iasă şi să plece. Pentru o clipă i-am ţinut calea. I-am ţinut-o. Ştiam că am puterea, dacă aşa îmi era vrerea, să îl omor, asta am simţit în acea clipă. Ştiam că aş putea pune mâna pe ceva, un scaun ori altceva la îndemână, şi să-l lovesc în cap. Şi pe cât de adevărată era declaraţia pe care i-o făcusem, tot atât de adevărat era şi acest lucru. Dacă nu fericită, cel puţin bucuroasă, cu inima deschisă, cu încrâncenare, cu precizie, l-aş fi omorât. Nu ştiu de ce nu am făcut-o.

— Mă ameninţi, Roseanne. Dă-te la o parte din uşă, aşa, fii femeie cuminte.

— Femeie cuminte? Dumneavoastră spuneţi asta?

— E o expresie, a zis el.

Dar m-am dat la o parte din calea lui. Ştiam, ştiam că orice viaţă adevărată, cuviincioasă se sfârşise. Cuvântul unui om ca el era ca osândirea la moarte. Simţeam în jur că în Strandhill vorbeau toţi împotriva mea, că în Sligo tot oraşul murmura împotriva mea. Ştiusem tot timpul, dar e una să îţi ştii osânda şi cu totul altceva să o auzi rostită de judecător. Probabil vor veni să mă ardă în colibă ca pe o vrăjitoare. Mai adevărat decât orice era faptul că nu era cine să mă ajute, nimeni să-mi fie alături.

Părintele Gaunt a ieşit cu grijă din casa groazei. Păcătoasa. Nebuna. Libertate pentru Tom, dragul de Tom. Şi pentru mine ce?

Carnetul de notiţe al doctorului Grene

Din nou linişte absolută ieri-noapte în casă. Ca şi cum, după ce m-a strigat pentru ultima oară, nu o să mai vrea să mă strige niciodată. Gândul acesta m-a făcut să ies din starea de frică şi să intru într-o stare diferită. Un fel de mândrie că încă mai este iubire în mine, îngropată sub harababură. Poate că şi ea. Am ascultat din nou, nu de frică, ci dintr-un fel de dor sumbru. Dar ştiind că niciodată nu îmi va mai pune întrebări şi nu îmi va mai răspunde. O stare ciudată. Fericire, presupun. Nu a durat, dar aşa cum aş face cu un pacient vulnerabil în chinurile durerii, mi-am cerut eu mie să o notez, să mi-o amintesc, să cred în ea cu pasiune când o să mă năpădească din nou sentimente mai întunecate. E foarte dificil să fii erou fără spectatori, deşi, într-un sens, e fiecare dintre noi eroul unui film aparte, pe jumătate distrus, numit viaţa noastră. Iată o remarcă ce nu prea suportă cercetare, mă tem.

Cum e pasajul acela din Biblie despre îngerul ce stă înaintrul nostru? Ceva asemănător. Nu-mi amintesc. Cred că nu mai îngerul, partea din noi care nu e mânjită, probabil, este aşa un cunoscător într-ale fericirii. I-ar plăcea să fie, pentru că de tare puţină are parte. Şi totuşi... Destul.

Îngerii. Jalnic subiect pentru un psihiatru. Dar acum sunt bătrân, şi am avut parte de o durere despre care am crezut în primele zile că mă va omorî, mă va jupui, mă va spânzura, aşa că zic, fie şi numai în intimitatea acestui carnet, de ce nu? Sunt bolnav mortal de mintea raţională. Cu ce fiinţă seamănă? Pedantul celest?

Am citit iarăşi depoziţia părintelui Gaunt de la un capăt la altul. Mă întreb dacă mai există astfel de preoţi atotştiutori, severi şi complet neiertători. Presupun că da, însă în particular, cum ar veni. Poate pentru că obârşia lui de Valera a fost aşa de nesigură şi de misterioasă şi-a găsit o consolare deosebită în intimitatea preoţilor. Categoric i-a ridicat pe un piedestal în constituţia lui, însă e adevărat totuşi că a rezistat ultimei cereri a arhiepiscopului din acele timpuri de a face din Biserica Catolică efectiv biserică de stat. Mulţumesc lui Dumnezeu că nu a mers atât de departe, dar a mers destul de departe, mult mai departe probabil decât ar fi

trebuit. Era un conducător ce se lupta cu îngeri şi demoni, uneori în acelaşi trup. După ce a fost în IRA în timpul războiului de independenţă, apoi în IRA aşa cum a fost ea reprezentată de forţele anti-Tfatat, şi chiar întemniţat după războiul civil, a consi-derat când a ajuns la putere în anii '30 că tovarăşii lui de odinioară, care respingeau atât Tratatul, cât şi pe el pentru orice eventualitate, trebuiau să fie suprimaţi cu toată puterea. Aceasta trebuie să îi fi produs o durere enormă, să îi fi tulburat visurile, cum le-ar tulbura pe ale oricui. Părintele Gaunt povesteşte punct cu punct soarta unui bărbat numit

John Lavelle, care a figurat în viaţa lui Roseanne, spânzurat în cele din urmă de către de Valera la izbucnirea celui de-Al Doilea Război Mondial, fără pic de îndurare. Alţi camarazi de-ai lui au fost biciuiţi, şi nu ştiam că există biciuire legală în Irlanda, ca să nu mai vorbim de spânzurătoare. Părintele Gaunt scrie că e vorba de treizeci şi şase de lovituri cu un bici împletit în nouă, dar asta sună mult prea dur. Dar pentru de Valera trebuie să fi fost ca şi cum şi-ar fi biciuit şi spânzurat propriii copii, sau pe fiii şi moştenitorii camarazilor lui din tinereţe. Ceea ce trebuie să fi însemnat încă o ruptură în interiorul său. E de mirare că ţara şi-a revenit după aceste mizerii şi traume timpurii, iar de Valera merită toată compătimirea că a fost confruntat cu aceste orori necesare. Probabil aici putem descoperi şi originea ciudatei infracţionalităţi a ultimei generaţii de politicieni din Irlanda, ca să nu mai menţionăm câţi preoţi au fost descoperiţi că au trecut peste inocenţa copiilor noştri cu grapa şi brăzdarul abuzului. Puterea absolută a celor ca părintele Gaunt ducând, aşa cum vine noaptea după zi, la corupţie absolută.

Mi-a trecut prin minte gândul nedemn că poate marea dorinţă a lui de Valera de a evita Al Doilea Război Mondial se datora nu faptului că se temea de duşmanul din interior, că se temea să nu îşi dezbine ţara cea nouă, ci constituia efectiv un efort în plus de a eradica sexualitatea. Un fel de prelungire a intenţiilor clerului. În cazul respectiv, dacă nu cumva e un gând prea nesofisticat şi vulgar, sexualitatea masculină.

Sunt atât de obosit în acest moment, încât nu ştiu dacă ceea ce scriu e banal. Mai târziu pot să rup.

Omul acesta, Lavelle, cu toate că s-ar fi putut să împartă curtea închisorii cu Dev cu mult timp în urmă şi a fost spânzurat cât era Dev de planton, cum s-ar putea zice, nu a fost un înger. Potrivit celor spuse de părintele Gaunt, a adus un poliţist capturat pe colinele din spatele oraşului Sligo, i-a tras o glugă peste cap şi i-a pus arma la tâmplă. Învârtea încărcătorul şi apăsa pe trăgaci. Presupun că bietul poliţai a ajuns curând într-o stare de teroare. Lavelle încerca să afle când se aduc salariile la cazarmă, pentru că voia să jefuiască chiar lefurile poliţiei. Pare o infracţiune ezoterică. Dar poliţaiul, din nu se ştie ce motiv, curaj sau ignoranţă, nu a vrut sau nu a putut să răspundă. Lavelle a continuat să ţăcănească cu

arma. Unii dintre complicii lui ii răpiseră poliţaiului soţia şi fiica şi le ţineau intr-o casă în paraginâ din oraş, iar Lavelle ii spunea întruna că vor fi ucise dacă nu răspunde. Dar, la drept vorbind, bietul om se poate să nu fi ştiut prea multe. în cele din urmă, Lavelle l-a împuşcat. Toate acestea au ieşit la iveală pentru că unul dintre camarazii lui a acceptat să depună mărturie şi a scăpat de biciuirea mai sus-menţionată. Dar războiul începuse, iar de Valera era îngrozit că IRA va ajunge iarăşi puternică, ştiind că sunt deja în legătură cu nemţii. Iar dacă Dev credea în ceva în afară de Dumnezeu, aceea era neutralitatea, a apărat-o până în pânzele albe. Aşa că nu îl putea cruţa pe Lavelle. Cu toată sinceritatea, nu pot să spun că a fost o pierdere prea mare.

Scriu acestea de parcă aş fi un monah într-o colibă în formă de stup de pe insula Skellig. Bineînţeles că nu sunt. Presupun că se cuvine să recunoaştem că suntem cu toţii înfrăţiţi cu aceste păcate moderne. Iar războiul civil e un păcat ce năpădeşte toate sufletele în mod egal.

Deşi nimic din pregătirea mea profesională nu mă îndreptăţea să vorbesc despre păcate.

Părintele Gaunt povesteşte toate acestea în documentul său, cred că într-un efort ciceronian masiv de a o implica, nu, probabil nu acesta e cuvântul corect, de a o înfăşură cumva pe Roseanne în aceeaşi lână noduroasă ca să o înhaţe. Părintele Gaunt nu a făcut economie de cerneală în această direcţie. Este efectiv o operă remarcabilă, clericală, temeinică, convingătoare. Este ca un foc în pădure, ce pârjoleşte orice urmă a ei, traversându-i naraţiunea şi transformând totul în scrum şi jar. O Hiroshimă micuţă, obscură şi uitată. Există un fel de anxietate în întregul document, anxietate ce se exprimă uneori în detalii excesive, sau ar trebuie să spun neaşteptate. Părintele Gaunt este aproape clinic în anatomizarea sexualităţii lui Roseanne. Este extrem de ciudat, bineînţeles, să citesc despre această Roseanne de odinioară, când purtătoarea aceluiaşi nume are o sută de ani şi se află în îngrijirea mea. Efectiv nu ştiu dacă nu sunt informaţii confidenţiale. Mă simt uneori ca un *voyeur*, mi se pare că este foarte discutabil din punct de vedere moral. Parţial din cauză că propria moralitate a părintelui Gaunt este învechită. Trădează la fiecare cuvânt o ură intensă, dacă nu împotriva femeilor, atunci a sexualităţii femeilor, ori a sexualităţii în general. Pentru el e dracul gol, în timp ce pentru mine este un fel de stare de graţie a vieţii. Nu sunt duşmanul domnului Sigmund Freud. Este, de asemenea, limpede ca lumina zilei că protestantismul ei în sine este socotit de el un fel de rău simplu, primordial. Furia părintelui că nu s-a lăsat convertită catolică la cererea lui este absolută, cu mult dinainte de a se mărita cu soţul catolic, când tot aşa a rămas ce era. Lucrul acesta în sine este pentru Părintele Gaunt o adevărată perversiune.

Aşa încât crede chiar de timpuriu că era dacă nu rea, măcar încăpăţânată, dificilă, probabil misterioasă. Nu pretinde niciodată că o cunoaşte, dar categoric are pretenţia să deţină puterea asupra istoriei ei. S-a dezvăluit ochilor oraşului, şi-a etalat fără ruşine frumuseţea prin, trebuie spus, simplul fapt că era frumoasă. Este ca şi cum ar fi ispitit toată partea bărbătească din Sligo, iar apoi, după ce l-a prins în capcană pe acest Tom McNulty, om promiţător în ţara cea nouă, preferă să se înjosească în faţa unei făpturi nestăpânite ca John Lavelle, pe care părintele Gaunt îl descrie ca pe un „barbar din cel mai întunecat colţ al ţinutului Mayo".

Iar apoi, după ce a făcut aşa ceva, şi după ce i s-a oferit cum se cuvine ajutorul de către părintele Gaunt, acest ajutor este refuzat. Se simte aici furia lui cea nouă. Furia. Este pusă să trăiască într-o colibă de fier în Strandhill, unde iarăşi este ca un magnet pentru poftele din Sligo. Lucrul cel mai cumplit, după ce părintele Gaunt obţine de la Roma anularea căsătoriei, Roseanne rămâne în mod misterios gravidă şi naşte un copil. Naşte un copil, zice părintele Gaunt, şi într-un rând barbar ce îi aparţine, format din doar trei cuvinte, scrie: *Şi îl ucide.*

Dacă aş fi citit cuvintele acelea cu ani în urmă, susţinute de autoritatea unui preot, aş fi fost şi eu obligat să o internez.

Capitolul 19

Mărturia lui Roseanne

John Kane devine tot mai misterios pe zi ce trece. Acum nu mai vorbeşte deloc, dar azi-dimineaţă mi-a dăruit un fel de zâmbet, am impresia. A fost categoric un efort ciudat, într-o dungă. Partea stângă a feţei pare să îi fi căzut un pic. Când a ieşit, a reuşit să mai lovească o dată scândura desprinsă cu încălţările. Mă întreb dacă o face ca să îmi semnaleze că ştie că e ceva acolo. Oricum nu poate să îşi închipuie că ar avea vreo valoare, ori nu îi stă în fire să se uite pe sub scânduri. Încercam să îmi amintesc stând lângă fereastră de cât timp îl cunosc. Am impresia că ne cunoaştem încă din timpurile îndepărtate şi risipite ale copilăriei, dar nu e corect. Oricum de mult, mult timp. Poartă aceeaşi haină albastră de denim de vreo treizeci de ani aş zice. Ceea ce se potriveşte cu hainele mele jerpelite din dulap. Halatul m-a făcut să-mi fie ruşine în lumina din fereastră, pentru că acolo vedeam cât de stropit şi pătat e în faţă. Am vrut instinctiv să mă retrag din fereastră, dar după ce am ajuns aşa de departe de pat, nu puteam să renunţ la acest avantaj. Am vrut să îl întreb cum mai stăm cu primăvara afară, acum că s-a dezvăluit a fi botanist, în măsura în

care există așa ceva aici. Alb, galben, albastru, aceasta e succesiunea. Ghiocei, narcise galbene și clopoței, și când apar narcisele galbene încep să moară ghioceii. Mă întreb de ce o fi așa. Mă întreb de ce o fi orice așa cum e.

Apoi am cam ameţit la fereastră şi am simţit că parcă mă clatin pe picioare, ca şi cum încheieturile m-ar fi împins să mă îndoi. Am ridicat braţele şi am încercat să mă îndrept de perete. Trebuie să recunosc că John Kane încă nu ieşise pe coridor, aşa că a venit înapoi şi m-a ajutat să mă bag în pat, deşi nu e de datoria lui. Era chiar blajin şi nu îi pierise zâmbetul. M-am uitat la chipul lui. Are păr pe faţă, nu chiar barbă, mai degrabă smocuri ca tufărişul din mlaştini. Are ochii foarte albaştri. Apoi mi-am dat seama că de fapt nu zâmbeşte, ci că are gura trasă cumva, pare să nu o poată mişca uşor. Am vrut să îl întreb, dar nu am vrut să îl stingheresc sau să îl supăr.

Nu mult timp după „vizita" părintelui Gaunt rătăceam pe dunele mai îndepărtate de pe plaja din Strandhill într-o noapte rece, sub clar de lună. De când venise să mă vadă, mă simţeam foarte îngrădită în colibа de fier, ca şi cum prezenţa lui ar fi rămas în cameră. Aşteptam nerăbdătoare fiecare noapte întunecată, când aveam cel puţin libertatea dunelor şi a întinderilor acoperite de smârcuri.

Nu doream să mă vadă nimeni şi nici să vorbesc cu nimeni. Uneori, când umblam, eram într-o stare de spirit atât de ciudată, încât dădeam fuga acasă la cel mai mic semn că ar mai fi cineva. Ba chiar uneori îmi închipuiam că văd oameni care nici măcar nu erau acolo probabil, de parcă mi-ar fi jucat un renghi iarba de pe dune sau mai ştiu eu ce, o pasăre ce se ridica dintre smârcuri – părea să mă bântuie mai cu seamă o siluetă ce apărea uneori, apărea pesemne la marginile locului în care mă aflam, în ceva ce semăna cu un costum negru, şi semăna cu o pălărie maro, dar chiar dacă se întâmpla să îmi fac curaj să mă îndrept către el când socoteam că îl văd, dispărea pe loc. Dar lucrurile de felul acesta erau firești în zilele acelea.

îmi amintesc tocmai de noaptea aceasta pentru că e probabil lucrul cel mai ciudat pe care l-am văzut vreodată, şi am văzut câteva lucruri ciudate la vremea mea.

Trebuie să am mare grijă cu această „aducere aminte" pentru că îmi dau seama că am câteva amintiri vii din vremurile acelea zbuciumate de care îmi dau seama în adâncul sufletului că nu s-au putut întâmpla. Dar nu cred că noaptea aceasta era de felul acela, oricât de puţin probabilă a fost.

Ţine de ruşinea mea cea mare că, în loc să urc până în vârful colinei de nisip, cum îmi plăcea aşa de mult înainte, deşi riscam să întâlnesc sau chiar să mă împiedic de perechi de îndrăgostiţi, am mers înainte până la capătul capătului, la revărsarea unui râu

adânc şi îngust în mare, unde ziua era un fel de adunare de prânz a păsărilor de mare.

Stăteam pe nisip. Marea se retrăsese departe şi era o linişte deplină. Departe de tot, în dreapta muntelui Knocknarea, se vedeau doar luminiţele unei maşini pe un drumeag şerpuitor, ce apăreau şi dispăreau. Dar era prea departe să se audă.

Nu era nici o adiere de vânt, iar cerul părea imens în albastrul acela smălţuit pe care îl dă clarul de lună. Era foarte simplu să te gândeşti, acolo flind, că făptura omenească e cel mai neînsemnat element. Marea se ţinea deoparte, pogon după pogon de apă retrasă, visătoare.

Apoi în depărtare mârâitul acela mic de tot. Chiar m-am uitat în spate, gândindu-mă că o fi vreun câine turbat sau ceva asemănător pe plajă. Dar nu, sunetul venea de departe, din dreapta. M-am uitat într-acolo, în lungul plajei goale, până la luminiţele de la cele câteva clădiri de pe ţărm cam la o sută de metri. Acolo am văzut cum străpunge un fel de dungă de lumină galbenă ce începea să crească în zare, unde se întâlnea pământul cu marea.

Am crezut că vine Dumnezeu să mă desfiinţeze, aşa cum o făcuse părintele Gaunt. Nu ştiu de ce am crezut aşa, atât că mă simţeam în aşa hal de vinovată.

Dunga subţire pâlpâitoare creştea mai mare, tot mai mare. S-a înteţit şi zgomotul, şi mi s-a părut că simt sub tălpile goale cum tremura nisipul, de parcă s-ar fi înălţat ceva din pământ. Luminile s-au lăţit şi s-au înălţat, iar apoi s-a auzit un vuiet, mai tare, tot mai tare, iar apoi se făcea că zboară colţul unui covor fermecat făcut din monştri, iar apoi zgomotul acela s-a preschimbat într-un zgomot de cascadă uriaşă, şi mă uitam în sus, chiar ca o nebună, fără doar şi poate mă simţeam nebună de legat, iar zgomotul se împlinea mai mult, şi mai mult, şi luminile mai puternice şi mai puternice, până când am văzut pântecele fiecăruia în parte, şi boturile de metal, şi nişte huruituri uriaşe, şi erau avioane, zeci de avioane, poate sute, toate ca nişte dihănii sub clar de lună, dar în mod straniu li se vedeau ferestruicile din faţă, şi poate chiar eram nebună, dar mi s-a părut că văd capetele şi chipurile mici, şi totul era în formaţie, cum se zice, sumbru, catastrofal, la sfârşitul lumii. Pentru că toate avioanele erau împreună, creştea totul la proporţii biblice, ceva ieşit din Apocalipsă, iar cerul de deasupra capului meu era împânzit de metal, lumină şi larmă, şi se prăvăleau peste mine, în zbor atât de apropiat de apă, încât puterea motoarelor sugea apa, sfâşia pânza apei în fâşii ce cădeau înapoi cu un fă- şăit de şarpe, şi simţeam că avioanele trag de mine, trag de plajă, încearcă să ne smulgă din loc, încearcă să îmi smulgă creierii din cap, ochii din orbite, şi apoi se prăvăleau peste mine, şir după şir, oare erau cincizeci, o sută, o sută cincizeci? – prăvălindu-se minute de-a rândul, iar apoi au început să se retragă mai încolo,

lăsând parcă un gol uriaş pe cer, lăsând o linişte aproape mai dureroasă decât zgomotul, ca şi cum avioanele acelea misterioase ar fi golit aerul din Sligo de oxigen. Şi duse au fost, zdruncinând şi bezmeticind ţărmul irlandez.

Câteva zile mai târziu eram afară pe verandă şi mă foiam pe lângă trandafirii mei. Era o activitate care, chiar şi în nefericirea mea, îmi aducea o undă de mângâiere. Dar de fapt mi-e limpede că orice străduanie cu grădinăritul, chiar şi una la întâmplare, din când în când, ca a mea, nu este decât străduania de a coborî pe pământ culorile şi însemnătatea din ceruri. Era frig în ziua aceea şi mi se făcuse pielea de găină pe braţe. Însuşi faptul că trandafirii trăiau, fără să se vadă încă, înfăşuraţi atât de strâns şi de misterios în bobocii verzi, aproape că mă ameţea.

M-am uitat înapoi, peste umărul drept, pentru că am auzit pe cineva venind pe drum. Cineva sau ceva, putea fi un măgăruş bătrân ce îşi târşâia picioarele după cum suna. Nu prea voiam să mă vadă cineva, om sau dobitoc, deşi îmi găseam aşa o mângâiere în trandafiri. Poate că anul acesta aveau să arate altfel, nu chiar ca Sf. Ana sau Malmaison, ci prefăcuţi pe îndelete în Sligo, Souvenir de Sligo, amintire din Sligo. Dar nu era un măgăruş, ci un bărbat, un bărbat foarte ciudat, mi-a trecut prin minte, pentru că avea părul tuns scurt şi cumva creţ, ca un cântăreţ de jazz de culoare, iar costumul avea o culoare ciudată, ca de cenuşă. Nu, nu era costum, mai degrabă un soi de uniformă. Iar chipul îi era straniu de albastru. Şi, spre uimirea mea, am văzut că e Jack. Bineînţeles că asta ar explica uniforma, că era plecat în India, aşa-i, să lupte pentru rege – dar dacă era plecat în India, oare ce Dumnezeu făcea în Strandhill, ţara nimănui ce era?

Iar apoi deodată s-a făcut parcă şi mai frig decât frigul înşelător al mării irlandeze şi parcă simţeam şi mai tare că mi se făcuse pielea de găină. Oare nu era arătarea aceasta stranie duşmanul meu?

— Jack? am strigat eu oricum, lăsând grija deoparte.

îmi trecuse prin cap gândul nebunesc că a venit să mă ajute. Dar ce-a păţit? Acum că se apropiase, părea şi mai straniu, aş fi putut jura că e *părjolit*, de-a dreptul *părjolit*. Omul s-a oprit pe cărare, surprins probabil că îi vorbisem. De fapt, părea înspăimântat.

— Jack McNulty? am zis eu, parcă asta i-ar fi fost de ajutor.

Doar ştia cum îl cheamă. Sunt sigură că acum păream şi eu la fel de nesigură.

Vorbea ca un om care n-a mai vorbit de câteva zile, i se împleticeau cuvintele pe buze.

— Ce? a zis el. Ce, ce?

Părea atât de solemn şi de speriat, încât m-am dus pe cărare până la poartă şi m-am oprit lângă el. M-am gândit că ar putea-o zbughi înapoi pe drum, ca un măgăruş, la urma urmelor. Dar eu nu eram decât o femeie scundă într-o rochie de bumbac.

— Nu eşti Jack McNulty, nu? am zis eu. Dar semeni grozav cu el.

— Tu cine eşti? a zis el şi s-a uitat înapoi spre mare, de parcă s-ar fi temut de un atac prin surprindere.

— Nimeni, am zis, vrând să spun nimeni de care să se teamă. Sunt Roseanne, soţia lui Tom – adică am fost.

— O, am auzit de tine, a spus el, dar fără reproşul la care mă aşteptam în glas.

Părea deodată foarte bucuros că m-a întâlnit şi că stătea de vorbă cu mine. A ridicat mâna dreaptă ca şi cum ar fi vrut să dăm mâna, dar apoi s-a răzgândit. Da.

Mă simţeam atât de uşurată, atât de încântată că luase totul acesta cu mine, încât voiam să glumesc, să fiu drăguţă, să-i povestesc tot ce s-a întâmplat, numai mărunţişuri, ca şobolanii ăia doi de noaptea trecută pe care i-am surprins când voiau să îmi ia un ou şi să îl ducă printr-o gaură din peretele colibei, o gaură aşa de mică, încât unul din şobolani a trebuit să-şi pună oul pe burtă, iar celălalt să-l tragă prin spărtură! Caraghios. Avea o voce aşa de prietenoasă, pur şi simplu prietenoasă, cum nu mai auzisem de atâta timp, şi nici nu îmi dădeam seama cât îmi lipsise.

— Sunt Eneas, a zis el. Fratele lui Tom.

— Eneas? am zis eu. Ce cauţi aici?

— De fapt nu-s aici, a zis el. N-ar trebui să fiu aici şi ar trebui să plec iute.

— Ce ai pe tine?

— Ce anume? a întrebat el.

— Eşti negru tot. Şi gri, ca cenuşa.

— Isuse, chiar aşa, a zis el. Eram în Belfast. Mă întorceam în Franţa, ştii. Sunt soldat.

— Ca Jack, am zis eu.

— Ca Jack, numai că el e ofiţer. Eram în Belfast, Roseanne, în aşteptarea vaporului, şi dormeam într-un hotel mic, când s-au pornit cele câteva sirene amărâte pe care le au acolo, şi în câteva minute au apărut bombardierele, zeci, şi zeci şi zeci, şi-au aruncat bombele cum au vrut, nici urmă de armă antiaeriană pe cer, nici urmă, şi casele şi străzile de jur împrejur au făcut explozie. Cum am scăpat, am luat-o la fugă afară ca un apucat, şi urlam, fără îndoială, şi spuneam rugăciuni smintite pentru oamenii din Belfast, şi în curând erau cu sutele pe străzi, şi toţi făceau ca mine, oameni în cămaşă de noapte, oameni goi ca pruncii, ce fugeau şi urlau, şi la marginea oraşului nu ne-am oprit, iar valurile de avioane veneau după noi şi dădeau drumul la bombe tot timpul, fără îndurare, şi după un ceas, sau poate mai mult, nu-mi

dau seama, eram cocoţat pe un munte negru, uriaş şi m-am uitat în urmă, şi întregul oraşul Belfast era un iaz uriaş de foc, ardea, ardea şi flăcările dansau ca nişte făpturi roşii, ca nişte tigri şi alte lighioane, până sus, sus la cer, şi cei ce au fugit cu mine se uitau şi ei şi plângeau şi scoteau nişte sunete ca bocetele din Biblie. Şi m-am gândit la rândurile acelea din Biblie pe care le place să le propovăduiască în misiunile marinăreşti, pe unde umblam şi eu înainte de război, că nu eram decât un rătăcitor, *Cei ce nu sunt scrişi în cartea vieţii vor fi aruncaţi în iazul de foc,* şi tremuram tot, tremuram în faţa mâniei Domnului, numai că nu era Domnul, ci nemţii aceia de sus, mai aproape de stele, ce se uitau în jos la lucrarea lor şi bănuiesc că se minunau, se minunau ca noi.

Omul acesta, Eneas, s-a oprit. Acum iar tremura. Nu era bine. Îi mai ardea încă în priviri lucirea acelui iaz de foc.

— Haide înăuntru, am spus, numai un minut, să te odihneşti.

Dacă era din instinct matern sau de soră nu îmi dau seama. Dar brusc se stârnise în mine o duioşie enormă ce se îndrepta către el. Mi-a trecut prin minte că e şi el cam ca mine. Fusese izgonit din lumea lui, lumea aceasta din Sligo. Şi nu pot să spun că părea om rău. Nu pot să spun că arăta ca un poliţist ucigaş din trecut, cum era legenda – nu că i-aş ii cunoscut legenda pe atunci. Chiar aşa, chiar aşa, cât de puţin ştiam despre el, cât de rar vorbiseră fraţii lui despre el – oftau numai cu năduf şi aruncau priviri cu înţeles.

— Nu, nu pot, a zis el. Nu mă cunoşti. Nu sunt un om care să vrei să-ţi intre în casă. O să-ţi aduc necazuri. Nu ţi-au spus că s-a pus osândă cu moartea pe capul meu? Nici măcar n-ar trebui să fiu aici, în Sligo. Am luat-o la picior din
Belfast, şi prin Enniskillen, şi nu ştiu cum am ajuns aici, ca porumbelul care zboară acasă, fără să vreau.

— Haide înăuntru, am zis, şi nu-ţi face griji. Sunt cumnata ta, la urma urmelor. Haide înăuntru.

Aşa că a venit înăuntru. Când păşea, cădeau de pe el vălătuci de pulbere neagră. Venise pe jos tot drumul din Belfast, cale lungă, lungă, întorcându-se în Sligo ca un porumbel – ca somonul care caută gura râului Garravoge. Mi se părea că e cel mai trist om pe care l-am întâlnit vreodată.

După ce i-am dat drumul în colibă, i-am spus fără prea multe ocolişuri să îşi dea jos uniforma. Primul lucru care i-a trebuit a fost să bea o cană de apă, pe care a băut-o cu nesaţ, de parcă ar fi avut şi el în măruntaie un foc ce trebuia stins. Aveam o cadă veche de tablă pe care o foloseam eu şi am umplut-o cu apa adusă în câteva rânduri de la fântână, căutând să aduc numai apă curată, iar în timpul acesta ibricul cu cocotea pe foc. Atunci am putut să mai dezmorţesc cada cu apă fiartă, dar nu mai mult. Toate acestea în timp ce omuleţul de tinichea stătea în mijlocul odăii în

izmene, iar curăţenia lor m-a uimit. Era un bărbat cu osatură frumoasă, bine clădit, deloc rotofei ca Tom, numai fibră.

— Acuma mă duc în cămară să-ţi pun nişte brânză cu pâine, am zis.

Aşa că, din pudoare, l-am lăsat să se descurce şi l-am auzit cum se împiedică când şi-a dat jos izmenele, apoi s-a băgat în cadă şi s-a spălat. Presupun că un soldat ca el era obişnuit cu spălatul cu apă rece, aşa speram. Oricum, nu a zis nici pâs. Când am socotit că se cuvine, am intrat înapoi. Se spălase bine, apa era plină de clăbuci cu dâre de funingine, iar acum stătea în mijlocul odăii şi se încheia la nasturii de la izmene. Părul, după cum vedeam acum, era roşcat, chiar dacă era ars până aproape de pielea capului. Pielea îi era cu urme închise de la soare, iar mâinile îi erau aspre şi butucănoase. Am dat din cap de parcă l-aş fi întrebat *Eşti bine?* şi a dat din cap ca răspuns că *da*. I-am întins felia groasă de pâine cu brânză şi a înfulecat-o blajin acolo pe loc.

— Ei, a zis apoi, zâmbind, e plăcut să ai familie.

Am râs.

— Înţeleg ce vrei să spui, am zis.

Afară se lăsa întunericul şi vechea mea însoţitoare, bufniţa, îşi punea în funcţie motorul. Acum nu ştiam ce să fac cu el. Mi se părea că îl cunosc aşa de bine, cel puţin cum era clădit la trup şi la chip, şi bineînţeles că habar nu aveam cine e. Totuşi, un om atât de blajin şi de ciudat nu îmi mai ieşise în cale. Stătea absolut nemişcat, ca o căprioară când aude trosnet de rămurea.

— Îţi mulţumesc, a zis el, cu o simplitate şi o sinceritate desăvârşite.

Eram atât de emoţionată că mi-a mulţumit o fiinţă umană. Eram aşa de emoţionată să aud o fiinţă care îmi vorbeşte frumos şi respectuos. Stăteam şi eu nemişcată acum, uitându-mă lung la el, aproape înmărmurită.

— Pot să-ţi scot uniforma afară şi să o bat, am zis, altminteri nu se usucă până mâine.

— Nu, a zis el, dă-i pace. Nu am voie să o port în Statul Liber. E bine aşa cum e, acoperită aşa. O să ajung cumva la Dublin şi o să încerc de acolo să îmi găsesc unitatea. Sergentul trebuie să fie foarte îngrijorat pentru mine.

— Sunt convinsă, am zis.

— Sunt un soldat bun, să ştii.

— Sunt convinsă, am zis.

— Nu sunt genul care dezertează, a zis el.

Îmi dădeam seama că nu e.

— Ştii, nu contează asta, adică stau aici în izmene şi nici nu te cunosc, dar am venit la Strandhill pentru că eram cu o fată, cu care veneam aici, ca să dansăm, firește, şi o chema Viv, şi i-au spus să bage de seamă şi să nu mai umble cu mine, ştii, şi nu mai ne vedem. Dar am vrut să stau pe plajă acolo unde stăteam

cu ea şi să mă uit la golf. Ştii, un lucru simplu. Viv era o fată tare frumuşică, chiar era. Şi am vrut să spun, dar fără nici o intenţie, că eşti cea mai frumoasă persoană pe care am văzut-o vreodată, tu şi cu ea, amândouă.

Ei, frumoase vorbe. Şi fără să aibă nici o intenţie, în afară de a spune adevărul. Brusc, m-am îmbujorat de un fel de mândrie, cum nu mai simţisem de mult timp. Bărbatul acesta, dar el nu ştia, vorbea ca tata când voia să spună ceva important. Era un fel de avânt ciudat în vorbele lui, ca şi cum ar fi fost dintr-o carte, tocmai din cartea pe care o păstram şi o preţuiam, vechea *Religio Medici* a lui Thomas Browne. Dar el era un băiat din secolul al şaptesprezecelea, aşa încât nu ştiu cum de s-a strecurat vorbirea lui în Eneas McNulty.

— Ştiu că eşti femeie măritată, a zis el, aşa că te rog să mă ierţi, şi pe deasupra eşti măritată cu fratele meu.

— Nu, am zis, tot numai ca să spun adevărul, fără să stau să mă gândesc, nu sunt măritată. Sau aşa mi s-a spus.

— O?

— Nu, am zis. Vezi, şi eu am fost osândită la moarte.

Apoi a rămas acolo în picioare, iar eu la fel. M-am apropiat de el ca un şoricel, încet, încet, ca să nu-l sperii, l-am apucat de una dintre mâinile acelea bătătorite şi l-am dus în odaia din spate, unde se auzea mai bine bufniţa şi se vedea mai bine muntele Knocknarea, de pe bietul pat cu puf de pene.

Apoi după aceea, mai târziu, stăteam culcaţi acolo ca două figuri de piatră de pe un monument funerar, fericiţi ca în copilărie.

— Cred că Jack mi-a spus că tatăl tău a fost în Marina Comercială.

— O, da, a fost, am zis eu.

— Ca şi mine – şi ca şi Jack, ştii.

— O, da?

— O, da. Şi a spus că tatăl tău a fost în vechea poliţie de atunci, nu-i aşa?

— A zis Jack asta? am zis eu.

— Cred că da. Şi mă interesa să aflu, bineînţeles, dat fiind că şi eu am fost în poliţie. Ceea ce bineînţeles că m-a costat scump în cele din urmă. Dar, sigur, nu aveam de unde să ştiu. Se pare că ne place să ne înrolăm, nouă, băieţilor McNulty. Jack e acum la Genistii Regali. Şi chiar şi Tom, cum s-a dus aşa în Spania cu individul acela, Duffy, nu?

— O'Duffy. S-a dus? Nu ştiam.

— O'Duffy, sigur că da. Ar trebui să ştiu că a fost căpetenia noii poliţii, de după. Da, Tom s-a dus, aşa am auzit.

— Şi cum s-a desfăşurat?

— Jack a zis că a venit înapoi în două săptămâni. Jack nu prea era el impresionat că s-a dus Tom să îl sprijine pe

Franco. Nu. În orice caz, Tom s-a întors. Era dezgustat. Apoi a rupt-o de tot cu O'Duffy. I-a pus să stea în tranşee cu şobolanii ce le rodeau degetele de la picioare, iar O'Duffy era dus pe undeva, la Salamanca, nu mă îndoiesc. Trăia pe picior mare. A, bine, sigur.

— Bietul Tom, am zis. Uniforma aceea frumoasă, dusă pe copcă.

— O, chiar, a zis Eneas. Deci n-a fost în poliţie atunci, tatăl tău? a zis el cu nevinovăţie, turuind sub clar de lună.

— Ce fel de vorbe de dragoste sunt astea? am zis eu, nedorind să jignesc un om aşa de nevinovat.

A râs oricum.

— Vorbe de dragoste irlandeze, a zis el. Bătălii, şi de partea cui eşti, şi chestii din astea.

Şi a râs iar.

— Dar când s-au întâmplat toate astea, mersul în Spania şi toate celelalte? am zis eu.

— O, în '37, bănuiesc. A trecut mult timp, nu? Aşa pare.

— Şi ai mai aflat ceva mai recent despre Tom?

— O, numai că îi merge bine, ştii. Că e om de viitor, şi toate celelalte, ştii.

Şi atunci s-a uitat la mine, iiindu-i probabil teamă să nu mă supere. Dar de fapt nu mă supăra. Era bine cu el acolo. Lipită de coapsa mea, coapsa lui era foarte caldă. Nu, nu mă supăra.

A fost medicul aici la mine cu puţin în urmă. Nu i-a plăcut erupţia de pe faţă, şi a văzut că s-a întins şi pe spate. Să spun drept, m-am cam simţit obosită în ultima vreme şi i-am spus. E ciudat, pentru că de obicei, când se pornea primăvara afară, mă umflam şi eu în pene. Vedeam cu ochii minţii narcisele galbene învăpăiate de-a lungul aleii şi tânjeam să ies ca să le văd, să ridic mâna mea bătrână să le salut. Tupilate aşa de mult timp sub pământul rece şi jilav, iar apoi, toată strălucirea de bucurie. Aşa încât era ciudat, şi i-am spus.

A spus că nu îi place respiraţia mea, iar eu i-am spus că mie îmi place, şi a râs şi a zis că nu, vreau să spun că nu îmi place că se aude din când în când un şuierat în piept, cred că am să vă dau nişte antibiotice.

Apoi mi-a dat veşti adevărate. A zis că tot corpul principal al spitalului a fost golit, şi că numai cele două aripi din partea mea au mai rămas în funcţiune. L-am întrebat dacă au fost scoase doamnele în vârstă şi mi-a zis că da. A zis că a fost un lucru îngrozitor, din cauza escarelor şi a durerilor. A zis că sunt foarte înţeleaptă că fac mişcare şi nu am escare. I-am spus că am avut şi eu când am fost internată prima dată în Sligo, şi că nu mi-au prea plăcut. A zis că ştie.

— Ştie doctorul Grene de aceste schimbări? am zis eu.

— O, da, a zis. El a organizat totul.

— Şi acum ce o să se întâmple cu vechea clădire?

— O să se demoleze cu timpul, a zis el. Şi, bineînţeles, o să fiţi plasată într-un loc nou şi frumos.

— O, am zis.

M-a cuprins brusc disperarea, pentru că mă gândeam la paginile acestea de sub duşumea. Cum aveam să le adun şi să le ţin tăinuite dacă trebuia să flu mutată? Şi unde am să fiu mutată? Mă frământam acum ca şi scobitura aceea din stâncă din spatele golfului Sligo, când vine fluxul şi împinge apa prin stâncă.

— Am crezut că v-a pomenit doctorul Grene de aceasta, dacă ştiam, nu spuneam nimic. Nu trebuie să vă faceţi griji.

— Ce o să se întâmple cu copacul de jos şi cu narcisele galbene?

— Poftim? a zis el. O, nu ştiu. Uitaţi, am să-i spun doctorului Grene să discute toate lucrurile acestea cu dumneavoastră.

Ştiţi. Acela este domeniul lui şi mă tem că nu trebuia să deschid discuţia, doamnă McNulty.

Apoi am fost prea istovită să mai explic încă o dată, pentru a milioana oară în şase ani şi mai bine, că nu sunt doamna McNulty. Că nu sunt nimeni, că de fapt nu sunt soţia nimănui. Sunt doar Roseanne Clear.

Capitolul 20

Carnetul de notiţe al doctorului Grene

Catastrofa. Doctorului Wynn, când s-a dus să o vadă pe Roseanne la cererea mea, fără să vrea i-a scăpat porumbelul, referitor la spital. Adică, cred că credeam că ea ştie, că i-o fi spus cineva. Dacă i-a dat cineva această informaţie, i-a ieşit din minte. Ar fi trebuit să fiu mai înţelept şi să o pregătesc. Ţine cont, nu ştiu cum aş fi abordat subiectul fără rezultate similare. Cel mai tare părea să o necăjească faptul că s-au dus doamnele ţintuite la pat. De fapt, simt că am fost cu toţii mutaţi mult mai repede decât am fi vrut, dar noua unitate din oraşul Roscommon va fi gata în curând, şi au fost reclamaţii în ziare că s-ar putea să stea goală fără nici un rost. Aşa că ne-am urnit cu un ultim avânt. Acum nu au mai rămas decât cei din secţia lui Roseanne şi aripa de vest pentru bărbaţi. Majoritatea sunt nişte bătrâni trăsniţi într-un fel sau altul, cu hainele lor negre de spital. Sunt foarte nefericiţi când aud de planuri iminente şi, de fapt, ceea ce încetineşte acum lucrurile este faptul că nu au unde să se ducă. Nu putem să îi scoatem în drum şi să le spunem, în ordine, flăcăi, acum pe-aici vi-i drumul. Se adună împrejurul meu ca nişte ciori de câmp, când stau de vorbă cu ei în curte pe unde mai umblă câte puţin şi fumează. Aceştia sunt unii dintre cei care au fost aşa de ajutor în noaptea când a fost incendiul din spital, mulţi dintre ei ducând doamnele vârstnice în spate, în jos pe scările lungi, efectiv uimitor, iar apoi făceau glume cum că de mult nu au mai fost cu o fată, şi că ce bine e să mai danseze un foxtrot, şi glume de aceeaşi natură. Categoric, majoritatea dintre ei nu sunt bolnavi mintal, sunt doar „reziduurile" sistemului, după cum am auzit o dată că s-a făcut referire la ei. Unul dintre ei pe care îl ştiu bine a luptat în Congo cu armata irlandeză. Bună parte dintre ei sunt, de fapt, foşti militari. Presupun că ne lipseşte un loc precum Cazarma Chelsea sau Domul Invalizilor din Paris. Cine să fie soldat bătrân în Irlanda?

Roseanne efectiv asuda în pat când m-am dus la ea. Poate să fie o reacţie la antibiotice, dar îmi închipui că îi e pur şi simplu frică. Acesta este probabil un loc îngrozitor cu condiţii îngrozitoare, dar e şi ea o făptură umană ca noi toţi şi aici e casa ei. Dumnezeu

să o aibă în pază. Am fost surprins să îl găsesc pe John Kane acolo, cu vocea lui glu-glu, ca un curcan, bietul om, şi deşi aveam suspiciuni în ce îl priveşte, părea de-a dreptul îngrijorat, aşa coţcar bătrân cum o fi, sau mai rău.

Drept să spun, nu sunt nici eu prea entuziasmat de toată chestia aceasta, şi mă simt foarte zorit şi hărţuit, dar cu toate acestea probabil că e lucru bun să capeţi un spaţiu nou, fără dâre de la apa de ploaie în unele încăperi şi spărturi în ardezia de pe acoperiş pentru care nu găseam pe nimeni să rişte să o repare, pentru că sunt sigur că şi grinzile sunt pe ducă. Da, da, e ca o capcană a morţii întreaga clădire, dar în acelaşi timp elementul de depreciere a fost ignorat în mod scandalos şi nu a fost finanţat, şi ceea ce ar fi putut fi întreţinut a fost lăsat să se ducă dracului. Şi chiar arată ca un fel de loc al dracului în ochii profanilor. Dar nu în ochii lui Roseanne.

Roseanne s-a înviorat cu adevărat când m-a văzut şi m-a rugat să mă duc la masă şi să îi caut o carte. Era o carte numită *Religio Medici*, exemplarul acela foarte vechi, făcut ferfeniţă, pe care l-am observat adeseori în treacăt. A spus că era cartea preferată a tatălui ei, şi m-a întrebat dacă mi-a spus asta vreodată, şi am zis că da, cred că da. I-am zis că am impresia chiar că mi-a arătat o dată numele tatălui ei în carte, da.

— Am o sută de ani, a zis apoi, şi vreau să faceţi ceva pentru mine.

— Ce anume? am zis eu, uimit acum că ea îşi revenea cu atâta curaj după panică, dacă panică a fost, iar vocea îi era iarăşi calmă, chiar dacă trăsăturile ei bătrâne erau aprinse de păcătoasa de erupţie. Arăta de parcă ar fi sărit peste un foc de tabără şi şi-ar fi apropiat obrazul de dogoarea lui.

— Vreau să îi daţi asta copilului meu, a zis ea. Fiului meu.

— Fiului tău? am zis. Dar, Roseanne, unde e fiul tău?

— Nu ştiu, a zis, şi ochii i s-au înnegurat brusc, aproape s-au stins, iar apoi a părut că iar se scuturâ şi e cu mintea limpede. Nu ştiu. La Nazaret.

— Nazaretul e departe, am zis eu, ca să îi fac pe plac.

— Domnu' doctor, o să i-o daţi?

— Da, da, am zis, absolut convins că nu am să i-o dau, nu o să pot, ţinând cont de ce ştiam din afirmaţia brutală a părintelui Gaunt din documentul său. Şi oricum, tot oceanul timpului de atunci şi până acum. Copilul ei nu o fi şi el, oare, un om în vârstă acum, chiar dacă e-în viaţă? Presupun că aş fi putut să o întreb, ţi-ai ucis copilul? Presupun că aş fi putut să o întreb dacă aş fi fost şi eu la fel de nebun. Nu, aceasta nu era o întrebare care să se poată pune frumos, nici măcar profesional. Şi, în orice

caz, nu mi-a răspuns, de fapt, la nici o întrebare. Nimic care să-mi poată schimba părerea despre starea ei, medical vorbind.

O, şi brusc m-am simţit istovit, istovit de parcă aş fi fost de vârsta ei şi mai bine. Istovit pentru că nu o puteam readuce la „viaţă". Nu puteam. Nu mă puteam readuce nici măcar pe mine.

— Cred că ai să i-o dai, a zis ea uitându-se la mine atent. Oricum, aşa sper.

Apoi, cu totul lipsit de logică, mi-a luat cartea din mâini şi mi-a dat-o înapoi, şi a dat din cap, de parcă ar fi spus: chiar aşa să faci.

Mărturia lui Roseanne

Nu mă simt prea bine, se pare că stau cam rău cu sănătatea, dar trebuie să continui pentru că ajung la partea pe care trebuie să ţi-o povestesc.

Dragă cititorule, Dumnezeule, doctore Grene, oricine ai fi.

Oricine eşti, îţi făgăduiesc iarăşi dragostea mea.

Acum că sunt înger. Glumesc.

Dau din aripile mele grele în ceruri.

Poate. Crezi?

Îmi amintesc o vreme cumplită, ploioasă, întunecoasă de februarie şi cele mai rele, mai înspăimântate zile din viaţa mea.

Poate că eram în luna a şaptea atunci. Dar nu puteam socoti sigur.

Mă făcusem atât de mare, încât haina mea veche nu îmi putea ascunde „starea" la băcănia din Strandhill, deşi alegeam numai ultimele ore de întuneric în zilele de lucru ca să merg acolo, iar din punctul acesta de vedere iarna a fost o milostivire, fiindcă era întuneric deja la patru.

Când mă priveam în oglinda dulapului de haine, vedeam o fantomă de femeie ca varul, cu o faţă ciudat de prelungă, ca şi cum greutatea pântecelui m-ar fi tras în jos de peste tot, ca pe o statuie ce se topeşte. Buricul îmi ieşea în afară ca un năsuc şi părul de sub pântece părea să fi crescut de două ori mai lung.

Exista ceva în mine, aşa cum există somoni în apa curgătoare. Dacă mai erau somoni în bietul Garravoge. Uneori la băcănie se vorbea despre râu, şi cum se umplea de nisip din cauza războiului, pentru că docurile şi portul din amonte, chiar în oraş, erau închise deocamdată, iar excavatoarele nu mai ridicau cupele mari de nămol şi nisip. Se vorbea despre submarinele din golful Sligo, despre lipsuri, despre raritatea ceaiului şi ciudata abundenţă de produse precum prafurile Beecham. S-ar fi putut menţiona şi raritatea îndurării. Aproape că nu erau maşini pe drumuri, iar coliba mea era liniştită aproape în fiecare noapte, deşi bicicletele, cei care mergeau pe jos şi cabrioletele cu ponei reuşeau să ajungă la dans. Cineva din Sligo înjghebase un tramvai de agrement care se târa peste nisip cu încărcătură lui de petrecăreţi ca un vehicul

rătăcit din alt veac. Piaza trimitea câteva puncte luminoase care ar fi putut fi un far pentru orice avioane germane de pe cer, precum cele pe care le văzusem când se întorceau după ce își făcuseră treaba în Belfast, dar nimic nu picura din cer peste acei dansatori în afară de timp.

Eu observam doar aceste lucruri. Mă întreb ce faimă aveam în vremurile acelea, femeia din coliba de tablă ondulată, femeia decăzută, vrăjitoarea, ființa care „a întrecut orice limită". De parcă ar fi fost o cascadă la marginea lumii lor peste care ar fi putut să se prăvălească o femeie, ca o Niagară nevăzută în viața de zi cu zi. Un zid vast și înalt de apă clocotită, înnegurată.

O femeie drăguță în haină cu guler de hermină s-a uitat într-o zi la mine, în treacăt. Era foarte înstărită, cu botine negre lustruite și păr castaniu al cărui stil era rezultatul multor ore petrecute la coafor. Era o casă veche cu zid înalt peste drum de coliba mea și mergea acolo, iar undeva era zgomot de petrecere, la un gramofon se auzea melodia aceea pe care o cânta Greta Garbo. Mi s-a părut că o cunosc, așa că mă oprisem în drum, cum nu-mi era obiceiul, fără să vreau, de parcă aș fi fost în alte timpuri. Spre marea mea uimire, când m-am uitat la poartă, l-am văzut pe Jack McNulty, în cea mai colosală haină, ca de obicei, dar trebuie să spun și că avea chipul frământat, epuizat. Sau poate că așa mi se părea mie totul în zilele acelea. Așa că m-am întrebat dacă aceasta era Mai, fata grozavă din Galway cu care se însurase. Am presupus că da. Era cumnata mea, presupun – cum ar fi fost.

Brusc, a părut mânioasă și enervată. Sunt sigură că eram o privelişte, nu glumă, în haina mea nenorocită care nu fusese niciodată mare scofală, și pantofii maro care se preschimbaseră într-un fel de saboți, pentru că nu aveam șireturi la ei, le trebuiau șireturi lungi și fine din care nu se găseau la un magazin precum cel din Strandhill. Da, poate că se vedea în partea de jos a picioarelor că nu am ciorapi, ceea ce știu că era o crimă, iar în ceea ce privește burta umflată sub haină...

— Am cam sărit pârleazul, nu? a zis ea, și nimic altceva.

Apoi a intrat pe poartă. M-am uitat după ea, minunân- du-mă de acele vorbe, dar în același timp nefiind sigură cu ce ton vorbise, cu cruzime oare, cu disperare, sau ca o constatare? Îmi era imposibil să îmi dau seama. Perechea a intrat apoi în casă, fără să privească în urmă, pesemne ca nu cumva să se preschimbe Mai într-un stâlp de sare, uitându-se înapoi la Sodoma.

Vremea se strica, iar mie îmi era tot mai rău. Nu era doar răul de dimineață, când ieșeam în spatele colibei pe iarba de pe nisip și prin tufăriș să vărs în vânt. Era un alt fel de rău, ce părea să îmi fiarbă în picioare și de la care mă durea stomacul. Ajunsesem atât de greoaie, încât începea să fie o problemă să mă ridic de pe scaun, și îmi era foarte frică să nu rămân prinsă brusc acolo, să nu

mă pot clinti, şi cel mai tare îmi era frică pentru copil. Vedeam uneori coate şi genunchi mititei ce se iţeau pe sub piele, şi cine ar fi vrut să pună în primejdie aşa ceva? Nu ştiam în ce lună sunt şi eram îngrozită că o să intru în chinurile facerii, departe de orice om ce m-ar fi putut ajuta. îmi părea rău de multe ori că nu vorbisem cu Mai, sau că nu l-am strigat pe Jack, şi nu ştiu de ce nu am fa- cut-o, atât că au văzut prea bine în ce stare sunt, dar nu le-a trecut prin minte să mă ajute. Ştiam că femeile smintite de pe câmpiile din America mergeau singure prin lăstăriş ca să dea naştere la copii, dar nu voiam ca Strandhill să fie America şi să trebuiască să fac un lucru atât de singuratic, atât de plin de primejdie. Cât timp nu fusesem decât eu, învăţasem o mică strategie a tăinuirii şi a dăinuirii, dar acum eram purtată mult mai departe. M-am rugat lui Dumnezeu să mă ajute, am spus Tatăl Nostru de o mie de mii de ori, dacă nu în genunchi, măcar de nevoie, pe scaun. Ştiam că trebuie să fac ceva, nu pentru mine, căci era clar că nu mai puteam fi ajutată şi compătimită, ci pentru prunc.

M-am pornit la drum spre oraşul Sligo cândva în zilele acelea de februarie. Timp de o oră sau două m-am spălat. Cu o seară înainte mi-am spălat rochia şi toată noaptea am încercat să o usuc în faţa focului ce se stingea. Era puţin umedă când am îmbrăcat-o. Am stat în faţa oglinzii şi mi-am pieptănat părul cu degetele, pentru că nu am reuşit cu nici un preţ să îmi găsesc peria. Mai aveam o picătură de ruj roşu ce mi-a mai rămas într-un tub, doar o ultimă măzgăleală de pus pe buze. Mi-ar fi plăcut să mai am nişte pudră de pus pe faţă, dar nu am avut de ales decât să iau nişte tencuială de pe partea din colibă ce forma căminul, construit complet din piatră, să o fărâm în mână şi să încerc să o întind uniform. Urma să mă duc la oraş şi trebuia să arăt măcar un pic respectabilă. Am tot muncit la mine ca Michelangelo la plafonul lui. Cu haina nu se mai putea face nimic, dar am rupt o fâşie din cearşaful de pe pat şi mi-am înfăşurat-o în jurul gâtului în chip de eşarfa. Nu aveam pălărie, dar oricum vântul era aşa de crâncen că nu mi-ar fi stat pe cap mult timp. Şi dusă am fost, mergând la deal şi trecând pe lângă biserica Bisericii Irlandei de la colţ, iar apoi pe drumul de Strandhill. Mi-ar fi plăcut să fi făcut semn şi să mă ia în pântecele lui unul dintre avioanele acelea germane pe care le văzusem, căci drumul se întindea mult şi imposibil în faţa mea. Muntele se ridica brusc la dreapta mea şi m-am minunat că am putut să-l urc aşa de repede, aşa de uşor. Parcă ar fi trecut o sută de ani.

Nu ştiu câte ore a ţinut drumul, dar a fost drum lung şi anevoios. Totuşi, răul parcă m-a lăsat pe drum, de parcă nu ar mai fi fost loc de altceva în graba de acum. în mod ciudat, am început să mă simt plină de vervă şi de speranţă, de parcă misiunea mea ar mai fi avut încă sorţi de izbândă. Am început să îmi spun că mă va ajuta, sigur că mă va ajuta, e şi ea femeie, şi sunt măritată cu

fiul ei. Sau aş fi putut fi, dacă nu s-ar fi şters de pe război la Roma. Îmi spuneam că, oricât de rece a fost atunci cu mulţi ani în urmă, când am apărut pentru prima dată în casa ei cu terasă, precis că experienţa ei îndelungată o va forţa să dea la o parte orice ranchiună – şi aşa mai departe.

Mi se învârteau aceste gânduri în cap iar şi iar, picioarele greoaie mă duceau înainte, kilometru după kilometru, cu mişcarea aceea crăcănată din cauza burţii mari, nu eram o priveliştе prea frumoasă, de asta poţi fi sigur, şi încercam să mă conving de această certitudine.

Carnetul de notiţe al doctorului Grene

Avem acum data demolării, exact ce ne lipsea, nu peste mult timp. Trebuie să ţin minte. E oarecum dificil să îţi închipui acest termen final, deşi peste tot în spital sunt articole gata puse în cutii, în fiecare zi vin fiirgonete şi camioane să ducă lucruri, au fost depozitate topuri mari de hârtii cu corespondenţă şi registre, zeci de pacienţi au fost mutaţi, s-au găsit brusc, pe neaşteptate, în modul aberant în care se întâmplă astfel de lucruri, locuri chiar şi pentru bieţii mei bărbaţi în haine negre, iar unii au fost chiar duşi, pe încercate, înapoi printre – printre cei vii, era să spun. Locuinţe ocrotite este expresia oficială, în sfârşit o expresie decentă, omenească. După evaluarea mea, atâta câtă e. La sfârşit va merge la această unitate un grup restrâns. O, dar mă încearcă o vajnică dorinţă de a ajunge la o concluzie în privinţa lui Roseanne.

O scrisoare amabilă din partea lui Percy Quinn din Sligo mă invită să merg acolo când poftesc. Aşa că trebuie să mă hotărăsc să merg. Părea aşa de prietenos, încât l-am întrebat când i-am răspuns la scrisoare dacă ştie unde se păstrează arhiva Poliţiei Regale Irlandeze, şi că, dacă poate afla, îl rog să caute numele de Joseph Clear, dacă e amabil. Războiul civil a adus atâta dezbinare şi distrugere, încât nici nu ştiu dacă au supravieţuit astfel de arcane, sau dacă şi-a bătut cineva capul să le protejeze în caz că da. Armata Statului Liber, în încercarea de a scoate Trupele Neregulate din clădirea Tribunalului din Dublin prin bombardare, a transformat aproape toată arhiva civilă în scrum, naşteri, morţi, căsătorii şi alte documente nepreţuite, ştergând complet arhiva naţiunii căreia încercau să îi dea viaţă, arzând, de fapt, memoria în cutii. Cu arme, dacă bine îmi aduc aminte, date sau împrumutate în timpul evacuării de britanici, ce încercau fără îndoială să fie de folos noului guvern, cu acea caracteristică atrăgătoare, inimoasă a britanicilor, în contrast cu acţiunea ucigătoare concomitentă. Nu că i-aş fi spus ceva din toate acestea lui Percy. Mi-am amintit brusc că fusese şi el la conferinţa fatidică din Bundoran, dar desigur că nu a pomenit nimic despre aceasta, iar eu categoric nu am zis nici un cuvânt.

Ieri după-amiază, întorcându-mă devreme şi istovit, am urcat

destul de cutezător în camera lui Bet. Cred că e posibil să fi trecut de faza reproşurilor şi a vinovăţiei. De fapt, la urma urmelor, sunt de unul singur acum, iar povestea noastră s-a sfârşit. M-am întins pe patul ei încercând să mă apropii de ea. Am simţit mirosul slab al parfumului ei, Eau de Rochas, pe care îl căutam la *duty free* prin aeroporturi când mai aveau lucruri din acestea. Mă simţeam pur şi simplu uşor şi ciudat, dar nu nefericit. Îi ceream absenţei ei să stea acolo, ca un fel de consolare bizară, răsucită. Doar pentru câteva minute am simţit că eu sunt ea, culcată acolo, iar eu, adevăratul celălalt eu, eram jos în celălalt dormitor, şi mă întrebam ce cred despre mine. Bărbat rău, trădător, neiubitor? Prezenţă necesară în mod straniu, chiar şi cu o podea şi un tavan la mijloc? Nu ştiam. Chiar şi în chip de Bet, nu o cunoşteam pe Bet. Dar în acelaşi timp, doar pentru câteva minute, am avut ceva din puterea, amabilitatea şi integritatea ei. Ce sentiment minunat.

Ochii mi-au căzut pe selecţia ei de cărţi despre trandafiri, am luat una şi am început să citesc. Trebuie să spun că era foarte interesantă, de-a dreptul poetică. Atunci m-am ridicat, am pus cu grijă mâinile de-o parte şi de alta a colecţiei, le-am ridicat şi le-am întors pe o parte ca să le pot duce jos, ca pe o pradă, ca pe ceva furat. M-am întins pe patul meu şi am continuat să citesc până târziu în noapte. Era ca şi cum aş fi citit o scrisoare de la ea, sau aş fi avut privilegiul să pătrund un subiect care îi ocupa probabil mintea de jur împrejur ca un tapet. *Rosa Gallica*, un trandafir mic şi comun, ca acela pe care îl vezi sculptat pe clădirile medievale în chip de *Rosa Mundi*, era primul. Trandafirii târzii sunt uriaşii trandafiri chinezeşti care în grădină arată ca nişte funduri de dansatoare în chiloţei cu volănaşe. Ce fâpturi stranii suntem noi, oamenii, să aducem o simplă floare peste secole la aceasta, sau să transformăm lighioanele acelea miţoase ce adulmecau hoituri la marginea focurilor de tabără din vremi străvechi în borzoi şi pudeli. Lucrul în sine, primul lucru nu ne ajunge niciodată, trebuie să elaborăm, să îmbunătăţim, să poetizăm. „Să aflăm uşurare pentru a vieţii scurtime", presupun, după cum scria Thomas Browne în cartea pe care mi-a dat-o Roseanne să i-o dau fiului ei. Între *Religio Medici* şi *Trandafirii Societăţii Horticole Regale* mi-am ridicat cortul, cum ar veni. Iar faptul că Bet avea nevoie şi dorea să ştie toate lucrurile acestea mă umplea de fericire, de mândrie. Şi foarte curios, acest sentiment nu aducea cu sine regretul şi vinovăţia. Nu, deschidea încăpere peste încăpere, trandafir peste trandafir, înspre şi mai multă fericire. Nu a fost doar cea mai bună zi de când a murit, ci una dintre cele mai bune zile din viaţa mea. Era ca şi cum ar fi lăsat să cadă o picătură din esenţa ei din ceruri şi m-a ajutat. Îi eram al naibii de recunoscător.

O, şi am uitat să spun (dar cui îi spun?) că, punând cu grijă deoparte cartea lui Roseanne, ca să mă pot concentra asupra volumelor lui Bet, o scrisoare era gata să cadă din ea. Era o

scrisoare foarte curioasă. Căci plicul părea să nu fi fost deschis, dacă nu cumva l-a sigilat la loc umezeala din camera ei. în plus de aceasta, marca poştală era din mai 1987, cu douăzeci de ani buni în urmă. Aşa că nu ştiam cum să o interpretez, dar nici ce să fac cu ea nu prea ştiam. Tatăl meu întotdeauna mi-a spus că poşta este oarecum sfântă, şi nu numai că era o adevărată infracţiune să deschizi scrisoarea unei alte persoane, şi cred că aşa este, ci şi o gravă abatere morală. Mă tem că sunt tentat amarnic de o astfel de abatere morală. Pe de altă parte, poate că ar trebui să o returnez. Sau să o ard? Nu, nici într-un caz. Sau să o las?

Mărturia lui Roseanne

Marginile oraşului m-au primit cu răceală. Presupun că eram ca o arătare rătăcită, adusă de vânt din mlaştini. O fetiţă ce şedea cu păpuşa în fereastra casei, ţinută în casă de furtună, mi-a făcut semn cu mâna, îndurătoare cum sunt fetiţele. Eram mulţumită că nu trebuia să intru chiar în oraş. Simţeam izbituri în stomac de la trotuarul tare, dar am mers mai departe ca un soldat. Apoi am ajuns la poarta casei cu terasă a doamnei McNulty.

Grădina lui Tom Bătrânu' era un pogon de frumuseţe ce nu se arăta încă. Vedeam toate straturile de plante bine îngrijite şi de flori gata să înmugurească, cu tulpini de bambus ce le ţineau pe toate să nu le ia vântul. Avea să fie un spectacol minunat peste câteva săptămâni, fără discuţie. în capătul de sus al câmpului săpa un om ce nu se vedea bine, care ar fi putut fi Tom Bătrânu'. Săpa, nestingherit de palele de vânt ce se răsuceau şi de lapoviţa ce cădea, în palton şi cu o pălărie de marinar solemnă. M-am gândit să mă duc până la el, dar nu ştiam dacă nu îmi e duşman. Sau m-am gândit, după privirea sumbră a lui Jack la poarta de peste drum de coliba mea, că îmi sunt toţi duşmani. M-am hotărât să nu îl abordez. M-am hotărât să îmi încerc norocul la uşă. Dar îmi amintesc că în acel moment îmi simţeam muşchii pântecelui de parcă s-ar fi legănat de ei nişte acrobaţi la trapez.

Bănuiesc că eram plină de noroi şi udă leoarcă, bănuiesc. Toate eforturile mele de a arăta bine fuseseră spulberate pe drum. Nu aveam oglindă să mă uit cum arăt, în afară de ferestrele întunecate de-o parte şi de alta a uşii, iar când m-am uitat în ele, n-am văzut decât un strigoi cu păr din altă lume. Asta nu avea să îmi fie de ajutor. Dar ce puteam să fac? Să mă întorc pe unde am venit, în tăcere, înfrântă? Eram înfricoşată, eram îngrozită de această casă, dar eram şi mai înfricoşată de ce avea să se întâmple dacă nu sunam la uşă.

Stau aici uscată şi bătrână, cu fluierele picioarelor subţiri, şi scriu. Nu au trecut toate, nu e ca o poveste, nu pot spune că toate sunt gata şi s-a isprăvit. Sunt încă toate de făcut. E ca la poarta Sfântului Petru, bat cu pumnii în poartă, ca să mă lase să intru în rai, dar în adâncul inimii ştiu, prea multe păcate, prea multe

păcate. Dar poate îndurare!

Am apăsat soneria de bachelită. Nu s-a auzit nimic cât am ţinut-o apăsată, dar după ce i-am dat drumul i-am auzit zornăitul cu arţag în hol. Mult timp nu s-a întâmpla* nimic. Îmi auzeam răsuflarea chinuită în intrarea strâmtă. Mi s-a părut că aud cum îmi bate inima. Mi se părea că aud bătăile inimii pruncului meu, care mă îndemna să nu mă las. Am apăsat iar butonul gros. Ce bine ar fi fost să fiu oricine altcineva acolo la sonerie, un fecior de la măcelărie, un comis-voiajor, iar nu făptura greoaie şi penibilă care gâfâia. Mi s-a arătat în minte trupul mărunţel al doamnei McNulty, curăţică, cu chipul alb ca floarea cinstei, şi tocmai atunci am auzit un zgomot de paşi de cealaltă parte a uşii, iar uşa s-a deschis şi a apărut ea.

S-a uitat lung la mine. Nu ştiu dacă şi-a dat seama imediat cine sunt. Putea să creadă că sunt o cerşetoare, sau o spoitoare, ori cineva scăpat din casa de nebuni în care lucra ea. Eram într-adevăr un fel de cerşetoare, cerşind înţelegerea altei femei pentru necazul meu. Părăsită, părăsită, acesta era cuvântul pe care începeam să îl aud în cap.

— Ce doreşti? a zis ea, de înţeles, dându-şi poate seama în sfârşit că eram eu, femeia nedorită cu care se însurase şi nu se însurase fiul ei.

Bănuiam că uneltise împotriva mea cu ani în urmă, dar asta nu mă mai privea. Nu ştiam în a câta săptămână sunt. Aproape că îmi era frică să nu încep să aduc copilul pe lume acolo în prag. Poate ar fi fost mai bine pentru prunc aşa.

Nu ştiam ce să îi spun. Nu cunoscusem pe nimeni în situaţia mea. Nu ştiam care e situaţia mea. Aveam nevoie – aveam o nevoie cumplită de cineva care să ...

— Ce doreşti? a repetat ea, ca şi cum ar fi avut de gând să închidă uşa dacă nu răspundeam.

— Am necazuri, am zis.

— Văd şi eu, copilă, a spus ea.

Am încercat să îi cercetez chipul. Copilă. Vorba suna acolo pe prag cu puterea unei vorbe frumoase.

— Sunt necazuri cumplite, am zis eu.

— Nu mai ai nimic de a face cu noi, a zis ea. Nimic.

— Ştiu, am zis. Dar nu am unde să mă duc altundeva. Nicăieri.

— Nimic şi nicăieri, a zis ea.

— Doamnă McNulty, vă implor să mă ajutaţi.

— Nu am ce-ţi face. Ce-aş putea face eu pentru tine? Mi-i frică de tine.

Aceste vorbe m-au făcut brusc să mă întrerup. Nu mă gândisem la asta. Frică de mine.

— Nu trebuie să vă fie frică de mine, doamnă McNulty. Am nevoie de ajutor! Sunt... sunt...

încercam să spun gravidă, dar nu părea un cuvânt care să se poată spune. Ştiam că în capul ei, dacă aş spune cuvântul, ar avea acelaşi înţeles ca şi cuvintele curvă, prostituată. Sau ar auzi acele cuvinte în umbra cuvântului gravidă. Aveam senzaţia că am lemn în gură, exact în forma gurii. O rafală puternică de vânt s-a repezit pe cărare în spatele meu şi a încercat să mă îngrămădească în uşă. Cred că şi-a închipuit că încercam să forţez intrarea. Dar dintr-odată picioarele mi-au slăbit atât de tare, încât am crezut că o să mă prăbuşesc.

— Ştiu că ai avut şi dumneata necazuri în trecut, am zis eu, încercând cu disperare să îmi amintesc ce îmi spusese Jack la Piaza. Dar oare îmi spusese ceva? Orice ai spune, să nu spui nimic. încercări, îmi spusese el. în trecutul îndepărtat?

— încetează! a strigat ea. Apoi a strigat: Tom!

Apoi a şoptit, rănită, ca o pasăre rănită.

— Ce ţi-a spus, ce ţi-a spus Jack?

— Nimic. încercări.

— Bârfe murdare, a zis ea. Atâta a fost.

Nu ştiu cum de o auzise Tom Bătrânu', poate pentru că era obişnuit de mult să fie atent la vocea ei, dar în câteva clipe a apărut pe după casă în palton şi cu pălărie, semănând cu un marinar pe jumătate înecat.

— Sfinte Isuse Cristoase, a zis el. Roseanne.

— Trebuie să o faci să plece, a zis domna McNulty.

— Haide, Roseanne, a zis Tom Bătrânu', haide, hai să ieşi pe poartă.

Am făcut cum mi s-a spus cu supunere. Glasul îi era priete nos. Dădea din cap a încuviinţare în timp ce mă mâna înapoi.

— Du-te, mi-a zis, du-te, de parcă aş fi fost un viţel rătăcit pe câmp. Du-te.

Iar apoi iar eram afară pe trotuar. Vântul bătea pe stradă ca un convoi de camioane nevăzute, uruind şi ţiuind.

— Du-te, a zis Tom Bătrânu'.

— Unde? am zis, în culmea disperării.

— Du-te înapoi, a zis. Du-te înapoi.

— Am nevoie de ajutorul dumitale.

— Nu are cine să te ajute.

— Spuneţi-i lui Tom să mă ajute, vă rog.

— Tom nu te poate ajuta, fată. Tom se însoară. Ştii? Tom nu te poate ajuta.

Se însoară? Dumnezeule.

— Şi eu ce mă fac?

— Du-te înapoi pe drum, a zis el. Du-te.

Nu m-am dus înapoi pe drum pentru că aşa mi-a spus el, ci pentru că nu aveam de ales.

Socoteam că, dacă pot să ajung înapoi la colibă, aş putea să

mă usuc, să mă odihnesc şi să mă gândesc la alt plan. Nu mai să nu mai fiu în ploaie şi vânt şi să mă pot gândi.

Tom se însura din nou. Nu, nu din nou, ci prima oară.

Dacă ar fi fost în faţa mea atunci, aş fi fost în stare să îl ucid cu orice mi-ar fi căzut în mână. Aş fi fost în stare să desprind o piatră dintr-un zid, un par dintr-un gard, şi l-aş fi cotonogit şi l-aş fi ucis.

Fiindcă m-a adus cu dragoste într-o asemenea primejdie nenorocită.

Nu cred că umblam în momentele acelea, ci mai mult mă opinteam să mă urnesc. Fetiţa era tot după geam când am trecut, tot cu păpuşa, tot aşteptând să se potolească vijelia ca să poată merge afară să se joace. De data aceasta, nu ştiu de ce nu mi-a făcut semn cu mâna.

Se zice că ne tragem din maimuţe şi poate că animalul ce sălăşluieşte în noi ştie lucruri din străfiinduri de care nici nu ne dăm seama că le ştim. Era ceva, un ceas sau un motor ce s-a pornit în mine, iar instinctul îmi spunea să grăbesc pasul, să grăbesc pasul, să găsesc un loc liniştit şi la adăpost unde să încerc să înţeleg motorul acela. Simţeam un zor mare, un miros, un zgomot ciudat ce ieşea din mine, gonit de şfichiuirile vântului. Acum eram pe drumul asfaltat înspre Strandhill, înconjurată de câmpuri verzi şi ziduri de piatră, şi vedeam ploaia cum se lovea de întinderea drumului şi sălta cu un fel de mânie. Parcă aş fi avut muzică în burtă, o muzică puternică, ritmată, avântată, cum ar fi fost *Black Bottom Stomp* dacă ar fi luat-o razna, cu pianistul tot mai dezlănţuit şi mai dezlănţuit pe clape.

Drumul a cotit domol şi apoi a început să se vadă golful în vale. Pe cine aveam să mă ajute? Pe nimeni. Unde era lumea largă? Cum de mă descurcasem în lume fără nimeni? Cum se făcea că locuitorii celor câteva case de pe drum nu dădeau fuga la mine, să mă ia iute în casă, să mă ia în braţe? Începeam să simt înfricoşător că sunt atât de neînsemnată pentru oameni, încât nu trebuia să fiu ajutată, că preotul, bărbatul şi femeia au dat un edict că nu trebuia să fiu ajutată, trebuia să fiu lăsată pradă elementelor, aşa cum eram, animal ce umblă pe două picioare, părăsit.

Poate că atunci s-a desprins ceva din mine, mi s-a scurs ceva din creier, nu ştiu.

Adăpost. Fiinţa părăsită caută adăpost. Acoperisem focul din colibă cu cenuşă, nu trebuia decât să dau la o parte cenuşa de pe turbă, să mai adaug turbă, şi curând am să am un foc cumsecade. Şi aş fi putut lepăda haina veche, rochia, furou! şi pantofii, să mă usuc jubilând în camera uscată, să râd victorioasă, căci câştigasem o victorie împotriva vijeliilor şi a familiilor. Aveam o tocană simplă într-o oală acoperită şi aveam să o mănânc, şi apoi, uscată şi sătulă, în pat cu mine, să o stau întinsă acolo privind la Knocknarea, cu biata regină Maeve deasupra în patul ei de piatră,

simţind urgia furtunii acolo sus, şi o să îmi privesc burta aşa cum îmi place, să văd coatele şi genunchii ce se ţesc şi dispar când se întinde şi se mişcă pruncul. Aveam de mers vreo nouă kilometri până să ajung la adăpostul jinduit. Vedeam după cum era croit pământul că dacă aş lua-o pe plajă, cum făceau maşinile când se retrăgea marea, aş fi scutit trei kilometri buni din drum. Am observat, aşa necăjită cum eram, că marea era acum cel mai jos, deşi nu era uşor să îţi dai seama, cu cohortele de ploaie care o împânzeau. Aşa că am luat-o pieziş de la drumul mare, de-a lungul unei cărări abrupte, fără să îmi prea pese de pietrele aspre, mulţumită în mintea mea că scurtam drumul, iar picioarele şi tălpile îmi erau atât de amorţite, încât cred că nici nu mai simţeam durerea. Durerea era toată în pântece, toată durerea era în jurul copilului, şi eram înspăimântător de nerăbdătoare să ajung cât mai departe.

Frumoasă cândva, dar s-a sfârşit cu frumuseţea.

Jos pe nisip totul părea să danseze, de parcă s-ar fi lărgit Piaza şi cuprindea tot golful Sligo. Ploaia era ca nişte poale uriaşe ce se învârteau şi se ridicau, cu tălpi de picioare ce răpă- iau şi se întindeau în jos, ţărmul şi marea în întregime între Strandhill şi Rosses ascunse de milioane de atingeri de penel, cenuşiu peste cenuşiu. Atunci m-am gândit că poate nu am fost prea înţeleaptă că am luat-o prin nisip, sau cel puţin m-a blestemat schimbarea de viteză a vremii, furtuna ce se umfla şi răsuna la nesfârşit, smucindu-mă pe mine şi smucindu-mi pântecele, pe făptura mică din coate şi genunchi.

Apoi am început să lipăi prin şiroaie de apă mică şi mi-am dat seama că nu eram pe calea cea bună.

Nisipul pe unde preferau să treacă maşinile vuind înspre dans era undeva mai sus decât restul, iar în nopţile de vară era uscat. Mă temeam că mă îndrept înspre albia râului Garravogue, pacoste de neînchipuit, iar acum nu ştiam încotro s-o apuc. Unde era muntele, unde era rotunjimea uscatului? Unde era Strandhill şi unde era Coney?

Brusc, în faţa mea s-a ivit în zare un monstru – nu, nu era un monstru, era un con de piatră cioplită, era unul dintre bolarzii înşiruiţi ca să arate drumul înspre insulă, în lungul celui mai bun nisip, nisipul din urmă pe care îl acoperea marea când înainta. Şi asta făcea acuma, ştiam, pentru că auzeam înăuntrul mugetului vijeliei celălalt sunet de galop al mării cum se repezea nestăpânită să îmbrăţişeze locul gol. Dar am ajuns la bolard şi m-am prins câteva clipe de pietrele lui, încercând să mă liniştesc, măcar un dram încurajată că l-am găsit. „Dacă nu cumva mă răsucisem complet, am socotit că râul trebuie să fie undeva în dreapta, iar Strandhill, undeva în stânga. Deasupra stâlpului era o săgeată ruginită din metal, îndreptată spre insulă.

Înfricoşător în vijelie, Omul de Metal stătea pe stânca lui, cu degetul spre adâncul apei, întins, întins. Nu avea el timp să o ajute pe una ca mine.

Ştiam că trebuie să merg mai departe, că dacă rămâneam unde eram, marea ar fi înaintat pur şi simplu, ar fi acoperit nisipul de la picioarele mele şi încet, încet ar fi ridicat bolardul. Nu îndrăzneam să merg înapoi înspre mal, care ar fi putut fi deja acoperit de ape. Dar când apa înainta, acoperea aproape toţi bolarzii, şi nu aveam să fiu în siguranţă aici. Va fi tărâmul curenţilor şi al peştilor. Am întors spatele bolardului, îndreptându-mă după săgeată, şi am luat-o înainte prin vijelie, rugându-mă să pot ţine linia dreaptă după o astfel de busolă şi să ajung la Coney.

Vijelia a fost sfâşiată de o dungă de lumină albastră, mănioasă, ca o felie smintită de tort, şi dintr-odată am văzut prora cea mare a muntelui Ben Bulben în zare, ca un vapor de linie ce avea să dea peste mine. Nu, nu, era la kilometri depărtare. Şi era acolo unde presupuneam eu că este, şi în felul acesta am izbutit să ajung la următorul bolard. O, inima mi se îndrepta spre Omul de Metal cu recunoştinţă. Acum puteam să văd nedesluşit, dar îndeajuns de desluşit rotunjimea insulei Coney în faţă. Am luat-o vitejeşte înainte. Când m-am desprins de următorul bolard, am simţit apa aceea caldă şiroind din mine şi încălzindu-mi picioarele pentru scurt timp. Am mai lacut o sută de paşi cu durere şi am ajuns la primele stânci, la algele negre, şi m-am forţat să urc pe cărarea în pantă. Dacă nu ar fi fost răgazul acela al vijeliei, nu ştiu ce m-aş fi făcut, decât că m-aş fi înecat în marea repezită. Căci acum iar eram prinsă în vijelie ca într-o încăpere a nebuniei desăvârşite, cu pereţi de apă şi boltă de trăsnete de foc şi zăceam intr-un cuib de pietroaie, gâfâiam şi imi dădeam duhul.

M-am trezit. Urletul vijeliei se mai auzea. Aproape că nu mai ştiam cine sunt. Era un chin şi să îmi amintesc cuvinte. În somn, sau ce stare o fi fost, mă proptisem de o stâncă acoperită de muşchi, nu ştiu de ce. Urla vijelia, cu ropote de ploaie enorme ce înecau totul. Zăceam atât de nemişcată, încât mi-a trecut prin minte gândul nebun că eram moartă. Dar nu eram nici pe departe. Din când în când, nu-mi dădeam seama dacă după minute sau ore, mă apuca o senzaţie de parcă aş fi fost stoarsă din creştet până în tălpi. Era atât de dureros, încât mi se părea că întrece orice limită a durerii, nu ştiu cum să descriu altminteri. M-am ridicat în patru labe, iarăşi nu tocmai din hotărârea mea, ci ca răspuns la o voinţă necunoscută. Uitându-mă acum rătăcită înainte, mi s-a părut că văd în şuvoaiele de ploaie ce veneau în cascadă o persoană care stătea în picioare şi mă urmărea din priviri. Apoi vijelia a părut să acopere acea figură. Am urlat la cine o fi fost, am urlat iar şi iar. Apoi m-a străpuns un alt junghi de durere, de parcă

mi-ar fi spintecat cineva şira spinării cu o secure. Cine mă urmărea în ploaie? Nu cineva care să se apropie şi să mă ajute. Au mai trecut câteva ore. Am simţit că iar se retrage marea de pe insulă, am simţit asta în măruntaie. Vijelia era un pârjol din ceruri. Sau mai degrabă eu eram o văpaie în mijlocul apei. Stomacul îmi era ca un cuptor de pâine, tot mai încins. Nu, nu, nu se putea. Timpul ceasurilor omeneşti şi-a luat zborul, timpul se socotea acum după cum venea şi pleca durerea. Oare se apropia acum tot mai mult durerea? La mai puţin timp? Oare se lăsase noaptea în taină pentru a întuneca vijelia? Oare orbisem? Apoi totul a venit deodată, cu sânge. M-am uitat în jos între picioare. Simţeam că întind braţele ca pe nişte aripi, gata să prind ceva ce cădea din cer. Dar nu cădea din cer, se prăvălea prin mine. Sângele care îmi era supt de tufăriş striga la Dumnezeu să mă ajute, pe mine, animal în chinuri. Striga vocea sângelui meu. Nu, nu, nu era decât nebunie, nebunie. Între picioare nu aveam decât cărbuni, cărbuni roşii atât de încinşi, încât nimic nu ar fi putut să treacă prin ei şi să rămână în viaţă. În clipa aceea de nebunie de atunci, a apărut creştetul unui căpşor, apoi în altă clipă un umăr, mânjite toate de piele şi sânge. Era o faţă, un piept, o burtă şi două picioare, şi chiar şi vijelia a părut că răsuflă în linişte, a urmat o tăcere, am privit, am ridicat făptura mititică, trăgea afară după ea o frânghie viu coloratã, am ridicat pruncul în dreptul feţei şi, iarăşi fără să gândesc cu adevărat, am muşcat frânghia, vijelia s-a împlinit şi a urlat, a urlat, s-a împlinit şi copilul meu, a părut că se întrupează în întunericul biciuitor, a cules prima nestemată de aer şi a scos un urlet în miniatură, un strigăt mititel, către insulă, către Sligo, către mine.

Când m-am trezit din nou, vijelia se împrăştiase, ca o rochie furioasă ce îşi duce trena dintre zidurile oraşului Sligo. Unde era făptura cea mică? Erau acolo sângele, pielea, cordonul ombilical şi placenta. Am sărit în picioare. Eram ameţită şi vlăguită şi eu, ca un mânz nou-născut. Unde era copilaşul meu? Un sentiment înfricoşător de panică şi de pierdere s-a revărsat în mine. M-am uitat împrejur cu privirea înnebunită şi arzătoare a oricărei mame, om sau animal. Am dat la o parte rămurelele joase şi plantele din tufăriş, am căutat roată împrejur. Am strigat după ajutor. Cerul era mare şi albastru până în rai.

De cât timp trecuse vijelia? Nu ştiam.

Am căzut înapoi, lovindu-mă la şold de stâncă. Curgea încă din mine stăruitor un şnur de sânge, sânge întunecat, cald şi întunecat. Zăceam acolo cu ochii holbaţi ca o femeie ce a fost împuşcată în cap, la plaja liniştită, la păsările de pe nisip ce se cufundau şi loveau cu ciocul lung de-a lungul apei ce se retrăgea. Vă rog să mă ajutaţi, repetam mereu, dar părea că nu are cine să

mă audă în afară de acele păsări. Nu erau oare câteva case pe insulă ce se ascundeau ici, colo de vânt? Nu putea oare să vină cineva să mă ajute să îmi găsesc copilaşul? Nu putea oare să vină cineva?

În timp ce zăceam acolo, m-a străpuns o durere ascuţită în sân, îmi vine laptele, m-am gândit. Aveam laptele acum, gata. Unde, unde era copilaşul meu să îl sugă?

Apoi, jos pe drumul ce şerpuia înspre ţărm, am văzut o furgonetă albă în mişcare. Am ştiut imediat că era o ambulanţă, pentru că şi la depărtarea aceea îi auzeam sirena în liniştea din jur. A ajuns la nisip şi a ţâşnit înainte, văzându-şi de drum, aşa ca mine pe furtună, din bolard în bolard. M-am ridicat în picioare şi am făcut semn cu braţele, ca marinarul naufragiat când vede în sfârşit vaporul salvator în depărtare. Dar nu eu aveam nevoie să fiu salvată, ci persoana aceea mititică care a dispărut din spaţiul pe care trebuia să îl ocupe. Când au venit bărbaţii la mine cu targa, i-am rugat să îmi spună unde îmi era copilaşul, i-am implorat.

— Nu ştim, doamnă, a zis unul cu purtare aleasă. Cum de sunteţi aici pe insula Coney, să faceţi un copil? Ăsta nu e un loc să faci un copil, asta-i sigur.

— Dar unde e, unde e copilaşul meu?

— A venit marea mare, doamnă, şi l-a dus, Dumnezeu să-l apere, bietul prichindel.

— Nu, nu, a fost la mine în braţe, şi am dormit, şi l-am ţinut strâns şi la cald. Ştiam că o să îi fie cald lângă mine. Uitaţi, l-am avut aici, la sân, uitaţi, sunt descheiată la nasturi, era ocrotit, la căldură.

— Bine, a zis altul. Bine. Vă rog, liniştiţi-vă. Mai sângerează încă, a zis către colegul său. O să trebuiască să încercăm să îl oprim.

— S-ar putea să nu reuşim, a zis bărbatul.

— O ducem iute în Sligo.

Şi m-au încărcat în spate. Dar oare îl abandonam noi pe copilul meu? Nu ştiam. Am zgâriat la uşă când s-a închis.

— Uitaţi-vă peste tot, am zis eu. Era un copil. Era.

O, apoi când au pornit motorul parcă m-am prăvălit prin mai multe etaje şi mi-am pierdut cunoştinţa.

Acum încep să mă lovesc de greutăţi. Acum drumurile par să se despartă prin pădure, iar pădurea este atât de cufundată în zăpadă, încât e numai alb.

Cineva mi-a luat copilul. Ambulanţa m-a adus la spital. Ştiu că zile întregi am mai sângerat înăuntru, şi nu se aşteptau să rămân în viaţă. Ţin minte asta. Ştiu că îmi-au făcut o operaţie pentru că nu am mai sângerat şi am rămas în viaţă, îmi amintesc că a venit părintele Gaunt şi a zis că o să fiu luată în grijă, că ştie unde mă

poate duce ca să fiu ocrotită, că o să-mi placă locul şi că nu trebuie să îmi fac griji. Am întrebat iar şi iar de copilul meu şi de fiecare dată îmi zicea Nazaret. Nu ştiam ce vrea să spună. Eram atât de vlăguită, încât probabil că am făcut ce face prizonierul cu temnicerul, am căutat ajutorul părintelui Gaunt. Poate că i-am cerut ajutorul. Categoric am plâns mult şi îmi aduc aminte că m-a ţinut în braţe o dată când plângeam. Mai era oare cineva acolo? Nu mai ţin minte. În curând, am văzut cele două turnuri ale azilului înălţându-se uriaşe în faţa mea şi am fost trimisă în infern.

Am strigat că vreau să o văd pe mama, dar mi-au spus nu poţi s-o vezi, nimeni nu poate s-o vadă, nu mai e de văzut.

Acum memoria începe să se împleticească. Da. Se zguduie, ca un motor care încearcă să pornească atunci când răsuceşti manivela, dar nu reuşeşte. Pac, pac, pac. O, să fie oare Tom Bătrânu şi doamna McNulty acolo în întuneric, într-o cameră obscură cum ar veni, şi eu tot acolo, şi mă măsoară oare cu metrul de croitorie, pentru o cămaşă de azil, fără să spună nimic, în afară de măsuri, bustul, talia, şoldurile? Aşa cum i-au măsurat pe toţi cei internaţi aici când au venit, pentru cămaşă, iar pe ceilalţi internaţi când au ieşit, pentru giulgiu?

Acum memoria se opreşte. Este total absentă. Îmi amintesc că a venit Eneas într-o noapte şi a vrăjit personalul ca să mă vadă. Era în uniformă de maijor în ziua aceea şi ştiam că este doar simplu soldat, dar a mărturisit că a mers să o împrumute de la fratele său Jack şi tare bine arăta în ea, cu epoleţi. Mi-a spus să mă îmbrac repede, că are copilul afară şi o să mă elibereze. Urma să plecăm împreună pe alte tărâmuri. Nu aveam nici o rochie cu care să mă îmbrac în afară de zdrenţele pe care le aveam deja, ştiam că sunt murdară şi păduchioasă, eram toată acoperită de sânge închegat şi ne-am strecurat prin coridorul întunecat, Eneas şi cu mine, a deschis uşa mare de la azil cu un scârţâit şi am ieşit pe sub turnurile vechi şi peste pietriş, fără să mă deranjeze vreun pic pietrele ascuţite, a luat copilaşul din căruciorul înalt în care ne aşteptase, era un băieţel dulce, a luat ghemotocul în braţe şi m-a dus peste pajişte cu picioarele mele însângerate şi a trebuit să trecem peste apa limpede a unui râu la poalele dealului. A trecut apa şi a păşit pe pajiştea verde şi frumoasă cu iarbă înaltă. Luna arunca pete peste apa râului, vechea mea bufniţă striga şi când am păşit în râu, rochia mi s-a dizolvat şi apa m-a curăţat. Am ieşit afară de cealaltă parte din stufăriş şi Eneas s-a uitat la mine, ştiam în adâncul sufletului că eram iar frumoasă, mi-a întins copilaşul şi am simţit că îmi vine laptele în sân. Iar Eneas şi cu mine şi cu copilul nostru stăteam pe pajişte sub clar de lună şi erau un şir de copaci verzi, uriaşi, clătinaţi blând de un vânt cald de vară. Iar Eneas şi-a scos uniforma fără rost, atât era de cald, şi am rămas acolo mulţumiţi cum nu mai fusese nimeni, şi eram primii şi ultimii

oameni de pe pământ.

O amintire atât de limpede, de minunată, atât de mult peste limitele posibilului.

Știu.

Capul mi-e limpede ca cristalul.

Dacă citești acestea, atunci șoarecii, carii și gândacii trebuie să fi cruțat aceste însemnări.

Ce pot să îți mai spun? Am trăit odată printre oameni și am aflat că sunt îndeobște haini și reci, și totuși aș putea să îi pomenesc pe numele lor pe vreo trei sau patru care au fost ca niște îngeri.

Bănuiesc că ne măsurăm însemnătatea zilelor după cei câțiva îngeri pe care îi întrezărim printre noi, și totuși sunt altminteri.

Dacă suferința ne este mare din această pricină, totuși, la sfârșitul zilei darul vieții este de necuprins. Mai mare decât

munții din Sligo, anevoios, dar cu o strălucire stranie, prin acest dar al vieții ciocanele și penele cad în același chip.

Și, ca acea pornire a fetei bătrâne ca dintr-un trandafir sfrijit și o narcisă rătăcită să facă o grădină, el dă un semn că va să vină un paradis.

Din mine mai rămâne doar un zvon de frumusețe.

Capitolul 21

Carnetul de notițe al doctorului Grene

Ei, am parcurs în sfârșit drumul până la Sligo, când am găsit puțin timp liber în pregătirile acestea de plecare din spital. O călătorie așa de scurtă, și totuși rar am făcut-o de-a lungul anilor. Zi frumoasă de primăvară. Totuși chiar și într-așa o zi, Spitalul de boli mintale din Sligo părea mohorât, cu cele două turnuri gemene nepromițătoare. Este o clădire vastă. În vorbirea de zi cu zi, oamenii îi spun Hotelul Leitrim, pentru că se zice că jumătate din Leitrim este acolo, după cum mi-a explicat Roseanne. Dar aceasta este, fără îndoială, doar o prejudecată regională.

Ținând cont că într-o vreme eram în asemenea relații de prietenie cu Percy Quinn, presupun că e ciudat că nu am păstrat efectiv legătura, când ne desparte o distanță atât de mică. Însă anumite prietenii, chiar și cele puternice și interesante, par să nu aibă viață lungă și nu pot fi prelungite. Cu toate acestea, Percy, ce nu mai semăna cu cel pe care mi-l aminteam, cu părul mai rar pe frunte și rotofei cum nu era înainte, a fost extrem de cordial când am ajuns în biroul lui, care ocupă unul dintre turnuri. Nu prea știu ce reputație are, cât de perseverent e, sau în ce măsură stă cu brațele încrucișate și lasă ca lucrurile să se desfășoare de la sine, fapt de care mă tem că m-am

făcut şi eu adesea vinovat, aşa cred. Nu că aş mărturisi lucrul acesta în altă parte decât aici, dar sunt sigur că Sfântul Petru ia notiţe împotriva mea.

— Mi-a părut foarte rău când am auzit de pierderea pe care ai suferit-o, a zis el. Aveam de gând să vin la înmormântare, dar pur şi simplu nu am reuşit în ziua aceea.

— O, nu contează, nu-ţi face griji, am zis eu. Mulţumesc. Apoi nu am mai ştiut ce să spun. A mers foarte bine.

— Nu cred că am cunoscut-o pe soţia ta, nu?

— Nu, nu, sunt sigur că nu. A apărut după ce ai plecat tu.

— Ei, deci, ai pornit la vânătoare? a zis el.

— Ei, bine, încerc să o evaluez pe pacienta despre care ţi-am scris, Roseanne Clear, din diverse motive, şi întrucât ea nu e deloc cooperantă, a trebuit să încerc să recurg la tertipuri, să o iau pe ocolite, cum ar veni.

— Am făcut şi eu nişte săpături pentru tine, a zis el. Am găsit câte ceva. De fapt, a început să mă intereseze. Presupun că toată lumea are mistere în viaţă. Auzi, să o chem pe Maggie să ne aducă nişte ceai?

— Nu, e în regulă, am spus eu. Oricum, pentru mine nu. Poate vrei tu?

— Nu, nu, a zis el, plin de vioiciune. Primul lucru ce te-ar putea interesa. Au rămas într-adevăr documente ale Poliţiei Regale Irlandeze. Erau la primărie, dacă îţi vine să crezi. Numele pe care mi l-ai dat era Joseph Clear, nu? Şi da, era un document cu numele acela, prin 1910,1920 cred că era.

Eram dezamăgit, trebuie să recunosc. Cred că speram să fie într-adevăr aşa cum a spus Roseanne.

Dar asta era.

— Presupun că era acelaşi om, a zis Percy.

— Nu e un nume prea comun.

— Nu. Şi apoi m-am mai uitat o dată la ce aveam, în afară de relatarea foarte pitorească a tipului aceluia, părintele Gaunt, pe care am recitit-o. Erai preocupat dacă nu cumva şi-a ucis ea copilul, nu?

— Ei, nu preocupat propriu-zis. Încercam să stabilesc care e adevărul, pentru că ea neagă acest lucru.

— A, asta e interesant. Ea ce zice?

— Am întrebat-o ce s-a întâmplat cu copilul, întrucât părintele Gaunt a pomenit lucrul acesta, şi era fără îndoială motivul principal pentru care a fost internată aici, şi a spus că băiatul ei e la Nazaret, ceea ce nu mi s-a prea părut logic.

— Da, ei, bine, cred că ştiu ce vrea să spună. Orfelinatul de aici din Sligo se numea Casa Nazaret. Nu mai sunt orfani acolo, este o casă de bătrâni acum, dar prefer să le fac oamenilor recomandări pentru locul acela, ştii, decât... Ştii tu.

— O, înţeleg, ei, bine, se potriveşte perfect.

— Da, aşa e. Şi trebuie să spun că ar fi fost foarte necinstit, chiar ilegal, din partea părintelui Gaunt să sugereze ceva atât de cumplit dacă ar fi ştiut că nu e adevărat. Îmi muncesc mintea să găsesc o interpretare la cuvintele lui. Nu pot decât să trag concluzia că a vrut să spună că l-a ucis din punct de vedere spiritual. În zilele acelea, bineînţeles că se credea că un copil nelegitim poartă cu el păcatul mamei. Asta trebuie să fi vrut să spună prelatul nostru cel întreprinzător. Să încercăm să privim trecutul cu generozitate. Adică, dacă se va dovedi că nu a ucis copilul, bineînţeles.

— Crezi că aş putea trece pe la Casa

Nazaret şi să îi întreb dacă mai au documente?

— Ei, da, cred că ai putea. Mai demult erau foarte secretaşi cu chestiunile acestea, bineînţeles, trebuia să te pricepi să îi faci să vorbească. Instinctul le spune să ţină totul secret, dar, ca multe dintre instituţiile acestea, au fost asaltaţi în ultima vreme de acuzaţii de un soi sau altul. Există multe Case Nazaret, iar unele dintre ele au fost acuzate de o cruzime absolut cumplită în trecut. Aşa încât s-ar putea să vrea să te ajute mai mult decât te-ai aştepta. Şi sunt obişnuite să trateze cu mine. Întotdeauna par foarte sărítoare. Călugăriţele, bineînţeles. Era un ordin de cerşetoare iniţial. Un concept nobil, efectiv.

Apoi nu a mai zis nimic o vreme. „Chibzuia", cum zicea Bet.

— Şi mai era ceva, a zis el. în interesul sincerităţii, în ce mă priveşte, cred că îţi pot spune. Din păcate, a fost parte din arhiva noastră confidenţială. Investigaţii interne, ştii tu, chestii din acestea.

— O, da? am zis eu, destul de precaut.

— Da. în legătură cu pacienta ta. A fost aici un bărbat Sean Keane, un infirmier, cam sărit de pe fix şi el se pare, ca să folosim termenii profani pentru o clipă, că a făcut o plângere împotriva altui infirmier. Acum sigur că lucrul acesta s-a întâmplat de mult timp, la sfârşitul anilor '50, nu am recunoscut nici măcar numele celui care s-a ocupat de însemnări, îl chema Richardson. Sean Keane l-a acuzat pe omul celălalt, Brady, că a ameninţat-o şi chiar a molestat-o, mă tem, pe pacienta ta o perioadă lungă de timp. Este descrisă ca o persoană „de o frumuseţe efectiv excepţională", dacă nu-i cu supărare. Ştii, William, am putut să-mi dau seama şi după scrisul grăbit că cel care a făcut însemnările nu dorea deloc să scrie despre lucrurile acestea. Nu s-au schimbat prea multe, din câte spui.

Dar eu nu spusesem nimic. Am dat din cap ca să îl

încurajez.

— Oricum, s-a hotărât când s-a ajuns aici ca pacienta ta să fie mutată la Roscommon şi să se muşamalizeze totul.

— Ce s-a întâmplat cu cel care s-a presupus că a molestat-o?

— Ei bine, a fost o chestie tragică, pentru că a rămas aici până la pensie, am putut să îi urmăresc prezenţa până la sfârşitul anilor '70. Dar, ştii tu...

— Ştiu. E foarte dificil.

— Da, a zis Percy. Mereu apare câte o problemă şi încercăm să nu mai turnăm şi noi gaz peste foc.

— Da, am zis.

— Lucru nu foarte surprinzător, Sean Keane a dispărut cu Roseanne Clear din arhivă, aşa că trebuie să i se fi dat drumul. Richardson a optat pentru pace într-un fel.

Apoi am rămas amândoi acolo, contemplând situaţia, poate întrebându-ne dacă chiar s-au schimbat mult lucrurile.

— Mama ei a murit aici. Ştiai? în 1941.

— Nu.

— O, da. Cu o tulburare puternică.

— Asta e foarte interesant. Nu am avut habar de asta.

— E ciudat că spitalele noastre sunt atât de aproape şi totuşi nu ne vedem niciodată, a zis el apoi.

— Chiar mă gândeam la asta venind încoace, în maşină.

— Ei, aşa-i viaţa.

— Aşa-i viaţa, am zis.

— Sunt foarte bucuros că ai venit astăzi pe aici, a zis el. Ar trebui să încercăm să ne vedem mai des.

— Îţi mulţumesc că te-ai ocupat de asta pentru mine. Îţi sunt foarte recunoscător, Percy.

— În regulă, a zis. Uite, sun la Casa Nazaret să le spun să te aştepte, cine eşti şi mai ştiu eu ce. Bine?

— Mulţumesc, Percy.

Ne-am dat mâna cu căldură, dar nu chiar cu atât de multă căldură, mi-a trecut prin cap. Am avut amândoi o ezitare. Viaţa, chiar aşa.

Partea din Casa Nazaret înspre care am fost îndreptat era nouă, dar părea totuşi să ii dobândit o anumită mohoreală instituţională, chiar dacă nu era aşa de mohorâtă ca vechiul azil. Când eram foarte tânăr, credeam că instituţiile pentru cei bolnavi şi nebuni ar trebui să fie făcute foarte strălucitoare şi atrăgătoare, să li se dea un fel de festivism care să mai atenueze mizeria noastră umană. Dar probabil că locurile acestea sunt ca animalele care nu pot să îşi schimbe petele şi dungile, cum nu pot nici leoparzii sau tigrii. La arhivă era o călugăriţă de vârstă medie înaintată, ca şi mine, dacă nu de-a dreptul în vârstă, îmbrăcată în echipamentul modern, relaxat. Aproape că mă aşteptasem la voaluri şi veşminte lungi. A spus că dragul de Percy a sunat deja şi i-a dat detalii despre nume şi date, şi că avea nişte informaţii pentru mine. Veşti le-a numit.

— Dar va trebui să mergeţi în Anglia dacă chiar vreţi să continuaţi cu cercetările, a zis ea.

— În Anglia? am zis eu.

— Da, a zis ea, cu accentul ei de la ţară de neidentificat, pe care eu l-am plasat totuşi în Monaghan, mai în nord. Există o referinţă aici într-adevăr, dar toate documentele ce se referă la aceste nume sunt în casa noastră din Bexhill-on-Sea.

— Ce caută acolo, soră?

— Păi, nu ştiu, dar după cum vă daţi

seama, acestea sunt chestiuni vechi si s-ar putea să găsiţi mai multe în Anglia.

— Dar copilul mai trăieşte? A existat un copil care a venit aici?

— Există o referinţă la numele respectiv, şi era cazul special al uneia dintre surorile noastre din Bexhill, sora Declan, care era de aici, bineînţeles. E moartă acum, odihnească-se-n pace. Bineînţeles, domnule doctor, era o McNulty. Ştiţi că bătrâna doamnă McNulty a fost cu noi când a ajuns în etate? Da. A murit la nouăzeci de ani. Am documentele ei în faţă, Dumnezeu s-o odihnească. Dumnezeu să le odihnească pe amândouă.

— Nu aţi putea să le telefonaţi?

— Nu, nu, chestiunile acestea nu se discută la telefon.

— Fiica doamnei McNulty a fost călugăriţă în Anglia?

— Chiar aşa. Era o bună prietenă a ordinului. A avut o avere frumuşică, şi ne-a lăsat-o nouă. Era o foarte mare doamnă şi o ţin bine minte. O femeie mititică, măruntă, cu o faţă bună cum nu s-a mai văzut, ce încerca întotdeauna să îi ajute pe toţi.

— Ei, sunt convins, am zis.

— O, da. A vrut să se călugărească şi ea, dar nu a putut atâta timp cât bărbatu-său era în viaţă, iar apoi nu vă-nchi- puiţi că a trăit până la nouăzeci şi şase de ani, şi apoi, bineînţeles, mai erau şi fiii. S-ar fi putut ca lor să nu le placă. Vă deranjează dacă vă întreb dacă sunteţi catolic, domnule doctor? După accent cred că sunteţi englez.

— Da, sunt catolic, am zis uşor, nestingherit.

— Atunci veţi fi ştiind cât de ciudaţi suntem.

Am ajuns cu maşina înapoi aici într-o stare de spirit

ciudată. M-am gândit ce curios cum lasă oamenii urme pe unde trec, la care să te poţi uita şi de care să te poţi minuna, dar să le înţelegi vreodată, mă îndoiam. Se părea că Roseanne a suferit enorm, într-adevăr, cum m-am temut. Ce cumplit să îşi piardă copilul, oricum s-ar fi întâmplat aceasta, iar apoi să fie supusă atenţiilor unui ticălos care nu o privea decât ca pe un prilej pentru plăcerea lui. Puteam să îmi închipui, de asemenea, că după ce a fost smulsă de lângă copilaş, sau după ce l-a pierdut, sau chiar după ce l-a ucis, dacă relatarea părintelui Gaunt este exactă, la urma urmei, se poate să îşi fi pierdut şi minţile. Astfel de traume pot foarte bine să fi provocat o psihoză radicală. Ar fi fost o victimă sigură pentru orice element neplăcut din rândul personalului cu „frumuseţea ei excepţională". Dumnezeu să o ajute. M-am gândit la doamna ofilită şi bătrână din camera de aici din Roscommon. Aşa profesionist cum sunt, mărturisesc că mi-e foarte milă de ea. Iar privind în retrospectivă, mă simt foarte vinovat. Da. În primul rând pentru că aş fi fost probabil înclinat să procedez la fel ca Richardson.

Pe de altă parte, mă gândeam în timp ce conduceam că e puţin probabil să îmi pot face timp să merg în Anglia. Şi mă întrebam, pentru numele lui Dumnezeu, ce faci, William? Ştii că nu o să recomanzi să fie trimisă înapoi în comunitate. Va trebui să fie transferată undeva (notă: nu Casa Nazaret din Sligo, şi nu Spitalul psihiatric din Sligo, dacă stăm să ne gândim) pentru că este cu siguranţă prea bătrână pentru orice altceva. Aşa că de ce perseveram? Ei bine, adevărul e că mi-a adus mare mângâiere. De asemenea, avea ceva ce mi se părea de-a dreptul irezistibil. Cred că trebuie să clasific întregul incident ca pe o formă de exprimare a durerii. Durere pentru Bet şi pentru natura vieţii în general. Însă mă gândeam că Anglia este un pas cam prea mare, deşi trebuie să spun că mi-ar plăcea să aflu

adevărul despre copilul lui Roseanne, sau despre lipsa copilului, dacă am ajuns până aici. Dar norma de lucru la ora actuală este mult prea mare (încerc să notez o versiune a gândurilor mele active în maşină, ceea ce nu este niciodată un lucru uşor) şi poate că, întrucât cele mai cruciale şi importante părţi ale vieţii par să mocnească sub o aparentă apatie, ar trebui să nu le mai stârnesc. Totul e istorie veche, şi la ce ar folosi acum să o dezgrop? Iar apoi m-a lovit adevăratul gând. Că am privit lucrul acesta numai din perspective greşite. Pentru că, dacă există o consemnare despre acest copil, nu ar fi oare o mângâiere enormă pentru Roseanne să ştie lucrul acesta, chiar dacă persoana e de necontactat – să ştie „înainte să moară" că a adus pe lume un copil ocrotit, la urma urmelor? Sau ar însemna oare şi mai mult zbucium şi traumă mintală? Ar vrea oare să intre în legătură cu această persoană, iar această persoană ar... o, proverbiala cutie a Pandorei. Ei, ei, bine, oricum nu am timp, mă gândeam. Dar o să-mi vină foarte greu să renunţ la această căutare.

Apoi mi-am parcat maşina ca de obicei şi am intrat în spital. Am primit raportul zilnic de la asistenta de serviciu şi printre alte lucruri mi-a spus că respiraţia lui Roseanne Clear s-a înrăutăţit şi s-au temut chiar şi să o mute jos în salonul medical, atât de fragil era echilibrul între viaţă şi moarte, însă au reuşit sub supravegherea doctorului Wynn, iar acum era pe mască de oxigen. Plămânii au nevoie să funcţioneze 98 la sută ca să aibă schimb de gaze suficient, ca sângele să primească aer suficient, iar ea are doar în jur de 74 la sută, aşa de mare e congestia. Deşi, la urma urmei, nu este „decât un pacient ca oricare altul", trebuie să spun că lucrul acesta era foarte îngrijorător şi foarte incomod. Am dat fuga la salonul din apropiere de parcă ar fi fost deja pe ducă şi am fost în mod nejustificat foarte uşurat să o

găsesc în viaţă, chiar dacă inconştientă şi cu un zgomot neplăcut al respiraţiei.

Apoi, după o vreme, am început să mă simt foarte trândav, pentru că precis erau acte de care trebuia să mă ocup la mine în cabinet. Aşa încât m-am dus acolo şi am atacat grămada. La fundul formularelor şi al scrisorilor era un pachet, un teanc de hârtii într-un plic mare şi uzat, de fapt un plic pe care l-am deschis în urmă cu câteva zile şi l-am aruncat în coşul de hârtii. Erau scrise cu pix albastru, cu un scris foarte mărunt şi îngrijit pentru care trebuia să îmi pun ochelarii de citit, lucru pe care încerc bineînţeles să nu îl fac, din pură vanitate.

Nu mi-a trebuit mult ca să îmi dau seama că era o relatare a vieţii lui Roseanne ce părea scrisă de mâna ei. Eram absolut înmărmurit. M-am bucurat instantaneu şi în mod ciudat că nu am forţat nota în ziua aceea când mi-a spus că a avut un copil. Pentru că aveam oricum aici, iată, totul, fără sentimentul că am forţat-o să se „trădeze" făcând uz de toate amăgirile şi capcanele profesiei. Dar pe de altă parte, de unde provenea? Şi cine mi-a pus-o pe masă, categoric nu ea, cu siguranţă? Mă simţeam dator să îl suspectez pe John Kane, căci era persoana care venea cel mai des la ea în cameră. Sau una dintre asistente. Bineînţeles, cu toată harababura de astăzi din camera ei, ar fi putut fi oricine. Am cerut legătura cu camera asistentelor şi am întrebat dacă ştia cineva ceva despre el. Doran, un tip relativ capabil şi plăcut, a zis că o să întrebe. Unde era John Kane? am întrebat. Doran mi-a spus că John Kane era acasă, în micul lui apartament din vechea curte a grajdului din spatele instituţiei (care urma şi el să fie demolat în scurt timp). Mi-a zis că John Kane s-a simţit rău şi după ce a fost la lucru dimineaţa s-a învoit ca să meargă să se întindă. Doctorul Wynn i-a dat imediat voie. John Kane nu este, firește, un om sănătos.

Am citit relatarea lui Roseanne ca un cercetător al vieții ei, făcându-mi o catalogare mintală a faptelor și evenimentelor.

Primul sentiment pe care l-am avut citind-o a fost de privilegiu. Ce ciudat să mă gândesc că o scria în taină, ca un călugăr într-un scriptorium, în timp ce eu încercam mereu să o evaluez fără să ajung nicăieri. Simțământul că era posibil să îmi fie adresată mie m-a copleșit.

Se deosebește în multe privințe de relatarea părintelui Gaunt, nu în ultimul rând datorită lungii relatări despre tatăl ei și experiențele lui. Pentru o femeie care nu cunoaște practic pe nimeni și și-a petrecut ultimii șaizeci și ceva de ani într-un loc ca spitalul, mi se pare uneori că știe să se bucure într-un mod surprinzător de viață și de oameni. Rămân multe mistere. Dar am încercat să orchestrez puținul pe care îl știu și am dat peste nume pe care le recunosc cu gratitudine. Sean Keane, care figurează în documentele lui Percy Quinn, se pare că a fost un fiu al lui John Lavelle. În plus de aceasta, se pare că a avut anumite probleme mintale. Este o persoană pe care o cunosc și pe care aș putea să o întreb, pentru că am bănuiala că John Kane al nostru este una și aceeași persoană. Există aici o poveste ciudată de loialitate și protecție. Tatăl lui i-a cerut să aibă grijă de Roseanne și se pare că el a făcut tot ce i-a stat în putință.

Însă cine i-a luat copilul rămâne o întrebare fără răspuns, iar adevărul e că dovezile sunt împotriva ei în ceea ce privește ocupația tatălui. Dacă lucrul acesta este „greșit", atunci și alte lucruri despre care scrie pot fi „greșite". Nu poate fi luat ca atare, dar poate că ce a scris părintele Gaunt nici atât, căci el s-a bucurat în mod evident de sănătate mintală în așa măsură, încât aproape că face sănătatea mintală indezirabilă.

Cred că pot să presupun că a fost acuzată pe nedrept în privința lui John Lavelle, dacă nu cumva

interpretez eu greşit, deşi trebuie să recunosc că în ce priveşte moravurile vremii, era să scriu marasmul, chiar şi numai faptul că a fost văzută cu el în felul acela, chiar şi numai bănuiala, era un lucru condamnabil. Moralitatea îşi are şi ea propriile războaie civile, cu victimele ei, la locul şi la timpul lor. Dar când a rămas gravidă, a fost condamnată pe vecie. O femeie măritată ce nu a fost niciodată măritată. Aceasta a fost o luptă pe care nu avea cum să o câştige.

Scriu toate acestea şi imediat încep să mă sâcâie nişte îngrijorări mărunte. Folosirea cuvântului „greşit", de exemplu. Ce este greşit în relatarea ei dacă ea o crede în mod sincer? Nu este oare scrisă aproape orice istorie cu un soi de sinceritate capricioasă? Bănuiesc că da. În relatarea ei, redă în mod foarte sincer şi chiar emoţionant povestea despre cum a încercat tatăl ei să îi arate că toate lucrurile, de la ciocane până la pene, cad în acelaşi fel. Trebuie să fi avut în jur de doispre-zece ani când s-a întâmplat (acum sunt obligat să mă uit din nou în manuscrisul ei, pentru că s-ar putea ca *eu* să rescriu). Da, înjur de doisprezece ani. Iar apoi evenimentele înfricoşătoare din cimitir, apoi vânătoarea de şobolani, şi, în sfârşit, când era în jur de cincisprezece ani (fir-ar să fie, iar trebuie să verific), moartea tatălui ei. Dar părintele Gaunt zice că a fost ucis de rebeli, prima încercare din turnul foarte rotund de care îşi aminteşte Roseanne cu atâta drag, cu gura umplută cu pene, bătut cu maiul sau cu ciocanul, ceea ce în termeni de stres post-traumatic pare să fie ceea ce s-a întâmplat cu adevărat şi sugerează faptul că Roseanne a sterilizat total povestea din motive de supravieţuire, mergând până la mutarea evenimentului într-o perioadă anterioară de relativă inocenţă. Dar acesta, după experienţa mea, mi se pare un caz de transfer enorm şi neobişnuit, la urma urmelor. Apoi mai este faptul că bărbatul cu care sugerează părintele Gaunt că ar fi trebuit să se mărite Roseanne, Joe Brady,

moştenitorul slujbei tatălui ei la cimitir, este prezentat în relatarea lui Roseanne ca un potenţial violator, pasaj care îmi sună foarte ciudat. Şi nu numai atât, dar părintele Gaunt menţionează în treacăt numele de pe piatra de mormânt unde au fost îngropate armele ca fiind acelaşi nume, deşi el trebuie să fi ştiut. Apoi desigur că îmi trece prin minte că părintele Gaunt, deşi probabil sincer în dorinţa lui de-a o vedea internată, a fost şi el supus erorii de memorie, şi se poate să fi găsit acest nume care îi plutea în minte, şi să îl fi dat în mod greşit ca fiind numele de pe mormânt. Singurul lucru fatal în lectura *impromptu* a istoriei este dorinţa greşită de a fi exact. Nu există aşa ceva.

Aşa că, parcă pentru a dovedi acest lucru, m-am întors chiar acum la relatarea reală a părintelui Gaunt, pe care am rezumat-o, mai degrabă decât am transcris-o aici, şi am aflat, spre stupoarea şi chiar spre ruşinea mea absolută, că în relatarea despre evenimentele din turn nu spune efectiv că gura tatălui lui Roseanne a fost infundată cu pene, ci doar că a fost bătut cu ciocane. Dintr-un motiv oarecare, în spaţiul dintre lectura relatării sale şi rezumarea ei, propriul meu creier trebuie să fi oferit acest detaliu, furându-l de la Roseanne, aş zice, atât că în momentul acela, bineînţeles, *nu citisem relatarea ei*. În acest moment mă trezesc în cea mai teribilă, încâlcită junglă a lui Laing insuşi. Pentru mine este un gând aproape dezgustător că aş fi putut intui acest detaliu din eter şi să îl fi oferit în mod inconştient, anticipând o poveste pe care nu o citisem încă. Pentru că aceasta implică tot felul de teorii oribile din anii '60 despre natura circulară şi inversă a timpului, iar eu nu sunt de acord cu ele. Avem destule probleme cu naraţiunea lineară şi cu adevărata memorie. Cu toate acestea, trebuie să conchid că, în mare măsură, atât Roseanne, cât şi părintele Gaunt au spus lucruri cât au putut ei de aproape de adevăr, dat iiind caracterul vag şi înşelător al minţii omeneşti.

„Păcatele" lui Roseanne, potrivit relatării ei, sunt „păcate prin omisiune". Tatăl ei i-a arătat natura gravitației la turn, iar câțiva ani mai târziu s-a făcut o încercare de a-i ucide tatăl în turn, întâmplări la care ea a fost martoră, la amândouă, dar nu a înregistrat-o pe a doua. Astfel încât primul meu impuls de a-i identifica memoria ca memorie traumatică, cu detalii transpuse și corupte și cu vârste schimbate, a fost, chiar dacă puțin probabil, prea simplu. Apoi a venit, bineînțeles, propria mea interpolare bizară – vai de mine, vai de mine. Bineînțeles, bineînțeles, e posibil ca ea să-mi fi povestit cu ani și ani în urmă despre ciocane și pene ca simplă întâmplare și eu să fi uitat pur și simplu. Iar acum, citind despre turn în depoziția părintelui Gaunt, mi-au venit iar în minte. Și într-adevăr, chiar și acum când postulez acest lucru, chiar și acum când îl „inventez", mi se pare efectiv că am o vagă amintire despre el. Dezastruos! Dar lăsând acestea deoparte, este ceva bun în această concluzie. Pot să spun în fața lui Dumnezeu (dintre toți oamenii, mă aud pe mine zicând asta) că am convingerea că au scris nu atât istorii greșite, nici măcar istorii concurente, ci, ambii, în felul lor omenesc, foarte adevărate, și că de la amândoi se pot afla adevăruri utile, deasupra și dincolo de veridicitatea efectivă a „faptelor", încep să cred că nu există adevăr faptic, deși o aud pe Bet cum îmi spune în ureche: zău așa, William?

Am hotărât, în orice caz, pe baza lecturii relatării ei, să mă duc în Anglia. Se pare că aproape că îmi adresează mie povestea, cel puțin uneori mie, ca prieten, probabil, și simt că este nu numai datoria, dar și dorința mea să duc lucrul acesta până la capăt, să văd care este deznodământul. Nu îmi pot imagina că voi realiza prea mult prin aceasta, întrucât doctorul Wynn nu se așteaptă ca ea să își recapete cunoștința, veste foarte tristă, a spus el, și m-a întrebat dacă are familie pe care să trebuiască să o contactez. Bineînțeles

că am putut să îi spun că nu. Nu credeam că are. Nici o fiinţă în viaţă care să se încadreze în această categorie, în afară de acest copil misterios. Şi acesta este un motiv în plus ca să merg în Anglia, în speranţa foarte puţin probabilă că există cineva care poate fi înştiinţat în caz de deces al acestei persoane pe care unii ar putea-o considera nimeni, dar care a atins pentru mine proporţiile unui prieten şi a ajuns să fie un fel de justificare a muncii mele aici, atâta cât a fost, şi a profesiei mele, atâta cât e.

Nu trebuie să uit niciodată că în momentul în care eram supus celor mai cumplite chinuri, ea a traversat camera şi şi-a pus mâna pe umărul meu, un gest teribil de simplu probabil, dar mai generos şi mai salutar pentru mine decât tot aurul din lume. Prin acest gest a încercat să mă vindece, pe mine, chipurile, vindecătorul. Întrucât nu prea par în stare să vindec, atunci poate că pot să fiu pur şi simplu un martor responsabil al miracolului sufletului obişnuit.

Sunt profund recunoscător că nu am folosit relatarea părintelui Gaunt ca să îi pun întrebări, agresiv sau subtil, oricum, şi că am mers după intuiţie. Îmi dau seama acum că ar fi fost un atac la memoria ei. Tot astfel, propria ei relatare nu trebuie folosită ca instrument de sondare în continuare.

Principalul meu gând este să fie lăsată în pace.

În curând eram gata de plecare, dar înainte de aceasta, am hotărât să îi scriu un bilet lui John Kane, în cazul în care cuvântul scris ar avea mai mari şanse să pătrundă până la el.

Dragă John (am scris), mi s-a adus la cunoştinţă că ai făcut nişte acte de bunătate faţă de pacienta noastră Roseanne Clear, fostă doamnă McNulty. Cred că ştiu cine a fost tatăl tău, John, cred că a fost patriotul John Lavelle? Şi mi-ar plăcea foarte mult să îţi pun nişte întrebări când mă întorc din Anglia, unde sper să

descopăr mai multe despre copilul lui Roseanne Clear. Poate putem să comparăm datele? Al tău. Etc.

Speram ca aceste rânduri să i se pară logice. Am introdus cuvântul patriot ca să pot elimina orice notă de amenințare.
Probabil că greșeam și se va uita la aceste rânduri ca venind din partea unui lunatic.

Nici mie nu mi se părea prea logic, dar oricum, am plecat la drum.

Cel mai ieftin zbor era de la Dublin la Gatwick, așa încât m-am trezit la volanul mașinii pentru cinci ore, direcția est. Bănuiesc că ar surprinde-o pe Roseanne că există acum un aeroport în Sligo, pe care l-am văzut pe internet, chiar în Strandhill. însă avioanele mici zboară numai la Manchester.

Mi-am luat cu mine pașaportul, evident, precum și toate documentele pe care le aveam în legătură cu Roseanne, diversele istorii, și un bilet din partea călugăriței din Sligo. Eram foarte conștient cât de vestite și hulite pentru secretomanie pot fi aceste instituții vechi, ca și noi de altfel, un amestec de îngrijorare, putere pierdută, poate chiar preocupare. Că adevărul s-ar putea să nu fie întotdeauna de dorit, că un lucru conduce la alt lucru, că faptele nu duc doar înainte înspre hotărâri, ci și înapoi, înspre umbre, și uneori înspre diversele mici iaduri pe care ni le creăm unii altora. Așa încât, în ciuda amabilei călugărițe, care oricum nu se oferise să sune la Bexhill sau să intervină în vreun alt fel, și în ciuda susținerii lui Percy, mă așteptam categoric să mi se pună bețe în roate sau să mi se dejoace planurile în alt fel.

Bineînțeles că am luat cu mine și exemplarul lui Roseanne din *Religio Medici*, doar așa, pentru orice eventualitate. Acum trebuie să recunosc că am riscat să îl fac pe tata să se răsucească în mormânt, și în avion am deschis cartea, am scos scrisoarea cu îndrăzneală și

am deschis-o, numai aşa, pentru că ar fi putut să îmi fie de ajutor.

Am fost foarte surprins să constat că era o scrisoare de la Jack McNulty. M-am uitat din nou la data când a fost expediată şi mi-am dat seama că şi el trebuie să fi fost în vârstă când a scris-o. Catogoric, scrisul ca nişte păianjeni rătăciţi asta sugera. Adresa dată era Spitalul Regele James, Swansea. Am scrisoarea aici în faţa mea, aşa că mai bine o transcriu, ca să am o copie.

Dragă Roseanne,

Zac aici în Spitalul din Swansea, şi, vai, sunt atacat de un cancer la colon. Îţi scriu pentru că m-am interesat de tine şi am fost informat din surse de încredere, sper, că mai trăieşti. Am primit şi eu ordinul de drum şi presupun că e voia lui Dumnezeu, dar nu prea e probabil să mai rămân mult printre cei vii. Trebuie să spun că m-a interesat viaţa şi că mi-a făcut plăcere vizita, cum se zice, dar când se dă stingerea trebuie să pleci. Nu îmi dau seama dacă ştii că am luptat în război, am slujit în India lângă Trecătoarea Khyber cu Divizia Gurkha, sunt mândru să spun, deşi nu am văzut nemţi sau japonezi sau alţii de felul ăsta. Cu toate acestea, dacă ţânţarii ar fi fost de partea germană, am fi pierdut războiul. Îţi scriu pentru că atunci când ţi se spune că eşti pe ducă îţi trec multe lucruri prin minte. De pildă, faptul că soţia mea Mai, după ce s-a luptat cu alcoolul, a murit la vârsta de cincizeci şi trei de ani. Deşi mi-a dat de multe ori de furcă, nu glumă, nu mi-a părut nici o clipă rău că m-am însurat cu ea, pentru că am adorat-o. Cu toate acestea, presupun că a fost arogantă, dispreţuitoare faţă de unii, cu tine în mod special. De aceea îţi scriu. Mă apasă tare pe conştiinţă ce s-a petrecut atunci cu mulţi ani în urmă, şi am vrut să îţi scriu să îţi spun lucrul acesta. Nu e nevoie şi cred că e puţin probabil să mă ierţi, dar îţi scriu ca să îţi spun că regret enorm ce s-a întâmplat şi nici măcar nu pot să explic ce a fost acea

întâmplare din viața noastră. Presupun că totul a fost de mult de tot, dar nu așa de demult încât să nu pară ca ieri, și adesea mă duce gândul și visez la ce s-a întâmplat. Am vrut să îți spun că Tom s-a recăsătorit și a avut copii, dar poate că nu vrei să auzi asta. Tom a murit de vreo zece ani de o boală la stomac, a murit la Spitalul General din Roscommon, iar soția lui a murit și ea înaintea lui. Nu a vorbit niciodată despre tine, deși ne vedeam des, și totuși am simțit că subiectul era prezent acolo între noi de câte ori ne întâlneam. Adevărul e că a fost ceva în viața lui ce l-a schimbat pentru totdeauna, a fost alt om după aceea, n-a mai fost niciodată Tom nepăsătorul pe care l-am cunoscut noi.

Poate că o să spui că așa se și cuvine, nu știu. Poate că ai avea dreptate. Vreau acum să spun câteva cuvinte despre mama, care, după cum știi, a fost principalul instrument în toată acea perioadă grea. Vreau să îți spun anumite lucruri despre ea pe care ți le pot spune doar acuma pentru că sunt pe moarte, și poate că numai așa, fără să ne vedem la față, sub acoperirea unei scrisori. Pentru că și asta e adevărat, că ea a tratat – era să zic „cazul" tău, dar tu știi ce vreau să spun – cu o duritate care nu o caracteriza.

Cam cu douăzeci de ani în urmă, când era pe moarte, mi-a spus povestea nașterii ei. Se șoptea uneori în Sligo că ar fi nelegitimă, deși s-ar putea ca tu să nu fi auzit acest zvon. De fapt, a fost adoptată, întrucât mama ei adevărată a murit de tânără, iar familia ei, dat fiind că erau înstăriți și că nu au fost din capul locului de acord cu căsătoria, a pus apoi la cale să o dea. Mama ei era prezbiteriană, pe nume Lizzie Finn. Adevăratul ei tată era ofițer de armată, și separe că au dat-o ordonanței lui, catolic, firește, să o crească ca pe copilul lui. Este o poveste plină de umbre, dar am văzut cu ochii mei certificatul de căsătorie al părinților ei în Biserica lui Cristos la câțiva ani după

moartea ei. Cât de uşurată s-ar fi simţit să ştie că au fost căsătoriţi nu îmi dau seama. Poate că în rai acestea sunt lucruri mărunte.

Înainte să moară, Tom mi-a spus şi el taina lui, care în anumite privinţe te priveşte mai îndeaproape şi ar putea să te facă să te întrebi de ce nu ţi-a arătat mai multă compasiune. Pentru că mi-a mărturisit că el şi cu mine nu avem decât aceeaşi mamă, tatăl lui fiind altul decât Tom Bătrânu, dar cine era nu ştia, deşi a încercat să afle, şi nu în ultimul rând de la mama. Mama nu a împărtăşit taina nimănui şi a dus numele acelui bărbat cu ea în mormânt. Trebuie să nu uităm că mama avea numai şaisprezece ani când m-am născut eu, şi nu mult mai mult când a venit fratele Tom (sau fratele vitreg ar trebui să spun).

De ce îţi spun toate acestea? Firește, pentru că ar putea explica, dacă nu scuza, dorinţa ei enormă ca Tom să nu ducă o viaţă aşa de încurcată ca a ei şi faptul că a fost roaba propriilor ei idei de corectitudine, aşa cum numai o persoană care a păcătuit poate fi.

Eneas? În anii '60, i-am dat de urmă prin Biroul de Război la un hotel din Isle ofDogs din Londra. M-am dus acolo într-o seară, mi s-a spus că a ieşit şi să vin în ziua următoare. A doua zi când m-am apropiat de speluncă, nu mai rămăsese din ea decât o ruină fumegândă. Probabil că, alarmat de vestea că îl caută cineva din Sligo, crezând că sunt vechii lui duşmani şi că urmează să fie asasinat, chiar şi după atâţia ani, s-ar putea să fi dat el însuşi foc hotelului, ca să i se piardă urma. Sau poate că au fost pe urmele mele nişte oameni când îl căutam şi i-au venit de hac bietului om. Orice s-ar fi întâmplat, nu am mai putut niciodată să îi dau de urmă. A dispărut complet. Presupun că a murit, şi odihnească-se în pace.

Aceasta e scrisoarea mea şi probabil că nu îţi foloseşte la nimic. Mă apasă cumplit pe conştiinţă. Roseanne, adevărul e că Tom chiar te-a iubit, dar a dat

greș în iubirea lui. Mă tem că toți eram mai mult sau mai puțin îndrăgostiți de tine. Iartă-ne dacă poți. Rămâi cu bine.

Cu respect, al tău
sincer, Jack

Oricum am lua-o, o scrisoare ciudată și neașteptată. Erau lucruri în ea pe care nu le înțelegeam prea bine. Brusc, firește că am sperat și m-am rugat ca umezeala să o fi închis la loc, ca ea să o fi deschis cândva. Desigur, o păstrase, dacă nu cumva a pus-o în carte fără să o deschidă și a uitat-o. Poate că era singura scrisoare pe care a primit-o vreodată. Cristoase. Eram categoric foarte cufundat în gânduri când a aterizat avionul la Gatwick.

Bexhill este doar la vreo cincizeci de mile de Gatwick în acea parte a Angliei atât de englezească, încât este aproape altceva, de nenumit. Se simte în numele de acolo mirosul de vată de zahăr și de bătălii străvechi. Brighton, Hastings. Este pe coasta pe care, ironie a sorții, se află locurile a un milion de vacanțe ale copilăriei, deși nu cred că orfanii de demult ar intra și ei în discuție. Căutând pe internet zboruri și cum se ajunge la Bexhill, am dat peste un site de discuții la care contribuiau supraviețuitori din acele vremuri. Durerea necicatrizată răzbătea prin cuvinte. Două fete s-au înecat acolo în mare în anii '50, celelalte fete încercând să facă un lanț uman ca să le salveze, în timp ce călugărițele se rugau în mod bizar pe plajă. Este ca o pictură furată de la muzeu de o cruzime inexplicabilă. Mărturisesc că m-am gândit la fiica doamnei McNulty, și mărturisesc, de asemenea, că nu știu din ce motiv speram să nu fi fost și ea printre călugărițele ce se rugau. Dacă băiatul lui Roseanne a ajuns acolo în anii '40... Acestea erau gândurile mele învălmășite când am luat trenul din gara Victoria.

Parcă mi-a fost scris să consemnez pustietatea

conster- nantă a instituțiilor. E o constantă de neclintit. Casa Nazaret din Bexhill nu făcea excepție. Poveștile acestea par să facă parte din tencuială, ca scoicile acelea marine din vechime, din însăși roșeața cărămizilor. Nu le poți spăla, mi-a trecut prin minte. însăși tăcerea locului sugera alte tăceri. Am sunat la ușa din față, simțindu-mă dintr-odată foarte mic și ciudat, ca și cum aș fi fost și eu un orfan ce ajungea acolo. După puțin timp s-a deschis ușa, i-am spus ce caut femeii, o persoană laică, și am fost condus pe coridorul lung, cu linoleum lucios, închis la culoare și cu piese de mobilier din lemn de mahon solid, una dintre ele împodobită de o statuie a Sfântului Iosif. Știu că era Sfântul Iosif pentru că avea numele pe soclu. Femeia s-a oprit la ușă, a zâmbit, am zâmbit și eu și am intrat în încăpere.

Era un fel de mică sufragerie, cel puțin erau farfurii cu sendvișuri și cu prăjituri, și era așternut pentru o persoană, cu o ceașcă de ceai pregătită. Nu prea știam ce să fac, așa că m-am așezat, întrebându-mă dacă sunt unde trebuia, sau persoana potrivită la locul potrivit. Dar curând a apărut o călugăriță înaltă și zâmbitoare, care mi-a umplut ceașca dintr-un vas de ceramică. Avea pictat pe el, am observat, o vedere a țărmului din Bexhill.

— Mulțumesc, soră, am zis, pentru că nu știam ce altceva să spun.

— Sunt sigură că vă e tare foame după călătorie, a zis ea.

— Ei, bine, da, mulțumesc, am zis eu.

— Sora Miriam o să vă primească după aceea.

Așa că am mâncat oarecum dus pe gânduri și când am terminat – călugărița părea să aibă un al șaselea simț pentru asta, pentru că nimeni altcineva nu ar fi putut goli ce era așternut acolo – am fost condus mai adânc în mănăstire și poftit în cele din urmă într-o

încăpere mai mică.

Era o încăpere cu rafturi obişnuite pentru arhivare. Brusc, am fost cuprins de un simţământ al vocilor şoptite şi al istoriei. Bănuiam că există lucruri în acele rafturi pentru care oamenii ar avea nevoie de avocaţi ca să ajungă la ele, şi poate nici atunci. Iar peste toate acestea prezida o călugăriţă îngrijită, cu o faţă ca un aluat dospit.

— Soră Miriam, am zis eu.

— Da, a zis ea. Sunteţi domnul doctor Grene.

— Da, am zis eu.

— Şi aţi venit, presupun, ca să consultaţi anumite documente?

— Da, am şi la mine câteva documente care ne-ar putea ajuta să identificăm...

— Am primit un telefon din Sligo şi am putut să pornesc la lucru înainte de venirea dumneavoastră.

— A, înţeleg, deci a sunat, am crezut că a spus că...

— Acest dosar are o referinţă dublă, a zis ea, deschizând un fişier îngust. Copilul pe care îl căutaţi nu a stat mult la noi.

Aproape că am zis mulţumesc lui Dumnezeu, dar am reuşit să nu scot cuvintele pe gură.

— Deşi dosarul se referă la un timp foarte îndepărtat, înţeleg că mama mai trăieşte, şi, bineînţeles, şi copilul...

— Deci a existat, există un copil?

— O, da, totul e perfect documentat, a zis ea, cu un zâmbet larg.

Deşi nu mă pricep să identific accentele irlandeze, mi-am încercat norocul în mod inevitabil, gândindu-mă că era poate din Kerry, oricum categoric din partea de vest. Felul uşor oficial în care folosea cuvintele venea, presupun, din faptul că lucra de mult timp cu aceste

documente. Trebuie să spun că era o persoană atrăgătoare, foarte politicoasă, şi părea inteligentă.

— M-aţi urmărit până aici? a zis ea.

— O, da.

— Există un certificat de naştere, a zis ea. Există şi numele celor cărora le-a fost dat copilul spre adopţie. Aceştia din urmă însă nu au putut să vadă documentul prim, sau doar pentru scurt timp. Destul cât să ştie că acest copil era irlandez, sănătos şi catolic.

— Pare logic, am zis, destul de târnp, m-am gândit, când am auzit cuvintele ieşindu-mi pe gură.

Eram de fapt puţin intimidat de această femeie, avea un fel de semeţie.

— Lucrul care a dat comunităţii o anumită dorinţă de a găsi un cămin bun pentru copil a fost, firește, relaţia cu sora Declan, Dumnezeu să o odihnească. Mi-o amintesc bine de când eram tânără. Era o persoană minunată din partea de vest a Irlandei, care îi făcea numai cinste mamei ei şi nouă. De fapt, a fost la vremea ei cea mai minunată călugăriţă cer-şetoare din Bexhill. Aceasta era o realizare enormă. Iar orfanii, în general, o iubeau. O iubeau.

Accentuase uşor, dar limpede aceste cuvinte.

— Poate că o să vreţi să vă întoarceţi mai târziu să îi vedeţi micul mormânt? a zis sora Miriam.

— O, da, aş fi încântat...

— Da. Noi recunoaştem aici la Bexhill că lucrurile stăteau cu totul altfel în anii '40, şi personal cred că este imposibil să călătorim înapoi în trecut ca să ne dăm seama cât de tare s-au schimbat. Chiar şi doctorului Who i-ar veni greu. A zâmbit iar.

— Aţi spus un mare adevăr, am zis, şi imediat cuvintele mi-au sunat chiar şi mie pompos. În arena sănătăţii mintale. Doamne ferește. Dar în acelaşi timp, trebu'e să...

— Facem ce putem?

-Da.

— Să îndreptăm ce am greşit şi să facem să dispară suferinţa?

Am fost foarte surprins să o aud spunând aceste cuvinte.

— Da, am răspuns, tulburat de sinceritatea ei neaşteptată.

— Sunt de acord, a zis ea, şi ca un jucător de poker experimentat a aşternut două documente în faţa mea pe birou. Acesta este certificatul de naştere. Acesta este actul de adopţie.

M-am aplecat înainte, scoţându-mi ochelarii, şi m-am uitat la cele două pagini. Cred că pentru o clipă mi s-a oprit inima în loc, iar sângele mi-a îngheţat în vine. Doar pentru o clipă, acele mii de râuri şi izvoare de sânge au încetat să curgă. Apoi au curs iar, cu o senzaţie aproape violentă de forţă şi mişcare.

Numele copilului era William Clear, născut din Roseanne Clear, chelneriţă. Tatăl a fost dat ca Eneas McNulty, soldat. Copilul a fost dat domnului şi doamnei Grene din Padstow, Cornwall, în 1945.

Am rămas acolo pe scaun în faţa sorei Miriam, uluit.

— Ei, bine? a zis ea blajin. Deci nu aţi ştiut?

— Nu, nu, bineînţeles că nu... sunt aici oficial... ca să o ajut şi să o sprijin pe o doamnă în vârstă ce se află în îngrijirea mea...

— Ne-am gândit că s-ar putea să ştiţi. Nu ştiam dacă ştiţi.

— Nu ştiam.

— Există şi alte lucruri aici, note ale conversaţiilor dintre sora Dedan şi Sean Keane în anii ’70? Ştiţi ceva despre acestea?

— Nu.

— Domnul Keane era nerăbdător să vă

găsească, iar sora Dedan a putut să îi îndeplinească dorința. V-a găsit?

— Nu știu. Nu. Ba da.

— Sunteți foarte încurcat, și, firește, e de înțeles. E ca un tsunami, nu-i așa? Ceva ce te ia pe sus. Ce duce departe oameni și lucruri.

— Soră, scuzați-mă, cred că mi-e rău. Prăjiturile acelea...

— O, da, firește, a zis ea. Intrați pe acolo.

Când mi-am putut aduna forțele suficient, am trăit experiența bizară de a mă uita la mormântul „mătușii" mele. Apoi am plecat de acolo și m-am întors la Londra.

Îmi doream, îmi doream să fi fost Bet încă în viață ca să îi spun, acesta a fost primul meu gând.

Și la fiecare gând ce urma, scuturam din cap. Ceilalți pasageri trebuie să își fi închipuit că sufăr de Parkinson. Nu, nu, era imposibil. Nu exista nici o portiță în capul meu pe care să intre acea informație.

Doamna aceea în vârstă, de care aproape că nu fusesem conștient ani de zile, și care cu toate acestea îmi marcase așa de puternic imaginația în ultima vreme, doamna aceea în vârstă, cu ciudățenia ei, cu istoriile ei, cu faptele ei controversate și, da, cu prietenia ei, era mama mea.

M-am întors în grabă înapoi, m-am grăbit spre casă, cum s-ar putea zice. Ceasurile călătoriei nu îmi limpeziseră prea mult gândurile. Totuși, eram în drum spre casă, mă grăbeam, brusc speriat să nu moară înainte de a ajunge eu. Nu puteam să explic nimănui sentimentul acela. Sentiment pur, nimic altceva. Sentiment fără gând. Numai să ajung acolo, să merg mai departe și să ajung acolo. Am străbătut în goană Irlanda de-a latul, conducând, sunt convins, ca un smintit cu acte în regulă. Am parcat stângaci în parcarea spitalului și, fără ca măcar să dau bună ziua

celor din personal, am intrat cu paşi mari în salonul unde speram şi mă rugam să mai fie. În jurul patului ei era trasă o perdea, deşi nu mai era nimeni în încăpere. Mi-a trecut prin minte, o, da, bineînţeles, aceasta e concluzia, a murit. Am băgat capul pe după perdea şi i-am văzut chipul cât se poate de treaz şi de viu, care s-a întors acum câteva grade, uitându-se la mine cu o privire amuzată.

— Domnu' doctor Grene, a zis ea. Unde aţi fost? Eu m-am întors din morţi, după cât se pare.

Am încercat să îi spun, atunci şi acolo. Dar nu îmi găseam cuvintele. Va trebui să aştept să îmi găsesc cuvintele, m-am gândit.

A părut să îşi dea seama de ceva, cum stăteam acolo în despicătura perdelei. Oamenii ştiu mai mult instinctiv decât ştiu cu mintea conştientă (probabil că e o noţiune dubioasă din punct de vedere medical, dar asta e).

— Deci, domnu' doctor, a zis ea. M-aţi evaluat?

— Poftim?

— Aţi făcut evaluarea?

— O, da. Cred că da.

— Şi care e verdictul?

— Nu ai nici o vină.

— Nici o vină? Nu prea cred să existe aşa o fiinţă muritoare.

— Fără vină. Internată pe nedrept. îmi cer scuze. Cer scuze în numele profesiei mele. Cer scuze în numele meu, ca unul ce nu s-a urnit să cerceteze totul mai din timp. Ştiu că nu ai nevoie de scuzele mele şi că te dezgustă.

Aşa slăbită cum era, a râs.

— Dar, a zis ea, nu e adevărat. Mi-au arătat prospectul pentru noul spital. Presupun că o să mă lăsaţi să stau acolo o vreme?

— Hotărârea îţi aparţine în întregime. Eşti liberă.

— Nu am fost întotdeauna liberă. Vă mulţumesc pentru libertate.

— Am privilegiul să o declar, am zis brusc foarte caraghios şi formal, dar a luat-o ca atare.

— Puteţi veni înapoi până la pat? a zis ea.

Aşa am făcut. Nu ştiam ce are de gând. Dar m-a apucat doar de mână şi a dat mâna cu mine.

— Mă întreb dacă o să-mi permiteţi să vă iert? a zis ea.

— Dumnezeule, da, am zis eu.

Apoi a urmat o tăcere scurtă, destulă tăcere ca să îmi poată trece prin minte adierea a o mie de gânduri.

— Ei, bine, vă iert, a zis ea.

A doua zi de dimineaţă m-am dus la vechiul amplasament al grajdului. Voiam să îi pun lui John Kane până mai puteam cele câteva întrebări, acum cu motive şi mai serioase ca să i le pun. Ştiam că e puţin probabil să fie în stare, sau chiar să vrea să îmi răspundă. Presupuneam că în cel mai rău caz puteam să îi ofer mulţumiri din adâncul sufletului, pentru toată munca lui ciudată.

Nu era nici urmă de el. Locuinţa lui era compusă dintr-o singură cameră cu un stativ demodat pentru gramofon, genul acela la care trebuia să deschizi uşa din dreapta ca să iasă vreun sunet, pentru că uşa ascundea un amplificator simplu de lemn. Se afla acolo o colecţie de discuri de 78 în nişa pusă la dispoziţie de fabricant (Shepherds, Bristol). Conţinea discuri cu Benny Goodman, Bubber Miley, Jelly Roii Morton, Fletcher Henderson şi Billy Mayerl. Altminteri, încăperea era goală, în afară de un pat de fier mic şi îngrijit, cu o cuvertură cusută neiscusit cu flori. M-am gândit imediat la lucrurile doamnei McNulty aşa cum erau descrise de

Roseanne. Nu mă îndoiesc că pentru a obține ce dorea, sau ce credea el că ar fi cea mai bună cale de a-i fi de folos lui Roseanne, a exercitat toată presiunea pe care a putut-o exercita asupra familiei McNulty și a tainei lor. Prima soție, care nu exista din punct de vedere legal, și despre care probabil că familia celei de a doua soții a lui Tom nici nu a avut cunoștință. Soția nebună care nu era soție, dar exista totuși în carne și oase. Sunt sigură că doamna McNulty și buna ei fiică au mers cât de departe a fost omenește posibil să îi facă pe plac lui John Kane, chiar și până acolo încât să îi ofere noul meu nume și povestea mea până la acel moment. Nu știu ce intenționa să facă după ce avea să mă găsească, și nu pot decât să presupun că după ce a aflat că în mod miraculos aveam pregătire de psihiatru, s-a adaptat și a clocit un plan și mai bun decât primul, care la urma urmelor, dacă nu se gândea decât la o simplă reuniune, ar fi putut avea drept rezultat refuzul meu de a o vedea pe Roseanne, sau, după ce am văzut-o, respingerea ei de către mine. Pentru că de ce nu aș fi respins-o când a respins-o toată lumea?

Ei, toate acestea sunt presupuneri. Nu e vorba de istorie. Dar încep să mă întreb serios care e natura istoriei. Nu este oare decât amintire în fraze decente, și dacă e așa, câtă încredere prezintă? Aș sugera că nu prea multă. Și că, prin urmare, cea mai mare parte a adevărului și a faptelor oferite prin aceste mijloace sintactice sunt înșelătoare și nu prezintă încredere. Și totuși, recunosc faptul că ne trăim viața și ne păstrăm chiar sănătatea mentală luându-ne după luminile acestei înșelăciuni și ale acestei situații ce nu prezintă încredere, tot așa cum ne clădim dragostea de țară pe lumile de hârtie făcute din percepții greșite și neadevăr. Probabil că aceasta este firea noastră și probabil că într-un mod ce nu poate fi justificat, aceasta este parte din măreția făpturii noastre, că putem să construim cele mai bune și mai dăinuitoare ziduri pe temelii din țărână

şi nimic mai mult.

Ar trebui să îmi aduc aminte şi de o cutie de ţigări cubaneze de lângă patul lui John Kane, care, când am deschis-o, am descoperit că e pe jumătate goală. Sau pe jumătate plină.

Altminteri nimic, în afara acestui mic bilet curios şi important de deasupra gramofonului:

Dragă dom doctor Grene,

Nu sunt îngier da am luat copilu de pe insula aia. Am dat fuga la doctor cu el. Aş vre să vorbesc cu dumitale, da tre să plec. O să mă întrebi de ce am făcut toate astea pentru Roseanne şi răspunsu e că lam iubit pe tata. Pe tata la ucis Peerpoint. Lam pus pe doctoru Sing săţ scrie o scrisoare şii o minune că ţa scriso şi cai venit. Mă bucur cai venit. Cineva o trebuit săţ spună adevăru şiacuma a venit ziua aia. Şti adevăru sunt sigur şi te rog acuma că şti să no dai afară pe mama dumitale. Nu suntem niciunu perfect uităte numa la mine, da nu asta e idea. Dacă nu venim la porţile raiului cu dragoste adeveritâ Sf. Petru nu ne poate da drumul înăuntru. Acuma îţ spun să rămâi cu bine, dom doctor, iartămă şi să mă ierte şi Dumnezeu.

Cu toată cinstea a dumitale,
Seantn Keane Lavelle (John Kane)

P.S. Doran a fost ăl cea atacato pe femeia aia din Leitrim dea mers acasă teafără.

Celelalte asistente şi însoţitorii nu ştiau unde e. Nu că şi-ar fi făcut bagajul, sau că s-ar fi furişat în pădure prin spatele

nostru ca să moară. Pur şi simplu nu era nici urmă de el. Bineînţeles că poliţia a fost informată şi sunt sigură că poliţiştii sunt cu ochii în patru pentru orice eventualitate, şi o să-i dea de urmă pe undeva. Max Doran, sanitarul despre care a scris John Kane, un tip destul de tânăr şi foarte chipeş care are o prietenă, mi-a mărturisit în particular despre femeia din Leitrim, lucru de care îi este în mod evident ruşine şi, mai la obiect, de care e îngrijorat. A mărturisit, dar apoi a re-tractat. Când avocaţii vor avea răgazul necesar, va fi dat în judecată, ceea ce ar putea să mai dureze. Întrucât spitalul şi personalul sunt dispersate, nu pot să spun că a dăunat moralului. Poate chiar s-a câştigat un lucru mic. Mi-ar plăcea să cred că acesta este începutul unei stări de siguranţă pentru pacienţii noştri, dar nu sunt în halul acesta de smintit.

Capitolul 22

Iată că a sosit toamna, iar ea este bine instalată. Efectiv construit anume, după ultima modă, realmente, un azil vrednic de numele acesta străvechi şi dezirabil. Fără îndoială, la vârsta ei înaintată nu e decât o chestiune de timp, dar, la urma urmelor, ce nu e? Mulţi oameni de valoare au murit înainte de a ajunge la vârsta mea. În multe zile tace, e dificilă, refuză să mănânce şi brusc mă întreabă de ce am venit. Uneori îmi spune că nu are nevoie să vin.

Ca şi John Kane, încerc şi eu să găsesc momentul. Înţeleg foarte bine cât de greu i-a venit lui.

Într-o zi când plecam, s-a ridicat în picioare ca un petic de pergament şi a venit cu cei câţiva paşi până la mine, m-a îmbrăţişat şi mi-a mulţumit. Chiar şi oasele ei şi-au pierdut greutatea. Am fost atât de mişcat, încât aproape era să-i spun.

Cred că mi-e teamă că, deşi s-ar putea să fie mulţumită de mine ca doctor şi ca prieten, s-ar putea să fie dezamăgită de mine ca fiu, că nu aş fi o recompensă suficientă pentru toate chinurile ei – un irlandez-englez ridicol, sobru, confuz, ce înaintează în vârstă. În plus, sunt înnebunit la gândul să nu o şochez invers, din punct de vedere medical, psihic. În această privinţă l-aş putea consulta pe doctorul Wynn, dar s-ar putea să fie vorba de un şoc dincolo de priceperea medicală, dincolo de ce ştie el şi de ce ştiu eu. Ceva subtil, duios şi fragil s-ar putea rupe, ceva pe care să nu-l mai putem noi cârpăci. Sâmburele dăinuirii. Dar cred că va rezista, va rezista. Lucrul important e că e la adăpost şi îngrijită. Şi e liberă.

În luna de după întoarcerea mea din Anglia, s-a dărâmat azilul. S-a hotărât să fie demolat prin explozie controlată, astfel încât cele patru etaje de sus să se prăbuşească când va exploda parterul. În dimineaţa aceea parcă m-aş fi dus să văd cum mi se şterge viaţa, cu fire, dinamită şi calcule. Ne-am dat cu toţii la o parte pe o colină, cam la o jumătate de kilometru de clădire. La ceasul stabilit, inginerul a apăsat cutia şi după o secundă eternă am auzit un zgomot masiv şi am văzut partea de jos a vechii clădiri cum se dizolvă într-o coroană învăpăiată de tencuială şi piatră străveche. Uriaşul edificiu s-a prăbuşit imediat la pământ, nelăsând decât o amintire suspendată a vechii sale poziţii la orizont. În spatele său era un înger, un om măreţ din foc înalt cât azilul, cu aripile întinse de la răsărit până la apus. Era, în mod evident, John Kane. M-am uitat în jur la însoţitorii mei să îi întreb dacă vedeau şi ei ce văd eu. S-au uitat la mine de parcă aş fi nebun, şi presupun că, după ce mi-am pierdut azilul şi nemaifiind decât superintendentul unei enorme absenţe, umplută de un înger neverosimil, presupun că sunt.

Bineînţeles că durerea era cea care vedea îngeri. Acum ştiu lucrul acesta. Am crezut că am depăşit-o pe

Bet, Bet era o amintire pusă bine, dar de fapt nu era decât începutul. Durerea ține cam doi ani, se zice, aceasta este platitudinea din manualele pentru îndoliați. Dar purtăm doliu după mamele noastre încă înainte de a ne naște.

Am să îi spun. Doar să găsesc cuvintele. Doar să ajungem la acea parte a poveștii.

Astăzi am mers cu mașina înapoi în Sligo. Când am ajuns pe culmea orașului, am trecut pe lângă cimitirul municipal și m-am întrebat ce a făcut timpul cu templul de beton și cu pogoanele de morminte. Am intrat pe la Percy în cele din urmă și i-am mulțumit pentru că m-a ajutat. Nu știu dacă a fost surprins. Când i-am spus ce s-a întâmplat, categoric s-a uitat la mine ca trăsnit câteva clipe. Apoi s-a ridicat din spatele biroului. Stăteam lângă ușă, pentru că nu eram sigur dacă să intru de tot sau să rămân pe jumătate afară, ca să nu il deranjez.

— Dragul de tine, a zis el.

Nu știu, credeam că vrea să mă îmbrățișeze. Am zâmbit ca un puștan, așa mă simțeam, și am scos un hohot de râs de fericire. Atunci doar mi-am dat seama. Sunt mulțumit că pot să spun că în centrul întregii chestiuni, ținând cont de toate, de natura istoriei noastre, a ei și a mea, exista o emoție foarte simplă.

Am vrut să îi spun lui că nu cred că e așa de important dacă ea a scris adevărul în ce o privește, sau dacă a spus adevărul, sau dacă a crezut că ceea ce scrie și spune e adevărat, sau chiar dacă acestea erau lucruri adevărate în sine. Lucrul important mi se părea a fi că persoana care a vorbit este admirabilă, vie și desăvârșită. Voiam să îi spun lui, să îi mărturisesc într-un fel, că din punct de vedere psihiatric nu reușisem deloc să o „ajut”, să forțez capacele încuiate ale trecutului. Dar, de fapt, intenția mea inițială nu a fost să o ajut, ci să o evaluez. Tot timpul cât aș fi putut să o ajut, toți anii aceia cât a stat aici, am lăsat-o mai mult

sau mai puțin singură. Voiam să îi spun lui că ea se ajutase singură, ea și-a vorbit, s-a ascultat, singură. Aceasta este o victorie. Și că, referitor la tatăl ei, preferam neadevărul lui Roseanne adevărului părintelui Gaunt, pentru că al ei radia sănătate. Că, în plus de aceasta, cred că, dacă nu m-ar fi convocat admirabilul Amurdat Singh, probabil nu aș fi practicat niciodată psihiatria și nici nu cred să fi fost psihiatru bun, chiar dacă s-a mai întâmplat să mă port ca un om de omenie. Că Roseanne mă instruise în misterul tăcerii omenești și în eficiența retragerii din fața sarcinii de a pune întrebări. Dar nu eram în stare să spun toate aceste lucruri.

Apoi a făcut o observație care ar fi putut fi foarte jignitoare, dar care cred că de fapt reprezenta un rezumat intuitiv din partea lui, de care era foarte mândru și pentru care îi eram foarte recunoscător, date fiind împrejurările.

— În curând ai să te pensionezi, a zis el, și totuși, în multe privințe, ești la început de drum.

Apoi i-am mulțumit din nou lui Percy, m-am întors la mașină și am condus până la Strandhill. Oarecum știam drumul din relatarea lui Roseanne și m-am dus ca și cum aș mai fi fost acolo. Când am ajuns în dreptul bisericii Bisericii Irlandei, ce stătea smerită acolo unde îi era locul, am coborât din mașină și m-am uitat în jur. Era acolo muntele Knocknarea așa cum îl descrisese ea adesea, înălțându-se ca și cum ar fi fugit de trecut, trecut îndepărtat și de necunoscut. Dedesubt erau golful Sligo, cu Rosses în dreapta, și muntele Ben Bulben unde a fost ucis Willie Lavelle, și am văzut bolarzii tot acolo pe țărmul ce duce la insula Coney. Nu era decât un loc mic și îngrămădit, câteva câmpuri și case. Aproape că nu puteam să spun în gând că *acolo m-am născut*. Undeva acolo, la marginea lucrurilor, așa cum se cuvine, căci Roseanne a trăit întotdeauna la marginile lumii noastre cunoscute, iar John Kane,

aşijderea. M-am născut la marginea lucrurilor şi chiar şi acum, păzitor fiind al bolnavilor mintal, îmi ridicasem cortul instinctiv într-un loc asemănător. Dincolo de insulă, în depărtare, era figura credincioasă a Omului de Metal, arătând veşnic cu degetul întins.

În stânga mea era sătucul, aş spune că nu prea schimbat, dar sunt, de bună seamă, mult mai multe case în Strandhill decât or fi fost în zilele lui Roseanne. Cu toate acestea, am putut desluşi acolo jos faţada unui hotel vechi lângă plajă şi movila mare de nisip care a dat numele simplu al acestei aşezări, şi mi-am închipuit chiar o faţadă ce părea a fi a unei umile săli de dans.

Se pare că am ales bine ziua, căci la volan, în drum spre malul mării, observând din mers tunul şi apa inofensivă, am văzut nişte oameni ce lucrau la sala de dans. Părea că o pregătesc pentru demolare. Exista un panou al unui arhitect ce spunea că se vor construi apartamente la termenul stabilit. Sala în sine arăta aproape ridicol de mică, cocoaşa de tablă ondulată din spate, faţada în sine ce trebuie într-adevăr să fi fost odată o locuinţă la mare. Era dus steagul pe care se vedea cândva numele, dar în anii care au venit cineva pusese cinci litere de fier pe faţadă, ce erau acum toate cenuşii şi ruginite: P-L-A-Z-A. Era extraordinar pentru mine să mă gândesc la istoria dispărută a acestui loc. Să mă gândesc la Eneas McNulty, care a venit încoace în uniforma lui arsă, la Tom,

care a intrat cu instrumentele lui, la maşinile ce ieşeau din Sligo şi veneau de-a lungul ţărmului sclipitor şi la crâmpeiele de muzică ce se scurgeau în înşelătorul aer de vară irlandez şi poate rătăceau până la urechile din vechimi ale reginei Maeve. Categoric până la urechile lui Roseanne care asculta, îngropată în propriul ei exil.

Era mai greu să îi reperez coliba. Mi-am dat seama că am mai trecut pe lângă locul în care trebuie să fi fost, pentru că am reuşit să găsesc zidul frumos al casei celei mari de peste drum şi poarta în care soţia lui Jack o umilise pe Roseanne. La inceput am crezut că nu au mai rămas decât mărăcini şi dărâmături, însă vechiul horn de piatră era încă aproape intact, deşi acoperit de licheni şi buruieni căţărătoare. încăperile în care îşi trăise Roseanne osânda de moarte în viaţă nu mai erau.

Am păşit prin spărtura dărăpănată a portiţei şi m-am oprit pe iarba jumulită. Nu era nimic de văzut, dar vedeam totul cu ochii minţii, pentru că ea imi dăruise filmul vechi al acestui loc. Nimic în afară de o tufa de trandafiri părăsită printre mărăcini, cu câteva ultime flori. În ciuda faptului că citisem cărţile lui Bet, mi-am dat seama că nu ştiu cum se chema soiul acela de trandafiri. Dar oare nu îl pomenise Roseanne? Ceva, ceva... Pentru nimic în lume nu îmi puteam aduce aminte ce scrisese. Dar am mers mai departe printre spini şi buruieni, gândindu-mă că aş putea duce înapoi cu mine în Roscommon câteva flori ca amintire. Toate florile erau uniforme, era un trandafir îngrijit, înfăşurat strâns, în afară de o ramură ale cărei flori erau diferite, strălucitoare şi deschise. Simţeam că mărăcinii mă taie la picioare, că mă trag de sacou ca nişte cerşetori, dar brusc ştiam ce fac. Am jupuit cu grijă o mlădiţă, aşa cum se recomandă în cărţi la capitolul despre înmulţire, şi am strecurat-o în buzunar, simţindu-mă aproape vinovat, ca şi cum aş fi furat ceva ce nu îmi aparţinea.